Reuchlin

1517

IOANNIS REVCHLIN PHORCENSIS LL. DOC.

DE ARTE CABALISTICA

LIBRI TRES LEONI X. DICATI.

Cum Priuilegio Imperiali.

MAXIMILIANVS diuina fauente clementia EL. Romanorum Imperator semper Augustus &c. Recognoscimus per praesentes. Cum THOMAS ANSHELMVS pro comuni studiosorum commodo & utilitate libros Hebraeos, Graecos & Latinos, raros & ante hac non editos magna solertia, & nō sine graui impensa ubiq; perquirat, ingeniosoq; charactere excudere, & in lucem edere intendat. Nos indemnitati suę consulere cupientes, ne ab aliis huiuscemodi libri imprimātur, & ipse laboribus & commodo debito priuetur, praesentium tenore Statuimus & ordinamus, ne aliquis cuiuscunq; status aut conditionis existat per sacrum Romanum Imperium, huiusmodi libros per Quinquēnium proxime futurum imprimere, aut alibi impressos adducere & uēdere audeat. Quod si qs contrafecerit, poenam amissionis librorum, & quinq; Marcarum auri puri Fisco nostro applicandarum se nouerit incursurum. Mandamus iccirco omnibus & singulis principibus ecclesiasticis & secularibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Vicedomis, Praefectis, Locūtenentibus, Gubernatoribus, Ancianis, Iudicibus, Consulibus Comunitatibus, & caeteris quibuscunq; nostris & Imperii sacri officialibus, & subditis fidelibus dilectis, cuiuscunq; gradus, cōditionis, seu praeeminentiae fuerint, ut prefatum Anshelmum huiuscemodi priuilegio nostro uti & gaudere permittāt, in eo manuteneant & defendant, & contrafacientes poenis supradictis mulctent, nostrae pariturí uolūtati. Harum testimonio literarum sigilli nostri a tergo impressione munitarum. Dat. in Terzolas die XXI. Mensis Aprilis. Anno M.D.XVI. Regni nostri Romani tricesimo primo.

Per Caesarem.

Ad Mandatum Caesareae Maiestatis in consilio.

Serntiner subscripsit.

CONTINENTVR HAEC

Animæ ascensus in deum per tres regiones & tot status abstractionis iii.M
Adam lumine naturali motus dixit.hoc nunc os ex ossibus meis vii.M
Adam alter de terra terrenus,& alter de cœlo cœlestis viii.R
Angelorum reuelatione per lignum salutis restauratio,& saluatoris conditio ix.S
De Adam quomodo intelligendum sit,ꝙ dicitur etiam dæmones genuisse ix.X
Abraham & Sara ante mutationem nominum fuerunt steriles x.A
Angeli q̃ uarie nobis appareant. lviii.Q
Artis Cabalisticæ in suas partes diuisio,& distinctorum explanatio lxiiii.Z
Ad artem Cabalisticam introitus post illa quæ dicuntur atechna lxv.C
Byzantium.Constantinopolis noua Roma ciuitas una i.A
Biblia hoc est Esrim Varba,& thora id est lex dei.Et uirtus sacræ scripturæ xix.H
Concupiscentia & libidine corrumpuntur desyderia speculationum. iiii.Q
Causæ rerum quatuor. iiii.Z
Cabalæ nomen quomodo interpretandum vi.E
Cabalæ diffinitio.Qui Cabalici, Cabalæi, & Cabalistæ. vi.G.
In Cabalæ nomine imperiti errauerunt. vii.K
Cabala in tertia regione cognitionum fundatur unde nec sensu nec syllogismo acquiritur. vii.L
Cabala prima fuit post ruinam uniuersalis salutis diuina reuelatio. vii.M
Cabala prima hoc fuit.Iam ne mittat manum & sumat de ligno uitæ. viii.Q
Capita patrum qui fuerint. xii.N
Cabala quomodo de uno ad alium peruenerit,& ibi nomina Cabalistarum. xii.O
Cabalistæ quandoq; inter Thalmudistas numerantur & econuerso. xiii.P
Cabalæ nomen & Cabalistarum quis prior ad latinos transtulit. xiii.Q
Cabalistica sunt ut poma aurea inlecticis argenteis. xiiii.V
Cabala differt ab arte Cabalistica. xiiii.X
Cabala præcedit artem Cabalisticam. xiiii.Y
Cabalistæ & Thalmudistæ conueniunt in hoc ꝙ duo sint mundi. xv.B
Cabalistarum & thalmudistarum duæ sunt facultates ex uno fonte manantes xv.C
Cabalista tendit superius.Thalmudista manet inferius. xv.D
Cabalistica facultas & Thalmudica communicant uicissim doctrinas & studia xv.E
Cabalistæ incumbunt contemplationi,uiri speculationum ex magistris legis. xv.F
Cabalistæ sunt altiore loco & digniore gradu q̃ Thalmudistæ. xv.G
Cabalistarum & Thalmudistarum expositio unius scripturæ diuersa. xv.H
Cabala nos humi degere non sinit,& de raptu Cabalistarum. xx.L
Contradictoria coincidere,idemq; ens & non ens. xxi.Q
Cabalista per Cabalam tenebras erumpit,& uerum luminare apprehendit. xxi.R
Cabalista contrahit amiciciam cum angelis,& res mirandas facit. xxi,S
Cabala quid esse intelligatur. li.E
Contemplatio summarum & diuinarum rerum a quo & quousq;. lii.H
Ante creationem nihil erat nisi deus,& Tetragrammaton,& sapientia eius. liii.K
Contemplatio recta dependet a xxiiii.libris sacræ scripturæ. lxiii.X
Cabalisticæ artis tertia pars. lxxiii.R
Combinatio solum transmutata in libro Ietzira intenditur. lxxiiii.A
De cœlorum diuersitate multiplici. lxxvi.H
Corpora singula proprios habent rectores angelicos. lxxvi.I
Cabalista ille stultus est qui miracula figuris solis aut uocibus attribuit. lxxviii.M
Deificatio quid sit? ii.H
Diuinitatis desyderium homini est naturaliter insitum,& quomodo expletur. iii.L
Diuina non sciuntur demonstratione. xxiiii.E

CONTINENTVR HAEC

Defenſio Pythagoræ contra calumniatores. Et quomodo intelligatur. xxxiii.N
De diis & hominibus. xliii.Y
Deus eſt principium unitatis, & ſupra unitatem, & ſupra omne ens. lxv.D
De deo noſſe id quod ipſe nobis reuelauit, ſatis eſſe debet. lxv.E
Deus Tetragrammatus mortuus. lxiii.T
Deus nominatur etiam pluraliter propter plures relationes. lxxvi.E
De dæmoniis nocentibus. lxxvii.K
De dæmonum noxiorum remediis. lxxvii.L
Eloquentia non continetur breuitate ſermonis. vi.H
Epilogus primi libri, & ꝙ diuinæ res humana ratione non diſcernuntur. xxiiii.D
Epilogus dictorum primi libri, & de uero ſaluatore. xxx.L
De Ethica, œconomica, & Politica Pythagoræ. xliiii.B
Epilogus breuis dictorum, & inſinuatio dicendorum. lxi.T
Fœlicitas ſumma & Beatitudo, quid? & quomodo. lii.G
Fratres atrati qui dicuntur, & quibus coloribus ueſtiuntur. xlii.R
Francofordienſe emporium Germanorum. i.C
Gradus decem per quos ad rerum cognitionem aſcendimus. iii.O
Hebræi magis quærunt ueritatem loquendi q̃ dicendi ornatum. vi.I
Hebræi perſecutionem patiuntur propter falſam interpretationem. vii.O
De humanæ ſalutis, & perditionis uario ſtatu. xxxii.M
Iudæi pulſi ex Hiſpania, & quo tempore, & quo diuerterint. i.E
Inferiora omnia tendunt ad perfectionem ſuperiorem. ii.G
Iehoachin idem eſt qui & Iechoniah literis tranſmutatis. xii.M
De inferorum duplici tartaro. xvi.N
Inferiora qualiter communicant cum ſuperioribus, & econuerſo. xx.O
De Iobeleo ſuperiori. li.D
Iudæorum orationes quare non exaudiuntur. lxxviii.O
Libri ualde multi, qui & qua cauſa perierunt. xiii.S
Quibus libris Cabalæ autor in conſcribendis uoluminibus his ſit uſus. xiii.T
Lapſus primi reconciliatio fit per nouam deſponſationem populi cum deo. xix.D
Legi parendum eſt. xxi.T
Lex primo in igne uiſa, tum in tabulis ſcripta, demum ore expoſita. lxiii.Y
Literarum diſtinctio, & uirtus multiplex. lxix.H
De literarum grammatica expoſitione. lxix.I
De literarum arithmetica expoſitione. lxix.K
De literis diſciplinaribus ad uerba magiſtrorum referendis. Et literis phyſicis creatio nem rerum ſignificantibus. lxx.M
De literarum accidentali relatione, ac Notariacon ſpeciebus tribus. lxxii.O
De literarum alphabeticaria commutatione ac combinatione. Et ꝙ oportet Cabali ſtam fortiter credere. lxxii.P
Marranus quis dicatur, & unde. i.B
In Mercaua tres partes, Abraham ſuperior, Iſhac inferior, Iacob medius. iii.N
Mens hominis quid & qualiter. iii.P
In Mathematicis circa multa ueteres erraſſe. iiii.V
Mercaua quid ſit? v.C
In Moria Abrahæ demonſtrata primum altare conſtruxit Adam. Super quo & ipſe ob tulit, & Cain & Abel, & Nohe & eius filii. x.B
De Meſſiha quid contingat in poſtremis dierum. xi.D
Meſſihæ uocabulum eſt Silo. xi.E
Mitte me, id eſt שלחני Eſt nomen Meſſihæ. xi.H

CONTINENTVR HAEC

Meſſiha eſt lux dei. xi.I
Meſſiha eſt princeps pacis. xii.L
De mundis duobus a deo creatis. xvi.I
Meſſiha reducet hominem in paradiſum non terreſtrem ſed cœleſtem. xvii.O
Meſſihæ ſatiſfactio pro reatu generis humani. xvii.Q
Meſſiha honores & magiſtratus huius ſeculi contemnet,& ſolam uirtutem habebit in precio. xvii.R
Meſſihæ uita & mors,ac eius operatio & effectus. xvii.S
Meſſiha eſt uirtus ac poteſtas dei. xviii.V
Meſſiha utetur rebus ſeptem ad benefaciendũ bonis,& deſtruendũ malignos xviii.X
De Meſſihæ noua doctrina,& quæ ſit lex Meſſihæ. xviii.Y
Meſſiha eſt exemplum uitæ omnium liberandorum tendentis ad ſalutem æternam Et omnia per Meſſiham perficientur. xviii.Z
De Meſſihæ multis nominibus. xix.B
Quod Meſſihæ ſit proprium nomen, xix.C
Meſſiham uocari nomine cõpoſito ex literis ſolũ miſericordiam ſignificãtibus xix.E
Vt Meſſiham aſſequamur omni noſtro conatu. xix.G
Per Meſſiham tranſimus in deum. xx.I
Mundi generaliſſimi ſunt tres. xx.M
Meſſihæ anima eſt omnium uitarum ideata idea. xx.N
De mundo corporeo & ſenſibili,& eius principiis. xlii.X
De Mathematica Pythagoræ. xliiii.A
Meſſiha eſt lux dei mediante qua deus cognoſcitur. liiii.L
Natura quid ſit? iiii.S
De natura & rerum naturalium ſcientiis ac artibus. iiii.R
Naturalia ſcire difficile,& quare. iiii.T
Naturalium rerum principia. iiii.X
Nomina patribus ſunt ab euentis indita. x.Z
De numero denario & tetracty. xxxviii.T
Numerus ſeptimus,ſterilis,Minerua dicitur. li.B
Numerationes Cabaliſticæ decem quæ dicuntur Sephiroth lxi.V
De nomine Tetragrammato,& aliis nominibus ſecundũ primã partem Cabalæ lxv.F
De nomine xlii.literarum lxxiii.S
Nomen xlii.literarum nulli niſi digno exponitur,& quomodo. lxxiiii.V
Nominis xlii.literarum compoſitio & expoſitio. lxxiiii.X
Nomina barbara ſunt honoranda in ſacris. lxxiiii.Y
Noĩa principalia quomodo deũ repreſentãt.Et xlii.literarũ ſignificat creatorẽ lxxv.B
De nomine diuino xii.literarum, lxxv.C
Nomina ſacra ex Tetragrammato uirtutem ducunt. lxxvi.D
Q; nomen ſacrum Iah communicat tribus diuinis nominibus. lxxvi.F
Nomina ſecundaria minori ordine reputantur. lxxvi.G
Opus de Breſith eſt aurum bonum,ſed opus de Mercaua eſt aurum optimum xiiii.Z
Opus de Breſith eſt ſapientia naturalis,& opus de Mercaua eſt diuina. xiiii.A
Pythagoreus quomodo quis facilę fiat. i.D
Prædicamenta decem,& prædicabilia quæ dicuntur quinq; uoces. iiii.Y
Prophetarum uniuerſitas ſecuta eſt Cabalam Iacob,& patriarcharum ante ſe. xi,F
Prophetæ ualde lætati ſunt in ſchola ſpiritus ſancti ſuper Meſſiha. xi.G
Paradiſus duplex. xvi.M
Perſonarum in diuinis emanatio. xxi.P
Pythagoras philoſophiæ pater fuit Cabaliſta. xxii.A

CONTINENTVR HAEC

Pythagoreorum & Cabalistarum similis doctrina. xxiii.B
Philosophia ex barbaris orta est. xxiii.C
Pythagoricus discipulus interrogaturus sileat, interrogatꝰ respōdeat ipse dixit. xxvii.G
Pythagorica ex hebræorum Cabala, & de tribus mundis, eorumq́ spiritibus. xxvii.H
De principiis rerum secundum pythagoram. xxviii.I
Contra Pythagoræ detractores. xxxvi.P
De Pythagoræ uictu & esu. xxxvii.Q
Philosophia Pythagoræ est mystica & symbolica. xxxvii.R
De Pyramide qua creatum est uniuersum. Et de proprietatibus medii mundi. xl.V
De physica Pythagoræ. xliii.Z
De philosophia tota Pythagoræ & symbolis eius. xliiii.C
Pythagoreus est qui omnia formalia intellectualiter intelligit. xlviii.D
Protestatio dictorum & dicendorum. lii.F
Pronunciatio nominum lxxii. angelorū & eorum in nouem choros distributio lviii.R
Quinquaginta portæ intelligentiæ, & secretum magni Iobelei, & millesimæ generationis, & regni omnium seculorum. liii.I
Redemptionem Messihæ intelligunt Thalmudistæ corporaliter, & Cabalistæ spiritualiter, ita de eorum captiuitate. xvii.P
In reuelationem restaurationis omnis Cabala refertur. ix.T
De resurrectione mortuorum & regeneratione. xxxvi.O
Rex in Syria intelligitur esse Messiha. lxxiiii.Z
Symbolica theologia nihil animorum saluti commodius. ii.F
De syllogismis & demonstrationibus. v.A
Scientia superior credit decretis scientiæ inferioris. vi.F
Sin litera Cabalistice significat in miserationibus. x.Y
Sin litera per Notariacon significat unctionem. xi.C
Salomonem Cabalistæ alium intelligunt q̄ filium Bathsaba, aliud quoq́ templū xii.K
Salus nostra consistit in cognitione Messihæ. xviii.T
Salus homini de sola dei misericordia contingit. xix.F
Sacra scriptura nos deo coniungit. xx.K
Syllogismi q̄uis in cæteris artibus ualere putentur, tamen frustra in theologicis afferuntur, quia non urgent. xxvi.F
De salute ac saluatore. xxx.K
De symbolo primo principiorum uniuersi. xxxviii.S
Sabbathizare quid sit secundum pythagoricos. li.A
De sabbatho & eius obseruatione. li.C
Semitæ sapientiæ triginta duæ admirabiles & occultæ. liiii.M
Septuaginta duo sancta nomina Semhamaphores & lxx. præsides terrarum angeli, & quomodo loquantur audiant & inuocentur. lv.N
Septuagintaduo uersus contemplandi hebraice & latine expositi. lix.S
Sacram scripturam quomodo exponimus cabalistice. Et q̄ multum nos decipiat falsa interpretatio. lxiiii.A
De sigillis, characteribus, & uocibus. lxxviii.N
Tiphæreth quid sit, & homo quare sic est constitutus ii.I
Theologica quæ sint, & q̄ profunda difficiliaq́ ac quibus de causis. v.B
Theologi ueri non sunt uitiis & criminibus publicis inquinati. v.D
Transgressio prima diuinæ legis polluit posteritatem. viii.P

RELIQVA LEGENDO INVENIES.

SANCTISSIMO LEONI DECIMO PONTIFICI MAXIMO IOHANNES Reuchlin se supplex commendat.

ITALICA PHILOSOPHIA BEATISSIME LEO DECIME religionis christianę Pontifex Maxime à Pythagora eius nominis parente primo, ad summos hoĩes excellentibus ingeniis præditos olim delata, perq̃ plurimis annis ingenti latratu sophistarum occiderat, tam diu tenebris & densa nocte sepulta, quoad deũ fauore Sol oĩs generis optimorũ studiorum clarissimus Laurentius Medices pater tuus, Magni Cosmi propago Florentinæ ciuitatis princeps exoriret. Quẽ & si nouimus animo & scientia gubernãdi Rempub. & domi belliq; oĩa consilio ac prudentia gerendi, tam fuisse cõpotem ut nemo ætate sua in ciuili exercitatione uideret magis laudãdus, tñ ad hoc nobis eũ fateri oportet commodius natũ esse pinde atq; cœlitus demissum, ut post eloquentię disciplinas & bñdicendi artes a Petrarchis, Philelphis, Aretinisq; rhetoribus ante iuuẽtuti Florẽtinę traditas q̃ esse absq; cõtrouersia possent ciues cunctis nationibus exteris nitidiore scribendi calamo & puritate linguę ornatiores, ipse tandẽ patrię inferret q̃q; illã expultricẽ uitiorũ sapientiã & arcanorũ inuestigandi rationẽ q̃ in libris & monumentis priscorũ ad sua usq; tempora latuissent. Ad id prouinciæ diligẽter acciuit undequaq; doctissimos & ueterũ autorũ peritissimos uiros q̃bus cũ rerũ sciẽtia etiã satis esset eloquẽtiæ, Demetriũ Chalcondylen, Marsiliũ Ficinũ, Georgiũ Vespuciũ, Christophorũ Landinũ, Valorẽ, Angelũ Politianum, Ioannẽ Picum Mirandulę comitẽ, cæterosq; orbis eruditissimos q̃bus antiq̃rum solertia & arcana uetustas malignitate casuũ obliterata in lucẽ rediret. Hoc egere summi uiri certatim. Nã docuit hic, cõmentabat̃ alter, legerat iste, interpretatus est ille, ac linguas uertit in linguas. Marsilius Græciã duxit in Latium, Romanos in Gręciã Politianus reduxit. Instabant omnes operi, nemo non summas Medicibus laudes afferens. Hos in heroas Beatiss. LEO tuus natalis uirgula, ut aiunt, diuina fœliciter cecidit, Diis gratia, certe ut non restaret ullum elegantioris doctrinæ genus in q̃ tu non euaseris peritior, adeo quidem puer amplexus politissimi suauitatẽ Politiani. Quid multis? Florentia illo æuo nihil erat floridius. In qua rena scerentur optimarum artium quæ ante cecidere omnia, nihil remansit intactum de linguis & literis quo non exercerentur nobilissimi Florentini. Ea fama ego tum quidem uehementer mouebar tactus eius loci cupiditate, ac non solum magnificentissimi & insueti nobis Hercyniis ædificii auitæ domus tuæ, quam Magni Cosmi nominarunt, uerum etiam parentis tui desyderio uisendi, unde nostro seculo tanta commoda prodiissent.

Igitur in Italiã profectus cũ illuſtri Eberhardo Probo Sueuorũ noſtra ęta
te primo Duce,cui a Secretis fiebã,intraui Florẽtiã circiter xii.Kal.Apriles
Anno Chriſti M.cccc.lxxxii.Cũq; inſignẽ Medicę gentis nobilitatẽ ei duci
cõmendaſſem ut pro rei ueritate profecto debui,optabat cum eo ſibi ui
ro colloquiũ habere.Quod ubi aĩaduertiſſet neſcio q̊ reuelãte Laurẽtiꝰ,
apꝑhendit peregrini dexterã perq̃ humaniter,oẽſq; nos domũ ſuã duxit,
ſingula uiſu digna oſtendens.Primo,faberrima eq̊rũ ſtabula,deinde arma
mẽtariũ om̃i apparatu bellico refertũ,poſt itẽ ſingulos thalamos ꝑ̃tioſiſſi
mis aulęis ornatos pulchroſq; tapetas,& ĩ excelſo culminis tecto arboribꝰ
cõſitũ nemus,heſperidũ hortos ac aurea mala,cuius bibliothecã cũ in cœ
los uſq; uerbis extollerẽ,ꝑhumaniter ut ſolebat uir ſuauiſſimꝰ reſpõdit ma-
iorẽ ſibi theſaurũ in liberis eſſe q̃ in libris.Quęſo te Papa ſanctiſſime,ſinas
me loq̨ tecũ aliq̃to liberius infimatẽ de media plebe hoĩem,Q̃ta putas me
tũ captũ admiratione cũ q̊dã inſigni gaudio qñ uniuerſis applaudẽtibus au
diuiſſem ad ſumma te rerũ faſtigia cõſcẽdiſſe optimũ optimi ſapiẽtiſſimiq;
principis diui Laurẽtii Medicis filiũ,recordabar ſubito tanq̃ hierophãtes
aliqs paternũ illud uaticiniũ ueræ prophetiæ par. Quid hac ex Laurentio
laurea fruticari queat,nõ modo laurẽtibꝰ populis ſed etiã toti orbi ꝑ̃cioſiꝰ,
qs maior excogitari theſaurꝰ poſſit q̃ ſit illud tuũ ĩeffabile regnũ,vñ nobis
oẽs diuitię tãq̃ ex Pactoli abyſſo fluũt,oẽs gratię,oẽs optimarũ literarũ or
natus,& om̃e q̊d eſt in humanis bonũ.Semina iecit pater uniuerſæ ueteris
philoſophię,q̃ nũc te filio in culmos ſurgũt,ut te regnãte nobis ſpicas illius
metere liceat in oĩbꝰ linguis,gręca,latina,hebręa, arabica,chaldaica & chal
diaca,qbꝰ hoc tp̄e libri tuę Maieſtati offerũt, & uberius oĩa ꝑficiũt ſub tua
ditiõe q̃ ſũt a parẽte tuo prudẽtiſſime ĩchoata.Quare cogitãs ſola ſtudioſis
Pythagorica defuiſſe,q̃ tñ ſparſim ĩ academia laurẽtiana deliteſcũt,credidi
haud ĩgratũ tibi futurũ ſi & ea foro afferrẽ q̃ Pythagoras nobileſq; Pytha
gorei ſenſiſſe dicũt,ut tuo fœlici numĩe legerẽt latinis hactenꝰ ignota.Italię
Marſiliꝰ Platonẽ edidit, Galliis Ariſtotelẽ Ia.Faber Stapulẽſis reſtaurauit,
Implebo numerꝝ & Capnion ego germanis ꝑ me renaſcẽtẽ Pythagorã tuo
noĩ dicatũ exhibebo.Id tñ abſq; hebręorũ Cabala fieri nõ potuit,eo ꝙ Py
thagorę philoſophia de Cabalæorũ ꝑ̃ceptis initia duxit,q̃ patrũ memoria
diſcedens e magna Gręcia rurſus in Cabaliſtarũ uolumĩa incubuit.Eruẽda
igit̃ ĩde fuerãt fere oĩa.Quare de arte Cabaliſtica q̃ ſymbolica philoſophia
eſt ſcripſi,ut Pythagoreorũ dogmata ſtudioſis fierent notiora.In qbus oĩ-
bus nihil affirmo,Tm̃ utut opinãt̃ infideles recito,q Simonẽ Iudęũ Cabalę
peritũ audituri Francofordiæ in unã cauponam e diuerſo itinere conueni
unt Philolaus iunior Pythagoreus,& Marranus Mahometiſta.Iam uero
reiectis ĩ diuerſorio ſarcinulis pegrini famẽ pellere cupiẽtes horrẽt cõuiua
rũ tumultuantẽ gregẽ, at illis poſt ſympoſia tabernã deſerẽtibus ita cœpit

MARRANVS. Temperaui à multis mihi uerbis in tanto murmure
coepulonum indigenarum, qui nimium poti à prandio nunc abeunt, ueri
tus ne male audiſſem ſi quouis ſermone aduena ego fremitus intercalaſ
ſem eorum quos exitioſa temulentia onuſtos nouerim. Poſt uero ꝗ hinc
illis profectis, ſoli nos in iſto pridem diuerſorio conuenimus, ambo, ut eſt
uidere, peregrini, & haud parum ab itinere feſſi, iubeas oro cauponi, ſi
tua mecum ſtat ſententia, ut ſecundæ menſæ ferantur & bellaria minime
Sybaritica, quãdo liberiore geſtu cõuiuere licet & colloqui. At ecce ſtru
ctores accedunt neſcio quæ promentes tragemata cum nucibus & caſeo
utinam bithynio & cratere incertum zythico an uinario, quanquã nobis
omnium nihil monentibus. Tum PHILOLAVS haud mediocri
dexteritate ait, cauponariam agit hic inſtitor, ut qui nummis ubiꝙ locet
pedicas, etiam hoſpitibus addat aurita miniſteria, quo plus uini obliguri
re geſtientibus uendat, mox enim atꝙ de bellariis ſermo excidit, fercula
prẹſto ſunt. Nunc ſane inter honeſta pocula opto nobis laxiora ſodalitia
fore. Nam utriꝙ me conſule uultus, mi conuiua, capiendus eſt nouus &
laſſatis membris curanda requies. Potiſſimum uero mihi poſt longam
nimis & ſcabram uiam, duroſꝙ calles, quos hucuſꝙ ſum emenſus. Quid
tibi ſit integrum ignoro, cum de tua peregrinatione nondum factus ſim
certior, ꝗ longinque, aut quis tu, aut undenam ueneris? E Byzantio, inqͭ
ille, Conſtantini urbe, quam multi Nouam Romam appellant, ſum enim
patria Byzantianus, ſtudio uarius, ſiue græce uelis, aut hebraice, ſeu ma- A
gis latine, Arabum tamen doctrinam plus callens, & niſi moleſtum eſt, tu
uiciſſim indicare ne recuſes qui uir ipſe ſis. Philolaũ me nominant, inqͭ
iſte, Alanũ natione, diſciplina Pythagoreum, & fortaſſe haud abſimilem
tui linguacem, ſed quod tibi erit uocabulum quæſo? Cõſtantinupolitani
Marranum me uocãt, ait ille, nomen à Cherintho & Ebione, ſcholaſticis B
notum, ꝑ & aqua tinctus & recutitus apella, utrinꝙ alioqui tam Moyſi
legibus ꝗ Chriſtianorum doctrina ſum initiatus, ſcholaſticos memoras
audio Philolaus ad hẹc. Id rogo aũt ſunt ne humanitatis ſcholæ Conſtan
tinupoli modo, inter iſtos maxime omnium crudeles & truculentiſſimos
Thurcos? Plurimæ, inquit ille, quibus ſe excellentiſſimis ingeniis homi-
nes dediderunt. Eſt enim plus illic diſcipulorum ꝗ decem millium, è Per
ſia Græcia Latio, & Iudaiſmo in unis mœniis, inter q̊s cũ iam annis duo
de uiginti multarum artium auditor fuerim, libuit tãdem expaciari alio,
ſi forte uel trans alpes inuenirem ſtudio ſapientiæ præditos, qui de maxi
mis quæſtionibus copioſe queant probabiliterꝙ diſſertare. Tum cuiatis
philoſophiæ? petebat Philolaus, & Marranus, Cuiuſuis retulit, cum ſim
nullis ipſe unius diſciplinẹ legibus aſtrictus, quo minus ne ſecta quidem
fidei libere quicqͩ ſenſero defendere prohibeor. Certe par habes mecũ

Philolaus inquit ut uideo explorandi desyderium. Nam ad Germanorũ
C nobile hoc emporium Francofordiense migrantibus è Thracia merca-
toribus comitem me iunxi, q acceperim hic esse Iudæum magnæ in ope
ra Cabalistica famæ, ac ingentis existimationis, quæ una facultas (ut sępe
audiui doctissimos homines suaui ocio & consiliis uberrimis affluen-
tes me præsente arbitrari) præ cæteris esse queat philosophiæ Pythago
ricæ cognatior tanquam nihil similius. Nam esse Pythagoram omnia fer
me dogmata istinc expiscatum aiunt. Iudæo illi Simon esse nomen perhi
bẽt Eleazari filio ex antiqua Iochaicorum prosapia, quem nunc remotis
mensis adoriri stat sententia. Ego uero, inquit Marranus, si per te licet te
cum ipse uirum accedam, tametsi Pythagorica parum edoctus, semp. ẽm
mihi Arabes magis uenerationi fuere Algazel Alpharabius, Abucaten,
Hali, Abumaron, Abensina, quem latini Auicennam & Abenrust quem
Auerroem uocant, & reliqui consimiles peripatetici. Quanquam nemini
unquam mea ætate negatum fuit Constantinupoli qualemcunq singula
rum prope linguarum atq sectarum philosophiam cõsequi maxime dis
similium gentium præceptoribus in dies publice docentibus, Tum Phi-
D lolaus, Confide, nam facile, inquit, Pythagoreus fit is qui & libenter uer-
bo credit, & pro tẽpore tacere potest, & omnia præcepta intellectualiter
intelligit, At ille, astabo saltem ubi patieris tanquam Pythagoreus aliqs
& audiam qua de re sermo inter uos fiat. Itaq inenarrabili gaudio deli-
butum me reddes cum per magni æstimauero in conuersatione sapientũ
fuisse. Et Alanus, Veniam⁹ ait, nam in pomario domi eius in qua habitat
deambulare nũc solus dicitur, ac certe hic loci est, & ostium patet. Cernis
ne istum ex horto nos uersus incedentem, Age maturius ingrediamur,
Salue magister. Cui Simon de more gentis, Dominus uobiscũ. Tu ne Si-
mon ille Iudęus? rogãt aduenæ, Tum is, Vtrũq, nam & Iudęus sum & Si
mon. Quæ aũt noĩa uestri amborum accipiã? quo rectius uos alloquar.
Vterq ad id. Ego Philolaus, & ego Marranus responderũt, ac diuersis
itineribus alter alterius nesciens, post longã peregrinationẽ huc tandẽ cõ
uenimus, qs non hoc emporiũ tam late ĩminens tanto cõmeatu prope toti
Europæ decantatũ, ac tot & tam pciosis mercibus illustres nundinæ, tam
diuersarũ gentiũ confluxu speciosę ad sui contemplationem traxerũt, sed
unius tui fama pduxit ea cupiditate, ut nobis de omni Cabalistica rationę
magnopęre ut doctis uisum est & colenda & expetenda, nobiles illas & tam
in Scythia q̃ in Thracia cõmendatas ingenti laude cogitationes tuas brę
uiter & cõmode aperires. Ad hęc. Est ne Simon, inqt, memoria nostri etiã
apud Scythas & Thracas gentẽ tam longinquã. Est profecto, ait, uterq
E multo maxima, Nam abhinc ante trienniũ circiter quatuor lustra qñ tpe
illo supputabant uestri a mundi exordio post quintum millenariũ annos
ducentos octo & triginta pulsi ex Hispania Iudæorum centena quatuor

Expulsio Iudæorum ex Hispania

& uigiti millia,indeq; discriminatim illorum maxima pars ad loca nostrã exules profecti,multam in te homine sibi ut affirmant perq̃notissimo artium disciplinam,multas literas,incredibile ingenii acumẽ,& philosophici sermonis expeditam integritatẽ, p̃sertim quoq; Cabalisticæ speculationis diuinam peritiã,& uniuersis auditoribus admirabilẽ inesse p̃dicant, ita ut in oĩm oculis discendi cupidorum ultra Sauromatas & glacialẽ fulgeas Oceanum.Sup̃ quo suscepit ille.Tanta de me uestra existimatio uiri Pythagorei,non mediocrem ruborẽ mihi affert,qui uereor ne si iudiciũ hoc uestrũ ex populari rumusculo conceptũ frustrer aut fallam,q̃tumuis id contingat fragilitate mea,ipse uidear in tam diuinũ Cabalę studiũ prope mea ignauia dolendã iniuriã cõmisisse,quo plane quicq̃d in me langui dum,fractum & imp̃fectum dep̃henderitis,id in huius sapientię quã desyderatis quandã uergat ignominiã,quasi opificis defectus tendere debeat in artis indignitatem,id q̃d minime omnium uelim.Nam ego ipse q̃tulusc unq; sim qui scio q̃ sim exiguus aut mecũ cæteri Cabalistę oẽs quicq̃d uero esse putentur, laudati si uultis an despecti mitto dicere,tñ hac cõtemplandi arte nihil est hoĩm generi usquã qui humi degũt,& præ aliis egregie pollent ingenio ac mente florent,à deo collatum expetibilius,nihil ad salutẽ animorũ cõmodius,nihil ad immortalitatẽ cõsequendã aptius,quo congruẽter naturę mens humana propinqus ad deificationẽ ascẽdat,hoc est ad beatitudinis summũ,q̃d telos greci dicũt,siue id uobis extremũ aut ultimũ uocare placuerit seu finẽ,unde cõtingat,nihilo indigẽtes, absolute,semp̃ absq; impedimẽto fortunate,tranq̃lle,fœliciter uiuere,cũ artifici osę admodũ p̃ quędã symbola terrenis oĩbus reiectis,semotaq; rerũ materia,formã è forma decerpserimus,q̃usq; ad primã oĩformẽ & informem ascẽderim⁹ formã.De q̃ intelligũt Cabalistę diuinũ geneseos hũc iussum, producat terra aĩam uiuentẽ ad speciẽ suã,scilicet ad diuinã Ideã,q̃ & ipsa est terra uiuẽtiũ in uirtute dei uiui eã uitã influẽtis p̃ nomẽ Adonai,ut cognoscatis,autore Iosue,q̃ deus uiuus intra uos est,& disperdet in cõspectu uestro cõtrarias fortitudines.Hęc in libri שער אורה .i.Porta lucis inscripti cap.ii.legunt̃.Quo fit ut oĩa uitã habẽtia suo instinctu sursum tendãt,& oĩa uitã influẽtia uergãt deorsum.Cũ.n.in isto mũdo sensibili q̃cq̃d elemẽtis quatuor cõstat מורכב .i.mistũ,id oẽ aut aĩa careat diuersi et uagi mot⁹ effectrice,ceu iacẽs ĩmobiliter & q̃escẽs ut lapis & ferrũ,aut uegetet & crescat ut plãta & herba,aut multifariã dimoueat̃, progrediat̃ & tm̃ uiuat ut aĩantia bruta & cõchæ,aut etiã rõnaliter loquat̃ ut hõ,q̃ solẽt adulescẽtes nr̃i de libro רוח חן .i.spũs grę sic hebraice noĩanda discere הדומם הצומח החי והמדבר .i.Iacens, pullulans,uiuens,& loquens,nihil profecto eorum est q̃d intentum cœlo se nõ modo q̃dã arrigat q̃si eo cõspectu quẽdam sibi uirtutis suę usum gliscens, & mores fingẽs,ut altissimos terrę mõtes cœlũ uers⁹,ab imis uallibus exurgere

F — Ars Cabale

G — Jacens lapis, pullulans planta, viuens Animal, loquens homo

cernim⁹,iuxta Psaltę carmē.Ascēdūt mōtes & descēdūt cāpi,ut expimur
in altum procellas maris erigi,ut ascendit mare fluctuans in Ezechiele,
ut flatus aeris è cauernis exuperare sentimus.Nam & naturæ dominus in
illo eodem propheta erumpere facit spiritum tempestatum,ut deniq; oīa
ignea leuari uidemus.Ascendit enim ignis de petra in Iudicū uolumine.
Ita uiri præstantes quæ uestra ingenii uis est,intelligitis quadam necessita
te coactos fateri nos quanto quæq; res nobiliore natura extat,tanto eam
adeptione sublimiori gaudere ,ceu granum frumenti iactatum in terram
q̊d non quiescit donec glebæ uiscera frāgat,& extra telluris meatus suspi
ciat & cœlesti aura fruatur.Eadem est ratio in metallicis quoq; cum id q̊d
generosius est in altiores spiritus ebullit ab alkimia sublimatum;ut purio
ra semper ea uideantur quę sunt sublimiora.Sic quæ apud inferos esse di
cuntur lurida & squalentia,sordibusq; depressa iudicamus,quæ apud su-
peros cādida & illustria incredibiliq; decore ornata miramur,& p̄conio
laudum prosequimur.Quanto magis oīm opinione cum solers natura re
bus iacentibus,uegetantibus,spirantibus ingenia talia ingignat ut altiora
petant, profecto non uidetur ea hoīem neglexisse omnium animantiū do
minatorem,animal decorum & uenerandum,animal nobilissimum, cæte
ris præfectum,non modo prudens & sapiens, uerum & contemplatiuū
& religionis capax,quin melioribus & sanctioribus ipsum dotibus orna
uerit,& p̃sertim id generis donauerit conditione,ut ex insito sibi naturæ
desyderio quibuscunq; possit uiribus ad summa & optima tendat. Ho-
minem enim melior natura deus ut extat sacratissimæ historia ex duobus
composuit limo terræ & spiraculo uitæ,ut limo indutus corporea prudē
ter curet,& spiraculo uitæ p̄ditus,sapienter amet diuina,producatq; ter-
ra animam uiuentem ad speciem suam atq; propriam,uidelicet illam pe-
culiarem Ideam,non brutorum.non plantarum,non lapidum aut ligno-
rum,sed ab ore dei natam,& in faciem eius diuino spiritu afflatam mentis
suæ ipsam illuminationem.Hęc illa est quę paulo ante a nobis uocabatur
H deificatio, cum ab obiecto præsente per medium suum exterior sensus
transit in sensionem interiorem, & illa in imaginationem, & imaginatio
in existimationem,& existimatio in rationem,& ratio in intellectum,& in
tellectus in mentem,& mens in lucem,quæ illuminat hominem,& illumi
natum in se corripit.Hinc recte acceptum esse apparet q Cabalistæ in ar
I bore decem numerationum Thiphereth μικρόκοσμον in medio Sephiroth
ponendum censuerūt,magnum illum Adam quasi lignum uitæ in medio
Idealis paradisi,aut quasi lineam rectam,ut aiunt,mediam.Fecit enim de-
us hominem rectum Ecclesiasti regio tam ad supera q̃ ad infera flexibi-
lem,ut per Empedoclis litem & amicitiam in numerationibus illis subter
notatam quæ designantur per נצח והוד humana se cogitatione
agnoscat elementorum & mundani huius regni esse participem. Timo-

re autem dei & sanctificatione per פחד וחסד quæ supra eum expandũtur, trium simplicissimæ deitatis notionum כתר חכמה בינה pro suo captu apprehẽsiuum. Igitur ad id natus est homo, & ad hoc eum natura finxit atq; formauit, ut & pedibus cum bestiis ambulet in terra, & solus ex omnibus animãtibus erecto capite cum angelis in cœlo cõuersetur. Manus autem utrasq; inter pedes & caput locatas, tum ad uictum necessarium laborãdo figat in tellurem, tum ad uitam æthernam contemplãdo leuet in cœlum, ad quarum tutelam oculorum orbes soli ex omnium sensuum instrumentis homini motabiles inditi sunt, ut in terram pro corporis, & in cœlum pro animi conspiciãt salute. Talis est aptitudo atq; uis hominis, hæc facultas, hæc potentia, quam non implantauerit utiq; siue deus seu natura, nisi facultas in usum, & potentia quandoq; redigeretur in actum, præsertim in homine industrio & ad id se præparante. Si enim captus ille diuinitatis non esset homini possibilis, frustra de syderiũ eius natura ingenuisset, homo nanq; agilis & idoneus haud unq̃ corporeorum sensu & rudi cœmẽtorum tactu satiatur, quin & omni cogitatione ad sepatorum puritatem & altissimarum rerum cognitionem prouehatur. Ea est plane cunctorum studiosorum irrequietudo, quibus & uehemẽs animi applicatio per morales, naturales & mathematicas ueritates, ad supernaturalium dispositionem agnascitur, & tandem ad primam entitatem fidelis ascensus indulgetur. Verbi causa. Luculentissimũ procul ignẽ exardescere uidetis, intenditur forma eius per illustre mediũ quod græci appellant diaphanon, usq; ad oculum corporeum. Expectat intra spiritualis uisio & obiectæ rei propriæ formã suã esse percipit, quare ipsam ceu affinem ac propinquam libenter hospitio suscipit, & per medium apparentiæ quæ a uobis dicitur græce phantasia, spiritualiter iudicio sensitiuo ac brutali offert, quam quidem effigiem rursus ad iudicium humanum superne producit, & paulo superius totum illud ad ipsam rationem promouet, tum ea tandem post agilem discursum, ita sublimatam & cribratam corporalis ignis abstractionem transfert ad intellectum. In isto igitur ascensu tres inueniuntur regiones, & in singulis unus abstractionis status. In prima regione obiectum, diaphanon, sensus exterior, & ibi status. In secunda interior sensus, phantasia, iudicium brutum, & secundo status. In tertia, iudicium humanum, ratio, intellectus, & tertio status. Horum oĩm domina mẽs, recepto lumine supiori, hoĩs intellectũ illustrat & perficit. Ec quid aliud opinabimur Cabalistas, de Sechel, Sandalphon, & Mettattron docuisse? Status aũt quilibet duplicẽ habet differẽtiam. In primo eñ cessat corpus, & incipit aĩa, vñ noĩatur aĩal. In secundo, cessat aĩa, & incipit ratio, unde nominatur homo. In tertio, cessat intellectiua potentia, & incipit mens, q̃ sola sine controuersia deforis aduenit, unde noĩatur

Deus,iuxta oraculum,Ego dixi dii eſtis.Statuũ itaqꝫ nomina ſunt ſenſus.
N iudicium & intellectus.Interuallorum aũt media,ipſas ſpecies deferentia
ſunt diaphanon,phantaſia & ratio,cui rei haud abſimile proferũt in Mer
caua Cabaliſtæ tres patres,qui ſunt Abraham ſuperior,Iſhac inferior,Ia
cob medius.Cum igitur trium regionum duo interualla ſenſus & iudiciũ
duplicantur ſecundum inferius & ſuperius,& utraqꝫ ad binos reducũtur
terminos,reſtãt decem ſcalæ gradus per quos ad cognitionem omnium
O quæ ſunt uere aut ſenſu,aut ſcientia,aut fide ab imo ad ſummum aſcẽde
re poſſumus. De quo Abraham Cabaliſta in libro mirabili Ietzira ſic ait

עשר ספירות בלימה י ולא ט י ולא יא הבן
בחכמה וחכם בבינה בחון בהם וחקור מהם
והעמד דבר על בוריו והשב יוצר מכונו׃

Id eſt.Decem numerationes præter quid,decem & non nouem, decẽ &
non undecim.Intellige in ſapientia & ſape in intellectu,inueſtiga in eis, &
proba ex eis,& ſtatue rem ſup puritates ſuas,& repone creatorẽ in thro-
num ſuum,hactenus ita.Intellectus enim humanus quæ ſupra ſunt intel-
ligit in ſapientia,& quæ infra ſunt ſapit in intelligentia.Et ſenſus exterior
ſtatuit rem ab obiecto per ſpecies oblatam,& ſenſus interior ſtatuit rem
ſuper puritates,id eſt abſtractiones ſpecierum,quæ ante fuerant diapha
no ac demum phantaſiæ ſunt peculiares.Deinde iudicium inter phanta-
ſiam & rationem,inueſtigat ex eiſdem apparẽtiis,& ratio diſcurſu uario
concluſioneqꝫ probat in eis. Tunc redeo ad initium & dico,ꝙ intellectus
creatorẽ ut cauſam omnium cauſarum primam reponit in thronũ ſuũ
quæ eſt ipſa mens שכל הפועל Habetis itaqꝫ uiri ſolertiſſimi de-
cem numerationes quibus homini contingit rerum apprehenſio,q̃ ſunt
obiectum,diaphanon,ſenſus exterior,ſenſus interior,phantaſia,iudicium
inferius,iudiciũ ſuperius,ratio & intellectus,& hæc omnia non tam ſunt
P quid, q̃ quo.Suprema uero mens in homine aliud quid eſt.Quapropter
ſicut deus in mũdo,ita mens in homine inter decem Sephiroth regni ge
rit diadema,& recte cognoĩatur כתר id eſt corona,quæ ut Ariſtote
les aſſerit in ſecundo de generatione animalium libro. Sola diuina eſt &
ſola extrinſecus homini accedit,[a] cuius lumine recepto uirtutes infe-
riores diriguntur & gubernantur עד השכל והמשכיל
והמושכל אחד׃ Id eſt, quouſqꝫ intellectus intelligens & intelle
ctum ſint unum et idem,ut ſcribit Cõmentator arboris decem Sephiroth
q̊d magiſtri ſup uerbis Prophetę,In lumine tuo uidebimus lumen ita
diiudicarunt, כי בשפע השכל אשר שפע ממך
נשכיל ונתישר׃ Hoc eſt,ꝙ in influentia mentis quę influit ex te
intelligimus & rectificamur.Puto iam eſſe patefactum omnibus qui natu

ræ hu

ræ humanæ conditionem diligenter ſcrutati ſunt, primo ꝙ deſyderio naturali ducimur, uel ſi rectius libet dicere trahimur ad apprehendendũ res ſummas & diuinas. Secũdo, ꝙ eas quantum ad noſtram beatitudinẽ ſatis eſt, data opera pro modo & captu noſtro apprehendere poſſumus, ad alterum nos inclinat natura, ad alterum diuinitas, utrũq; per ignis figuram ſurſum tendentis, & omnia quodam modo cõphendentis & lambẽtis artificioſe à Cabaliſtis demonſtratum. De quo Rabi Ioſeph Caſtilieñ. in horto nucis lib. ſecũdo ĩter cetera, his uerbis ait. תדע לך כי נפש השכלית הנאצלת באדם ומצירת בו צורת עליונה׃ Id eſt. Scias, quia anima intellectiua infuſa in hominem, & repſentans in eo formam ſupmam, ipſa uocatur ignis. Cui applicãt Salomonis illud. Lucerna dei ſpiritus hominis. Vt plane tñ fatear id quod uerum eſſe tum ratio probat, tum exercitationis confirmat experimentum, non paucis oportet artibus, non ualde minutis humanorũ ſtudiorum ſcientiis, non leui doctrina eum prius inſtructum eſſe, cuius induſtria promptitudo & ingenium ad formarum ſeparatarum ac ſimpliciũ mundi ſuperioris & intelligibilis ſubſtantiarum contemplationẽ ita manſueſcat, ut in ipſa ferme dei penetralia irrepat. Ante omnia nanq; prudentium uirorum ethicis & bonis moribus eruditos eſſe nos conuenit, ut turpia uitemus ſequamur honeſta. Quod Eccleſiaſtes admonuit. Cuſtodi pedem tuum cum iueris ad domum dei, quia Ethan Ezraita in eruditiõe ſic pſallit. Iuſticia & iudicium præparatio ſedis eius. Quo carmine non tantũ opera hoĩum quæ ipſa debent iuſticia perfici, uerum etiam & cogitationes cordis & oris uerba complectitur, q̃ recto iudicio conſtare oportet. Quare una uoce ac conſimili ſenſu tradunt Cabaliſtæ. כי בהמשך אחר התאוה לבד כמו הכסלים יבטלו התשוקות העיוניות׃ Id eſt. Q; indulgendo concupiſcentiæ atq; libidini tm̃ ut faciunt ſtulti corrumpuntur deſyderia ſpeculationum Poſt mores itaq; compoſitos & animum purgatum (taceo quidem nũc penè infinitas ſiue recte ſeu uere aut bene loquendi regulas, quæ ſolum ueſtibula & fores ſcientiarum ſunt, non aũt ſciẽtiæ) tum opus erit mathematicis & phyſicis quæ innumerabilia complectuntur, Arabum & Græcorum & Latinorum ubiq; uoluminibus cõphenſa, uel de uniuerſo numero pondere & menſura. Vel de omni motu & quiete rebus eſſentialiter inhęrente quam dicunt naturam. Eſt enim natura ut Rabi Iuda Ben Leui ſcribit in libro Alcozer. התחלה והסבה אשר בה ינוח וינוע הדבר אשר הוא בו בעצם ולא במקרה׃ Id eſt, Principium & cauſa qua quieſcit & mouetur res in qua eſt per ſe, & non per accidens. In hac terminatione uidetis quantæ

Q R S

& quales quot & q̃ interminatæ res congerũtur, ut ferè ſint omnia nobis ſuſcipienda naturam inueſtigantibus, q̃ a ſupremo cœlo ad infimum ter
T ræ centrum continentur, ſiue ſuo nitantur robore ac ſubſtent, ſeu q̃quo modo ſe habentia innitant̃ & accidant, ut non tota ętate hominis uel ipſa nomina ſingularũ inueniri taceo proprietates, conditiones, uires, mores & operationes queant, propter eorum q̃ ſcire cupimus prope infinitatẽ & uirtutis noſtræ rationalis capacitatem, & rerum inueſtigandarũ difficultatem, & humanæ potentię fragilitatem, & deſyderii noſtri multiplicẽ diſtractionem. Quid enim? nonne Abrahæ dictum fuit, Suſpice cœlum & numera ſtellas ſi potes, nec potuit ipſe, quanq̃ ſuo tempore ſecundũ Rambam inſignis aſtrologus erat. Vnde tradũt Cabaliſtę ꝙ כל מה שבשמים לא ידע האדם דבר ממנו אלא בוה השעור הלמודיי המעט: .i. Omne id quod in cœlis eſt non ſcit homo aliq̃d ex eo, niſi ad ipſum modum Matheſeon ſeu diſciplinarũ
V uſq; adeo modicum. Quorũ hoc dicto admoneor, multa erraſſe ueteres in Mathematicis, etiam in quibus illi totam penè uitam, ut mos eſt ſtudioſorum, contriuere. Quod in ſuis recordatur ſcriptis Abubacher poſteris nobis atteſtatus antiq̃s eo ſæculo etiã uſq; Ariſtotelis poſt tempora nõ plene Mathematica ſciuiſſe, Ait eñ ſic כי הלמודים לא
X נשלמו בזמנו: .i. ꝙ Mathematicæ ſcientiæ non erant tempore Ariſtotelis perfectæ, cum igitur, ut Salomon inquit, cunctæ res ſint difficiles, & in ipſis naturalibus quorum ſaltem principia nobis nota ſunt, aut eſſe poſſunt, החומר הצורה ההעדר Materia, forma, priuatio, tanta in hoĩbus ſedeat apprehenſionis tarditas, quid futurum de nobis cogitabimus ſupremas illas ſpiritualium cauſarum ſpecies intueri quęrentibus? Ad q̃d omnium inferiorum abſtractionibus, diſcurſu, ratiõe ac logicis ſpeculationibus opus erit, quæ facile poſſent totam hoĩs uitam oc
Y cupare, ut eſt nõ nullius põderis diſcere המאמרות q̃ appellamus ꝑdicamenta, & ut ad illorum conſuetudinẽ loquar genera generaliſſima, uidelicet quæ ſunt עצם כמה איכות הצטרפות מתי אנה מצב לו יפעל יתפעל: .i. Subſtantia, quantitas, qualitas, relatio, quando, ubi, ſitus, habitus, agens, patiens, iſtis enim & conſtare putant & intelligi, quæcunq; in hoc conditoris orbiculari globo continentur. Inueniri aũt nihilominus & q̃ de his ipſis ac eorum comprehẽſis diuulgent̃ atq; dicant̃, ob idq; prædicabilia nominari סוג מין
Z הבדל סגולה מקרה: .i. Genus, ſpeciem, differentiã, propriũ, accidens. Horum omniũ dies atq; noctes aucupia, plagas & indagines inſtituũt ꝑ ſingulas cuiuſlibet rei cãs, q̃ ſunt החומר הצורה הפועל והתכלית: .i. Materia, forma efficiens & finis. Ex quibus

ut nobis

ut nobis ipſi molliter blandimur omnis negocii ueritatem uenari quea-
mus quadam euidenti,ut aiunt,demõſtratione quam מופת appellãt, A
ſcilicet de altero ad extremum alterum,tanq̃ è carceribus ad metã diſcur
rentes in modum cuiuſdam artificii cui nomen הקש indiderunt.At ue
ro qua ſolertia & quibus ambagibus illorum hoĩm qui hæc plus oſtenta
re ſoleant quàm præſtare ſophiſmata præſtruantur, nostri ſic docuere
יתחבר כל הקש ומופת משתי הקדמות
הגדולה והקטנה בשלשה חלקים והם
הנקראים גבולים אחד מהם נושא המבוקש
והוא הנקרא הקצה הקטן והשני החלק
המשותף והוא הנקרא גבול אמצעי
והשלישי נשוא המבוקש והוא הנקרא קצה
הגדול ומאלו תולדה: .i. Componitur omnis ſyllogiſmus B
& demonſtratio ex duabus propoſitionibus ſiue præmiſſis maiore & mi
nore,ſecundum tres particulas,qui uocantur termini,una ex eis eſt ſubie
ctum quæſiti,& dicit̃ extremitas minor.Et ſecũda pars eſt participans,uo
caturq; terminus medius.Et tertia eſt p̃dicatum quæſiti,quæ nominatur
extremitas maior,& ex illis concluſio. Hoc eſt illud rete,hic ille hamus,
uiſcum & illex,hoc uinculum quo illorũ opinione libera capitur ueritas,
& quo uel circa naturæ ſubiectas res ut ſunt phyſica,uel naturam comitã
tes ut mathematica,uel naturam q̊dam modo exuẽtes ut meta ta phyſica.
indiſtincte ac q̃nq; fruſtra utuntur.Quę aũt à natura prorſus & ab omni C
materia & motu ſunt eſſentialiter abſoluta & ſeparata,dicimus theologi-
ca,quippe iſtis linguacitatibus & ſyllogiſticis ſuſurris non ſubiecta,ut q̊-
rum tanq̃ immediatorum non ſit proprie loquendo ſcientia, ſed firmior
ac ualidior notitia. Quo abſolutius Ariſtoteles in librorum illuſtriũ q̊s
poſt naturalia ſcripſit uolumine primo nobis inſinuat,q illius quidem no
titiæ poſſeſſio eſt non humana,tum ut conſpicimus quia raro & uix è mil
libus uni contingit,quaſi uideatur magis diuinitus illabi q̃ humanitus ac
quiri,tum q in ſumma conſtituit̃ difficultate propter tenuem (arbitror)
& exilem intellectus noſtri ab initio inſtinctum.Quod figura quadam in
nuit Zophar in libro Iob.Pullus onagri homo naſcitur. Deinde ob na-
turalis aptitudinis commoda eruditione adiutæ inopiam & defectum.
Eo q longo iam tempore à malis p̃ceptoribus deluſi nondũ prudẽtes pu
eri tenera in ætate relictis optimarum literarum ſtudiis,ad ſordida ſophiſ
mata compellunt̃,illorum ſuaſu,q̊rum aures p̃ter utrum hoc & utrum il-
lud cum ſuis propoſitiõibus & corrolariis aliud nihil admittunt.Accedit
in cauſa, celeris promotio diſcipulorum ad gradus ſuperiores, quibus

nondum credenda erant tam excelsa q̃n in literis humanioribus parum adhuc olei cōsumpserunt, quare in tot & tantis sentibus & dumetis labore molesto frustra defatigati resiliunt anteq̃ ad uenerandæ senectutis annos peruenerint, nempe adhuc ætate uirili florescētes. Audite aūt uos obsecro uerba Iob. In antiquis est sapientia & in multo tempore prudentia. Ideo motus quondã Rab Eleazar dicenti sibi benigne magistro suo Iohanan. Veni docebo te opus de Mercaua.i. de sublimiorib⁹ contēplationibus, respondit לא קשאי .i. non incanui, quasi nondū consenui. Nouerat eñ discipulus ille sagax & pręcocis adulescens ingenii ad tam sublimē & altam sapientiam nō esse aptos nec idoneos, nisi eos qui iam sedatis & extinctis cupiditatum ardoribus & calore iuuenili refrigerato, annis prouecti, cum quadam tñ naturali probitate senescunt. Nam quid huc afferret senium commodi: nisi probitatem & constantem uitæ integritatē adderet. Iccirco uelim credat omniū nemo q̃ ii sint uere theologi q̃tumcūq̃ senes, quacunq̃ præditi contentiosa loquacitate, qui uitiorum q̃libet genere fœdati, supbia, hypocrisi, auaricia, odio, inuidia, & sæpe tecta religione luxuria, neglecto mentis lumine affectiones sequuntur animales,. Assi lit huic meæ opinioni Salomon qui ait. Abominatio dei est ipse peruersus, hic est ille qui ab altitudine auersus uergit ad decliua, q̃tumuis cum natura erexerit in alta. Non ignorauit Algazel Marrane tuus, ille Mahumetista hos sibi cōtrarios in anima motus sursum & deorsum homini docto q̃ infœlicissimos fore, cum in libro de scientia diuina demonstrat q̃ ex cōtrarietate huiuscemodi attrahentium impssionum fit cruciatus in anima fortissimus & maxime formidolosus. Sic præter uitia etiam peruertūt & auertunt secularia negocia, dum forte parentes, uxor, liberi, res familiaris, amici, inimici, casus, euenta, & quęlibet propinq̃rum necessitudines, haud sinunt uires hoīm summos intelligentiæ gradus ascendere. Sed fac quisq̃s uestrum erit, nihil in nobis situm esse q̃d impediat, finge captum ingenii nostri fœlicem & faustum, nulla sit dementiæ aut desipientiæ ne species quidem. Iam parata succurrant omnia q̃ ad suscipiendum res altissimas ptineant, ut de nostra fragilitate recte queri nemo possit, tñ a speculando nonne plurimos deterrebit excelsior cœlo, profundior tartaro, diuinorū obscuritas illa nec sensu nec rōne peruestigabilis, quæ a studiis nostris nō ut cæteræ scientiæ lucē recipit, sed secum affert & quasi de suo ipsa promptuario in uiros non indignos radiat atq̃ lucet, quanq̃ nec sua sponte ut uilem sese passim prostituit, nec non inuitata se offert, sed a nostra uoluntate humanis ante scientiis perq̃ornate instituta non ualde repugnãs attrahitur, quemadmodum si retusum ferrum, ut ait Salomon, & nō prius politum fuerit, exacuetur multo labore, & post industriam sequet̃ sapientia. Etenim quæ a sensu prouehuntur ad intellectum, diligentia quadã studiorum

D

diorum & artificiali ratione colligunt̃,ultra uero quæ ab intellectu ad mẽ tem & ad eius lumen pertingunt quasi diuinam induũt personam,& ido lio carent humano,ut iis queat nihil a nobis cogitari profundius.Sup̱ ea igitur re ingemuisse uisus est idem Salomõ cum ait, Alta profunditas seu profunda profunda,ita em̃ hebraice legit̃,quis inueniet eam? Non dixit quis habebit eam,nonnulli enim habuerunt.Sed quis inueniet,tanq̃ diffi cile,non aũt quoq̃ modo impossibile,quia dñs dat sapientiam, & beati q̃ inueniunt eam,ut est in sacris oraculis,Paucorum est igitur inuenire illam & eorum q̃dem beatorum,super q̃s nõ suis meritis sed dono dei corusc at tam uenerandi luminis splẽdor.Sane arbitror neminem fore qui nesciat, nõ esse multitudinis audire dei sermones,quapropter clamabãt ad Moy sen,Loquere tu nobis & audiemus,non loquatur nobis deus.Te inqunt te audiemus,quod Onkelus interp̃tatur Nekabel.Quare in capitulis pa trum ita legitur,Mose kibel.i.Moyses audiuit & accepit legem de Sinai. E
Vnde Kabala dicit̃ ab auditu acceptio.Quod animaduertendum & me mori puto mente reponendum,ex tanta fuisse hoĩm multitudine tot etiã sanctorum,Moysen ipsum qui ad ueri & æqui agnitionem ab ore dei re cipiendam unus & præter eũ nec alter aliquis esset destinatus,Sic em̃ Cabalista ille Azariel Bar Salomo Garonensis scribit, לא כל הנביאים היו יכולים לשמוע הדבור השכינה כי אם משה: .i.Non quidem prophetæ oẽs fuerunt potentes audi re sermonem ab ore dei,nisi Moyses. Vos igitur optimi uiri quorum aĩos F
meo erga uos amori comunia studia mirifice deuinciunt,ex his facile p̱ spicitis q̃ mihi obiter exciderunt,rem ualde necessariam humano generi cœlitus indultam esse Cabalam,sine qua nemo tam raram tam difficilem adipisci queat ap̄phensionem diuinorum, quę certe non sunt mortalium rationum probationibus,non senticosis inanium uerborum contentioni bus,non humanis syllogismis propter eorum diuinitatem subiecta, quin immo tam magna,tam grandia,tam infinita,ut una hoĩs ætate uel si libeat deniq; pluribus omni q̃tũcunq; indefesso labore supari non possint, etiã si uitæ nostræ anni tẽdant in multa sæcula,nobis plane in hoc luto,in hac argilla & densi corporis cœmento spirantibus,& corporeo sensu cũcta p̄sumentibus.Aiunt em̃ sapientes Hebræorũ magistri. כי להגיד כח מעשה בראשית לבשר ודם אי איפשר: G
.i. q̧ ad explicandum uirtutem operis de Bresith carni & sanguini,Impos sibile.Quanto magis de Mercaua.Quare faciamus oportet ut singulares technographi & artifices docẽdo solẽt.Credamus unicuiq; in arte sua pe rito.Nã logicus de parte orationis a grãmatico recepta credit,Rhetor a logico argumẽtationum assumit locos,Poeta & orator à musico, Geome tra proportiones ab arithmetico mutuatur, Astronomia numeris, figuris

ac dimensionibus mathematicis fidem habet. Transnaturalia utuntur cō iectura naturalium. Et omnis scientia superior recte præsumit de statutis inferiorum, nihil eorum conata probare quæ ab arte ulla priori audiuerit esse firmata, sed liberaliter dictis credit, ne ante tota hoīes uita deficiat q̃ unius possit disciplinæ uel minima ratio perfecte inuestigari. Q; si hoc in humanis fit & quasi uilioribus ac sellulariis opificiis ut ab auditu recipiant atq; credant eis uiris q̃s præ aliis doctrina esse singulari p̄ditos arbitrantur, an in summarum & diuinarū rerum sciētia quam nostris uiribus ne unus itē et alter attingere uix possumus traditionem sanctorum hoīm & receptionem fore contemnendam putabimus? quæ Cabala hebraice

G dicitur. Est enim Cabala diuinę reuelationis, ad salutiferam dei & formarū separatarum contemplationē traditæ, symbolica receptio, quam qui cœlesti sortiuntur afflatu, recto noīe Cabalici dicuntur, eorum uero discipulos cognomento Cabalæos appellabimus, & qui alioquin eos imitari conantur Cabalistæ nominandi sunt. Perinde atq; circa editos illorum sermones quotidiano labore desudantes. Eqdem Philolae, Marranus inq̃t, si per te licet opinor hunc Iudæum uno fasce quicquid de Cabala dici potuit Nestorea eloquentia complexū esse, ut pnoscamus quid nomen ip̄m designet, ac unde oriatur, sit ne in natura uel in hoīm usu aliquid eiuscemodi quod Cabalam uocant, deniq; cuius causa uel propter quid ita sit, quatenus & ad quid utilis, & diuinæ contēplationi q̃ uideatur esse necessaria, q̃tumq; homini possibilis idoneo & ad eam se pręparanti. Quis dici Cabalicus, quis Cabalæus debeat, & quis Cabalista, quid opus est uerbis? totū a capite ad calcem, in hoc laudandus, ꝙ nullas oculis tenebras offundit. Tum Philolaus. Soluisti funem Marrane ingressus mare magnum & uix sulcabile, nondum in portu nauigas, & quæ Simon iste tanq̃ in breuem tabellam depinxit, uideris per caliginem uidere, ac per mediam nebulam intueri, Adhuc enim ne ad fores qdem eius artis adducti sumus, quare mi Simon hebręorū contemplatissime, amabimus te, pergas ultra, nobis enim hactenus non plus profueris q̃ ut ansam præberes de arte Cabalistica latius cogitandi, quid illud sit quod reuelatum est, quis reuelauerit, quis receperit, quid commodi afferat ea receptio, quis modus artis huius, p quā (ut rumor est) miracula fiāt, nam id ultimum de longinq̃ me huc appulit. Expostulabo, inquit Simon, illud oīum primum de Nestorea eloquentia cuius a Marrano insimulor. Ea enim & philosopho mihi & Iudæo esset me

H iudice opprobrio futura tanq̃ adulationes amanti cum nequeat tanta breuitate sermonis contineri eloquentia q̃ & uerborum & rerum copiam de

I syderat, & Iudęis nobis in more nō sit, ut fucos dicendi sequamur: Nā loq proprie non eloqui sub ferula didicimus, & causę ueritatem magis q̃ locutionis ornatum quærimus. Sed absoluam paucis, q̃d uehementer optatis

ne tot

ne tot & tam discriminosis itineribus defatigatos,uel neniarum ambagibus quasi oscitantes uos animo pendere sinam,post enim q̃ sine ullo ut apparet tedio audiuistis,ego quibus uestigiis & indiciis q̃t & quibus ueluti canibus diffinitionem Cabalæ uenatus deprehẽderim,ne uos in ipso nomine contingat errare, sicut sophistarum quidam irrisione digni propria temeritate uel si malueritis negligentia discendi falso asseruerunt Cabalam fuisse hominem diabolicum & hæreticum, unde Cabalistas hæreticos esse omneis (abstinete obsecro si potestis a risu,quanquam est ridiculum ingens,at desinite uelim hec hominum monstra & portenta ridere) commodum ea proferam de quorum certitudine dubitantes me rogastis,si pri⁹ commonuero Cabalam nec sensuum rudi tactu,nec imperiosis logici artificii argumentis esse quærendam,cuius fundamentum in tertia cognitionum regione constituitur,ubi non iudicium urgens, non probatio euidens,non syllogismus demonstrans,quinimmo ubi nec ipsa hominis ratio dominatur.Sed nobilior quædam notitia ubi lumen mentis cadens super intellectum mouet liberam credendi uoluntatem.Quæ enim sensu percipiuntur infra scientiam sunt & ratione certiora,quę autẽ mens influit,supra scientiam ponimus,perinde atq; rationali discursu solidiora Constiti paulisper & commoratus sum ne res tam diuinas,fragilitatis humanæ inuẽtionibus & regulis,ut aiunt,logicalibus subiectas putetis,ignoscite amici non affero meditata,sed utut causæ intercidunt alia ex aliis traho,Iam enim ad id quod u ultis propero, quid illud sit? quod reuelatum est,nemo a me impetrabit ut existimare queã de omni uos id reuelatiõe proposuisse cunctorum creditorum,quę prope uidentur esse infinita,q̃n potius quid illud sit primarium uniuersale atq; præcipuum diuinitatis reuelatum,in quod singulæ reuelationes diuinorum feruntur & reducunt. Certe id quidem ipsum,Philolaus inquit.Tum Simon.Recte uero,& est profecto aliud nihil q̃ post ruinã primordialem generis humani uniuersalis restauratio,quæ a nobis ישׁוּעָה & a latinis salus nominatur.Eius ipsius extat oĩm prima nr̃æ speciei facta reuelatio,si examussim uniuersa mundani exordii pondero qua nulla fuit prior,non enim insomnio correptus quasi diuinaret Adam per afflatum propheticum de uxore post soporem locutus est.Hoc nunc os ex ossibus meis,& caro de carne mea,sed minus se costarum alterius lateris experrectus habere sentiens,postquã ad cuncta singulatim animantia terræ maris ac aeris facto circuitu peruenisset,de subito intuitus Heuam,uir robustus & iuuenis adulescentulam succi plenam,facie uenusta,uultu blando, & humana energia præditam mutua prurigine cœpit exardescere,ac geniali cupidine oppleri,quę tum se non erga ullum animal aliud tetigisset,Sic eñ Eleazar ait ille Magister noster & Salomon commentator sacrarum scripturarum ordinarius.

K L M N

Jo Pern[illegible]

Restauratio generis humani

שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה
דעתו בהם עד שבא על האשה: i. Qꝫ uenit Adam ad omne iumentum & animal & non commouebatur ſenſus eius in illis uſqꝫ dum ueniſſet ad uxorem. Quibus e uerbis proh hominum fidem obtortum ſcelus malignitate peruerſorum hominum contigit, ſi modo ſint homines, ac non magis diaboli incarnati, & laruę furiales exiſtimandi, qui ſeditionem Chriſtianitatis aduerſum nos, quamuis ſecundum leges imperatorum innocenter & pacifice uiuentes, tamen quolibet genere iniuriarum excitare parati, cum ſæpe alias tum nuper in iſta urbe dicta Magiſtrorum noſtrorum falſo interpretati ſic expoſuerunt, Qꝫ Adam tunc cum omnibus beſtiis & animalibus fœde coiuerit, Deus bone, quanta turpiſſimorum nebulonum audacia, infantium ſophiſtarum aſſenſu & fauore adiuta. Nunquam enim בוא iuxta linguæ hebraicę proprietatem luxuriæ coitum ſignificat, tametſi quandoqꝫ pro neceſſario materiæ ſubiectæ complexu per quandam illud metaphoram de coitu ſeminali ex uerecundiæ modeſtia intelligatur, ut Geneſis ſextodecimo capite. Ingredere ad ancillam meam ſi forte ſaltem ex illa ſuſcipiam filios, quo in loco בא id eſt. Ingredere ad ancillam, non autem dixit, cocas cū ancilla. Quod etiam hic par non eſt, uſqꝫ adeo, ut ab hominibus quantumcunque nequam nequeat accipi conſimiliter, propter negocii eius de quo ſermo fit impoſſibilitatem. Nam certe qui fieri poſſet? ut tantus uir & tam magnus Adā cum cimice, pulice, muſca, & cicada ſeminaliter coiuiſſe intelligatur. Hæc eam ob cauſam recenſui, ut his & huiuſcemdi falſariis, maledicis & maledictis ac leuiſſimis tranſfugis, neque in hac neqꝫ alia ulla in parte fidem habentibus nihil contra nos de ſacra quam non nouerunt ſcriptura credatur. Redeo ad id unde digreſſus ſum, Naturæ itaque inſtigatione ſoli cum uterque in mundo eſſent, uir ſentiebat uxorem ad ſe pertinere, non dum igitur Cabala hæc fuit. Cæterum & hoc ingenii erat uidelicet ſingularis & acerrimi ut cuiqꝫ rei protoplaſtus ipſe iam orbis dominus ſpontaneo poſitu nomen adderet, quo cognoſcamus uoluntatis id fuiſſe, non naturæ. Nec illud non rationis extiterit, poſt legis tranſgreſſionem ꝙ pœnam mortis in monitorio comminatam formidauerit, quam ductu rationis iudicabat fore non corporalem, eo ꝙ ſe mox atque de ligno comederat mori non ſenſit. Ergo iuxta Ramban, moriendum in peccato intellexit, ſicut & nos Cabaliſtæ intelligimus. Iam quid in omnibus his oro diuinæ reuelatiōis fuiſſe putādū eſt? certe nihil hucuſqꝫ comperimus q̄d non totum aut conſilio ratiōis aut motui ſenſus paruiſſe dubitauerit oīm prorſus nemo, at illa tam pernicioſa legis tranſgreſſio, tanta in deum opti

num maximum contumelia,tam infesta temeritas,tam contagiosa libido tam tetra, tam uenenosa pestis toxica & fœda lues,generis humani corruptrix,in uenarum cuniculis insidēs & cum ipso profluuio seminis in posteritatem continuo meatu serpens,an qua possit uia quo ue modo expiari & auerti nulla ualuit humanæ fragilitatis cogitatio p̄sumpta concipere. P
Hic inquam hic ad imminētis desperationis quo morbo nihil pniciosius, efficax subsidium diuina reuelatione opus erat,ac ne tunc figmentū suum fictor deus omnino deseruerat,sed spem quandā iniecit,fore nō impossibile hoc ipsum q̄uis īmane crimen & contra infinitā maiestatē admissum tn̄ tractu temporis finito,aboleri tolli & extingui.Dixit igitur ad angelos audiente Adam,Et nunc ne mittat manum suam & sumat de ligno uitæ, & comedat,& uiuat in æthernum,& emisit eum dn̄s deus de paradiso uoluptatis. Vox ultima hæc erat quam ab ore dei miser audiebat cum iā ex horto pelleret̄,qua tn̄ inter tot mœrores atq; luctus firmam erga creatorem suum recepit spem illā q̄ tam horribilis sententia successu temporū fieret ex dei misericordia reuocabilis,istudq; sibi uerba indicabant oraculi,ait em̄.Nunc siue iam ne mittat manū suā & sumat de ligno uitæ. Nēpe Q
haud frustra dictionē nunc uel iam addidit deus,q̄ p̄sens tempus designatur,insinuando sententiam non fore perpetuā,sed posse contra eam futuro post tp̄e abolitionem impetrari,siq̄n ueniret homo ad uescendum de ligno uitæ destinatus,q̄uis tum semetipsum suspicaret̄ dum spiritus suos regeret artus irreuocabiliter pendere pœnas,quia non fuisset secū perendie deus ut solebat facie ad faciem locutus,q̄d palam indignationis erat signum,& alienati ab Adam animi,ut qui ante cum singulis q̄busq; animātibus atq; bestiis loq̄batur oīm creator deus,iam cum homine peccatore loqui ore ad os dedignaret̄.Ne tamen illum prorsus omni consolatione destitueret clementissimus pater,continuo misit angelum quo plenius tātæ ruinæ futuram disceret reparationem.Sic enim Cabalistę in commentariis circa librum Ietzira scribunt. שהאבות רבותיהם היו מלאכים ידועים רבו של אדם רזיאל: .i. Q; patrū præceptores fuerūt angeli noti,uidelicet præceptor ipsius Adam Raziel Hic aūt summi dei nutu expiationis ei uiam ostendit,& diuinum sermonē per allegoriam recipiendum,more Cabalistico exposuit,cuius nō modo uerbum ullum sed ne litera q̄tumcunq; minuta & exilis ac ne apex q̄dem frustra ponitur.Te autem appello Philolae,& te Marrane omnium ex doctis doctissimi uiri accōmodate hāc ueniā q̄ forte religio me prohibitura fuerit alienis a secta nostra & ritu Iudaico non initiatis tam recōdita & tam arcana prodere,quorum cognitio,ita me deus amet,discipulis etiam propriis sæpe multumq; denegatur, ut uix raris in libris eadem liceat sal-

tem tegumẽtis ac ænigmatis obuoluta inueniri.Sic em̃ in Thalmud legit
אין מוסרים סתרי תורה אלא ליועץ וחכם
חרשים ונבון לחש׃ .i.Non traduntur abſcondita legis niſi cõſi
liario & ſapienti magiſtro iuuenum,& intelligenti mago. Quare dicam
ne amplius an taceam? non parum dubitare me faciũt,tum magiſtrorum
interdicta,tum ad ſcrutandas res altiſſimas ardor ingens utriuſq; ueſtrũ
(ut arbitror) diuino igne inflammatorum.At audacter tamen indulgen
tior mihi ipſi,temperabo aſperitati præceptorum qui uideo ſolis lumen
abſq; diſcrimine ſuper omnes diſpergi quotquot obicem remouerint, di
camq;,tametſi pro more gentis noſtrę perquam ineleganter,tamen utut
potero,quæ homines doctiſſimos ſapientiſſimoſq; dixiſſe,& ſcripta diui
nitus reliquiſſe acceperim.Et explicabo nihilomin9 orationem ſane ocul
tiſſimam a creatore mundi cum beatis angelis in ſuæ diuinitatis penetra-
libus habitam.Dixit nanq; deus.Ecce Adam ſicut unus ex nobis,nõ ex uo
bis inquit,ſed unus ex nobis.Nã in uobis angelis,numerus eſt & alteritas,
in nobis,id eſt deo,unitas infinita,ætherna,ſimpliciſſima & abſolutiſſima.
Nec ipſum unum in angelis ſi quid ſit,eſſe poteſt ſicut in deo. Non igitur
connumerauit ſibi angelos deus,cum de unitate loqueretur,quoniam re
pugnat idem aliquid eſſe unũ in natura cum deo & angelis,tãta eſt creato
ris & creaturæ diſtantia.Quid igitur eſt quod ait, Ecce Adam ſicut unus
R ex nobis? Hinc ſane coniicimus alterum quendã eſſe Adam cœleſtem,an
gelis in cœlo demonſtratum,unum ex deo,quem uerbo fecerat,& alterũ
eſſe Adam terrenum,repulſum a deo quem ex luto manibus ſuis finxerat
& horto exegerat.Iſte,unus eſt cum deo, hic non modo alter eſt uerum
etiam alius & aliud a deo.Poſt miſerabilem itaq; generis humani caſum
docuit angelos ſuos deus de reſtitutione aliquando futura ſalutis,per quẽ
nam uentura eſſet,& quidem docuit non quãtum ipſe docere,ſed quantũ
capere angelica conditio poterat,in præſentia demonſtrans quis eſſet hu
manum genus redempturus,tunc enim prædeſtinata plane fuerat ſalus
hominum,quapropter,Ecce inquit hic eſt ille Adam qui non tãtum poſt
orbis & ueſtri ortum eſſentialiter eſt,ſed etiam ante omnem creationem
in æthernitate fuit unus ex nobis antequam tempus fieret. Quod Onke-
lus chaldaice ſic interpretatur. הא אדם הוה יחידי
בעלמא מניה׃ .i. Ecce Adã fuit unigenit9 me9 ſiue unicus meus in
æthernitate ex me ipſo,quo uocabulo utitur deus ad Abraham dicens ,
Tolle filium tuum unigenitum. Cunq; futuri perſonam redemptoris iam
angelis indicaſſet, ne forte putarent eundem ipſum mox perfunctorie
ſubita quadam interceſſiõe hoc odium tam ſceleroſi criminis auerſurum,
remouit illico dubitationem & negocium in tempus diſtulit, ſubiungẽs,

Dicit deus cum Adã ſicut unus ex nobis

Et nunc præſenti hoc tempore ne iſte meus in æthernitate unicus qui ſub
ſiſtit ex me ipſo, manum ſuam mittat & ſumat etiam de ligno uitæ, innuen
do ſcilicet ut q̃d ſolum nunc fieri prohiberet id olim conceſſurus ſit. Quo
prudenter intellexerant ꝙ tametſi non nunc attñ poſt, temporis ſucceſſu
per iſtum Adam cœleſtē deo coæthernum ruina hæc ueniret de fructu
ligni reparanda. Domino itaq; uniuerſorū ſedenti ſuper thronum ſuum,
oēs cœli exercitus aſſiſtētes ei, ut inquit Micha, a dextris & a ſiniſtris, pro
tanta erga mortalium imbecillitatem clementia gratias egerunt. Miſſus S
eſt igitur angelus Raziel ad Adam collapſum & mœrore plenum, ut con-
ſolaretur eum, cui ſic dixit. Ne ſupra modum conficiaris gemitu & mole-
ſtia ꝙ te duce genus humanum in ſummā corruit perditionē. Qm̃ origi-
nale peccatum hoc expiabitur. Nam ex tua propagatiōe naſcetur homo
iuſtus & pacificus, uir heros, cui nomen continebit in miſerationibus, etiā
has quatuor literas i.h.u.h. & ille ꝑ rectam fidem & placidam oblationē
mittet manum ſuam, & ſumet de ligno uitæ, & eius ligni fructus erit oīm
ſperantium ſalus. Quo ſermone finito, ille damnatus & erumnoſus Adā
inter miſerias oēs quas incidit, inter dolorem, inter luctum, quo in tanta
calamitate fuerat affectus confidens in deum mutandi delicti ſpem conce
pit, & iccirco incredibili erga factorē ſuum amore tactus, diuinæ clemen
tiæ gratiam habuit. Hæc fuit omnium prima Cabala, primordialis ſalutis
nuncia, O rem gratam, o cauſam deſyderabilem. Quid commodius? q̃d
acceptius? quid potuit magis opportunum ꝑditæ conditioni mortalium
a ſuperis afferri? quid opis ꝓſtari conuenientius q̃ ut ſalutem publicā ca- T
ptiuis nunciarent. Hęc eſt illa reuelatio ſanctiſſima & ſumma, in quam oēs
diuinæ reuelationes reducunt̄, hæc optatiſſima traditio, hęc ſaluberrima
receptio, in qua oēs Cabaliſticæ receptiones recapitulant̄, oēs diuinorum
traditiones, oēs cœleſtium eruditiōes & uatum uiſiones & beatorum me
ditationes uniuntur & cōicantur. Quam ob rem cum ſingula hæc Adam
uxori ſuæ palam renunciaſſet cœpit ea ꝓſente ad poſteritatis commemo
rationem & gratiarū actionē erecto altari deo ſacrificare. Ita.n. Magiſtri
noſtri tradiderūt. שגם אדם הראשון הקריב שור פר
.i. ꝙ tum Adam primus obtulit iuuencum. At Heua iam futura uiuentiū
mater ſummota deſperatione, tandem a uiro ſuo cognita concepit, & pe
perit primogenitū. Vnde ingēti & incredibili gaudio ꝑfuſa, ꝙ putaret ei
mox ſaluatorē eſſe natū ſic. exclamauit קניתי איש את י ה ו ה
.i. Acquiſiui uirum illum quatuor literarū, quas literas ab angelo iam pri-
dem receperant, & acquiſitum noīauit Cain. Quem ubi parētes agnoſce
rent præter ſpem prauis moribus ꝑuerſum, alteram inchoarunt natiuita
tem & genuerunt Abel, Adoleſcentibuſq; tunc utriſq; filiis, tradiderunt
hanc Cabalā.i. ab auditu de ſalute reſtituenda receptionem, tum ab Abel

ardenter amatam,tum a Cain uiliter despectam. Opinione uero ductus
Abel,q̃d ipse foret idem ille de quo reuelatam expectarent restauratione͂
cum se deo gratum,fide recta et oblatione accepta sentiret,eo ꝙ ad ipsum
V respexerat dn̄s & ad munera eius,ad Cain aūt & ad munera illius non re
spexit,toto cœpit pectore mentisq; affectu ligni fructum desyderare,que͂
in oblatione uitæ constitutum esse iudicabat,eaq; rōne lignum uitę dictū
& ita cognoīatum,ꝙ esset per lignum uita creatori offerenda,qui dedit il
lam,quare manum suam eo conat⁹ est mittere,ꝙ de ligno acciperet,ab/
sumeret ac aboleret,hoc em̄ אבל designat.Vnde fratris cōtra se odiū
patienter tulit & quærenti occasionem rixæ,uehementer etiam irato,nō
se blandis uerbis expostulauit,ut mitigaret illum,sed prorsus tacuit.Cūq;
uideret sibi mortem rapto de arbore ramo uel lignea claua Cain minan/
tem,q̃maxime lætatus est,sperans ligno interfici,non enim tum erat ferri
usus ante ortum Thubalcain,qui primus fuit malleator & faber in cūcta
opera æris & ferri.Claua itaq; lignea & prægrādi munitus dixit Cain ad
Abel fratrem suum.Et fuit cum essent in cāpo & insurgebat Cain in Abel
fratrem suum & occidit eum.Romani addunt legendo dixit Cain,Egredi
amur foras,q̃d non est in sacræ scripturæ contextu.Abel aūt inermis ar/
mato non restitit,sed uolens & libens se morti obtulit.Cum non tm̄ satis/
dare pro nobis creditori deo,uerum etiam & originale debitum omnino
soluere si fieri posset,& acceptabilis deuota constitutaq; hostia in solutū
præstari paratus esset. Post uero q̄ iste decesserat sine liberis, sustinuit
Adam multo tempore,si forte q̃d in filiis non inuenisset, id contingeret
in nepotibus.Sed quid iam speraret in reproba Cain gn̄atione de qua pri
dem omnis fiducia euanuit,uidebat eam omnem sellulariis artibus & opi
ficiis incumbere,studio seruili nauare opam,tenuiora cōmoda & officia
corpori necessaria sequi,nihil diuinum cogitare,nihil liberale,nihil heroi
co uiro dignum,quare aliam prolem & aliud semen a deo petiit & impe/
trauit, quo plane supra q̄ dici queat exhilaratus est pientissimus pater sic
X dicens,Posuit mihi deus semen aliud pro Abel quem occidit Cain.Ideoq;
uocauit nomen eius Seth,quem genuit ad imaginem & similitudine͂ suā,
non ꝙ cęteri eius liberi non habuissent formam & imaginem humanam
qui & hoīes quoq; erant.Sed quia reliq̃rum hactenus p̄ter Abel, potius
dæmoniorum gn̄atio q̄ hoīm dicenda fuerat,propter illorum execrabile͂
maliciam & uitia detestanda.Non igitur ꝙ dæmones & diabolos substan
tiuos genuisset,id ita nunc additur,q̃d impii & prophani quidam mentiū
tur.Sed ꝙ uoluntate malos.Nihil aūt est malum nisi uitium & dæmoniū
Pergam itaq; si uultis ut qua ianua sim ingressus ultra proficiscar. Et illi p
ge diligenter obsecramus inquiunt.Denuo Simon ait,pater noster Adā,
rursus ex Seth nepotem suscepit,memor eius Cabalæ quā sibi Raziel tra
diderat

diderat ꝙ ex ſua propagatiõe naſceretur homo futurus ſaluator. Quare uocatus eſt Enos.i.homo, tunc putabatur & quidem ualde ſperatum fuit eum appellandum fore iuxta Cabalam angelicã per nomen quatuor literarum i.h.u.h. uel ſaltem magis Cabaliſtice in miſerationibus per Sin literã de medio quatuor literarũ i.h.u.h. Sic enim in ſacra hiſtoria ſcribit̃ אז הוחל לקרא בשם יהוה: q̃d latini non admodũ docte legunt. Iſte cœpit inuocare nomen dñi, ſed rari quidam & contemplantiſſimi Cabaliſtarum, rectius quo ad linguę proprietatem interp̃tant̃ ita de גימטריא tunc expectatus eſt uocari per Sin literã, quæ in arte Cabaliſtica idem quod ברחמים .i. in miſerationibus, & Mem lr̃a per Notariacon deſignat מתוך .i. de medio ſcilicet quatuor iſtarum literarum i.h.u.h. Perinde atq; hoc modo intelligi deberet אז הוחל לקרא בשין מתוך יהוה: .i. tunc expectatus eſt uocari per Sin de medio i.h.u.h. quaſi pro angeli enunciato Enos ſumeret de ligno uitæ mundumq; redimeret, heros ipſe nominatus i.h. in miſerationibus u.h. notate arcanum & animaduertite myſterium. Cũ uero iam nullius angeli deſtinatiõe hoc modo appellaretur, tum iſto relicto in aliũ ſpem ſuam locarunt. Angelorum nanq;.i. dei nunciorum monitu nomĩa patribus indita ſunt pro quibuſlibet euentis, ſiue præteritis ut quia poſſedi uocatus eſt Cain. Seu p̃ſentibus ut quia uir, uocatus eſt Enos, aut futuris ut quia parentibus luctum p̃biturus, uocabatur Abel. Expectatio hæc in quartam trahitur Enos progeniem, & de Iared natus eſt Henoch, qui ambulauit cum deo, ſed diſparuit, q̃m abſtulit eum deus. Tertio abhinc tractu uenit Noe in conſolationem omnium publicam illam auditu receptam ſalutem recta fide ſperantiũ, quorum ex uniuerſa plebe tm̃ octo inuenti ſunt qui placerẽt deo. Fuit etenim Noe uir iuſtus & perfectus in generationibus ſuis, & ambulauit cum deo, qui recepit in mandatis ut faceret arcã de lignis in qua ſaluaret mundum. Cabalice igitur ſperauit in lignum, ſic enim Iob ait כי יש לעץ תקוה .i. quia eſt ad lignum ſpes, de hoc fato certior fact⁹ ꝙ in ligno uita homini fuiſſet promiſſa. Sed poſt ebrietatem ſequuta eſt confuſio. Vnde & Babel cognoĩatur, q̃ nunc Babylon a Balbel.i. chaldaice confuſio. Hęc ſub familia & liberis Noe fuit orta. Erant aũt filii ei⁹ Sem Ham & Iapheth. Futuro itaq; dei ſeruo Sem in quo ſalutẽ præ cæteris ſperabat, ita bñdixit ברוך יהוה אלהי שם: q̃d Cabaliſtice traducit̃. Benedictus quatuor literis dei Sem, per hoc inq̃ũt Cabaliſtę הודיע כי יהיה שם עובד האלהים .i. Notum fecit ꝙ futurus erat Sem ſeruus dei, ut ſcribit Rabi Moyſes Gerundenſis. Quo intelligimus deſyderium pii patris fuiſſe ꝙ Sem benediceretur appellatione quatuor literarum i.h.u.h. ut fieret originalis peccati redemptor. At ne tunc quidem illud ueniſſe tempus à deo ſtatutũ, quo

Y

Z

Arcano [illegible] mag

tanti caſus reparatio cōtingeret angelus Iophiel ipſi Sem adnūciauit,
Ita enim ſcribunt Cabaliſtæ רבו של שם יופיאל .i. præceptor
ipſius Sem fuit Iophiel. Suſpendebant igitur ea ſecula ſuper eiuſcemodi
re cogitationes ſuas,uſqꝫ in annos Abrahæ filii Tharhæ qui primo nomi
natꝰ fuit.Abram,Ei uiro erat angelꝰ quidam familiaris Zadkiel,ſic.n.
A ſcribunt Cabaliſtæ : רבו של אברהם צדקיאל .i.Prçceptor
Abrahæ fuit Zadkiel,qui eandem ei Cabalam tradidit recipienti, quam
Adę protoplaſmati Raziel.Deniqꝫ,ut arbitror,reliqua ſunt haud ignota:
ꝙ quanto ille tp̄e uocatus fuerat Abram & uxor eius Sarai tam diu nūq̄
ſibi hæredem genuerant.Poſt uero q̄ nomen uiri mutabatur Abrahā &
uxoris nomen Sara,mox Iſhac ſuſceperunt filium,de quo cum ei iuſſiſſet
deus ut unigenitum tolleret quem diligebat Iſhac,& eum in excelſo Mo
rię quodam monte ſuper ligno imolaret,incredibile uidetur quo gaudio
& quanta lętitia exultauerit,diuinæ promiſſionis memor,qua pollicebat̄
ei deus his uerbis.Statuam,inquit,pactum meum inter me & te & inter
ſemen tuum poſt te in gn̄ationibus ſuis fœdere ſempiterno,ut ſim deus
tuus & ſeminis tui poſt te,atqꝫ in te benedicentur uniuerſæ cognationes
terræ.Quapropter quā diximus humanæ uniuerſitatis ſalutem in filio ſe
confidebat allaturum,quem ſubito ad uocem dei aſſumpſit,& oblationis
om̄e lignum ſuis ipſe manibus excidit.Nempe lapſum originalem per li-
gnum reparari poſſe,oraculū docuit.Vnde ſcriptura dicit,ꝙ tulit Abra
ham ligna oblationis,impoſuitqꝫ ſuper Iſhac filium ſuum, & poſuit eū in
altare ſup ſtruem lignorum,extēditqꝫ manum & arripuit gladium ut imo
laret filium ſuum,Niſi .n.recepiſſet Iſhac a patre ſuo traditā humanæ ſalu
tis Cabalam ꝑ lignū uitæ atqꝫ hoīs cuiuſdā iuſti oblationem futuræ,ut eſt
cunctis uiuentibus horribile mori,non utiqꝫ fuiſſet tanta beneuolentia &
tam alacri uultu animiqꝫ hilaritate uiſam impendere præ oculis mortem
ſponte amplexus,ſed uelut eſt mortalium cōditio aut ſtrictū mucronē de
clinaſſet,aut uerbis ſaltem quibuſdam lenioribus patris ſęuiciam uel miti
gaſſet tn̄,uel fugiſſet.Atqui ſuſpicatus ſeſe fore illum quo futura eſſet pri
mordialis ruinæ reſtauratio,nihil ſibi ea imolatione duxit iucundius,nihil
dulcius ea morte,cuius gratia totum opinione ſua redimeret genus huma
num.Prębuit ſane illi hanc ipſam ſpem eo firmiorem ꝙ eundem locū deꝰ
ab orbe condito ſacrificiis deſtinauerat.Terra nāqꝫ Moria eſt digito dei
B Abrahæ demonſtrata,in qua primus Adam ſtruxit altare,obtulitqꝫ deo
munera, ubi & Cain & Abel,ubi & Nohe filiiqꝫ ſui ſacrificarunt. Sicut
Magiſtri noſtri diſputāt in capitulis Rabi Elięzer,aſtipulante Ramban et
Rabi Ioſeph filio Carnitolis in libro portaꝝ iuſtitiæ,& in loco eodē urbs
ſancta Ieruſalem cōſtructa eſt Salomone Gallo teſte.Re aūt infecta cum
è Moria diſcederēt pater atqꝫ filius,audita eſt uox Zadkielis ad Abrahā
prolata

prolata benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ. Quo ſalus uni-
uerſa in futuram generationem cognoſcebatur eſſe protelata. Et uox ip̃a
dei per angelum Raphaelẽ ſuper Ishac quoq; cœlitus delapſa. Benedicen
tur in ſemine tuo oẽs gẽtes terrę, ne forte ſeipſum fore ſaluatorem illum
crederet. Nã hoc quoq; Cabaliſtarum eſt qui ſcribunt ſic רבו של
יצחק רפאל : .i. p̃ceptor ipſius Ishac fuit Raphael. Ei uiro de filio
rum altero ſpes nõ erat, qui iam benedictionem paternam exercitatiõe ue
nandi amiſerat. Eſau nomen fuit. de altero magna ſibi pollicitus pater p̃di
xit his uerbis rei uenturæ uaticinium p̃tendentibus. Seruient tibi populi
& adorabunt te gentes. Non acciderat igitur ſine cauſa de Iacob (ſic eñ
appellabatur iſte filius) tam ingens maioribus noſtris uniuerſę ſalutis ex
pectatio, ſed quia omnium mortalium primus ip̃e uidit portam cœli aper C
tam, & ſcalam a terra in cœlum porrectam, & in ea conſiſtentes quatuor
literas i.h.u.h. quas apprehendere gerebat in uotis. Cõſonantem q̃q; Sin
per Notariacõ שמן .i. unctionem deſignantẽ, operi adiecit, q̃ delibutũ
lapidem in templum q̃ddam noĩe Bethel exædificauit. Augebat ſuſpicio
nem, q̄ angelus Peliel Iacob erat familiaris. qui multa conſtanti & opini-
one & ſermone p̃monuit, tum q̄ Iacob elegit ſibi deus, tum q̄ beatus erit
ille cui deus Iacob in adiutorio eius. Scribunt autem Cabaliſtæ ſic רבו
של יעקב פליאל .i. Præceptor Iacob fuit Peliel, Sed edoctus ab
angelo ſuo Iacob, ſe non illum fore ſaluatorem quẽ hactenus cœleſtis Ca
bala prætulerit, negocium in aliud ſeculum diuina reuelatione reiecit, ſic D
dicens, Congregamini & adnunciabo uobis q̃d continget in poſtremo di
erum. Non auferet̃ ſceptrum de Iuda, & legiſlator de femore eius, donec
ueniat Silo, & eidem congregatio gẽtium. Quo uaticinio innotuit aliquẽ
q̃nq; fore ſaluatorem humani generis qui & ex Iuda & in poſtremis die
rum naſceret̃, & eſſet Silo, & ſceptrum regni gereret, & ad ipſum gentes
confluerent. Quare poſt hos patriarchas magnus ille Moyſes nõ ſua ſpõ
te morti ſe obtulit, ſicut quõdam Abel, ſicut olim Ishac, ſed renuit & a cu
ra populi ſubtrahere ſe uoluit, quanq̃ loquebat̃ cum deo ut amicus cũ ami
co, facie ad faciem, & baculo utebat̃ pro ſceptro, & tota Iudæorum gẽs ad
ſe confluebat. Nouerat tñ ſe non de familia Iudæ, ſed de domo Leui ortũ
eſſe, nec natum in poſtremis dierum, nec eſſe Silo, q̃d ſecundum Syriacã
tranſlationem Onkeli Chaldęi ſignificat unctum, quem nos appellamus
Meſſiha. De omni tñ ratione atq; modo reſtaurandi originalis caſus ſatis E
ſupq; inſtitutus fuit ab angelo ſuo Metattron. Ita eñ Cabaliſtę ſcribũt,
רבו של משה מטטרון qui eſt nũcius Sadai. Hanc itaq; ſan F
ctiſſimi Iacob reuelationem uniuerſitas prophetarũ recepit, q̃d in poſtre
mis dierum naſcat̃ is ex ſemine Iuda qui peccatum originale ſit abolitur⁹,
Meſſiha rex pacificus, deſinẽte tum ſceptro ac p̃fectura Iudæ, cõuocatiſq;

ſimul undiquaqꝫ gẽtibus.Hæc uſqꝫ huc receptio a patribus ad collegium
prophetarum per ſucceſſionem tranſmigrauit,qui ſingulatim cuncti tra
G ctatione q̃tidiana inter ſe conferebant de aureo Meſſihæ ſeculo,in illa bea
ta ſpiritus ſancti ſchola exultantes p̃ ſumma lætitia & imo de pectore gau
dia ſua promentes,uno q̃dam ſocietatis uinculo in ipſo Meſſiha ſaluatore
cõnexi,quancꝫ diuerſis a ſe temporibus de illo eodem uenturo rege mul
tiphariã multiſqꝫ modis differentes ſinguli tñ quiqꝫ parem & plane haud
abſimilem ſententiam abſoluerunt.Hic quidem his uerbis,Obſecro dñe
mitte quẽ miſſur⁹ es,alter in perſona Meſſihę inquit,Mitte me hoc eſt
שלחני q̃d in Arithmetica progreſſiõe p̃ artificioſum Cabalę mo
H dum,tum quatriliteram excellentię dignitatẽ,tum ipſum quoqꝫ iuxta Ra-
zielis traditionem ſupius commemoratã rectum nomen illius Meſſihæ
per æqualitatem numeri trecentorum nonaginta octo ſignificat.Et iterũ
Vtinam dirumperes cœlos & deſcenderes.Alius ſic.Excita potentiã tuã
& ueni ad ſaluandum nos,deus reuerte nos,& oſtende faciem tuam & ſal
ui erimus.Alius,Expectabo deum ſaluatorẽ meum.Alius,Ecce dñs egre-
dietur de loco ſuo & deſcendet.Alius,Deponet iniquitates noſtras & pro
iiciet in profundum maris oĩa peccata noſtra.Alius.Veniẽs ueniet & nõ
tardabit,egreſſus es in ſalutem populi tui,in ſalutem cũ Meſſiha tuo.Ali⁹
qui conſolabat̃ gentem noſtram dicens.Abſtulit dñs iudicium tuum.Rex
Iſrael quatuor literis in medio tui erit,non timebis malum ultra.Domin⁹
deus tuus in medio tui erit fortis,ipſe ſaluabit.Alius q̃ in perſona Meſſihę
pollicebat̃.Et erit ſicut eratis maledictio in gentibus domus Iuda & dom⁹
Iſrael,ſic ſaluabo uos & eritis benedictio,& erunt ſicut fuerunt q̃n non
proieceram eos.Et alius ita.Orietur uobis timentibus nomẽ meum ſol iu
ſticię.Quid multis moror?omnes uno corde gaudere,uno ore omnes oĩa
bona dicere & laudare huius ſaluatoris illum diem,& optare illud tẽpus
de q̃ Dauid coram deo exclamauit,Mitte lucem tuam & ueritatem tuam,
illa quietabunt me,& reducent me in montem ſanctum tuum & in habita
cula tua.Super iſto aũt lucis uocabulo dixit Rabi Salomõ Gallus.Lucem
I tuam,id eſt regem Meſſiham,ſecundum ꝙ ſcriptum eſt,Paraui candela-
brum Meſſihæ meo.Vnde certiores facti ſumus nulla de ſe ductum eſſe
opinione Dauid ꝙ ipſe idem ille foret rex Meſſiha,qui genus humanum
deo conciliaret,tametſi diuinum emanauerit oraculum.Inueni Dauid ſer
uum meũ,oleo ſancto meo unxi eum (quia unctus dicit̃ Meſſiha) & ego
primogenitum dabo illum,ſupiorem regibus terræ.In æthernũ cuſtodiã
illi miſericordiam meam,& pactum meum fidele illi,& ponam in ſeculũ
ſeculi ſemen eius & ſedem eius ſicut dies cœlorum.Contulit ergo Dauid
ſpem oẽm in ſemen ſuum,ob idqꝫ filiũ ex Bathſaba natum appellauit Salo
monem,ꝙ auditu receperat,crediderat qꝫ Meſſiham,quo ſalus mũdo ue
niret

niret utiq; principem pacis fore, iuxta Cabalam ſibi reuelatā. In diebus ei⁹ erit abundantia pacis donec auferat̄ luna. De alio igitur ſemine ſuo intelligendum fuit q̄ de filio Bathſabę, is eñ Salomon adamauit mulieres, per quas cor eius deprauatum eſt ut ſequeretur deos alienos, nec erat cor ei⁹ p̄fectum cum dño deo ſuo ſicut cor Dauid patris eius. Quapropter ſuſcitauit deus Satan contra Salomonem, ut ei non eſſet pax integra qui pacis ſolum nomen haberet. Quotquot igitur Cabaliſtarum ſunt qui uniuerſam ſalutem in Salomonem retorſerunt, alium quendam Salomonem intendunt q̄ filium Bathſabæ, & aliud quoq; templum q̄ eius Salomonis q̄ templum a ſe conſtructū diruptionis iuri ſubiecit, cui prædixit deus. Tēplum quod ſanctificaui nomini meo proiiciam a conſpectu meo. Qua de re peccatum originale non ualuerūt abolere, neq; Salomon hic, neq; templum hoc, quantumuis in Porta lucis à Cabaliſta ſic ſcriptum extat. K

בתחלת בריאתו של עולם שכינה הית שרויה
בתחתונים ובהיות השכינה למטה נמצאו
שמים וארץ אחדים והיו המקורות והצינורות
פועלים בשלימות ונמשכים מלמעלה למטה
ונמצא השם ית ממלא מעלה ומטה בא אדם
הראשון וחטא ונתקלקלו השורות ונשתברו
הצינורות ונפסקה הבריכה ונסתלקה השכינה
ונתפרדה החבילה אחכ בא שלמה ובנה את
הבית ואז חזרו הצינורות וההמשכות׃ .i. Ini

tio creationis mundi diuina cohabitatio erat deſcendens in inferiora, & cum eſſet diuina cohabitatio inferius, reperti ſunt cœli, & terra uniti, & erant fontes & cannales actiui in p̄fectione, & trahebant̄ a ſuperiore ad inferius, & inueniebatur deus complens ſuperne & inferne. Venit Adā primus & peccauit & diruti ſunt deſcenſus, & confractæ cannales, & deſiit aquæductus, & ceſſauit diuina cohabitatio, & diuiſa eſt ſocietas. Poſtea uenit Salomon & exædificauit domum, & tunc reuerſæ ſunt cannales ac deriuationes ſeu ductus, atq; reliqua. Vbi de Salomone loquentes Cabaliſtæ rei potius uident̄ q̄ uocabulo alludere, cum illud intelligant de uenturo q̄dam rege pacifico iuxta Iſaiæ uerba, quē noīabit ip̄e miraculoꝝ operator, cōſiliarius, deus fortis, pater futuri ſeculi שר שלום .i. principem pacis Sane putauerūt aliqui Ezechiam regem hic fuiſſe deſignatū ſed alii uerba legentes ſequentia, Multiplicabit̄ eius impium, & pacis nō erit finis ſuper ſolium Dauid & ſup regnum eius, intelligunt de rege Meſſiha qui ablaturus ſit uniuerſorum peccata, in animis hoīm q̄tidiana bella

& pugnas mouentia, quæ parentes noſtri peccauerunt, ut ſcripſit Ieremi
as in libro Threnorum. Patres noſtri peccauerunt, & non ſunt, & nos ini
quitates eorum portauimus. Ita uideri q̄dem poterat Ionathæ Chaldæo,
qui pro Sar Salom, id eſt principe pacis traduxit ſuperiore in loco.
L משיחא דשלמא .i. Meſſiha pacis. De quo iterum Iſaias. Diſci-
plina pacis noſtræ ſuper eum, & in cicatrice ac liuore eius ſanati ſumus,
Hic erit ille Salomon qui templum multo ſublimius eriget plane ſempi-
ternũ & indiſſolubile. Sic.n. Cabaliſtæ ſcribũt. כי בית המקדש
של מטה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה
.i. φ domus ſanctuarii quæ eſt inferius diſponitur iuxta domum ſanctua
rii quæ eſt ſuperius. A Salomone igitur illius terreſtris templi conditore
M uſq; ad regem Iehoachin eundem qui & Iechoniah (habent nãq; ambo
noĩa eaſdẽ literas tametſi tranſmutatas) expectatio ſalutis uniuerſæ apud
oẽm cœtum prophetarum in uecturo Meſſiha collocata fuit, ab Iſaia uſq;
ad Malachiam qui aiebat. Statim ueniet ad templum ſuum dñator quem
uos quæritis. Sup quo Rabi Dauid Kimhi ſcribit φ dñator hic ſit Meſſi-
ha, qui & ipſe nuncius erit teſtamenti, quem Ionathan Chaldæus Rabona
interp̃tatur. Poſt prophetas aũt, expectatio ſalutiſeri aduentus Meſſihæ
totaq; Cabaliſtica exercitatio qualiſcũq; extat, quam recte in eiuſdẽ Meſ
ſihæ ſempiternam liberationẽ inglomerant, implicant atq; reducũt, omĩs
Capita patrum — ea plane ad ſcribas legis & ſeniores quos appellarunt capita patrum qui
N præ multitudine haud numerantur, & ad magni concilii uiros deſcendit,
ſucceſſiue recepta ſcholaſticorum more, ab Ezra qui Cabalã tradidit Si-
O meoni iuſto ſacerdoti magno ſynagogæ p̃fecto, rurſus ab illo recepit eius
auditor Antigonus cum ſociis ſuis, de q̃bus fuerunt Zadok & Bethus, ra
dix hæreticorũ, unde dicti ſunt Zadokai & Bethuſai, ut ſcribit Iudas leui
ta in libri Alcoſder ſermõe tertio. Deinde Ioſeph filius Ioetzer, & Ioſeph
filius Iohanan Hieroſolymitanus, ab iis Ioſua filius Parahiah, cuius fuit di
ſcipulus q̄dã Ieſus Nazarenus Machabæorũ ætate, non ille chriſtianorũ. Et
Nithai Arbelenſis, a q̃bus, & Iuda filius Tabai, & Simeon filius Sota, de q̃
bus Semeia & Abtalion, ab his Hillel & Samai q̃ habuerunt multa millia
diſcipulorũ, ab iſtis Rabban Iohanan Ben Sdachai, & ille diſcipulos q̃nq;
fouit, qui fuerunt Elieſder quem ſcribunt Eliezer filius Hircani, Ioſue fili
us Hananiæ, Ioſeph Cohen, & Simeon filius Nathanael, & Eleaſdar filius
Arach. De Rabban Iohanan qui centum & uiginti uixit annos ſortitus eſt
Cabalam ſuam Rabban Gamaliel, a q̃ Simeon filius, a quo ex liberis eius
Iuda Nagid qui magiſter noſter ſanctus dicit̃, eum filius Gamaliel recipi-
endo imitatus eſt. Hucuſq; Cabalæi q̃rum dicta & reliquas ſacræ ſcriptu
ræ allegoricas expoſitiones ſequuti ſunt Cabaliſtarum cœtus, Hanania fi
lius Acaſiæ, Abba Saul. Rabi Tarphon. Acabia filius Mahalalleelis. Ha-
nania

nania princeps sacerdotum, Hanina filius Thradionis, Hanania filius Hachinæi, Nehonia filius Hacona, Halaphtha, Duschai filius Iannai, Hanina filius Dusa, Dosa filius Harchinas, Rabi Akiba, Eleazar filius Azariç, Eleazar Hasma. Rab Leuitam, Rabi Iohanan filius Baroca, post eum Simeon ex liberis. Deinde Tzadok, tum Iosi, hūc sequitur Ismael, & de alio genere Rabi Meir, a quo recepit Eleazar filius Iacob, & Iohanan Sādlar, & Eleazar filius Samua. Deinde Neorai, post quem Ianai & Mathathia & Samuel minor, & Elissa filius Abuiah, & Eleazar de Kaphar, & Iuda filius Thema, & Iosua filius Leui, & præter illos alii multi qui aliquando propter disputationes Thalmudicas appellantur Thanaim ceu dictatores, & propter summarum rerum meditationes ab inferioribus singulis ad excelsiora quæq; reductas, a maioribusque receptas, & posteris traditas, quibus toto studio innituntur Mekablim hebraice, ac nostra ætate a latinis, autore Ioanne Pico Mirandulano Comite, ante quem nomen eorum Romanæ linguæ incognitum erat Cabalistæ aut Cabalici dicuntur. P

Tum MARRANVS. Nosti ne inquit eum uirum peritissime Simō qui primus latinis Cabalæ uocabulū prodidit. Et SIMON. Noui nempe (ut opinor) ipsum ait olim domo exulantem apud Gallos & Allobrogas pulsumq; patria & fugatum acerrime ab inuidis quadam detestabili persecutione propter eximia philosophiæ studia sua & nobile ingenium. Est adeo genus hominum, ut ait Terentius, qui esse primos se omnium rerum uolunt, nec tamen sunt, ex coruo forte nati, quæ auis usque ad Coronei annos, ut est in fabulis, uestita prius albis plumis, posterius nigris, colorem indumenti eis præbet candidi & atri, unde fratres atrati dicuntur, quippe uolucris ea ob impiam delationem semper odiosa phœbo, Sed utrique uestrum nota est hęc poesis, hi tunc fuerunt œstrum, hi mastiges hi canes tam generosi & tam eruditi christiani, nostro seculo multa Hebræorum arcana dogmata Romanis auribus perquam docte impertiti. Q Contra Theologos

Ad hæc PHILOLAVS. Relictis ait rebus gestis ad artem Cabalisticam si mihi creditis reuertendum nobis esse consulo, quoniam aliquanto post aduesperascet, & uota nostra uix dici queat quàm alio tendant. Percucurri equidem singula, inquit Simon, nihil falsius de me ultra expectabitis. Et Marranus, Si sic inqt, ego certe fregerim sermonem tuum ualde incommode. Nam orationis filum texebas tum maxime aptum ei rei quā desyderamus, & nihil erat quod magis placuit quàm post rectam Cabalæ definitionē nosse quid illud sit quod ꝑter cętera mortaliū generi egregius reuelatum fuerit, tum quis quid reuelauerit, & quis receperit, quo in puncto mea interpellatione abductus es, id quod subdoleo. Quare mi tu oramus ut redeas. Ego uero hilare quidem obsequar, SIMON inquit,

& tandem ad modum artis quem optare uos animaduerti properabo, nisi iam uespera imminet, quando & uos audiendo forte cum fastidio, & ego ipse loquendo defessi sumus. Satis enim multa nobis tam breuibus horis exciderunt, & quæ mea fuit uel temeritas si uultis, uel quod uerius est singularis erga uos dilectio, quod in tanta re fieri non debuit, omnia imparatus dixi ex tempore. Tum PHILOLAVS, At obsecramus
R uterque, compleas abacum calculo autorum qui Cabalam & tenuerunt & tradiderunt, ne hoc sermonis membro nondum perfecto ad diuersorium nostrum ut oportet cœnaturi abeamus. Quo dicto rursus Simon Extant sane, inquit, meo arbitratu Cabalistæ innumerabiles (nec enim numero comprendere refert) eorum partim qui audiere tantum, alii uero qui & auditores & scriptores fuere, tamen quando ita urgetis recensebo perfunctorie nonnullos quorum libri de Cabalisticis contemplationibus
libri Cabalistici S quotidiano ueniunt usu, quantum mihi suppetit memoria, quanquam non in omni parte omnes integri, aliquorum enim sola fragmenta enatarunt, reliqui proh dolor ita extincti sunt ut uix nominum recordatione doctissimorũ hoĩm monumẽtis innotescãt. Nã ut prisca patres uolumina iniquitate temporum & longo tractu annorum perdiderunt, cum haud mediocri posteritatis damno quorum nostri tamen meminerunt, ita nos iam in ipso mundi sexto millenario uiuentes, maiorum nostrorum libros uel uetustate quæ omnia consumit, uel bellorum malignitate, uel inundatione ac uastitate, uel improuiso ignis casu, uel quandoque odio & inuidia turpi & detestanda, quæ incendiarios librorum inertes & stultos etiam æuo nostro sollicitauit amisimus. Citantur ab hominibus fide dignis Henoch libri & Abrahę patris nostri, quin & Moyses allegat libros bellorum domini. Iosue librum iustorum, & uniuersitatem librorum Kiriath sepharim quam Athniel duce Caleb expugnauit. Asuerus libros memorabilium. Ionathas in Machabæis libros sanctos de Spartiatis. Paralipomena commemorant libros lamentationum. Libros Samuel uidentis, & Nathan prophetæ, & Gad uidentis, & Semeiæ prophetæ, & Haddo uidentis, & Ahię Silonitis, & libros Iehu filii Hannani, qui omnes nusquam sunt. Querimur & bibliothecam Darii, ut est in Ezra, fuit ea in Ecbatanis pretiosa. Pari exemplo innumeri nostro seculo autores periere, tametsi non dubitamus superesse plurima quæ ipsi necdum uidimus, nec istam de me gloriam cum Mirandulano iactare possum ꝙ quæ ille quondam Ezra, de Cabalisticis secretis septuaginta conscribere uolumina iussit, ea mihi summa impensa conquisierim, cui ne tantidem prope auri & ar-
T genti sit quo eos libros si superarent ac offerrẽtur licitari queam. Vtimur autem non adeo librosi attamen pro nostra uirili Abrahæ libro patris nõ

ſtri, cui eſt inſcriptio יצירה de creatione, quem non parum literati quidam aſſignant Magiſtro Akiba profecto nobilibus ſcholiis ornatum, ut qui alioquin exiſtat reconditus & obſcurus. Et libro הזוהר de ſplendore, quem compoſuit Simeon filius Iohai cum in q̄dam uaſto & tenebricoſo ſpecu quatuor & uiginti annos delituit. Et libro הבהיר de Candore qui a ueſtris Lucidarius dicitur. Sunt & q̄s edidit in Cabala ille Abraham Alaphia, & inſignes commentarii Ramban, nam ita collectiue noı̄atur Rabi Moyſes filius Nehmani ſup arcana legis quē appellatis Gerundenſem, & Commentarii oı̄um doctiſſimi receptoris Rabi Mnahem Racanat ſuper arcana Ramban. Et liber pplexorum Rambam, in fine per Mem, id eſt Rabi Moyſi filii Maimoni quē uocant Moyſen egyptiū. Et liber שערי צדק .i. portę inſticię quē cōſcripſit Rabi Ioſeph filius Carnitolis. Et liber שער אורה .i. porta lucis Magiſtri Ioſeph (ut ferūt) Caſtilienſis in Hiſpania. Et liber האמונות .i. de credulitatibus, cuius autor fuit in Aſia Rabi Saadia. Et liber סוד התורה de myſterio legis quem ſapiens ille Abraham Aben Ezra confecit. Et liber Rabi hamai filii Hanina qui dicitur eloquentiſſimorum caput in Cabala, & eiuſdem autoris liber העיון id eſt ſpeculationis. Alius deniq; liber פירוש קדושה .i. commentariū ſanctitatis, quem ſcripſit Rabi Azariel. Et liber שמות .i. de noı̄bus. Et liber explanationum alphabeti, cuius eſt inſcriptio ספר פירוש האלפאביתא ex rabi Akiba. Et liber Rabi Ama שער הרזים de reconditis pſalmi undeuigeſimi. Et liber היחיד .i. ſingularis de unione ſeu collectione, cuius meminit Rabi Abraham Aben Ezra de myſterio legis capite primo. Et liber סודות .i. myſteriorū. Et liber quęſtionum abſtruſarum. Et libellus Cabalæ quē edidit Azariel, aliis Oriel Garonenſis. Et liber qui prænotatur דרך האמונה ודרך הכפירה de fide & expiatione, Et liber radicum Rabi Ioſeph Albo cui pariter Cabalæ titulum præfixerunt, quamuis ille magis ethica commentetur q̄ anagogica. Extat demum liber elegantiſſimus in Cabala aduerſum philoſophaſtros nomine Alkozer more arabico, quem compoſuit Rabi Iuda Leui, cuius hæc ſunt uerba כי אין קבלה טובה אלא עם הלב הטוב: .i. Q; non ſit Cabala bona niſi cum corde bono. Vbi plurimum mihi uiſus eſt ſapienter a tam ſancta contemplatione malignos ſophiſtas repuliſſe, qui tanquam muſcæ

morientes,omnis ungenti quantumuis preciosi ſuauitatem perdunt. Vti
mur deniq; commẽtariis in librũ יצירה Magiſtri Iacob Cohen & in
eũdem librum compoſitiõe Rabi Iſhac quem inſcripſit explanationẽ no
minis ſancti.Eſt liber etiam quem edidit Rabi Tedacus Leui de decẽ nu
meratiõibus Cabaliſticis.Nolo addere librum,Salomoni ſub nomine Ra
zielis inſcriptum,quia eſt fictio magica,hactenus quidem rei meæ fami-
liaris penuriam chartaceam quam cæteris non ſolebam certe uobis pere-
grinis planiſſime aperui,at mea tamen ſententia nemo unquã de iſta ſcri
pſit arte uſq; dudum artificioſius,nemo diſtinctius,nemo lucidius q̃ Rabi
Ioſeph Bar Abraham Caſtilienſis ciuis Salemitanus,tria huius facultatis
uolumina ſtudioſe molitus,quibus omnem Cabaliſtarum inſtitutionem
fecit clariorem,primum de dictionibus,ſecũdum de literis,& tertium uo
lumen de punctis. Eius libri titulus extat גנת אגוז id eſt Hortus nu
cis,iuxta Salomonis cãtica,In hortum nucis deſcendi,ut uiderem amœna
V uirgulta. Apparet nucem hanc eſſe ut pomum aureum argenteo retiacu
lo incluſum,ut legitur in prouerbiis.Mala aurea in lecticis argenteis uer-
bum prolatum iuxta modos ſuos. Ita eſt Cabala pomum illud aureũ atq;
diuinum argenteis filis,uidelicet ingenioſis inſtitutionibus & humanis ar
tibus circumligatum,quale fieri conſueuit aurificum opificio qui ſubtili-
bus cælaturis aureum boni odoris pomum non omnino tegunt aut ope
riunt argento,ut nihil eius uideri queat,ſed cauatis quibuſdam foramini-
bus & argẽteis cãcellis tum pomi colorẽ eminere tum ambrę odorem ef
flare ſinunt. Aſpicientibus tamen longinque totum id quod reticulatum
eſt uidetur argentum eſſe integrum,propius autem intuentes ſi ſtudioſe
rimentur ſimul aurum quoq; reperient,& quo magis aurũ ab argento di
X ſtat,eo longe plus ab arte Cabaliſtica probatur differre Cabala,quamuis
ambas ſpecies unum genus ſpiritualis inſtinctus complectatur.Sed altera
Y præcedit alteram ut oraculum Hierophantas, utq; unius generis aurum
id quidem bonum eſt,illud autem optimum,ad quem modum in Penta-
teucho de Heuila narratur,q aurum terræ illius bonum eſt,non enim il-
lic ſcribitur optimum ut quidam legunt,ſed bonum. Et in Iſaia de Ophir.
Z Dignabor hominem pluſquam aurum optimum & aurum de Ophir. Ita
quicquid de ſacra ſcriptura homines optimarum artium amatores ſcien-
tia naturali addiſcunt,auro bono par eſt,& appellatur opus de Breſith.
Quod uero ſcientia ſpirituali recipimus opus de Mercaua dicitur, & au-
ro æquatur optimo atque puriſſimo. Scribunt enim Cabaliſtæ ita.
A שמעשה בראשית חכמת הטבע ומעשה
מרכבה הוא חכמת האלהות: .i.Q. opus de Breſith
eſt ſapientia naturæ & opus de Mercaua eſt ſapiẽtia diuinitatis.Et quoniã
utraq; ſapientia utcunq; circa mundum & ea q̃ cõſiſtũt in mundo uerſat.

opus de bresith
opus de Mercava

Estq; Thalmudistarũ & Cabalistarũ ea in re unanimis arbitrat⁹, ꝙ duo
sint mundi, Primus intellectualis, qui uocat̃ עולם הבא .i. mũdus il B
le uenturus scilicet q̊ ad nos. Et secundus sensibilis, qui dr̃ עולם הזה
.i. mundus iste præsens, q̊d ex uerbis sapientum nostrorum recepimus, de
nominis diuini quadraginta duarũ literarum studioso cultore sic dicentiũ
ꝙ talis dubio ꝑcul existat אהוב למעלה ונחמד למטה
ונוחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא:
.i. Dilectus sursum & desyderatus deorsum & hæreditans duos mundos,
mundum ꝑsentem & mundum futurum. Iccirco diuidunt̃ Thalmudici &
Cabalistæ secedentes in duas facultates, tametsi ex creditis receptionibus C
ambæ similiter oriantur & emanent. Nam utriq; maiorum suorum tradi
tionibus fidem habent, etiam nulla ratione reddita. Sed hac distinguũtur
deputationis ordinatione, ꝙ omne studium, oẽm operam, omne consiliũ
laborem & diligentiã, uniuersam quoq; mentis suæ intentionẽ Cabalista D
fœlix ille atq; beatus a mundo sensibili finaliter ad mundum intellectualẽ
transfert & traducit. Thalmudista uero in mundo sensibili permanet ac
aĩam uniuersi huius mundi non transcendit, ꝙ si qñq; licẽter ad deum &
beatos spiritus pergat, non tñ deum ipsum ut immanentẽ & absolutũ ac-
cedit, sed ut opificem causamq; rerum & circa sua creata occupatũ, Ange
los aũt ad ministeria quotidiana, diuinæq; uoluntatis effectus exequẽdos
mancipat, altissimarum rerũ contemplationes ad hunc inferiorẽ mũdum
semper referens. Earum tñ facultatum altera sæpe alterius sensa mutuat̃, E
& ad suũ desyderiũ trahit. Enimuero qñq; studia ultro citro ĩter se cõicant
Thalmudici & Cabalæi, ut actiua uita & cõtemplatiua, licet unũ eũdemq;
sacræ scripturæ contextum plærunq; alter ad timorem seruilem, alter ad
amorem filialem suo more lepida suasione inuitet. Apparebit em̃ acri stu
dio Thalmudista ille circa legis ꝑcepta & mandata residere, illa exponere
illa dirigere, illa uenerari & exosculari, ut nihil aliud recte definiam⁹ thal-
mud esse q̃ legis explanationem ad intentionẽ autoris. Vnde Thalmudici
מפורשים dicti sunt, & פרשי .i. expositores & pharesai, qui de
suggestu & cathedra Moysi semp instant operi, prędicant, & plebem hor
tantur cum propheta regio dicentes. Seruite dño in timore, ac cum Iosue.
Timete dñm & seruite ei. Quin & hoc ita facite ac illud sic obmittite cum
tali & tali moderamine, unde sescenta & tredecim præcepta uno uerbo
תרי״ג comp̃hensa in duo capita redegerunt עשה לא תעשה
.i. fac ne facias, quæ uos affirmatiua & negatiua cõsueuistis appellare, mul F
tum scitu commoda & usu perq; necessaria. Cabalistæ aũt q̃uis teste ueri
tate uiri sint legem pie obseruantes, tñ contẽplationi plus incumbunt,
Ideoq; appellantur אנשי העיון מבעלי התורה .i. uiri spe-

Cabalista
Thalmudista

culatiõis ex magiſtris legis.Hi curam reipublicę ac priuatorum domi bel
F licq̧ ritus & cõſuetudines in iudicialib⁹ & moralibus cũ ſua hiſtoria penes
Thalmudiſtas relinquentes ea ſibi tm̃ quæ ad animi quietem & tranquil
litatem pertinent,& ad amorem dei reſeruarunt.Sic enim aiunt כונת
כלל התורה שני דברים והם תקון הנפש
ותקון הגות.i.Intẽtio uniuerſę legis duę ſunt res,bona diſpoſitio aĩę
et bona diſpoſitio corpis. Tota nanq̧ lex p̃cipue ad pfectionẽ hoĩs tẽdit,
& ſecũdum eam duas cõſequimur perfectiones,mentis alteram & alterã
corporis,longe uero dignior ea eſt & p̃eminentiæ altioris q̃ animã iuuat
& uitam perpetuat,quanq̃ idonea corporis habitudo & debita cõpoſitio
eſt tempore naturaq̧ prior.Igitur altiore loco & digniore gradu habẽdi
G ſunt Cabaliſtæ illã legis expoſitionẽ ſequentes,q̃ per quædã ſymbola mẽ
tis eleuationem ad ſuperos & ad rem diuinã q̃maxime propellit,hanc ap
pellant græci ueſtri anagogicam inſtitutionẽ quæ nõ modo philoſophia
ſit ſed & ſophia ipſa, hoc, eſt ſapiẽtia. Vnde merito ſapientes denoĩant,
להלוך נגד החיים ut concionator inquit Salomon,qm̃ per-
gunt illuc ubi eſt uita,& pro mortalium captu adhuc in corpuſculis habi
H tantes a tp̃e ad æthernitatem,& ab infimis aſcẽdunt ad ſumma. Facite pe
riculum ſi uultis honorandi aduenæ.In principio creauit deus cœlum &
terram,Sane cœlum Thalmudicis uocãtur omnia uiſibilis mundi quæ ſu
pra lunam ſunt,& quæ ſubter eam appellant terram.Deinde cœlum q̃q̧
interp̃tantur formam,& terram eſſe uolunt materiã, quare in principio
aiunt creauit deus formam & materiam,quarum denuo compoſitionem
in ſingulis quibuſq̧ opifice oraculo fabrefecit,& om̃ia, non tam manu
tornauit q̧ nouies uerbo dolauit.Legitur enim ויאמר אלהים
.i.& dixit deus,Fiat lux,& dixit deus,Fiat firmamentum, & dixit deus,Cõ
gregentur aquę,& dixit deus,Germinet terra,& dixit deus,Fiant lumina
ria,& dixit deus,Producant aquæ reptile,& dixit deus,Producat terra,&
dixit deus,Faciamus hoĩem,& dixit deus,Ecce dedi uobis omnem herbã.
Igitur perfecti ſunt cœli & terra cum omni attinentia & tota ſupellectili
eorum,ut ſunt quatuor elementa quæ dicunt̃ tenebræ primo nominatæ,
ſpiritus dñi,aquæ ſub firmamento,& arida.Sequunt̃ pariter & cętera mi
ſta q̃ uulgo elemẽtata uocãt,ut aues & uolatilia,beſtię ac reptilia,piſces &
cete grandia, & eorum oĩm dñator homo cui ex uniuerſis corporeis uni
conceſſum eſt liberum arbitrium,quo ne male uteret̃ figũtur ei leges,prõ
mulgantur conſtitutiones,comminant̃ tranſgreſſionis pœnæ. Cum item
ignis influens nũcupet̃ cœlum,id eſt שמים quaſi אשומים id eſt
ignis & aqua,& nihil ex ſe producat,ſed producta ſolum cœleſti,hoc eſt
humido calore foueat,tum recto q̃dem ordine r̃ecitant̃ in illo conſtituta
fortiſſime influentia ſol & luna,q̃bus ducibus omnes reliqui notant̃ exerci

tus,lu

tus,luminaria & ſtellæ,nox & dies,ſplendor & tenebræ,ſigna & tempora
dies & anni.Hæc itaq; de globo corporeo & reclusis in eo miſtis.Duo ue I
ro mundi a Cabaliſtis ſunt recepti,corporeus & incorporeus,uiſibilis &
inuiſibilis,ſenſibilis & mentalis,materialis & idealis. Inferior mundus &
ſuperior,cum legunt In principio creauit deus cœlum & terrã,& ita ſym
bolice cœlũ ſumma,terrã infima deſignare putãt,hoc modo interp̃tãtes
בהתחלה ברא השם העליונים ותחתונים : .i. Ini-
tio creauit deus ſumma & infima.quo nimirum arbitrant̃ ſimplicẽ & im
materialem mundum ſumma cõtinere, compactum uero & cementariũ
hũc,infima,unde & legẽ diuinã Breſith de creatiõe promulgatã cœpiſſe
ab ipſa litera beth q̃ in arte arithmetica inter numeros duo ſignificat, per
inde atq; ſic notatorie inſinuaret,duo principaliter creauit deus, totum
mundum ſupremum cum omnibus in eo degentibus,& totum mundum
infimum, omniaq; ad illũ p̃tinentia. Nam Sin aliter, fuiſſet utiq; ſatis
Moyſen ita ſcripſiſſe ראשית ברא אלהים שמים וארץ
quod haud ſecus ac eodem illo more a latinis legeret̃. Initio creauit deus
cœlum & terram.Potuit enim ſummariũ illud creationis non incipere a
beth litera.Sicut Salomon in prouerbiis.Domin9 poſſedit me principio
uiarum ſuarũ,ubi ſine beth & abſq; ulla alia p̃poſitione ponit̃ principii di
ctio.Cęterum p̃ter conſuetudinem duobus iſtis creatis adiunxit bis binos
articulos את & ה.Vnum excellentis demonſtrationis qui dicit̃ ha, &
alterum omnimodę comp̃henſionis qui conſtituit̃ ex aleph primo alpha
beti elemento & ultimo thau,& eſt id q̃d græci aiunt alpha & o,& Roma
ni prora & puppis,ubi uiſus eſt per cœlũ,oĩa excellenter ſimplicia ſpiritu
alia complecti,ab aleph ad thau,id eſt a primo ad ultimũ,& per terram ſi
militer a capite ad calcem oĩa excellenter corporalia & iis cõtenta, nihilo
tñ minus ſingula in ipſo uno principio tãq̃ unicũ creatum .Sicut Ezechie
lis rota in rota,cum ſuis q̃buſcunq; inuolutis uiſa eſt una eſſe ſimilitudo K
gloriæ dñi, & ut ipſius Rabi Saadiæ in libro Amunoth .i. credulitatũ
propriis uerbis utar כחלמון בתוך ביצה .i. Sicut uitellus in
medio oui,ſeu ut ego ipſe dicere ſoleo,inſtar alboris oui unius, teſtaceo
firmamento contenti,uitellũ ipſum inglomerantis,ita primus mundus ille
intelligibilis ſecundũ implicat,ut tota uirtus eius inde gubernet̃,quo fit ut
conſtringãt̃ utriq; uinculis concordiæ,adeo ut ſæpe tam ſuas q̃ comp̃he-
ſorum naturas & appellationes mutua ſibi liberalitate condonent. In ſe- L
cundo nanq; hoc eſt ſenſibili mundo ſphærę nouẽ mouent̃ ab empyreo
immobili cui Metattron aſſiduo p̃eſt,at in primo nouem angelorũ chori
mouentur ab immobili deo,Sicut in immobili ſilentio cunctorũ creator
primo ſimul omnia creauit,poſtea nouenario ſermone ad proprias ſingu
la quæq; diſtinctiones loquẽdo commouit. Noĩantur & uiciſſim ignis ſe

raph,aer cherub,aqua tharſis,ariel terra,& q̃ in mundo ſunt inferiori ea non parum multo meliore nota ſunt in ſuperioribus.quapropter hæc in/feriora congruenter appellari queãt uerorum exemplaria,& adumbratę ſupnorum imagines,ſigna,notæ ac ſymbola quibus mouemur ad cogitã dum de ſupcœleſtibus & angelicis ſubſtantiis uirtutibus & operatiõibus quodam tramite abſtractionis uel aſſimilationis uia uel alia quadam rati one ac modo nobis carne indutis poſſibili.Vnde ſtatuũt duos quoq; pa

Paradisi duo M radiſos,alterum cœleſtem & alterũ terreſtrem,in quibus prẽmia uirtutũ conſequantur utriq; tam homo terrenus q̃ homo cœleſtis,ut in huius or bis terra q̃ diu in corpore fuerit hoſpitatus tanq̃ in aliq̃ corruptibili horto uoluptatis,gloriam & honorẽ gaudium & lętitiam,omneq; deſyderium delectationis ſuæ ob alicuius heroicæ ac p̃eminentis & a filiis huius ſeculi laudatæ uirtutis cauſam lucretur,q̃ tñ umbræ ſunt & res caducæ fumo ſi/miles.In cœleſti uero terra & uerius uiuentium ſupcœleſti ubi extat amœ nitatis æthernæ immarceſſibilis paradiſus,aĩæ hoĩs in uita mortali olim ſecundum uirtutem recte operati,nunc exutæ clementiſſimus ille maxi/mus & optimus deus oſtendit omne bonum,q̃d ne uidere quidem antea potuiſſet tam graui & tam dẽſo cadauere obſcuri corporis onerata,illud noĩatur & in Cabala & in Thalmud אספקלריא המאירה .i.Speculatio illuminans,hoc eſt uiſificans, quã uos cognitionẽ intuitiuã dei appellatis,ut q̃ contingat animæ ſeparatæ per lumen gloriæ,ac a ma/turiſſime pẽſitãtibus ſola eſſe beatifica probet̃.Nã alia fit p ſpẽs cõnatu rales q̃ nõ eſt beatifica & אספקלריא שאינה המאירה .i.Contemplatio quæ non ſit illuminans uocatur.Nunc uero qñ clara dei uiſio & perpetua ſummæ diuinitatis fruitio,pro ſup̃ma hoĩs parte,intelle ctu & uoluntate beatis donantur,iccirco iure optimo ea niſi in ſup̃mo mũ do contingunt nemini,Sic aiunt Cabaliſtæ כי טרם שישיג לראיה תפרד נפשו מעליו׃ .i.q̃ anteq̃ apprehendit hanc intuitionẽ ſeparatur aĩa eius ab eo.Quare mortali homini ſiqñ deus ui deri dicit̃,id per angelum fieri putatur במראות המלאכים ut ſcribit Ramban Gerundenſis in Exodo.Quamobrem pro duplici homĩs conditione ſpirituali & corporali,ac pro duplicis mercedis retributione, duplicem, ut audiuiſtis, paradiſum aſſerunt ita dicentes כי גן עדן ונהרותיו עם הענינים שתראה במעשה בראשית כלן כנגד צורות השכליות ועליונות הן מכוונים׃ .i. Q̃ paradiſus & flumĩa cum ſingulis rebus quas cer nis in opere Breſith,oĩa iuxta formas intellectuales & ſupnas ſunt diſpoſi ta,id ita ſentio etiam cum auro de Heuila bdellio ac onychino,cęteriſq; in finiti prętii gemmis.Eodem modo & eadem forma duplicẽ gehenam ſcili

gehenna duplex N cet duos tartaros eſſe deputatos iidem Cabaliſtę aſſeuerant,ſuperioris & inferioris

inferioris mundi ad torquēdum nociua corpora in tp̃e,ac animas prauas in æthernitate.Nomen eis comune inditum est ארקא .i. Arka,hic est tartareæ pœnæ locus,qui p̃ter cætera,septem immaniora durissimarum pœnarum receptacula,criminum reis iusto dei iudicio destinata comprehendit.Sicut Cabalista ille in Horto nucis uolumine secundo de septē habitaculis inferorum,tractat his uerbis. שני מיני גיהנם הן עליון ותחתון: אחד לגוף בעולם הזה אחד לנפש בעולם הבא אחר זה: והמקום הכולל כל אילו הוא הנקרא ארקא כי בו הם גיהנם ושערי מות וצלמות ובאר שחת וטיט היון ואבדון ושאול: .i.Duę species Gehenā sunt,supior & iferior,una ad corpus in mundo isto,una ad aīam in mūdo uenturo post istū,& locus comp̃hendens omnia hæc,est uocatus Arka,qm̃ in eo sunt,Gehenam,& portæ mortis,& umbra mortis,& puteus interitus,& lutum fęcis, & perditio,& fouea,hucusq; Ioseph Castiliensis.Iam hæc uincula,hic carcer,hę compedes,hæc seruitus,hæc captiuitas peccata noxiorum manent,tā corporum in mundo p̃senti q̃ animarum in mundo futuro,ut iustos ęqua comitentur uirtutum pręmia,& iniq̃s debita sequantur uitiorum tormēta. Quid nam aliud debetur rectis q̃ uita & honor? quid aliud prauis q̃ mors & horror? Nec id usq; adeo temporaliter intelligēdum est. Sed ut Cabalistę uolunt,etiam intellectualiter,sic.n.scribunt צדיקים אפילו במיתתו קרואים חיים: ורשעים אפילו בחייהם קרואים מתים: .i.Iusti etiam in morte sua dicunt̄ uiuentes,& maligni etiam in uita sua dicunt̄ mortui.Quo peritis in Cabala non erit obscura dei sententia.In die qua comederis ex eo morte morieris,uidelicet non corporali sed spirituali.Nam uixit Adam post esum uetitum ultra nongētos annos,in momento tñ ip̃o mox atq; legē transgressus erat morte moriebatur.In peccato,inq̃,suo,toti humano generi & prolis futuræ propagationi æthernis inferorū habitaculis destinatę sontico nimis & contagioso.Quousq; dei placito ueniret Messiha ille redemptor,qui hoīem in paradisum reduceret non terrestrem sed cœlestem,& uitā liberis redderet, quam parens amiserat,æthernā non temporalem,animæ non corporis, illam ipsam dei familiaritatē & iucundissimum diuinitatis aspectum,oīmi uoluptate plenissimum.In hunc oēs ueri Cabalistæ non sophistici totā suā fiduciam figunt atq; locant.In hunc omnia sanctarum scripturarum salutaria uaticinia retorquent.De terra promissionis,de Ierusalem ciuitate cuius participatio est in idipsum,de monte dei,& loco sancto eius,& uia sancta, & sanctuario,& atriis domini,& templo domini, & domo domini, & porta domini,& cæteris similibus multis,quæ Rabi Moyses ægyptius

in ſuo Miſne id eſt deuteronomio, ſic etiam intelligi de cœleſti beatitu-
P dine uoluit. Qua de cauſa multum & ſæpe cum Thalmudiſtis certamus, &
plurimum utrique in duas imus ſententias. Illi oẽm liberationem regis Meſ-
ſihæ de corporali captiuitate ſeu uerius diſperſione noſtra conant̃ ad tu
multum, ad ſtrepitus armorũ, ad expeditiones bellicas, ad expugnationes
regionum & deuaſtationes terrarum, & Iſraelitici exercitus uictoriam re
ferre, ut q̃ndam ſaluatore Moyſe legimus aduerſum Chananæos & Pale
ſtinos noſtris maioribus contigiſſe, aut ſaltem ad exq̃ſitum euaſiõis inge-
niũ quo ſunt in aliis liberationibus ut multi uafre ut ego puto ſancte uſi,
quando tot ſeculis ſub tot regnis diſperſi exularunt, ut ſub Babylonico an
nos ſeptuaginta, ſub Perſico quinquaginta quatuor, ſub Græco centum
& triginta, nunc ſub Romano mille quatringentos nec dum finis. Nos cõ
tra, meo arbitratu, rectius Cabaliſtice Meſſiham eſſe uenturum putamus
ad liberandũ miſeros humani generis mortales, de uinculis iniuſticię ori
ginalis, ad dimittendum peccata, & ad ſaluandũ pie deo ſeruientium aĩas
Q in Adam patre noſtro a uita ætherna excluſas, uſque ad ſatiſfactionẽ Meſ
ſihæ, qui ut conſummet̃ iuſticia miſericordis & clementis dei manum ſuã
mittat & ſumat de ligno uitæ & comedat de eo, ut per illum uiuamus in
æthernum. Ea ſatiſfactio non in faſtu regio, nec iactantia honoris ac glo
riæ fieri debuit, eo q originale peccatum a Meſſiha expiandũ de ſupbia
& elatione pullulauit. Quin potius in humilitate ac tolerantia, non in cur-
ribus & in equis, ſed in noĩe dñi dei noſtri, & nõ in uictoria, nec humano
triumpho, ſed in labore, ieiunio, uigiliis, fortitudine animi, contemptu ce-
nodoxiæ, miſericordia compaſſibili, amore dei p̃cipuo, dilectione hoĩum
recta, & in ipſa tandem heroica liberali ac ſpontanea morte, q̃m contra ui
tium ſola uirtute pugnat̃, & imperia, principatus, ſtemmata, coronas, hui9
R ſeculi nemo ſapiens unq̃ magni duxit. Quin hoc eſt ſapere, gloriam huius
mundi contemnere, q̃m cum interierit glorioſus diues, non ſumet omnia
(ut inquit Pſaltes) neque deſcendet cum eo gloria eius. Quicquid igit̃ de
trophæis & de ſubiectione populorum ſcribit̃ in literis conſecratis, id oẽ
poſt creditam nihilominus hiſtoriam ſi q̃ facta enarrant̃, de mundo tñ in
tellectuali & ſupernis poteſtatibus a Cabaliſtis ĩtelligitur, ita ut Meſſiha
rex futurus optimo iure leuia & abiecta hæc iſtius ſeculi deliramenta ma
giſtratus honores & regna tanq̃ uana & ſtulta non modo neglecturus ſit,
uerum etiam contempturus, qui ad abolendum humanæ ſpeciei reatum,
& ad aperiendum uirtuti uiam aduenjat. Vnde uerus ipſe Meſſiha ſi re-
cta ducimur ratione de ſolo Iſaiæ nobili capite clari9 cognoſcet̃, quod ſic
incipit הנה ישכיל עבדי .i. Ecce intelliget ſeruus meus, & ſic de
S finit ולפשעים יפגיע & pro trãſgreſſoribus orabit, quo ſupra
q̃ dici queat miror non abſque ſingulari apud cæteros exterarum nationũ

homines

hominesuerecundia (uobis ego solis confidenter loqr) Rabi Salomonē
& Dauidem Kimhi aliosq; de nostra secta non parū doctos uiros nescio
qua pusillanimitate uel si forte coram gentibus pudore, totum illic cōtex
tum Isaiæ de solo populo Israel nunc passim disperso torue interptari, cū
planissime sit de illo ipso Messiha prophetatū, qd Chaldaica Ionathæ
traductio noīatim exprimit dicens הא יצלח עבדי משיחא
.i. Ecce prosperabitur seruus meus Messiha. Hic est ille ab Isaia in spiritu
prophetico uere uisus eo loci, homo dolorum & infirmitatis exptus, uul
tu abscōdito, nullius honestæ reputationis uir, diuina percussione tactus,
despectus & uitatus, tonsus ut agnus, occisus ut ouis, a terra uiuentium ab
scisus, & cum sceleratis reputatus & inter filios hoīum inglorius. At uero
quid inter filios dei? plane multum exaltatus & eleuatus & sublimis ual
de. Nam gñationem eius quis enarrabit, et dñi dei uoluntas per manū ei⁹
dirigitur, & dñs aboleuit in eo iniquitatem omnium nostrum, quia de sce
lere populi percussit eum. Ipē.n. uulneratus est propter crimina nostra &
attritus est propter iniqtates nostras, qui certe iniqtatem non fecit unquā
& nō fuit dolus in ore eius. Sed dñs uoluit contusionem eiusdem uulnera
ti. Quapropter cum sit ipse iustus dei seruus, multos iustificabit per agniti
onem sui, & iniqtatem illorum ipse portabit, & peccata multorū tollit, &
pro peccatoribus intercedet. De uero Messiha hæc oīa uidit Isaias & pro
fecto non est mentitus. Ista firmiter est illa congregatio Israel iuxta Caba
listarum opinionem, & illud salutare dei nostri tam sæpe promissum ut iu
stificemur בדעתו .i. in cognitione eius, non ut saluemur in tumultu
nec in fuga, sed sub uno rege ac in uno fidei consistentes exercitu, libere T
mur in morte atq; cognitione Messihæ qua finitur peccatum, & remouet
obstaculum claræ uisionis dei, hoc est humani generis originalis ac conta
giosus reatus. De quo sic in libro Cabalæ de fide & expiatione legitur.
דרך מורה כח הנאצל שהוא כח הנברא
המתנהג בשבע תמורות שהם יג סדרי
סליחה שהעולם מתנהג בהם עד שיכלה
החטא ויבא המשיח שהוא כח אלהי
ובכח האצילות שהוא כח המלאכות: ובכח
הנאצל ממנה שהוא כח הנביא: תנוח עליו
רוח השם רוח חכמה ובינה רוח עצה
וגבורה רוח דעת ויראת יהוה הרי שבע
תמורות שהמשיח מתנהג בהן להטיב
לטובים ולהרוב את הרשעים כדכתי: ברוח
שפתיו ימית רשע: .i. Via demonstrans uirtutem gratificatam

ſeu infuſam quæ eſt uirtus creata ducitur ſeptem uariationibus,quę ſunt
V tredecim ordines expiationis,quibus mundus dirigiť, quouſq; finitũ fue
rit peccatũ,& uenerit Meſſiha qui eſt uirtus dei.Et in uirtute gratiæ quę
eſt uirtus angelica,& in uirtute gratificata & infuſa ab ea q̃ eſt uirtus pro
phetæ,requieſcet ſup eũ ſpiritus dñi tetragrãmati,ſpiritus ſapientię & in
tellectus,ſpiritus conſilii & fortitudinis,ſpiritus ſcientiæ & timoris dñi.
Ecce ſeptẽ uarietates q̃bus Meſſiha utiť ad benefaciendũ bonis, & ad de
X ſtruẽdũ malignos,ſecundũ q̃ ſcriptũ eſt.Et ſpiritu labiorum ſuorũ interfi
ciet impium.Hæc ſunt commemorati uoluminis Cabaliſtici uerba,quib9
monemur regem Meſſihã non manu ſed ore,non armis ſed ſpiritu,uince
re populi dei aduerſarios, donare aũt dei gratia ſeptemplici pios,interfi-
cereq; impios,& hæc oĩa ſpiritu oris id eſt doctrina ſua ſpirituali quam p
uiros iuſtos & electos iuſti diſcipulos,ſparget ac ſeminabit in oẽs gentes,
per q̊d Iſaię illud ad tẽp9 Meſſihæ relatũ oraculũ Haurietis aquas de fon
tib9 ſaluatoris Ionathã fili9 Vzielis chaldaice inter p̃tatus eſt iis uerbis.
ותקבלון אולפן חדת בחדוה מבחירי צדיקא
Y .i.Et recipietis doctrinam nouam in gaudio ab electis iuſti.Ea uero eſt do-
ctrina illa noua,q̃ uerũ lumen luceat,& qui odit in tenebris eſt,& qui dili
git uerſatur in luce.Finis igitur p̃ceptorũ hic eſt,ut diligam9 inuicem in
doctrina Meſſihę. שירה העמים ללכת בדרכי יהוה
.i.Qui docebit populos ambulare in uiis tetragrammati,ut ſcribit Rabi
Dauid Kimhi ſuper eundẽ prophetã capite LI.in uerſu,quia lex a me exi
bit,quã ſcilicet q fecerit ſalua bitur,q contẽpſerit peribit.Vetera em̃
Z timoris ſũt,noua charitatis של אהבה ישרה מלב שלם
quæ eſt dilectionis rectæ ex corde integro ſecundum magiſtros noſtros.
Erit igiť Meſſiha exemplum uitæ omnium liberandorum,a q̊ uniuerſa de
pendet mundi ſalus, q̃ dicitur ſalus ætherna,& exponitur a noſtris p oẽs
dies ſeculorũ,ubi legitur Iſrael ſaluatus eſt in Ihuh ſalute ætherna.De q̃
nonnihil ſcribitur in libro Cabalæ Hacadma והוא סוד מלך
המשיח שיבא במהרה בימינו שכל פעולתו
תהלה על וה וגם יה שהוא סוד יום השביעי
והוא השם שמו שלם ותשלם כל המלאכה
על ידו: .i.Et hoc eſt arcanũ regis Meſſihę q ueniet cito in diebus no
ſtris,cuius omnis oꝑatio incipiet in .v.h. & etiam.i.h. q̊d eſt myſteriũ diei
A ſeptimæ,& hoc nomen,eſt nomen ſuum integrale, ꝑficietq; omne opus
in manu eius.Ecce definitum eſt a ſapientibus Cabaliſtis oĩa p Meſſiham
fore perficienda,& totam eius oꝑationem fieri ſacratiſſimis quatuor lite
ris .i.h.u.h. in myſterio diei ſeptimæ,nõ a numero uidelicet dierum ſic ap
pellatæ,ſed a tranſitu de uita actiua ad uitam contemplatiuã,id eſt in ipſa
quietudine animi & pacata tranqllitate,ſecedendo ab huius mũdi nimia
ſollicitu

ſollicitudine & a cementariis operibus patratis. Scriptum eſt em̄. Et reqe uit die ſeptimo ab uniuerſo opere quod patrarat. Q̃uis aūt thalmudiſtæ B
multa regi huic attribuant noīa, ut intelligere licet ex plurimorum docto rum allegationibus in libro Sanhedrin uolumine Helek, citatis a capite ubi ſcribit. Et Rabi Iohanan dixit, Meſſihæ q̊d eſt nomen? uſq; ad locum Suſcepitq; Rabi Eliezer dicens. Dies Meſſihæ. Et poſt in multis eorū ſcri pturis ſicut cōmentariis in canticū ſynagogæ הוא נקרא ראש וראשון: Exponunt noīa Meſſihæ Silo, iinon, Dauid, Hanina, ger- men, iuſtus, conſolator, ea tn̄ ſingula putātur agnomina uelut imaginaria inſtar ſeptem exemplorum illic recēſitorum, q̃ ſunt, arca, propiciatorium tabulæ, uirga Aaron, urna mannæ, & ſpiritus dei. Sed iuxta Cabaliſtas unum hoc nomen ineffabile יהוה audiuiſtis q̃ ſit propriū Meſſihę, q̊d integrabit & perficiet nomen eius ſubſtantiuum, docent em̄ credi oporte re hoc eſſe nomē ſuū integrale, q̊d pie ſancteq; integrat in miſeratiōibus cui nemo Thalmudiſta inficiator ſubrepit, cum dixerit magnus ille Magi ſter in Thalmud cōmemorato in loco, ꝙ nomen Meſſihæ ueniet appellā dum conſimiliter Hannina id eſt miſercordia, citādo uerſum Ieremię xvi. quem tn̄ licenter ac improprie Romani ſic legunt, qui non dabunt uobis requiem. Sed ea nō eſt etymologica interp̄tatio. Ita em̄ rectius me iudice legatur, ꝙ non dabo ad uos miſericordiā. Hoc Ionathan Chaldęus tradu xit רחמין .i. miſerationes, ut qui ſecundū Thalmudiſtas dicere uellet ꝙ uobis ambulantibus in prauitate cordis ut deum non audiatis non erit C
Meſſiha qui noīatur miſerationes, quo clare innoteſcit ברחמים .i. in miſerationibus de medio i.h.u.h. nomen fore propriū ſaluatoris Meſſihę cuius & dignitas & officiū tametſi rigore ac ſeueritate conſtet iuxta regis Dauid uaticiniū abſq; ullius cōtrouerſia de ipſo Meſſiha exp̄ſſum. Iudica bit populum tuū, inqt, in iuſticia & paupes tuos in iudicio, tn̄ qm̄ iudiciū D
.i. משפט ſecundum omnes Cabaliſtas cum iuſticia etiam admittit cle mentiā, Sic.n. legit in Portæ lucis capite iiii. כי המשפט חציו דין וחציו חסד .i. Q; iudiciū eſt partim rigor & partim clemē tia, qbus modis primi lapſus recōciliatio p iteratā unionē, & nouā quandā populi cū deo deſponſationē futura eſt, ut Hoſea p̄dixit. Spōſabo te mihi in iuſticia & iudicio. In miſericordia & in miſerationibus, ubi ponitur ברחמים Ne quis igit putet illū ipſum Meſſihæ aduentū ex aliqua iuris neceſſitate ac nō poti⁹ de gratia mera & dono dei liberaliſſimo eſſe E
deſtinatū recte imponet huic ſaluatori nomen clemētię inclytū, q̊d ex oīb⁹ literis tā uocalibus q̃ conſonante ſolā miſericordiā & p̄terea nihil aliud ſi- gnificātib⁹ erit cōpoſitū. Idq; fore cōiicimus p ſanctas quatuor literas qb⁹ tanq; notis & ſymbolis ineffabile depingit, & p Sin cōſonantē q̊ nomen ineffabile noīatur. Tritum.n. in Cabala eſt ꝙ hęc nota Sin exponit שין per Notariacon שם יהוה נקרא .i. Nomen tetragrāmaton uo

E

catum,hoc eſt,prolatū.Nullæ aūt ſunt literę alię q̄bus ſola nude miſericor
dia deſignatur,niſi hæ quincꝫ i.h. u.h. & conſona Sin .i.s. De uocalibus
quatuor in libro Portarū iuſticię ſic legit̄ וזהו סוד שאמ' רז"ל
כי הנה יהוה יוצא ממקומו יוצא ממדת
רחמים: .i.Et hoc eſt myſteriū q̄d dixerunt Magiſtri noſtri quorum
memoria ſit in pace,ꝙ ecce quatriliterū (inq̄t Micha) i.h.u.h. egredietur
de loco ſuo,egredietur per proprietatē miſerationū, De conſonante aūt
Sin,uniuerſi Cabaliſtæ qui non ſunt neſcii in Cabaliſtica גימטריא
Sin literam totius in ſe complexus quatriliteri ex arithmetica proportiōe
rationem continere,haud inficias ibunt,eandem q̄cꝫ ab ea poſſideri pro
prietatem clementię ac miſericordiæ.Oīum igitur hominum ſalus de ſola
F dei miſericordia expectanda eſt,q̄d palam exp̄ſſit Habacuk deum ſic allo
quēs.Cū iratus fueris miſericordię recordaberis. Vbi Dauid Camhi quē
noſtri appellāt Kimhi (ſicut alii pronūciāt Rabi,& Alemania dicit Ribi ꝑ
facilē uocis a ī i cōuerſionē,ut & de gręcis ac latinis extat par iudiciū,illi.n.
grāmatiki & logiki,nos grāmatica & logica,illi mitir nos mater,ita Sāſon
Simſon,& Cāhi Kimhi,& alia plura) Ille inquā Dauid Iudeus Hiſpaniēſis
ꝑ nomē רחם .i.miſericordię illic poſitū ſecundū arithmeticā proportio
nē cabaliſtice hoc eſt ſymbolice intelligendū eſſe docet Abraham, quaſi
Habacuk ſic diceret.O deus cū tu ira peccati nr̄i tāgeris, memēto ſeminis
Abrahę cui ꝓmiſiſti ꝙ in eo b̄ndicēt̄ uniuerſę cognatiōes terrę.Et rurſū.
O deꝰ tu illū affatus es,b̄ndicent̄ in ſemine tuo oēs gētes terrę,Vt aūt indi
caret Habacuk ipſe,q̄d nā futurū eſſet illud ſemē ſubiūxit.Egreſſus es ī ſa
lutē populi tui, in ſalutē cū Meſſiha tuo,ubi idem Dauid Kimhi ſic ſcribit
הוא משיח בן דוד .i.hic eſt Meſſiha filiꝰ Dauid.Aio igit̄ cū ſa-
piētibus Cabaliſtis oīm nr̄i uerā ſalutē in Meſſiah p̄dere q̄tq̄t attingimꝰ
illū.Quo fit ut ab oībꝰ nos rebus creatis q̄ad poſſumꝰ abſoluētes ꝑ oēs gra
G dus aſcēdere ac migrare in eū conemur,ut ip̄m ſi minꝰ cōſequamur,at ul'
aſſequamur certe,pro ſingulorū q̄rūcꝫ uirili. Nā hic eſt nr̄ ipſe ,in cuius
aduētū oīs lex a nobis etiā ītellectualiter refert̄,& nō Moyſi tm̄ ſcriptura
ſed & ꝓphetarū & q̄cq̄d in Hagiographis cōtinet̄. Totū nācꝫ id cōtextū
H q̄d Eſſrim Varba.i.uiginti quatuor nos dicimꝰ,& uos Biblia noīatis, totū
inq̄ התורה .i.legis appellatiōe nūcupamꝰ. Vt in Danielis cap.ix. Am-
bulādo in lege dn̄i dei nr̄i quā tradidit corā nobis ꝑ manū ſeruorū ſuorū
ꝓphetarꝝ.Hāc ſolā ſcripturā decreuimꝰ tā ſtabilē & adeo eſſe firmā ut ſup
eā cogitatꝰ oīs nr̄os tuto fundare queamꝰ,& ſublimes ſpeculātiū hoīm cō
tēplatiōes haud ꝑplexim locare,tū q̄a ſummi dei uoce ꝓmulgata ſit,tū q̄a
tātis energię uiribꝰ in hoīm cōtēplātiſſimorū mētibus ſolet opari,ut ꝑ eā
de q̄buſcūcꝫ libet miſtis ad ſimplicia,de ſimplicibꝰ ad ſimpliciſſima,de cau
ſatis ad cauſas,& a mūdo denicꝫ īferiori ad ſupiorē,a ſupiore ad Meſſihā
q̄ mētis nr̄ę obiectū ſup̄mū & in ultīo gradu cōceptibile ſit tāq̄ ad regē ſe

culorū aſcēdere ualeam⁹,ꝑ quē plane tandē in deū trāſeamus incōphē I
ſibilē, tum etiam qm̄ per has ſacras literas quaſi per ſcalam Iacob, cacumi
ne tangentem cœlos cui deus ipſe innitatur noſtri aſcendunt angeli & de
ſcendunt,uectores hinc precum inde donorum,qui ultro citroqꝫ portant K
hinc petitiones inde ſuppetias,ut ex ueſtris quidā ait.Et profecto nihil ſen
tio aliud etiam quod uel fingi poſſet animum noſtrum arctius deo ꝑinde
atqꝫ aliquod ſtamen introtexere q̄ illam ipſam cuius mentio fit ſacram
ſcripturam,quæ nos primo in diuinorum admirationem ducit,tum in eo
rum pro humano captu agnitionem,deinde in illum ardentiſſimum qua
litercunqꝫ cognitæ diuinitatis amorem,præ ſe ferentem certiſſimum ſpei
effectum.Per hanc cum Ezechielis animalibus et rotis de terra eleuamur,
ut cum euntibus eamus,& cum ſtantibus ſtemus.Hic eſt ſolus ueræ cōtē
plationis campus,cuius ſingula uerba,ſingula ſunt ſacramenta, & ſingulī
ſermones,ſyllabæ,apices,punctaqꝫ eius plena ſunt arcanis ſenſibus,nō tm̄
nobis autoribus,uerum etiam chriſtianis atteſtantibus. Hæc eſt Cabala L
quæ nos humi degere non ſinit,ſed mentem noſtram extollit ad altiſſimā
comprehenſionis metam,quæ tamen nequeat animam Meſſihæ rationa
biliter tranſcendere,niſi quodam incomprehenſibili intuitu quaſi uia mo
mentanei raptus,quo putamus haud impoſſibile Cabaliſtis nobis in ſpiri M
tu prope tertium mundum corripi,ubi eſt Meſſiha omnibus inferioribus
influens.Mundi enim generaliſſimi numero tres ſunt.Primus materialis,
ſecundus formalis,& tertius informis. Seu quando ſic uultis primus inq̄
infimus qui & ſenſibilis,ſecundus ſupremus & mentalis qui & intelligibi-
lis,& tertius ὑπερτώτατος.i.ſuperſupremus, uel ſi dicere liceret ſupremiſſi
mus,incomparabilis & diuinus.Mundum autem cenſeri primum quo ad
nos uolui hunc corporeum,cæteris ſubſiſtentem,ordine forte peruerſo,
qui iuſta ratione in genere cauſarū fuiſſe debebat ultimus,quaſi recepta
culum omnium ſuperiorum.Iſte conſtituitur primo ex cœlis & cœleſtib⁹,
ſecundo ex elementis & elemētatis,tertio ex natura humana & ſingula
riis hominibus,qui dicunt̄ hebraice עולם הקטן græce μικρόκοσμος
& latine paruus mūdus. Vniuerſum hoc corpus ut Ariſtoteli ueſtro pla
cet in libro de Mundo eſt globus ex cœlo & terra & iis contentis naturis
conſtitutus,quippe cum ſeptem habitaculis cœleſtibus,& ſeptem habita
culis terreſtribus,quæ quidem enumerat Rabi Mnahem Racanat in ca
pite xxv. Leuitici nominibus iſtis primo ad cœlum pertinentibus .
שמים רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות
Secundo ad terram ארץ ארקא גיא יבשה חרבה
תבל חלד : Septem quoqꝫ habitacula inferorum Ioſeph Salemita
nus in Horto nucis (ut paulo ſuperius audiuiſtis) nominatim recitauit.
De Microcoſmo autem id quoqꝫ haud clam eſt omnibus nobis,ad homi

Scala Iacob

Mundi tres

nis conditionem,quamlibet in partem reſpexeritis ſeptem attinere, quæ ſunt corpus,anima,& ex iis compoſitū, quod נפש appellamus, ut eſt illud regis Sodomorum תן לי נפש Id eſt.Da mihi hominem, ex quatuor ſcilicet potentiis animæ compoſitum,& quatuor qualitatibus mundi maioris,qui ſane mundus cum ſit animatus illuſtratur mente propria quæ dicitur Metattron.Secundus eſt mundus ſupremus intelligentiarum ſeparatarū quę a Cabaliſtis appellantur שכלים נפרדים a philoſophis autem Hebræorum דעות נפרדות Eum quidem mundum & ſpeciebus plenum,& formis,& mentibus ſolutis,& angelis, complectitur,ambit & regit ipſa Meſſihæ anima,quæ apud Cabaliſtas
N eſt ideata Idea omnium uitarum, ad quam refertur omnis uitalitas indiuidualis,ſpecifica, & generifica.Inde quaſi ex uiuario depromit̃ uita oīs & nominatur a Cabaliſtis terra uiuentium. לפיכך דרשו בפסוק תוצא הארץ נפש חיה למינה זו נפש של משיח: Id eſt. Ideoq; commentantur in uerſiculo producat terra animam uiuentem ad ſpeciem ſuam,hæc eſt anima Meſſihæ. Quæ uerba leguntur ita in Portæ Lucis capite ſecundo. Et ſicut in mundo humano qui dicitur Microcoſmus, animæ hominis dominatur mens,ita mundo cœleſti dominatur Metattron, & mundo angelico dominatur anima Meſſihæ, & mundo incomparabili dominatur Adonai, Quin etiam ſicut lux mentis eſt intellectus agens,ita lux Metattron eſt Sadai,& lux animæ Meſſihæ eſt Elhai,id eſt deus uiuus, & lux Adonai eſt
O Enſoph. Cunq; conſultiſſimis rerum naturalium ſcrutatoribus facile uideatur ſuperioris naturæ infimum,cum inferioris naturæ ſupremo communicare,in tantum quidem ut ſępius de proxime connexis dubitari poſſit,contigua ſint an continua,& cuius nam exiſtat naturæ illud quo continua uniuntur,haud ſecus atq; id quo equi pes & eius ungula conueniunt, corneum ne ſit an carneum,propter immediatam exiſtentium connexionem,Iccirco etiam nunc magis ſine iniuria dici arbitror q̃ homo Microcoſmus & mundus ſenſibilis ille magnus,communicant in mente.Mund9 item corporeus & mundus intellectualis,communicāt in Metattron, qui eſt intellectus agens primi mobilis,unus cum natura cœleſti tanquam inferiori,& cum natura angelica tanquam ſuperiori,mundus autem ſupremus cum mundo tertio incōparabili ac ſupſupmo cōicant in aīa Meſſihę quaſi eſſentia quadā utrinq; & angelico & diuino mūdo cōtinua,nec em̄ īterſtitio ullo aīa Meſſihę,& El hai diſtāt.Sed eſt El hai fons aquarū uiuētium,& anima Meſſihæ riuus uitæ.Tertius mundus eſt deitatis ,qui conſtituitur ex eo quod Seraphim uocauerunt Sanctus Sanctus Sanctus tetragrāmatus.Dicit̃q; in Deuteronomio,Magnus potens & terribilis,ſeu potius reuerēdus.Magnus ante creationē,potēs in creatiōe, & reuerēd9

poſt creationẽ. Et hic eſt אחד .i. unꝰ, imo magis proprie, principiũ unitatis, qa Aleph deſignat principiũ & had. unum. quaſi principiũ unius, oĩa in ſua ſimplicitate unitatis complicãs. Cuius talis eſt emanatio ſecũdum Cabaliſtas רוח דבר קול .i. Spiritus uerbum uox. Sic enim Rab Azariel in cõmẽtario ſanctitatis, poſt etiã ea q̃ nũc recitaui ſcripſit his uerbis מרוח יוצא הדבר והקול בלא פתוחת שפתים ובלא דבור לשון ולא נשמת אדם: .i. Ex ſpiritu producitur uerbum atqꝫ uox, non per apertionem labiorum & non per ſermonem linguæ, nec anhelitu hominis. Et hi tres unus eſt ſpiritus qa unus eſt deus, ut in libro Ietzira de creatione legimꝰ his uerbis. אחת רוח אלהים חיים ברוך הוא ומבורך שמו של חי העולמים קול ורוח ודבר וזו היא רוח הקדש שתים רוח מרוח: .i. Vnus ſpiritus deus uiuens, benedictus ipſe & benedictum nomen eius qui uiuit in ſecula, uox & ſpiritus & uerbum, & hoc eſt ſpiritꝰ ſanctus, duo ſpiritus ex ſpiritu. Hęc Abrahã pater noſter. Et iuxta id q̃d Rab hamai in libro העיון de ſpeculatione ſcripſit. Hi tres qui ſunt unum, inter ſe proportionẽ habẽt ut אחד מיוחד יחיד .i. Vnus, uniens, unitum. Quin & paulo ſuperius idẽ ait והם ראש ואמצע וסוף .i. Et ſunt principium et mediũ & finis, & hęc ſunt unus punctus, & eſt אדון הכל .i. Dominus uniuerſi. Sic in uolumine citato. Mundus itaqꝫ ille tertius incõparabiliter ſummus ex iſtis tribus quæ ſunt unum cõſtitutus, quaſi ex ſumma eſſentia potentia & operatione, in æthernum & ultra extenditur, nec concauus, nec cõuexus, nec carinatus, nec ſuperficiẽ hñs. Nam ut ſcribit Azariel in libro pridẽ allegato ſanctitatis הוא ראשון בלי תחלה והוא אחרון בלי תכלה: .i. Hic eſt primꝰ abſqꝫ initio, & hic eſt ultimus abſqꝫ termino, ſane quo ne cogitatus quidẽ noſtri pertingere poſſunt, & noĩatur Enſoph, id eſt infinitudo, quæ eſt ſumma quædam res ſecundum ſe incomprehenſibilis & ineffabilis, in remotiſſimo ſuæ diuinitatis retroceſſu & in fontani luminis inacceſſibili abyſſo ſe retrahens & contegens, ut ſic nihil intelligatur ex ea procedere, quaſi ab ſolutiſſima deitas per ociũ oĩmoda ſui in ſe ipſa clauſione immanẽs nuda ſine ueſte ac abſqꝫ ullo circũſtãtiarũ amictu, nec ſui profuſa, nec ſplẽdoris ſui dilatata bonitate indiſcriminatĩ ens & nõ ens, & oĩa q̃ rationi nrę uidẽtur inter ſe contraria & cõtradictoria, ut ſegregata & libera unitas ſimpliciſſime implicãs, ſic.n. legit̃ in lib. de fide & expiatiõe. בבר אמרתי לך כי המוציא יש מאין אינו חסר וכי היש הוא באין בענין אין והאין הוא ביש בענין יש ללמוד שהאין הוא היש והיש הוא האין:

.i. Iã dixi tibi ꝙ producẽs ens de nõ ente nulli⁹ eget, & ꝙ ens eſt in nõ ente
Q q̊ ad rẽ nõ entis, & nõ ens eſt in ente q̄ ad rẽ entis. Et infra. Quo diſcas q̄d
nõ ens eſt ens & ens eſt nõ ens, ita illic ſcriptum legitur. Iſtud aũt oẽm no
ſtrum intellectum tranſcendit qui nequit contradictoria in ſuo principio
combinare uia rationis, qm̄ per ea q̄ nobis ab ipſa natura manifeſta fiunt
ambulamus, quæ longe ab hac infinita uirtute cadens, ipſa contradictoria
per infinitum diſtantia connectere ſimul nequit, ut quidam Germanorũ
philoſophiſſimus archiflamen dialis annos paulo ante quinquaginta &
duos poſteritati acceptum reliquit. Temporaliũ igit̃ curarum grauamĩe
R ſemoto & aniliũ diſputationũ ſophiſmatibus contẽptis, fœlix Cabaliſta p
Cabalam .i. recepti & crediti ſemitam tenebras erumpit & proſilit in ſplen
dorem quo attingit lumen, & ſic a lumine migrat in lucem & per lucẽ q̄tũ
humana poteſt capere natura illud uerum luminare comprehendit ſub
modo entis, non autem non entis, niſi fiat hoc per omnium abſtractionẽ
quæcunq; non ſunt principium abſolute primum. Cunq; frequenter hac
uia per ineffabile gaudium & alacritatem ſpiritus ipſa mens Cabaliſtę in
tra profundę taciturnitatis ſecretum humilia deſerens atq; terrena, ad ſu
percœleſtia & inuiſibilia tranſfertur omnem tranſcendentia humanũ ſen
ſum, tunc & ſi adhuc mortali in cute hoſpitatus, tamen ſocius fit angelorũ
perinde atq; domicilii ſupercœleſtis quidam inquilinus cuius tam crebra
conuerſatio in cœlis eſſe cognoſcatur, & tum quandoq; cum illis tanq;
uiarum ſuarum comitibus ad altiora ſpaciatur, animãq; Meſſihæ uiſitat,
quandoq; autẽ ad inferiores tam cœleſtes q̄ cæteras naturæ uirtutes an-
gelico ductu nec tñ ſine propria q̄q; ratione deſcendit, & earum dignita
tes operationeſq; intelligere ac ſingulari honore uenerari ſtudet. Vnde
S oritur intima Cabaliſtę cum angelis amicitia, per quam aliquando nomĩa
diuina rite cognoſcens, res admirandas conficit, quæ uulgus miracula no
minat, ut Rabi Meir per nomen diuinum uel ab ethnico prolatum ipſam
uxoris ſuæ ſororem a corruptione diuerſorii lupanaris præſeruauit, quã
ui proſtitutam nullus ganeonum uerbo dicto etiam quãtumuis robuſtus
uiolare ac ſtuprare ualuerat. Hæc in Portæ lucis exordio & alia id genus
plurima cum ſuis autoribus recitantur. Tamq; facilis eiuſcemodi erat pa-
trum memoria Cabaliſtis miraculorum operatio, ut ii ab inuidis & pro-
phanis ſæpius ignominioſe uerſuti magici cognominarentur, quaſi non
illa opera perfeciſſet Michael ſed multo maxime Samael, uidelicet per in
cantationes ægyptiacas & arcana quædam, tametſi uirga Cabaliſtarum
ſemper deuorat uirgas præſtygiatorum, & ſalubrius agit quodcunq; di
uinum q̄ ullum dæmonia cum. Semper enim ad hominum ſalutem tendit
Cabalæ artificium, cõtra uero ſemper ad perditionem uergit magicæ ua
nitatis ueneficium, hoc per nomina tenebrarum & cacodæmonum, illud

per noĩa

per nomina lucis & beatorum angelorum, de quibus nisi more nostro Sabbathi feriatus dies iam uesperi hac ipsa hora ingrueret, quoniam huc attinet, tanquam huius artis fructus quem adeo desyderatis ego sane tum quicquid sentirem magis ample tractarem. At parum abest quin nox ru at optimi uiri, secedendumq; nobis est, non modo ne præcepti negligens multa uapulem, uerum ne etiam professioni Cabalicæ defiam, si hoc sab batho ultra Sabbathai qui est Saturnus suprema arcana & recondita la bore operoso effodiam, ac non potius silentio remorer, & ocio perfruar tantisper dum sequens dies pretereat. Cetera hic perendie uel quotoq́q; loco utut elegeritis de arte Cabalistica explanabimus. Tum Philolaus, Es inquit difficillimas dicendi partes sortitus nostri causa, qui post meridi em adortis nobis tot res tam admirandas & tanto numero perpetua ora tione protulisti, quanquam nulla plane moueri uisus molestia. Et ille tum, Amor inquit erga uos meus ut spero mutuus omnem molestiam abstulit Q; nisi adessent feriæ, non putarem mea interesse uos tales ac tantos dis cendi gratia huc profectos ita Cabalæ doctrina ieiunos & inexpletos di mittere, sed parendum est legi. Ad hæc Marranus, Ego uero Simon re cte fateor nunquam me a cuiusquam conspectu magis doctum abiisse, mi hiq; uel si malis ambobus ut pro hoc quoq; recipiã abs te quidem cumu late quantum id temporis pati creditum est sat esse factum. Mox Philola us. Tu solius inquit tui causam Marrane agas uelim, ego nondum istis quanquam maximis & ad doctrinam Pythagoricam familiarissime acce dentibus tamen auidiori mihi copiosius hauriendis, fore satisfactum puta uero, si non comperendinata dies finem artis afferat. Qua de re post Sab bathum istud tuum Simon, quando singulari tua comitate nos ita fers, re dibim9. Et ille redite dum ait intrepide ac interea, ualete bona ualetudine.

Finis Libri Primi.

T

DE ARTE CABALISTICA
IOANNIS REVCHLIN PHORCENSIS
Legum Doctoris, Liber Secundus.

ABEVNTIBVS INDE VTRISQVE PHILO
lao iuniore Marranoq́ꝫ domum, uarius inter eūdum erat sermo, &
non ineptus, quippe doctis supra modum philosophis de hoc ipso He-
bræo, cuius cum summa doctrina singularem etiam commendabāt erga
peregrinos humanitatem, & in oībus atq́ꝫ prę oībus morum dignitatem.
Placuerunt cuncta eius hoīs, p̄ter unum istud Sabbathum futuro, ut iudi
carunt, tædio plenum, quo a tanti magistri gratissimo colloquio diuelle-
rētur, & in diem reiicerent̄ usq́ꝫ adeo tertium, non absq́ꝫ tpis molesto dis
pendio, cum quid acturi essent luce crastina, ignorarent. Tum ambulādo
ita ruminati acceptæ succum doctrinę, breues dictorum epilogos mutuo
percensebant. Ardentibus autē illis discendi feruore uenit in mentem &
rediit subito in memoriam admirabilis uiri Iudæi oratio, disputandi acri-
monia, institutio grauis & erudita quæ sine satietate delectet, non fucata,
non colorata, sed quæ ubi maxime careat floribꝰ ibi plurimum pariat fru
ctus. Cunq́ꝫ se iam ab itinere in diuersorium corripuissent, mox in ipso cō
sessu anteq̄ respirassent cœpit ita MARRANVS. Omnium sapien
tum q̄s equidem à teneris audiuerim annis haud scio an ullus fuerit unq́ꝫ
qui argutior in dicendo & sublimior in sentiendo uisus mihi sit hoc uno
Simone, quem uel reminiscens iam memoria teneā, ita sermone suo tāetsi
plano, simplici non affectato, nō domi quæsito, minimeq́ꝫ Demosthenis
oleū olente, sed magis extēporali & q̄tidiano meū animum ad ardua con
templanda excitauit, ut nihil conceperim gratius. Dii boni, homo Iudæus
ex Iudæis ortus, alitus, educatus, & edoctus, q̄ natio ubiq́ꝫ gentium barba
ra superstitiosa uilis abiecta, & a splendore oīum bonarum artium aliena
est habita, perpetuā crede mihi hanc noctem procliui desyderio meo uiri
huius uidissem uultus, audissem uerba loquentis, si non miserum hoc ue-
speri Sabbathum interuenisset. Tum Philolaus. Ne græci quidem om̄es
inquit quibus oīm consensu tribuitur multarum artium disciplina, ingeni
orum acumen, dicendi copia, tam ascendere potuissent in alta rerum arca
A narum fastigia, nisi forte unus Pythagoras ille meus, philosophiæ pater,
tamen qui non a græcis eam doctrinæ p̄stantiam quin potius ab illis ipis
Iudæis receperit, Itaq́ꝫ receptor optimo iure ipse q̄q́ꝫ id est Cabalista no-
minādus erat, q̄uis ut post diuturnam peregrinationem è longinq̄ aliq̄d
admiratione dignum referret in patriam, q̄d facilius uulgo crederet̄, ipse
nomen illud Cabalæ suis incognitum primus in nomen philosophiæ grę
cum mutauerit. Quod eo argumento rectē coniicimus, q̄a nullam discipu
lis suis reliquit aliqua ratione perquirendi facultątem, quin id primum sui
dogmatis

dogmatis principium esse uoluit, ut quærentibus causam responderent αὐτὸς ἔφα .i. Ipse dixit, more Cabalistarum q ferme haud aliter rerũ cognoscendarum rationes citant q̃ ꝙ aiunt אמרו חכמים .i. Dixerunt sapiẽtes. Sic noster ille αὐτὸς ἔφα .i. Ipse dixit. Ipse aũt idem est Pythagoras qui hoc modo philosophiæ nomen indidisse perhibetur, q̃m summi Hebræorum autores Hachamim & Grecorum ante se olim Sophi cognoĩarentur, ita ueterem disciplinam noui conatus est noĩs ornamẽto uestire. Non aũt eo tibi debent minori p̃conio digna uideri quæ Simon Iudæus protulit ꝙ sint ab ignobili hebrææ gentis doctore tanq̃ ex barbaris autoribus desumpta, & ab homine barbaro allata, q̃n idem omnium maxim9 noster Pythagoras simul cum barbaro q̊dam noĩs Zora scientiarum prima studia iniit, adeoq̃ id extra Græciam, quo tp̃e apud ægyptios secum philosophati sunt, qui tum dicebãtur prophetæ, & Assyriorum Chaldei & Gallorum Druidæ, & ex Bactris Samanæi, & Celtarum non pauci, & apud Persas Magi, & apud Indos Gymnosophistæ, & ille Anacharsis apud Scythas, & in Thracia Zamolxis ante ipsius Pythagoræ seruus, q̃d om̃e Alexãder ille cognomẽto polyhistor in libro περὶ πυθαγορικῶν συμβόλων .i. de Pythagoricis notis scriptum reliq̃t, & apud Indos deniq̃ Iudei q̃s appellarunt Brachmanas, ut Aristobulus peripateticus meminit. Sane licet uera dicere, non est certe usq̃ repertus Pythagoras quicq̃ rerum aut diuinarum aut humanarum uel a græcis didicisse uel a Romanis. Sed ut Antiphon edidit in libro περὶ τοῦ βίου τῶν ἐν ἀρετῇ πρωτευσάντων .i. de uita eorum qui uirtute p̃stiterunt. Accessit discẽdi gratia Pythagoras ad ægyptios & Arabas, & ad Chaldæos postq̃ è Syria q̃ & est & noĩatur Iudæa Pherecidẽ sibi magistrum & p̃ceptorem nactus fuisset. Vnde Syrius uulgo ipse q̊q̃ tum appellabatur, quem alii Tyrium dixere, alii Tyrenum ὥστε βάρβαρον ἀλλ᾽ οὐχ᾽ ἕλληνα γεγενῆσθαι τοῦτον ὁμολογεῖν τὸν πρῶτον φιλοσόφων .i. ut barbarum & non græcum fuisse p̃dicarent hunc oĩum philosophorum primum. Hæc Marrane cõuiua mi doctissime penes Eusebium Pamphili scripta legisti certo scio, in uolumine, si rite recordor, de p̃paratione euangelica undecimo, qui & hoc addidit. μόνον ὅτι παρὰ τῶν σοφῶν ἑλλήνων ἔχει οὐδὲν, πενίας σοφίας καὶ ἀπορίας συνοικούντων .i. Tm̃ ꝙ a sapientibus græcis habuit nihil, penuria sapientiæ ac indigentia cohabitantiũ. De q̃bus, ut est in Timæo Platonis, barbarus q̃ndam ægyptius, isq̃ ualde senex, uere admodum uisus est Soloni dixisse. O Solon Solon græci semper pueri estis, nullam habentes antiquam opinionem nullam disciplinã tp̃e canam. Nec illud non erit maxime laudandum in Pythagora p̃stanti sapientia & nobilitate uiro, ꝙ in alieno & longinquo solo, quæ a barbaris hoĩbus labore ingenti algu & sudore multa commẽtatione atq̃ meditatione, nõ paucis etiam annis corrasit, ea non dicam meliora sed tamen splendidiora in patriam ac usq̃ adeo in Italiam quæ tunc magna Græcia dicebatur, ceu humeris ipse suis repor

B

C

tauit cum incredibili cunctorum de ſe atq; ſuis ſectatoribus admiratione, ita ut oĩs qui ſapiẽtia & doctrina excelleret Pythagoræ auditor fuiſſe crederetur. Vnde philoſophia Italica potiſſimum ab illo nomẽ accepit. Aſtipulatur huic laudi Numenius Pythagoricus in primo uolumine de bono cum ait, ꝙ Plato atq; Pythagoras quæcũq; Brachmanes Magi, ægyptii, Iudæiq; inuenerunt, ea græce ipſi expoſuerunt. Quo uehementiſſime ſuſpicamur uerum eſſe q̃d aſſerunt uiri doctiſſimi, & uariarum linguarum periti, Iudæorum quæq; tam recepta q̃ inuenta exponi alienis furtis hinc græcorum inde latinorũ, nihilq; noſtrum eſſe in philoſophia q̃d non ante Iudæorum fuerit, q̃tumuis hoc ſeculo adimat̃ eis merita gloria, & nũc uniuerſa eorum contemnant̃, qm̃ præſens ætas oĩm ſtudiorum explicationem magis illuſtrem perpolitamq; deſyderat. Tum uera optime Philolae refers inquit Marranus quo magis aſſentiar Euripidis Hecubæ. λόγος γὰρ ἔκτ' ἀδοξούντων ἰὼν κἀκ τῶν δοκούντων αὐτὸς οὐ ταυτὸν σθένει .i. Sermo nanq; ex ingloriis progrediens atq; glorioſis, idem non idem ualet. Nam ſi Ariſtoteles aliq̃s aut Theophraſtus quiſpiam ea protuliſſet quę nos Simon hodie docuit, nihil oĩm ſententia eſſet dignius auditu, nihil grauius, nihil memorabilius, addidiſſet tm̃modo dicendi genus magis æquabile & aliquẽ eloquentiæ fucum. Nunc qm̃ Iudæus eſt q ſuo more agreſtius paulo & p̃ſſius rem omnem tractauit, haud dubium quin ſordida ſint futura in auribus illorum noſtro æuo ſophiſtarum ut ipſi ſibi uident̃ plane ꝑ ſubtiliũ ſi qui audiant aut ſint audituri uel potius uniuerſis nũc aut praue aut ſtulte philoſophantibus appareant implicata obſtrepera, hiulca, ieiuna, horrida, ruſticam aſperitatẽ & peregrinam inſolentiam ſonantia, tametſi etiam ut mos eoꝝ fert prius non q̃tum oportet examinata q̃dem, quaſi aurũ, nõ ſit aurum q̃d in luto quærimus. Poſt uero q̃ ab hoc iam hoĩe in diuerſorium ecce noſtrum recta uia nullo monſtrante rediuimus q̃n cœna forte nobis p̃ſtinata nondum eſt, conſulo ut quiſq; ſua recitemus inter nos, preſertim digniora q̃ audiuimus, & figamus memorię ne labant̃ dum recens oĩa tenemus. Et Philolaus q̃ prudenter ait illa ꝓcogitaſti Marrane, ſic em̃ ad audiẽdum paratiores uirum accedemus perendie ꝓoſt hoc Sabbathi monſtrum cultaq; Iudęo, ut ait Ouidius, ſeptima ſacra uiro. Interea tu ſellam hanc arripias, ego alteram, & cõſidentes dicamus celeriter de oĩbus donec apparent̃ quæ ad cœnam congruant. Cęterum ne detur fruſtra cõtentioni locus cum ſoli ſimus, id em̃ aliud nihil eſſet q̃ tempus perdere, tu prior quicquid in buccam uenerit uel p̃teritorum aut p̃ſentium recordandi uel commentandi gratia q̃cunq; accidat modo, eloquere. Sic igit̃ Marranus exorſa texuit. Et quanq̃ negocium omne, inquit, circa q̃d poſtmeridiano hoc tp̃e conuerſati ſumus mihi ſingula examuſſim perpendenti uideatur eſſe altius q̃ ut id nos humi ſtrati ſuſpicere poſſimus, tñ ſępe numero quæ hoĩbus prima ſpecie apparent ardua & impoſſibilia tandem con

tinuis & indefessis exercitationibus duroq; labore fiunt & plana & facilia iuxta Maronis illud. Labor omnia uincit. Iccirco libenter in medium con feram quæ ab isto me audiuisse meminero, addamq; illis q̃d ipse sentiam D
Hebręus sane p̃ceptor noster de Cabala nobis petentibus tractaturus cõ modum ostendebat, eo noĩe q̃d sit intelligendum. Nam Cabala receptio nem designat, simul & hoc attulit ꝙ ea nostris animis esset insita semꝑ ad summa conditione naturali tendentibus, quapropter eius desyderium no bis constaret ingenerari, & ꝙ summæ res ac diuinę sublimiores haberẽt atq; digniores q̃ ꝙ ratione humana cõꝑhendi ac discerni queãt. Id aũt triuiale idoneis peripateticis est dogma, ut eñ principio meos Arabas cũ q̃bus mihi extat solita familiaritas citare liceat, Alpharabius in libro quẽ de scientiis ꝑscripsit, hac utitur sententia, q̃d res diuinæ ac pia fide credibi les, sunt altioris ordinis, cum sint assumptæ ab inspiratione diuina, q̃m in eis sunt secreta diuina, a q̃rum cõꝑhensione debilitanẽ ratiões humanę, neq; consequunẽ ea, hæc Arabs ille, quod & Simon noster affirmauit, q̃ eos ordines appellat regiones, & in animæ nostræ tertiam regionem cõ stituit res incorporeas ac substantias ab omni materię pensione liberas et immunes, non q̃ Antisthenes cogitauit phantastica illa & logica uniuersa lia; Sed ipsas inq̃ reales formas, species, ideas, essentias, q̃ sunt res altissimę circa quas uersanẽ Cabalistæ, ut audio, contemplationibus suis prope ine narrabilibus, & ea singula q̃ nos sentire aut scire arbitramur, huc confe runt, ac demum uniuersa in unũ q̊d est ipsum bonum atq; primum ꝑ me dia reducunt tanq̃ ad nostræ mẽtis saluberrimum finem. Quod Aristo teles ĩ xiiii. libro eorũ q̃ post naturalia scripsit, id q̊d est αὔταρκες καὶ ἡ σωτηρία .i. Sibi sufficiens & salus esse dixit, & Simon hebraice ישועה noĩauit, E
Sicut & regius Psaltes ait. Dñi est salus, & suꝑ hanc generis humani salu tem, oĩm Simon Cabalistarum fundamenta iecit, q̃ nec sint a ratione inue stiganda, nec per rationem inuestigata, ut q̃bus nec sensus præbuit hypo stasim, nec ĩtellectus disciplinam, summa eñ sunt, & q̊rum causa nequeat adæquata reperiri, a q̊rum cognitione disertissimus sectæ peripateticæ Theophrastus sciẽtiæ abstulit facultatẽ, sic. n. in suis suꝑnaturalibꝰ scripsit. Μέχει μὲν οὖν τινος δυνάμεθα διὰ αἰτίου θεωρεῖν, ἀρχὰς ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων λαμβάνοντες. ὅταν δὲ ἐπ' αὐτὰ τὰ ἄκρα καὶ πρῶτα μεταβαίνωμεν, οὐκ ἔτι δυνάμεθα. εἴτε διὰ τὸ μὴ ἔχειν αἰτίαν, εἴτε διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν .i. Vsq; ad aliq̃d q̃dẽ possumꝰ ꝑ causã speculari, principia à sensibus sumentes, q̃n autẽ ad ipsa extrema & prima transierimus, non amplius possumus, siue propterea ꝙ nõ habemus cau sam, seu propter nostram infirmitatem. De supernis eñ & diuinis q̃bus nihil est prius, undenam quęso posset demõstrationis aliq̃d mediũ sumi? Quare Plato ait in Timæo, ꝙ illa explicare plus est q̃ nostræ uires suffi ciant, credi aũt iis iubet q̃ui ante dixerunt quanq̃ nulla demõstrationis ne cessitate loquanẽ. Hæc ipsa Platonis uerba & ueri sapientis mandata ego

tanti exiſtimo,ut ea oraculi mecum loco duxerim habenda.Et ſi ulla Caba læ rata & ſtata fundamenta ſunt,hæc ſunt.Quapropter acerrimum diui næ cognitionis mera & nuda fide conſtantis,hoſtem & inſidiatorem arbi tror logicum eſſe ſyllogiſmũ,qui Theoſophiſtarum auſu atqꝫ uſu,deũ & angelos menteſqꝫ beatas & ſimpliciſſimas ultra mundani ſeculi uirtutes & omne ſimul æthernitatis agmen,& quicquid eſt uſquã hiſtoriarum de rebus ſupnaturalibus,id totum humanæ mortalitati ſubiiciat rationis diſ curſu inueniendũ,probandum,dirigendũ.Perinde atqꝫ illas tam illuſtres ſubſtantias in Tullianum aliq̃d includere conetur.Hoc nimirum eſt Iouẽ uincire uelle ac ſalice uiminea,aut reſti nautica ligare.Quod ne Thetis q̃ dem autore Homero ꝑmitteret,aut Cẽtimanus Briareus ille ægęon.Quo magis contentioſos theologiſtas & nugiuendos ſophiſtas iudicabo cœli tum & ſupcœleſtium expugnatores non minus eſſe q̄ Aloidas geminos immania corpa,ut ait Virgilius,qui manibus magnum reſcindere cœlũ aggreſſi.Haud ſecus atqꝫ Sinaaritas ac Babylonios olim filios Adam hoc eſt ex humana imbecillitate quã in ſe non agnouerunt prognatos,turrim altiſſimã exędificantes,cuius culmẽ pertingeret uſqꝫ ad cœlũ,primores בלבל .i.confuſionis autores. Vnde Babel, quam uos Babylona di citis,nec alterum alterius linguã intelligentes.Per hos.n.garrulos ſyllogiſtas in rebus credendis pietas erga diuinorum uniuerſitatem oĩs amittĩ, atqꝫ uincendi ſtudio fraternum odium concitatĩ,uenaticos canes ad ſediti onem paratiſſimos,ſummæ contẽplationis uenenum orbe toto expellendum.Triumphent hæc ſi phas eſt ſyllogiſmorũ artificia,in natura & humanis inuentionibus atqꝫ figmentis.Sed in ſacris oraculis locũ ſibi ne ſpe rent ullum. Hoc em̃ Parmenides apud Platonem de ſubſtantiis ſeparatis Socrati dogma tradidit ita dicens. ἀλλὰ ὁμοίως ἡμεῖς ἐκείνων οὐκ ἄρχομεν τῇ παρ' ἡμῖν ἀρχῇ, οὐδὲ γιγνώσκομεν τοῦ θείου οὐδὲν, τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιστήμῃ.i. At ſimiliter nos illis non imperamus noſtro imperio,neqꝫ cognoſcimus diuini quicq̃ nr̃a ſcientia.Ei ſermoni & peripatetici aſtipulantĩ & Ariſtoteles ipſe tum artifex tum organũ,ut aiunt,ſciendi,cum in reſolutiuorum poſteriorũ uolumine primo,immediatorum ſcientiã eſſe indemonſtrabilẽ affirmat. Poſt paulo inq̃t. Et non ſolum ſcientiam,ſed & principium ſcientię eſſe aliq̃d dicimus q̃ terminos cognoſcimus.Principiũ ſciẽtiæ Themiſtius ibi appel lat noſtram mentem,terminos uero ex q̃bus uidelicet componuntur dignitates maximę ſubiectum & p̄dicatum.Sed Philoponus q̃ uulgo noĩatĩ Ioannes grãmaticus explanauit hæc nõ parũ ſublimiꝰ & uerius ita ſcribẽs. ὁ μὲν φιλόσοφος τὴν ἐξήγησιν τοῦ προκειμένου ῥητοῦ οὕτως ἀπέδωκεν. ἀρχὴν μὲν ἐπιστήμης τὸν νοῦν εἴληφως οὐ τὸν ἡμέτερον ἀλλὰ τὸν θεῖον καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς. ὅρους δὲ τὰ νοητὰ καὶ θεῖα εἴδη. ὅρους δὲ αὐτὰ καλεῖσθαι διὰ τὸ πέρατα εἶναι πάντων .i. Philoſophus hic quidem enarrationem p̃iacentis dicti ſic tradidit.Principium q̃dem ſcientiæ.Mentem accipiens,nõ noſtram,ſed diuinam & ſupra nos. Terminos

autem

autem ipſas intellectuales & diuinas formas. Terminos quippe illas uocari, propterea ꝙ fines ſint omnium. Cognitio itaque ſupernaturaliũ credítorum a mente pendet, non a ratione, quæ ratiocinando poteſt errare Sic enim idem ſcribit Ariſtoteles ἐπιδέχεται τὸ ψεῦδος οἷον δόξα, καὶ λογισμός. Id eſt. Suſcipit falſum, ut opinio, ita etiam logiſmus, quod eſt ratiocinatio. Vnde ſyllogiſmus nuncupatur. Idem denique concludit poſteriora ſic. Scientia, inquit, omnis cum logo, id eſt cum ratione eſt. Principiorum, ſcientia quidem non utique erit. Quoniam autem nihil uerius contingit eſſe ſcientia quàm mentem, mens utique erit principiorum. Principia uero dicuntur res primæ, & Heſiodus priſciq; omnes Theologi deos fecerunt eſſe principia, igitur hæc cognitio proprie nominatur diuina. Et ut in poſtnaturaliũ primo ille idẽ ſtagirita ſcripſit, eius eſt poſſeſſio δικαίως ἂν οὐκ ἀνθρωπίνη. Id eſt. Iuſte utiq; non humana, ꝙ uel ſolus uel omnium maxime illam deus habeat, & indignus ſit homo quærere circa eum ullam ſcientiam. Deus enim ſolus hunc habet honorem iuxta Simonidem. Sed cum nobis nihil magis conducat ad beatitudinẽ quàm ſummarum & diuinarum rerum cognitio, qua (te rogo) uia Philolae alia homini ad eas pergendum eſt, ſi non ſcientia? quibuſue modis comprehendenda tanta ſummitas? Tum PHILOLAVS. Per ecaſtor ipſe tu, iter oſtendiſti planum atque patens. Cum enim quinque ſint cognitionum opifices, Ammonio teſte, poſt Ariſtotelem, qui eorum quatuor tantum in primo de anima libro meminit. Sunt autem νοῦς. διάνοια. δόξα φαντασία. αἴσθησις. Id eſt. Mens, diſcurſus, opinio, imaginatio, ſenſus. Mens quidem & ſenſus non ſyllogiſſant, alterum longe ſuperius, alterum multo inferius ratione. Sed nec imaginatio quoque cum ſit ſtatio ſenſus & apparitionum inde migrantium reſeruatio. Senſibus autem nequaquam ratiocinantibus, ne putandum quidem eſt apparentia ſenſuũ ratiocinari poſſe. Reſtabunt igitur opinio & diſcurſus, at opinio eſt ipſius diſcurſus concluſio, quapropter ea ipſa non ſyllogiſſat, ſoli ergo diſcurſui quę dianœa nominatur relicta eſt ſyllogiſſandi facultas, huc uſq; Ammonii ſententia eſt in cõmẽtariis quæ edidit ad Ariſtotelis prima reſolutiua. Et qm̃ attigi enumeratione cõphenſiones & cõphenſa breuiter, ne uaget̃ oratio mea longius, opinor diuina eſſe ſupra ſyllogiſmum, nec rõne humana intelligi poſſe q̃ non ducant originẽ cognoſcendi a ſenſu, ſed ex mera dependent fide, tm̃ ob amorem reuelantis recepta & hoĩm beatitudinẽ credita. Sunt tñ plurima ſane q̃ ſic diuinę ſe ſpeculationi ſæpe immiſcent, ut unius familiæ ſolent qñq; liberti & inquilini comune ſibi nomen uſurpare, atq; illa crebro (ita em̃ fateor) ſe a theologica facultate tractari patiuntur, qa uel aliqualem ordinẽ obtinuerunt ad deũ, aut per ſe aut per reductionẽ, uel alia forte ratione ut creationis, conſeruationis, perfectionis, iuſtificatiõis,

beatitudinis,salutis,& similiũ.De illis eqdẽ nõ cogito in p̃sentia q̄ sciã ea
naturaliter nobis cognita fieri,q̃rũ aut in postnaturalibus affert̃ ostensio
q̄ sint,aut in theologicis,propter qd sint.Permitto nimirũ illis rõnem qp
pe a sensu q̃ndã ortis & discursui humano deditis,sed q̃rum ueritas a sola
pẽdet autoritate reuelãtis,eorũ haud arbitror esse sciẽtiã,nec in illis dñari
syllogismũ uelim.Sed id tm̃ q̊d oĩb⁹ erit p̃stãtius fides,quã q hẽt,is ab Ari
stotele in prioribus resolutiuis appellat̃ βέλτιον διακείμενος ἢ εἰ ἐτύγχανεν εἰδώς
.i.melius disposit⁹ q̃ si esset sciẽs,q̊d explanauit ita Philoponus,id esse,me
lius cognoscere q̃ p demõstrationẽ.Ad hæc Marran⁹,Assentior tibi Phi
lolae,inqt,& tecũ q̊q; illa ĩpa q̃ merę sunt fidei & pure credibilia ueto sub
iecta esse logicis tẽdiculis,q̃ plane magis sunt cõtẽplãtibus detrimẽto q̃ lu
cro,idq; nr̃i pariter asseuerãt tã græci q̃ latini.Hieronym⁹ ille Dalmata in
psalmũ cẽtesimũ quartũ scribẽs,syllogissandi artẽ theologię applicatã cõ-
parat plagis ęgypti,et sic ait,Cyniphes dialecticę artis stimul⁹ intelligit̃ q li
cet paruũ uideat̃ re ipsa hẽre seductiõis aculeũ,grauissime tñ sauciat men
tes humanas.Quapropter doctissimus iste uir hãc technã quã & uanitatẽ
sens⁹ & obscuritatẽ mẽtis agnoĩat,oĩno ab hebraicis dimouit studiis atq;
reiecit,cũ sępe alias tũ aptissime ad Damasum de q̃stiõib⁹ sibi ꝓpositis qñ
in secũda iis uerbis utit̃.De hebraicis disputatẽ,nõ decet Aristotelis argu
mẽta cõgrere.Et in psalmo Cxliii.de theosophistis ita scribit.Qñ tecũ coe
perint disputare sic uerba eorũ breuia sunt,sic artifici sermone cõclusa,ut
euadere tibi difficile sit,cũ.n.te ligauerint syllogismis suis,& te clauserint,
& quasi maceriã syllogismũ tibi texuerint ac ędificauerĩt,nõ potest corru
ere,nõ potes trãsire,teneris ĩclus⁹,nõ est ruina maceriæ neq; trãsit⁹.Cũq;
ibi tenuerint te quasi q̊dã giro inclusum,tũc nõ eris in angusta uia q̃ ducit
ad uitã,sed in lata q̃ ducit ad mortẽ.ἐπεὶ καὶ ἡ τῆς ἁπλότητος πίστις,βελτίων ἐστὶ τῆς ἐκ
περιεργασίας πιθανολογίας.i.Qm̃ & simplicitatis fides melior est q̃ curiositatis
p̃suasiua rõ,ut dixit Athanasius in lib.iii.aduersus Arianos,cõfirmat hoc
idẽ in ope cõtra gręcos,q̊d sic ĩcipit.ἡ μὲν περὶ τῆς θεοσεβείας καὶ τῆς τῶν ὅλων ἀληθείας
γνῶσις,οὐ τοσοῦτον τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων διδασκαλίας δεῖται,ὅσον ἀφ' ἑαυτῆς ἔχει τὸ γνώριμον
.i.Ipsa qdẽ de cultu diuino & de uniuersorũ ueritate cognitio,nõ tã institu
ta ab hoĩb⁹ doctrina eget q̃ ex se ipsa hẽt notoriũ suũ.Sic Athanasius.Hoc
nihil esse uerius quisq; sibi constituat.Quo enim dicendi studio aut q̊ p-
suadẽdi conatu opus erit ei⁹ q̊d mea spõte parat⁹ sum credere,q̊dq; iã so
lo erga reuelãtẽ amore meo ac singulari ueneratiõe libẽter recepi,ne mi-
nimę qdẽ rõnis ui coact⁹ aut ĩduct⁹,quã saltẽ tenebricosa in hoc corp⁹ de
mersi ac uincti aĩ obtusitas posset excogitare,Multo uberius hæc tractat
Iustinus ille phũs christian⁹ ĩ lib.de recta cõfessiõe iãbũ priscũ istuc citãs.
οὐδὲν τοῖς ἀνθρώποισι τῶν θείων σαφές.i.Nihil.n.hoĩb⁹ diuinorũ manifestũ,q̃ & So
cratis fluxit ab ore.Fert̃ ita Xenophõtis Socratici ad æschinẽ ep̃la,ubi oĩb⁹

inqt patet diuinas res cognitiõe humana cõphẽdi nõ posse, quare sufficit pie ipsos deos ex aïo colere, quales autem sunt, nec inuenire nobis possibile est, nec phas quęrere, nec enim seruis conducit, nec eis laudabile dixerim si dominorum suorum cõsilia nisi q̃tum ad ministerium suum ꝑtinet scrutari uoluerint. Et ut de Socrate aliorumq; philosophorũ sectatoribꝰ scripsit idem in Memorabilibus, ἐθαύμαζε δ᾽ εἰ μὴ φανερὸν αὐτοῖς ἐστὶν, ὅτι ταῦτα οὐ δυνατὸν ἐστὶν ἀνθρώποις εὑρεῖν .i. Mirabat̃ aũt uidelicet Socrates, si non manifestum ipsis sit, ꝙ ea nõ est possibile hoïbus inuenire. Talis semꝑ fuit oïm ætatum & oïm ferme religionũ sententia, ut humano intellectu non capiantur q̃ prius in hoïs sensu non fuerãt, & q̃ intellectus non capit, ea nec ratio discutit, q̃ autẽ rõ non discutit ea neq; ratiocinationis discursus quam διάνοιαν uocant iudicabit, q̃d tum maxime diuinitus reuelatæ ueritati congruit, etiam si de earum aliqua imaginarios nobis animi cõceptus formemus, ut quicquid religiose pieq; receperimus id argumentationis uiolentiæ non subdamus uel ullo nobis phantasmate proposito. Maiores itaq; imitatus ille Naziãzenus Gregorius, q̃ eminet inter oẽs nostrates in omĩ theologicę facultatis genere, omni uerborum & sententiarum uenustate simul & grauitate, huic doctrinę haud absimiliter adstipulat̃ in libro theologiæ secundo affirmans, τὸ, μὴ ληπτὸν εἶναι ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ τὸ θεῖον, μὴ δὲ ὅλον ὅσον ἐστὶ φαντάζεσθαι .i. Non compħẽsibile fore humano discursu diuinũ neq; totum quicq̃d contingit imaginari. Ne mi tu Marrane Christianorũ me prorsus expertem aut negligentem suspiceris Philolaus respõdit, memini Athenagoram philosophũ Atheniensem ad imperatores M. Aurelium Antoninum & L. Aur. Commodum pro Christianis legatum sic dixisse, ἐπὶ καὶ δι᾽ αὐτῶν τῶν δογμάτων, οἷς προσέχομεν, οὐκ ἀνθρωπικοῖς οὖσιν, ἀλλὰ θεοφάτοις καὶ θεοδιδάκτοις πεῖσαι ὑμᾶς μὴ ὡς περὶ ἀθέων ἔχειν δυνάμεθα .i. Atqui & per ipsa dogmata q̃bus innitimur nõ humanis certe sed diuinitus missis & deo doctis, persuadere uos (non sicut de prophanis tenentes) possumus. Vbi aliter de prophanis persuaderi, aliter de diuinis insinuat. Tametsi aliquã multos ex uobis nouerim, qui omnia logicis adinuentionibus confundũt & susq; deq; naturalia mathematicis principiis, ac rursus theologica naturalibus statuunt confirmantq;. Sed haud quaq̃ causæ diuinæ sunt naturalibus pares, nec ualent naturalia dirigere diuina, longeq; minus illa q̃ sola fide constant ulla ratione possunt demonstrare humanitus scibilia, Sicut nec ea quæ sunt pure credita necessario inferunt naturaliter scita, ꝓstantissimus enim ille uester Dionysius Areopagita quem ego aut reliquias aut imaginem Pythagoreorum (ut arbitror) haud insipiẽter existimauerim, sn̄p theologicis istis cognitionibus in libro suo de diuinis noïbꝰ ita loq̃tur οὐδὲ γὰρ inquit ἀκριβὴς ἐμφέρεια τοῖς αἰτιατοῖς καὶ τοῖς αἰτίοις, ἀλλ᾽ ἔχει μὲν τὰ αἰτιατὰ τὰς τῶν αἰτιῶν δεχομένας εἰκόνας, αὐτὰ δὲ αἴτια τῶν αἰτιατῶν ἐξῄρηται. καὶ ὑπερίδρυται κατὰ τὸν τῆς οἰκείας ἀρχῆς λόγον .i. Neq; em̃ consequens illatio causatis & cau

ſis,ſed habent quidem cauſata illas cauſarũ receptas imagines.Ipſę autem cauſæ cauſatis abſtractæ ſunt,& ſuperne reſident iuxta cuiuſq; principatꝰ F rationem.Quo captioſius aliq̃rum ex ueſtris retiaculũ & fallacius dogma eſt,in rebus ſola fide reuelata cõſtantibus,ſyllogiſmorum proprietate nedum utendum,uerum etiã pari dignitate credendum eſſe quicq̃d ex ſacris oraculis per ſyllogiſticum artificiũ ſeq̃tur,ac bona formali neceſſaria logicaq; cõſequẽtia infertur. Nihil enim tam diſtat q̃ eſſe diuinitus reuelatum & humanitus inuentum. Vnde in mera fide pure credibiliũ, credere & ſcire ſunt maxime diſparata,ubi nunq̃ concluſio ſyllogiſmi fore poteſt euidentior ex p̃miſſis,etiam ſi p̃miſſis euidentia certa miſceãtur,tñ ſemꝑ concluſio,partem ſequitnr infirmiorem.Recte igitur uel hoc affirmamus ꝙ in eodem ſubiecto & reſpectu eiuſdem ueritatis,non poteſt ſimul ſtare habitus fidei acquiſitæ & habitus ſcientiæ per demonſtrationem genitę. Qui ergo contradicit ſacris oraculis,is execrabiliter contradicit fidei. At uero qui alicui concluſioni humano ingenio,ſubtilibus inuẽtiunculis,Ariſtotelicis technis,Eleaticaq; diſciplina,cuius autor fuit Zenon τῆς ἐρισικῆς φιλοσοφίας ἀρχηγός. ut Galenus ait,ſiue Chryſippi tendiculis aut ſophiſtarum ſyllogiſmis ex ſacrorum oraculorum reuelatis collectæ atq; illatæ contradicit,is iam non fidei contradicit,ſed ſcientiæ humanæ repugnat, non diuinam illuminationem,ſed mortalem induſtriam abnuens haud execrabiliter,ſed erranter forte, aut quandoq; perſpicaciter,non aũt turpiter. Quonam modo igitur affirmare quis auſit?diuinitus reuelato & humanitus inuento pari dignitate credendum eſſe,niſi qui totus paſcatur ſyllogiſmo ſicut bos fœno.Sane quæ (amabo te) intercedit dignitatis paritas iſtius & illius?Fidele illud,at iſtud ſcibile.Mens illius ſedes eſt,iſtius ratio,illud defluit a lumine ſuperno, iſtud ex ſenſu ducit originem.In mentis regione aliqua ſunt neceſſaria,quę in ratione ſunt impoſſibilia.In mente datur coincidere contraria & contradictoria,quæ in ratione lõgiſſime ſeparantur. Non eſt igitur omnino uerum,ſi præmiſſæ ſint de fide concluſionẽ iccirco fore de fide. Nam execrabilis eſt propoſitio hæc,nullum adorandum eſt creator,Multo etiam execrabilior iſta,Omne ſculptile eſt adorandum.In eis nanque ambabus blaſphematur fides,attamen & ſacra & fidelis non eſt hęc,inde conſequens,nullum ſculptile eſt creator,quam naturali ratione demonſtrare poſſumus,ergo ueritas eius non pendet ab autoritate reuelantis.Sed eius euidentia longe credita fide minor eſt.Pari ſuaſu fallimur aſſentiendo,quia concluſio ſit de fide,iccirco aliquã præmiſſarum neceſſario eſſe de fide. Quis enim ignorat Hebræis, Chriſtianis & Agarenis eſſe ſumma fide creditum ꝙ ſculptile non ſit adorãdum, ad cuius tamen aſſertionem inferendam naturalibus utar præmiſſis, nullum lapidem eſſe adorandum, ſculptile autem uidemus lapidem eſſe.

Tum Marranus, Commodū mihi Philolae reducis inquit in memoriam noſtrorum q̃rundam elenchos ſophiſticos, cum dicunt, concluſio eſt hæretica, ergo aliqua p̃miſſarum. Qua in cauſa miror ſupra q̃ꝫ dici poteſt, ꝙ iſti aliquos uel hoīes qn̄cꝫ inueniant, qui eis talia credant. Sed quid ego æthiopem lauare conor, qui nulla opa candeſcit. Sunt p̄terea q̃ tametſi reuelantur, tn̄ etiam ſequuntur de reuelatis, q̃ ſi acceptentur a credēte, fides potius erunt ꝙ reuelata q̃ ſcientia ꝙ illata. Sicut quæ p̄cipit eccleſia mea eſſe credenda etiam q̄cunqꝫ ingenio compoſita, præſumuntur potius a ſpiritu ſancto eſſe reuelata, q̃ humana ratione inuenta, q̃tumuis quadam ſyllogiſtica ſubtilitate inducant̄. Sic ille ad eccleſiam Alexandrinā ſcripſit Imp̄ator Conſtantinus de concilio Nicęno dicens. ὁ γὰρ τοῖς τριακοσίοις ὁμοῦ ἤρεσεν ἐπισκόποις, οὐδέν ἐστιν ἕτερον ἢ τοῦ θεοῦ γνώμη, μάλιστα ὅπου τε τὸ ἅγιον πνεῦμα τοιούτων καὶ τηλικούτων ἀνδρῶν ταῖς διανοίαις ἐγκείμενον, τὴν θείαν βούλησιν ἐξεφώτισε .i. Quod enim trecētis ſimul placuit epiſcopis, nihil eſt aliud q̃ dei ſentētia maxime ubi ſanctus ſpiritus talium tot & tantorū uirorum mentibus incumbens diuinam uoluntatem declarauit. De epiſcopis loq̄tur hic, eccleſiā uniuerſalē ſpiritu diuino agitatam rep̄ſentantibus, non de q̃rumlibet q̃tūcunqꝫ polyphemorum heteroclitis ſine cerebro capitibus. Abeant igitur in officinam ſuam miſtiones ſyllogiſmorū de eſſe, de neceſſario, & de contingenti, aut ſi qua ſint alia logicæ curioſitatis poſſibilia ſeu impoſſibilia. Nulla eēm eſt orōnis fideliter creditæ ad neceſſariā propoſitionem æqua comp̄atio, cum neceſſaria poſſit eſſe dubitabilis, reuelata uero nihil ſit euidentius. Ne igitur occupēt eiuſcemodi miſtiones adyta ſacrorū, ne moleſtent hierophātas, q̄nīmo ſecedant (ſi aliq̄d poſſe uelint) ad artes ſellularias aut naturas cemētarias aut ſupputatiōes mathematicas, ne trāſeant limites, ne attingant τὴν ἀδίδακτον καὶ κρυφίαν τῶν μυστηρίων καὶ συμβόλων παράδοσιν Recta, inquit Philolaus, incedis amice ad Pythagoræ profecto uiri diuiniore doctrina imbuti obſcuras latebras, nullis humani ingenii argutiolis pueſtigandas, q̃ nobis ambigendi formidinem magis incutiunt q̃ generēt adhærendi firmitatem. Non eēm poterit diuinorū tantus ſplendor p̄ tam tenues et aniles ſophiſmatum rimulas tam ſtrictim a noſtris noctuinis oculis cerni. Sed opus erit ampliſſimis cogitandi & credēdi uiribus, maxīeqꝫ (ut ait Terentius) fide & taciturnitate. Quo motus Pythagoras, oīmibus diſciplinis toto orbe hauſtis primus philoſophiæ creditor, nihil prius, ut ſcripſit Apuleius, diſcipulos ſuos docuit q̃ tacere. Nam hoc erat primum contemplatiuæ ſapientiæ rudimentum, meditari condiſcere, loquitari diſcere. Perinde atqꝫ tam auguſtę maieſtatis Pythagorica ſublimitas multo eſſet dignior q̃ ꝙ pueriliter iactatis gerris loquitando & garriendo cōprehendi poſſet. Satis uero nobis patet ex iis q̃ è Simone accepimus, etiā Pythagoram ſicut cætera Cabaliſtarū ita hoc q̄cꝫ genus doctrinæ in græciam attuliſſe, ſcilicet ꝙ de quæſtione altiſſima diſcipulus interrogaturus G

taceat.Interrogatus uero ſolum reſpondeat αὐτὸς ἔφα Ipſe dixit.Sic Caba-
liſtæ reſpondent אמרו חכמים .i.Dixerunt ſapientes. Et Chriſtia
ni quoq; ſuis dicunt πίστευσον .i.Crede. Tum Marranus,Fortaſſe nos taxas
Philolae quibus id & Imperator Iulianus improperauit dicens, ὑμῶν ἡ ἀλο
γία καὶ ἡ ἀγροικία. καὶ οὐδὲν ὑπὲρ τὸ, πίστευσον, τῆς ὑμετέρας ἐστὶ σοφίας.i. Veſtrum ir
rationalitas & ruſticitas,& nihil ultra ipſum crede,ueſtræ eſt ſapiẽtię.Cui
conuitio Nazianzenus in prima inuectiua prudenter occurrit, q̃ pariter
hoc Pythagoreis ſit primum & maximum diſciplinæ fundamentũ, tacere,
deinde nullam dictis exhibere rõnem niſi αὐτὸς ἔφα,quapropter is inique
nos redarguat,quippe εἰς ταυτὸν ἥκοντος τοῦ, αὐτὸς ἔφα, τῷ, τὸ ἡμῖν πίστευσον, ἐν
ἄλλαις συλλαβαῖς τε καὶ ῥήμασι .i.In idẽ cedente iſto,ipſe dixit,& apud nos cre
de,licet aliis ſyllabis & uerbis,ita Nazianzenus.Habemus nunc memori
ter eorum q̃ præ q̃buſq; cęteris ſacra diligentius tractauerunt unanimem
diſcendi morem uidelicet.Cabaliſtarum אמרו ,Pythagoreorum ἔφα,
Chriſtianorum πίστευσον. Cæterum quicq̃d aliorum eſt diuinum non eſt.
H Equidem ante multo cogitaui tm̃,Philolaus ait,ea oĩa ex Hebręorum flu
xiſſe Cabala, iam certo certius ſcio,clare nanq; uideo, quæcunq; Simon
nobis oñderit philoſophiæ Italicæ,hoc eſt Pythagoricis adamuſſim qua
drare,ut haud ab re iudicauero Cabaliſtarum & Pythagoriſtarũ inter ſe
cuncta eiuſdem eſſe farinæ.Oĩa nanq; ſtudia noſtra utriq; reducũt ad hu
mani generis ſalutem,& omnia entia quę ſubſiſtunt,aut ſubſtant cõtinuo
ad Ideas referunt q̃ uere ſunt,& idearum ideam. Vnde utriq; ternos eſſe
mundos aſſeuerant,& tertium infinitum,uel potius nõn finitum,tribuſq;
conſtare oĩa. καθάπερ γάρ φασιν οἱ πυθαγόρειοι τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὥρισται·
.i.Quemadmodum em̃ dicunt Pythagorei,omne & omnia tribus termi-
nantur,ut in libris de cœlo ſcripſit Ariſtoteles.Nam alia q̃dem,inq̃t,ſunt
corpora & magnitudines,alia uero habitant & obſeruant corp̃a & magni
tudines,alia deniq; habitantium & cuſtodũ principatus ſunt & origines.
Quod ita intelligo.Qm̃ mundus inferior complectit̃ corpora & magni-
tudines ſingula cum ſuis uirtutibus & intelligentiis ſphærarum motorib9
appropriatis & generabiliũ corruptibiliũq; curatoribus ac cuſtodibus q̃
obſeruare dicunt̃ corpora prouide,ut eſt cuiq; tributa prouincia q̃s anti
quitas qñq; uirtutes,qñq; angelos,tum aliqñ & deos,item & dæmonas,
uel pro rerum anxiarum ſollicitudine q̃bus allegant̃ crebro dęmonia q̃q;
noĩauit.De quibus canit Homer9. θεοὶ ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχοντες .i.Dii olympi
ca tecta inhabitantes, ſcilicet q̃ rebus naturalibus p̃fecti ſæpe querula tur
bantur affectione ac a ſummis ad ima relegati laborũ ſuorũ cauſas dicũt
πολλοὶ γὰρ τλῆμεν ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχοντες, ἐξ ἀνδρῶν, χαλέπ᾽ ἄλγε᾽ ἐπ᾽ ἀλλήλοισι τι
θέντες .i.Multi em̃ patimur olympica tecta inhabitãtes a uiris,graues dolo
res inter eos uiciſſim reponentes,ut eſt in Iliados quinto. Nam olympũ
intelligunt priſci quintam eſſentiam ſiue naturam hoc eſt cœlum, quare
tecta

tecta olympica ſunt ſphærę cœleſtes ſeu cœli dicti a celando ſicut tecta à tegendo.Deniq; uirtutes cœleſtes & uires elementares ac rerum natura liũ proprietates Heſiodus deos ex cœlo & terra dicit genitos in ſua theogonia,& Orpheus græcorum primus theologus ad Muſæũ ſcribens eoſdem appellat dæmonas his uerſibus. δαίμονας οὐρανίους καὶ ἠερίους καὶ ἐνύδρους καὶ χθονίους καὶ ὑποχθονίους ἠδὲ πυριφοίτους.i.Dæmones cœleſtes & aereos & aquaticos & terreſtres & ſubterraneos & igniſequos ſeu igni aſſiſtentes In operũ q́q; ac dierum libro Heſiodus,Dæmones inquit boni ſunt terreſtres cuſtodes mortalium hoĩm.Ipſe quidem Apollo ſe ſuiq; ſimiles dæmonas roganti q̊ndam Theophilo reſpõdit angelos eſſe pro incumbẽte ſibi adminiſtrationis officio ut eſt in oraculis.Sic enim cecinit ut ferme ſolet omnia heroice.οὔνομα μηδὲ λόγῳ χωρούμενον ἐν πυρὶ ναίων, τοῦτο θεός, μικρὰ δὲ θεοῦ μερὶς ἄγγελοι ἡμεῖς.i.Nomen ne ratione capiendum in igne habitãs,hoc deus,Parua aũt dei portio angeli nos.Erigamus ſi libet ad altiora ingeniũ noſtrum,qppe ad uniuerſi huius globi uitales influxus.Nam mundus ſuperior cõplectit̃ ſuperos,eſſentias incorporeas,diuina exemplaria & orbis huius ſigilla,q̊rum inſtar,oĩm rerum inferiorum facies ſunt factæ,quę Pythagoras appellauit ἀθανάτους πρῶτα θεοὺς.i.Immortales prima deos,uelut principia rerũ ex mẽte diuina productas ideas ut ſint eſſentiales ἀρχαὶ principatus & origines habitãtium corp̃a,id eſt ſpecierum,compoſitas huius mundi res informantiũ.Quo plane intelligit̃ alios etiam illic eſſe ĩmortales ſecunda deos,prima em̃ ſecunda referunt,entia incorporea ſingularia & indiuidua nõ materiali numero ſed formaliter formali inter ſe differentia,puta ſpiritus ab om̃i materia liberos,ſimplices & impermiſtos,ſua p̃te natura extra cœlum ſenſibile commorantes,& ut ait Ariſtoteles,nec tempori nec loco aſtrictos unde nec ſeneſcant nec tranſmutent̃,multomagis nulla uariatione nec alteratione,nulla deniq; paſſione affecti ſufficientiſſimam ſibi & optimam ducant uitam,habitentq; æthernitatẽ,q̊d nuncupatur æuum,& gręce αἰὼν quaſi ἀεὶ ὢν.i.ſemper ens,qm̃ idem illud ſeculũ ſemper fuit,eſt,erit,intemporaliter,in mente diuina,ex energia tñ dei foras creatum,& extra cœli noſtri conuexa conſtitutũ,pro domicilio ſplendidiſſimo ſpirituũ beatorum,q̊s Pythagorei ueros deos exiſtimant in ſublimi ætheris uertice locatos cum prorſus obiectu,tum retro partu æuiter nos,ſcilicet æuo immortali & diuino p̃ditos.Ab ipſo aũt eodem æuo etiã aliis diſpẽſatum eſt & tributum eſſe & uiuere,his qdem clarius,his uero obſcurius ut idem dixit Ariſtoteles.Quid aũt id ſit per q̊d diſpenſet̃ & tribuat̃,ab hoc æuo diuino & immortali rebus aliis,hoc eſt inferioribus eſſe ipſum,non fortuitum obiter,aut perfunctorie illapſum,ſed cuius libet ſpeciei conſimiliter ſubſtãtiuũ,certe primi oĩm Pythagorei Socrates & Plato ſequentes p̃ceptorem ſuum,diſcipulos illius familiæ docuerunt, cũ au

diuiſſent Pythagoram ſemper de diuinis obſcure loquentem, dicere ſoli
tum, ꝙ tetractys traderet animæ noſtræ fontem perennis naturæ, tunc
plane intellexerunt Tetractyn eſſe Ideam in mente diuina tradentem, &
fontem eſſe Ideam exemplarem traditam, & perẽnẽ naturam eſſe Ideam
rerum eſſentialem receptam. Quare Alcinoo teſte dixerunt hoc modo.
ἔστιν ἡ ἰδέα ὡς μὲν πρὸς θεὸν, νόησις αὐτοῦ, ὡς δὲ πρὸς τὸν αἰσθητὸν κόσμον, παράδειγμα. ὡς
δὲ πρὸς αὐτὴν ἐξεταζομένη, οὐσία. i. Eſt idea quoad deum qdem cognitio ſua, q̃
ad ſenſibilem autẽ mundum exemplar, quoad ſe ipſam uero conſyderata,
eſſentia, ceu loquentis uox (uti eſt apud Areopagitam) una cum ſit atq;
eadem, a multis auribus ut una percipitur. Eſt em̃ uox primo in uociferato
re, ſecũdo in uocalitate, & tertio in q̃libet auditore. Quõ aũt in mũdo ſen
ſibili ſemper ſphæra prior in oẽs eam ſequentes influit, ita in mundo ĩtel
lectuali non tm̃ ſingulos choros ſuperiores influere arbitramur in om̃es
choros inferiores, uerumetiã totum mũdum ſupiorem influere in totum
mũdum inferiorem, ut oĩa pro ſuo captu q̃tum fieri poteſt momentanea
ad æther na & infima reducant̃ ad ſumma. Nihil tñ mere creaturarum ad
tertium mundum reduci poteſt, nihil enim tantæ ſublimitatis ſuapte natu
ra capax eſt, niſi deus. atqui tertius inquã mundus ille ſuperſupmus om̃es
alios mundos continens ſolius deitatis eſt, unaq; diuina conſtat eſſentia,
ut plane mihi uidetur recte cognoĩata παντοκρατορικὴ ἕδρα. i. oĩpotens ſedes
locata immo exiſtens ſuper omne æuum & ſup omne ſeculum (eſt em̃ ſe
culum ſeculorum) ὑπάρξεως. ὑποστάσεως, οὐσίας. φύσεως. ὀντότης καὶ ἑνότης προοῦσα
. i. Exiſtẽtiæ, ſubſtãtiæ, eſſentiæ, naturæ, entitas & unitas p̃exiſtens. Quod
Pythagoras noſter ἓν appellauit, & Parmenides Pythagoreus ὄν, uterq;
haud abſimili ratiõe ὅτι ὑπερούσιον, ἕν. καὶ τὸ ὄν, ἕν . i. ꝙ ſupeſſentiale unum, &
ens, unum. Sed nemo antiquitatis tam peroſus aut tantus contemptor ma
iorum eſſe optauerit, ut tm̃ & tam ſapientẽ Pythagorã exiſtimet tam anili
amentia correptum fuiſſe ꝙ putaret abaci numeros aut pueriles talos q
bus iactarent uultorios quatuor, aut mercatorum calculos cęteraq; id ge
nus eſſe rerum oĩm principia, quę non ſolum rebus non p̃ſint, uerũ etiam
ſecundum res accidant. Quin potius intelligi uoluit ipſum eſſentialiter &
ſimpliciter unum, a quo, & ex quo, & per q̊d, & in quo, & ad q̊d oĩa ſunt,
& ordinant̃, & pmanent, & continentur, & implent̃, & cõuertuntur; idẽq;
eſſe primum unum & primum ens, q̃d in ſecundo poſtnaturalia teſtatur
Ariſtoteles his uerbis. Πλάτων μὲν γὰρ καὶ πυθαγόρειοι οὐχ ἕτερόν τι τὸ ὄν, οὐδὲ τὸ
ἕν. ἀλλὰ τοῦτο αὐτῶν τὴν φύσιν εἶναι, ὡς οὔσης τῆς οὐσίας ταυτὸ, τὸ ἓν εἶναι καὶ ὄν τι. i. Plato
nanq; & Pythagorei nõ aliud aliqd ipſum ens, neq; ipſum unum, ſed hoc
eorum naturã eſſe, ceu exiſtentis eſſentię idem unum eſſe, & ens aliquod.
Sane Xenophanes ille Parmenidis p̃ceptor & idem Pythagorę coæuus,
quanq̃ oĩa celare mos illorum fuit, tñ uiſus eſt clariſſime nobis explanare
quid ipſum unum eſſe intellexerũt, de q̃ in rerũ principiis uerba fecerint.

Dixit

Dixit aũt illud unum, esse deum, quo liquidius Pythagoræ arcana nobis patefiunt cum statuit infinitũ & unum & numerum esse prima rerũ principia. Per infinitum nihil aliud significans q̃ ipsum posse, nihil em̃ qs unq̃ ne cogitauerit quidem, prius ipso posse, q̃d maxime infinitum in deo est, immo ipsum, infinitus deus est, in q̃ non separantur esse & posse, q̃d oĩum producibilium & singulorum q̃rumq; continet essentias uirtutes & opa tiones cum oĩbus proprietatum & accidentium connexilibus differentiis & unionibus. Cæterũ Pythagoræ assentit̃ etiã ea in re Anaxagoras ante q̃s uiros nullam græcos oẽs dei habuisse cognitionem Eusebius Pãphili autor est. Dixit em̃ Anaxagoras, qm̃ erant oĩa simul. Et Democritus, erãt inqt omnia simul potentia, uidelicet δυνάμει .i. in ipso posse. Hæc est illa q̃cq; mistura siue rerum cõmistio Empedoclis & Anaximandri, nequaq̃ tñ in aliq̃ Hesiodi aut Aristophanis chao nocte & erebo confusa, sed in deitatis pleno lumine discreta, & in ipso infiniti luminis intimo penetrali ordinata, quãq̃ si haud inique intelligatur Hesiodus, certe chaos noctem & tenebras nõ esse rerum principia, sed ex principiis orta statuit. Id.n. in Theogonia protulit. ἐξ ἀρχῆς καὶ εἴπατ' ὅ τι πρῶτον γένετ' αὐτῶν. ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετο Deinde sequit̃ ἐκ χάεος δ' ἔρεβός τε μέλαινά τε νὺξ ἐγένοντο .i. Ex principio & siqñ aliquid primo factum eorum est, certe primum chaos factũ est. De chao aũt erebus nigraq; nox nata sunt. Aristophanes uero aliter in auibus scripsit χάος ἦν καὶ νὺξ ἔρεβός τε μέλαν πρῶτον .i. Chaos erat & nox erebusq; nigrum primo. Sed ita fingit poetice musarum more alludẽs suis auibus ut ex ouo posset amorem excubare, ac simul Orphei supparasitat̃ in Argonauticis, non absimiliter sentienti quapropter hoc idem repetendo rursus iterũq; meminerim, oĩa & singula in illo ipso posse, non confuse, non in chao, nõ in erebo, nec obscura nocte, sed discrete ac ordinate in pleno lumine scilicet in ipsa luminosa & oĩm fulgentissimorũ radiorum splendidissima claritate ac illustris & illustrantis essentiæ diuinæ intuitu notitia cognitione uersari, quæ optimo iure ab antiq̃ssimis philosophorum Idea nominatur ἐκ τοῦ ἰδῶ, ὃ γινώσκω cuius q̃dem posse esse, cum oĩa complectatur mentalia, rationalia, intelligibilia, sensibilia, uitalia, substãtialia, adhæsibilia, & adhæsiua, non tm̃ eorum q̃ sunt, uerumetiam quę non sunt, tum uere illud poterat infinitum appellare Pythagoras, quod & a sapientissimis dictum erat ἀπειροδυνάμαθαι .i. Infinite posse, qm̃ & ipsum est infinitum, & una eadẽq; infinita & essentiali Idea complectit̃ res infinitas. Nihil em̃ uel fuit, uel est, uel erit in supcœlestibus, cœlestibus, terrenis, corporeis aut ĩcorporeis, in angelis, in hoĩbus, in brutis, in plantis, in tota uniuersi natura q̊d non possest uel ut grammatice loquamur potis est. Ex hoc om̃ia prodeunt, & hæc est ἀπειροδύναμος καὶ παντοδύναμος δυναμοποιός δύναμις .i. Infinitepotens & oĩpotens potentifica potentia, q̃ nihil aliud est q̃ diuina essentia, intra quam ante oĩa

unū producit duo.Hic tenes Marrane totū meum Pythagoram. Duo pri
mus numerus eſt,unum uero pricipium numeri. Q; ſi credis Xenophanē
ut ante audiſti,unum illud deus eſt,& cum intra eſſentiā diuinā productio
duorum manſerit (numerus em̄ ſe ipſo conſtituit̄,Boetio peripatetico au
tore,iuxtaq; unum ſolus binari9 naturaliter eſt) tum neceſſario,duo q̄q;
illa,deus ſunt,q̄niam intra deum nihil niſi deus eſt. Tres igit̄ hæ res princi
pium & primum cum ſint,& unam dei eſſentiā non exeant,tum deus pla
ne unus ſunt,non em̄ eſſentia eó ſcinditur,ꝙ ex uno duo producta nume
rāntur,ſicut in rebus q̄q; corpeis ſępe fit ut unitas mota in duitatem (ſit ue
nia comparationi) uſq; ad terna progrediat̄ manente rerum ſubſtantia ut
ſtipitis & ſurculorum,uel æquius ut hoīs corpus brachium & digitus.Ex
uno itaq; in diuinis producente,duobuſq; productis,trinitas oritur, qb9
rebus ſi addatur eſſentia ab eis formaliter diſtincta,erit formalis quater-
nitas q̄ eſt infinitum,unum, & numerus duorum Omnis numeri ſubſtan
tia,perfectio,& finis.Nam unum duo tria quatuor collectiuo progreſſu
decem conficiūt,& extra decem nihil eſt.Quare hoc ipſo intellexit Pytha
goras oīm q̄ddam rerum principium eſſe,q̄d Tetractyn noīauit.Nam te
tras græce,quaternitas eſt,& actis,formale ſolis,ſiue radius, ex quali for
malitate licet iam ſupſubſtātiali,meus ipſe, unū illuſtre nomen conſtituit
quaternitatis,ueluti quatuor inter ſe formaliter diſtinctorum. Vtq; ſacrꝫ
a prophano ſegregaret,optima ratione nomen ſanctū p y pſilon ſcripſit,
cum ἀκτὶς uulgo per iota ſcribi conſueuerit.Adhuc aūt & ipſe q̄q; Tetra-
ctyn ut deum aliquē hoc loco excellenter in genere maſculino protulit, q̄
more latini ueteres Cupidinem aut Venerē maſculine pronunciarunt,cū
alias inſtrumētalem quaternitudinis numerum ipſam Tetractyn genere
fœminino eloquant̄.Deum autem ſe illū oſtendere uoluit p quem ipſe iu
rauit μὰ τὸν τετρακτὺν quo nihil haberi debeat ueneratiōe dignius.Nam ut
Ariſtoteles ait ὅρκος τὸ τιμιώτατόν ἐστιν.i.Iuramentum eſt honorabiliſſimum.
Ego ſane hoc in loco Hierocli non aſtipulabor qui aurea carmina Pytha
goram ipſum conſcripſiſſē opinor.Atq pariter optarem propter mirificę
ſanctitatis reuerentiā,ꝙ Tetractys romana lingua non quaternarius nec
quaternitas,ſed uoce mutata quaternio aut quaternitudo noīaretur,qua
le apud uos chriſtianos obſeruatis,ſacrum a prophani uulgi uſu ſecernen
tes,cum em̄ a ter ternus & ternitas populariter legi debeat uos ſacroſan-
ctam hypoſtaſin alterato uocabulo trinitatem appellatis,quaſi triū unita-
tem,ſcilicet.n.literam ab ipſo uno propter unitam ſingulorū naturam mu
tuantes.Sed ut receptui canam,oīum rerum,inq̄,una quędam ſumma res
eſt Tetractys,Pythagoricum principium. Tum Marranus,belliſſimū re-
cordor ab hoc exemplo Philolae illud quatuor literarum charagma,in
quo uniuerſa generis humani ſalus p̄ſto ſit.Quod nobis Simon tanta ſcri
pturarum

pturarum ubertate cõfirmauit,ubi profecto mihi Iudæorum Tetragram maton ac potius ipſas quatuor literas ex qbus nomen Saluatoris compo natur non male uiſus eſt Pythagoras in Tetractyn græcum ſymbolũ cõmutaſſe. Mox tum. Ego uero,inqt Philolaus, illo Tetragrammato & illa ſalute ad quam totum pene genus humanũ reduxit Simon plane nondũ ſatiatus diſceſſi,quare cum ad eum rediero de iſtis rebus ſi uolet amplio ra quæram,præſertim de illo hoĩe q ſalutem ſingulis quibuſcꝫ nobis allaturus ſit tanq̃ uniuerſorum rex unctus,ideocꝫ Meſſiha dictus. At uide modo uelim num ſit Eſculapius denuo uel ꝑ tranſanimationẽ,ut aiunt, in hunc mundũ uenturus,de q̊ Iulian⁹ Imp. in lib.ii.cõtra Galileos ita ſcribit. K
ὁ γὰρ ζεὺς ἐν μὲν τοῖς νοηροῖς ἐξ ἑαυτοῦ τὸν ἀσκληπιὸν ἐγέννησεν, εἰς δὲ τὴν γῆν διὰ τῆς ἡλίου γονίμου ζωῆς ἐξέφηνεν. οὗτος ἐπὶ γῆς ἐξ οὐρανοῦ ποιησάμενος πρόοδον, ἑνοειδῶς μὲν ἐν ἀνθρώπου μορφῇ περὶ τὴν ἐπίδαυρον ἐφάνη. πληθυνόμενος δὲ ἐντεῦθεν ταῖς προόδοις ἐπὶ πᾶσαν ὤρεξε τὴν γῆν τὴν σωτήριον ἑαυτοῦ δεξιὰν ὅπως ἐπανορθοῦται τὰς ψυχὰς πλημμελῶς διακειμένας καὶ τὰ σώματα ἀσθενῶς ἔχοντα, .i. Iupiter em̃ in ſuis intelligibilibus ex ſe ipſo Eſculapium genuit, & in terram ꝑ ſolis genitalis uitam deſtinauit,hic in terra ex cœlo faciens progreſſum uniformiter qdem in hoĩs ſpecie circa Epidaurũ apparuit,auctus itacꝫ illic ſucceſſibus ſuꝑ uniuerſam porrexit terram,ſalutarẽ eius dexteram, ut reſtauraret aĩas male diſpoſitas & corpa inualide habentia. Qui ſi compoſitũ ex illis quatuor literis q̊uis etiam alio legendi charactere addito nomen habuiſſet, prorſus Saluator ipſe putandus eſſet, Aut certe q̃tuſquantus ille fuerat Hercules Alcmenæ filius a Ioue prognatus diuinum ſemen quem Thaſſii Saluatorem noĩarunt, & monetæ publicæ inſcripſerũt ſic ἡρακλέους σωτῆρος θασίων .i. Herculis ſaluatoris Thaſſiorum. Eiuſcemodi nummum argenteũ priſce ꝑcuſſum ego nuꝑ,ut ſoleo,erga res antiq̃ſſimas incredibili uoluptate his meis digitis uerti legens & reuerti. Quo non ab re coniectabam,oĩum uoce ac conſenſu Herculem inter deos relatũ & ſaluatorẽ eſſe promulgatũ. Prẹter eos fuiſſe alioquin aliq̃multos qui mortalibus opem tulerint ſaluatores,haud dubium qdem eſt,q̃rum è numero meminimus Ptolemæum regem ægypti cui nomen Soter.i. Saluator extitit. Romanis q̊cꝫ Curtius ipſe ſua morte terram reddidit ſaluam, & ſua capita duo Decii pro patria ſeruanda fortiter deuouere,comunis ſalutis mirifici autores. Tum Marranus, Libenter, inquit,te interpellando monerem ut q̃ nobis a Simone tradita ſunt ꝑſpicacius animaduerteres & paulo ẹquus intelligeres. Poſt.n. q̃ multa de Cabala ille uir oĩfariam ſectẹ ſuẹ peritus diſſeruiſſet qd modo eſſet, & ad qd utilis,oſtendiſſetcꝫ & q̧ eſſet recepta reuelatio, & q̧ facile nobis iter aperiret ad beatitudinis faſtigium & ſummã fœlicitatem, tum rogatus a nobis quidnam illud eſſet quod præcipuum diuinitatis reuelatum fuiſſe putaret,ad quod generatim omnes diuinorum reuelationes reducerentur,aiebat id eſſe q̊d dicitur,poſt ruinam primordialem generis L

humani uniuerſalis reſtauratio q̃ ſalus noĩatur,& quam daturus foret hõ iuſtus & pacificus,uir heros,cuius nomen quatuor contineret in miſera-tionibus literas,ad quem nos ipſos cunctis negociis ſecularibus abſoluen tes libere conari debeamus ꝑ oẽs gradus idoneos aſcẽdere ac migrare in ipſum,pro ſua quiſq; uirili,quoq; ſint huc oẽs actus noſtri formandi,huc oĩs contemplatio dirigenda,huc tendat oĩs ſacra Iudęorum ſcriptura quę nobis quaſi ſcala Iacob fore queat ſuꝑ terram ſita & cacumine tangẽs cœlos,per eam tranſcendere nos mundum hunc poſſe corporeũ uſq; in alterum mundum angelicũ,etiam ad ipſam Meſſihę illius Saluatoris aĩam,q̃ ſit oĩum aĩarum ſaluandarum requies & ſatietas,extremuſq; finis,ultra quẽ progredi nuſquã ualeamus,qm̃ terminet ſummum habitaculũ mundi ſupremi,& comunicet cum mundo ſupſupmo,ſiue dum ꝑ grammaticos dicere liceat ſupmiſſimo, quin potius incompabili,ad ſummum, hanc eſſe oĩum hoĩum ꝑpetuam ſalutem cunctorum bonorũ aggregatione cõple-tam.Quę ſi memineris a Simõe ſic eſſe propoſita,quanq̃ ꝑ ambages,mea qdem ſententia non dubitabis,nec illos tuos ſaluatores,nec etiã iudęorũ q̃ſdam de qbus uigintiquatuor biblia ſæpe honorificam fecere mentionẽ in tanta unq̃ fuiſſe dignitate conſtitutos, ut generi humano ſalutem uniuerſalem afferre potuiſſent,ꝑ quam hoĩes in omni orbis terrarum ſpacio q̃tq̃t eſſent,ſempiterno æuo læte frui,& cum deo poſt lapſum redire ualerent in gratiam.Quid enim de tuo Eſculapio complures ſenſerint alii,tu uideris,qui aſſerũt illum meretricio inceſtu natum ex Coronide uenuſta muliercula,de qua canitur.Pulchrior in tota q̃ Lariſſæa Coronis nõ fuit æmonia,& eam ſæpe in templo Apollinis ſubegerint atq; compſſerint ſacerdotes, q adulterinis complexibus a ſe genitum Eſculapiũ,finxerunt dei filium eſſe iſto loco culti.Apis aũt ægyptius q artẽ medicinæ primus grę ciæ intulit tam inſignis eo ſeculo tẽplarius,ut etiã mortuus in templis pro deo coleret,ſingulari erga ſacerdotes Apollinis fauore ductus infantem ſuſcepit alendum & inſtituendũ,quem diſcipulo q̃ndam ſuo Chironi Cẽtauro deinde commendauit medico pitiſſimo,ut artem curandi tuendiq; corpis in Eſculapium tranſfunderet.Quo facto,in uirum euaſit Eſculapi9 & fama & opib9 magnum.Auaricia uero tum inſtigatus,& cupiditate honoris diuerſas mundi regiones ad pecunias arte medica corradendas pagrauit.Iamq; diuitiis plurimũ abundans, & fama ingenti p̃ditus ſtulte ſe deum noĩauit,promittens non ſolum ægrotis ſanitatem,uerũetiam mortuis denuo uitam,ſuꝑ quo Ioui ſuꝑbiæ ſuę pœnas dedit,nam fulmine ict9 periit.Sic em̃ Pythagoreus ille Pindarus Pythionicarum tertio ſuꝑ Eſculapio cecinit. χερσὶ δ᾽ ἄρα κρονίων ῥίψας διάμφοῖν, ἀμπνοὰν στέρνων καθεῖλεν ὠκέως. αἴθων δὲ κεραυνὸς ἐνέσκιψε μόρον.i.Manibus ergo Iupiter proiiciens ambabus,reſpirationem p̃cordiorũ deſumpſit ſubitō.ardẽs aũt fulmen inflixit

mortem

mortem.In hancſententiam Apollo querulus ſuper Eſculapii filii morte
Euripidi fingit. ζεὺς γ̓ κατακτὰς παῖδα τὸν ἐμὸν αἴτιος ἀσκληπιὸν στέρνοισιν ἐμβάλλων
φλόγα. Quare niſi plane in diuinis plumbei ſumus hoīem tam alienū a di-
gnitate,ſaluatorem eſſe humani generis non putabimus,et ne in uniuerſo
q̄dem ſanatorem,qui opem non alibi,q̄ in Pergamum,& Ioniam,& Ta-
ranta,& Romam,& Con.et ægas,ac in eas circa regiones contulit.Nimio
tu uictus amore tuorum Marrane,Philolaus inquit,plus q̄ ueritate,oīs
hoīes minoris æſtimas immo q̄minimi cenſes,qui non Galilæi ſunt. Per-
uerſus hic mos eſt mea ſententia (ſit uenia uerbo) non modo laudem alie
nis nō admittere ſed & uituperare,nec tibi ut uideo ſatis fuerit tuiq; ſimi
libus,optimos uiros ſuo ſeculo uirtute claros q̄s antiq̄tas ob egregia facta
in deos retulit non eſſe deos contendere,niſi & ſe diabolos tartareos fe-
ceris.Ita Lactantium tuum hoc in loco imitatus,q decimo capite libri pri
mi ad Conſtantinū Imperatorem ſic ſcripſit.Eſculapius & ipſe nō ſine fla
gicio Apollinis natus,quid fecit aliud diuinis honoribꝰ dignum,niſi ꝙ ſa
nauit Hippolytum,mortem ſane habuit clariorem ꝙ a deo meruit fulmi-
nari,hæc ille.At lingua oīs quæ felle inficitur uero guſtu caret, fatetur is
tn̄ rem eſſe diuinis honoribus dignam,largiri ſanitatem,q̄d & ſecum oēs
fatentur ægroti.Sed q̄d aliud fecerit Eſculapius ſi neſciat Lactantius, So
cratem ſapientiſſimū interroget,q gallum ei offerendū uouit,ut eſt in Pla
tonis Phædone,non ut ſibi corpus ſanaret,qui iam morti adiudicatus ue
nenum biberat,ſed ut parenti Apollini hoc eſt primo & incorporeo Soli
æthernæ uitæ diſpęnſatori,animum tranquille morientis cum lætitiæ iu
bilo & pęane redderet.Nam gallus Apollini Phœbo q Sol nominatur ſa
cer eſt,horarum & diei lætus nuncius.Eſculapius aūt dictus eſt a ueteribꝰ
Iubilatio Apollinis uictoria & triūphus q pæan appellat̄,eo ꝙ pauā ceſſa
tionem & quietē poſt liberationem noīarint, Ea eñ ætate conſueuerunt
inituri pugnam prius Marti, & poſt pugnā uictores Apollini pæana re-
ferre.Q̄z apte igit̄ Socrates in Eſculapio q eſt pæan ſolem uitæ datorē ue
neratus ſit iam iāq; moriturus,doctiſſimorū hoīm recta iudicia uiderint,
dignum ſane ratus & optimo cuiq; officioſum,huius mundi Pythone ma
ximo ſerpente uicto & pedibus calcato,qn̄ ꝑ mortem celeriter ad ueram
uitam iter capeſſitur Eſculapio q̄dem offerre id eſt pæana celebrare. Sic
Orpheus uetuſtiſſimus uatum & coetaneus iſtorū deorū,nam cum Tyn-
daridis & Hercule nauigaſſe perhibetur,in hymnis cecinit. ἰητὴρ πάντων
ἀσκληπιὲ δέσποτα παιάν, ἐλθὲ μάκαρ σωτὴρ βιοτῆς τέλος ἐσθλὸν ὀπάζων .i.Sana-
tor oīm Eſculapie domine Pæan. Veni beate ſaluator,uitæ finem bonum
præbens.Multos ſe Iulianus Impator nouiſſe aſſerit in maximis periculis
Eſculapio adiutos,& ſe ipſum ęgre laborātem ſępe medelis eius ſaluū eua
ſiſſe fatetur,ad hoc teſtem citans Iouem. Sed q̄d hæc ad uniuerſum mun

dum, respōdit Marranus, cuius Messiha pdicatur Saluator, nec corporū modo sed animorum. Et Philolaus ad id. Tu uero Marrane quid de Hercule? nonne morum formator & oīs ingenuæ disciplinæ in cunctis orbis terrarū locis pceptor fuit. Inde illa imago Herculis apud Celtas puetusta qdem & uero similis, ubi senex ipse hoīes innumerabiles singulos cathenulis aureis colla reuinctos a lingua pendentibus trahit q̃ uult cunq̃. Celtæ uernaculo sermone Ogmion noīant. A Luciano fit eius memoria in alloquio de Hercule Celtico, sup q̃ illi dicunt. ἡμεῖσ τὸν ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάζεσθαι, σοφὸν γενόμενον .i. Nos Herculē uerbo & ratione omnia opinamur effecisse cum sapiēs fuerit. Nam uirtute domare uitia, & ignorantiam auferre doctrina, nihil aliud est q̃ calcare monstra, & angues necare, leonem Nemeæū claua percutere, hydrā lernæam interimere, aprum erymanthium occidere, ceruā in Menalio nemore aurea cornua gerentē capere, stymphalidas aues in nube sagittis cōfodere, Antæum intra ulnas strangulare, columnas in Oceano figere, Geryonem tricipitem uincere, boues abigere, taurū perimere, Acheloum Monomachia superare, omitto & Diomedis equos, & cerberum & aurea hesperidum mala, idq̃ gen9 facinorum cætera quamplurima, totum uirtutis fuit, totum rectæ institutionis officium & bene uiuendi exemplum. Tum Marranus, Dicerem, inquit, aliorum de illo existimationem, nisi tu prius eiuscemodi tulisses ęgre, breuiq̃ ostenderem fuisse hominem, ut nos sumus, uel paulo indigniorē, licet Prœti Agenorisque prosapia nobilem. Siquidem ex Agenore Prœtus erat, Agenoris autem Belus frater, quo natus est ægyptus, quo Lynceus, quo Abas, quo Danae, cuius fuit Perseus, cuius Alcæus, cuius Amphytrio, cui9 ut putabat̄ Hercules, quē tn̄ reuera Iouis aiūt id est adulteri cuiusdā fuisse filiū. Nā ex Alcmena Iphiclus Amphytroni & Hercules Ioui uno partu, si famæ credit̄, editi sunt in lucē. Hercules uero incensus igni sacro periit, qm̄ Deianirę uxoris attētatā pudicitiā in Nessum Cētaurū iaculo uindicauit, quā ipse in Iole captiua puella nō exhibuit, per q̃ inique suspicionē adulterii solā ult9, q ex adulterio cōcept9 adulteriū pariter ip̄e cōmisit, in cęteros nescio q̄iust9, in se ip̄m certe iniustissim9. Tu ne talē mūdi saluatorē fore credas Philolae, q̄lis fuit Hercules aut q̄lis Esculapi9 si nō aliā ob rē uel ob id saltē q̄ uterq̃ turpi nota decesserit, nā ut de ambob9 apud Lucianū in ecclesia deorū Momus ait ἔτι τὰ σημεῖα ἔχουσι τοῦ πυρὸς .i. adhuc signa tenēt ignis, q̄ exusti ambo sūt. Curtiū & Decios magnanimitatis laudāt alii, ego imprudētię accuso. Quid q̄ aliq blāditiis & adulatiōib9 ducti, aut ui à tyrannis coacti eū saluatoris nomine ornarunt, qui non modo illos non sanauit, nec seruauit, sed prorsus deuastauit ac perdidit, ut Siculi Verrē publica statua in Syracusis inscripserunt σωτῆρα id est qui salutem dedit. Ciceronis testimonio in accusatione quarta Verrinarum. Sed ni-

hil ad hunc locum, ubi de uera hominum ſalute agitur, quam illi non pſti terunt, uera nanq̧ ſalus eſt, ſempiterna permanentia q̃ in deo eſt, & a deo tribuitur, ut in libro de mundo ad Alexādrum ſcripſit Ariſtoteles. Ex deo inquit & per deum nobis oīa conſiſtunt, nullaq̧ natura per ſe ſufficiēs eſt carens illa quæ ex eo eſt ſalute. Dein adiungit, τῇ γε οὐσίᾳ, σωτὴρ μὲν δὲ ὄντως ἁπάντων ἐστὶν. i. Ipſa quidē eſſentia, ſaluator etem̄ enter ſeu eſſentialiter uniuerſorū eſt deus. Vnde in libro xiiii. poſt naturalia rurſum ſic ait Ariſtot. θαυμαστὸν δ᾽ εἰ τῷ πρώτῳ καὶ ἀϊδίῳ καὶ αὐταρκεστάτῳ τοῦτ᾽ αὐτὸ τὸ πρῶτον οὐχ ὡς ἀγαθὸν ὑπάρχει τὸ αὐταρκὲς καὶ ἡ σωτηρία. i. Mirum ſi primo & ſempiterno & ſibiſufficientiſſimo hoc idem primum non ut bonum ineſt, ipſum ſufficiens & ipſa ſalus, per q̊d monemur, ueram nobis ſalutem in primo ſempiterno & ſufficientiſſimo bono q eſt deus optimus maximus conſtare, nec aliunde quærendam, Solus em̄ ille ſummus mūdi opifex & rector de ſup eminentis liberalitatis clementiſſima uoluntate corruptibilibus dare pōt incorruptionē, & tēpori ſubiectis æternitatē, & inſolubilē tranſitoriis pmanētiam, q̊rū tn̄ propria natura eſt ut orta occidant & aucta ſeneſcant, Sic em̄ in Timæo Platōis loqt̄ deus. Quæ a me facta, indiſſolubilia ſunt, me uolente, alioqui ligatū qdē omne, diſſolubile eſt, Ecce nō tm̄ peripateticis ſed etiam Platone ipſo & Platonicis teſtatū recipimus ſola dei uoluntate pmanentiam concedi rebus quibuſlibet pro captu ſuo, & hęc eſt uera ſal⁹, Nam ſaluari dicimus, a læſione ſeruari ut res tranquille pmaneant. Quod unanimi conſenſu Græcorū q̊ndam magnifici & ornatiſſimi legati anno a natiuitate IESV. M. CCCC. XXXVIII. uniuerſali concilio Baſilienſi illuſtri quadam & diſertiſſima oratione expoſuerunt his uerbis dicentes. τὸ δὲ σωθῆναι καὶ σώζεσθαι καὶ ἡ σωτηρία ἁπλῶς οὐδὲν ἄλλο παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ τῇ ἡμετέρᾳ βούλεται γλώττῃ, ἢ τὸ διαμένειν καὶ εἶναι. i. Ipſum aūt ſaluare & ſaluari & ipſa ſalus ſimpliciter nihil aliud apud Græcos & in noſtra uult lingua q̄ȝ pmanere & eſſe. Homines igitur q de ſui natura morti ſunt obnoxii ut ceſſent eſſe, cum ita ſe dei conformant uoluntati, ut futuri ſint immortales, & beato æuo fruantur, recte dicuntur ſalutem conſequuti, & qui eis illā largitur immortalitatis beatitudinem, is recte dicitur ſaluator, quod uocabulum uſu cepit Ciceronis poſteritas antea inauditum ut nūc Saluator latine dici queat. Sane omnis alia improprie ac imaginarie nominatur ſalus, q̊d enim? ꝙ animanti bruto medicus hodie confert ſanitatem, & illud perendie relabitur in peſtem, moriturq̧ nunquam rediturum, num ea uocabit ſalus? Quid illud ꝙ flori marceſcēti hortulanus opitulatur, q flos poſtridie caſurus ſit, & in puluerem conterendus, num hæc tridua conſeruatio rei prorſus inconſtantis ſalus nominanda eſt? Sic Hercules Thaſſios ſemel adiuuit, quo ſalutē illis dediſſe dicitur, qui poſt ſępe interierūt, & hodie nihil eorum niſi nomen extat. Sic Ptolemæus ægyptum ſeruauit, tot

postea bellis & incursionibus hostium deuastatam. Sic Decii Romam liberauerunt, attamen sequenti subuersione atq; incendio dirutam. Imperfecta (crede mihi) salus est omnis quæ tempore frangitur, perfecta est q̄ caducum æternat, ut de Helena morte sublata in Euripidis Oreste Apollo docuit cum sic ait. ἥδ᾽ ἐστιν, ἣν ὁρᾶτ᾽ ἐν αἰθέρος πτυχαῖς σεσωσμένη τε, κ᾽ οὐ θανοῦσα πρὸς σέθεν. ἐγώ νιν ἐξέσωσα. Id est. Ista est quam cernitis in ætheris conuexitatibus. saluata quidem. & non mortua iuxta te. ego eam saluaui. Vtq; non simus ignari salutem illam non ab Apolline, nec a diis aliis nisi tanquam mediatoribus prodiisse, quin uerius a summo deo cui propriam ipsa se in signi uirtute dicauit, tum ita subiungit, ζηνὸς γὰρ οὖσαν, ζῆν νιν ἄφθιτον χρεών. Id est, Iouis enim existentem, uiuere eam incorruptibilem decebat. Per Castorem Helenæ fratrem, Marrane uera prædicas, inquit Philolaus, & sapienter uideris de uera salute locutus, assentiorq; Saluatorem de quo tam magnifice ac tam perpetuo sacra uaticinātur eloquia, eum fore oportere, qui non tam huius grandis mundi, non regionum & urbium, non infimorum elementorum & syderum, non lignorum & lapidum, non plantarum & arborum, non piscium, non uolucrum, non pecorum, quæ oīa naturam ducem & suæ conditionis instinctum inerranter & probe sequuntur, & ad constitutum sibi finem manent quod sunt, q̄ istius minoris mundi seruator & restaurator sit, hoc est hominis, qui ab æquitatis sibi tradita norma & rectę rationis sententia sæpe decidens generositatem suam coaceruatione uitiorum in stagna profunda malorum & sempiternæ corruptionis barathrum uoluntarie præcipitat, unde reuocare gradum propriis uiribus & sua ope nequeat. Hic Marrane hic inquam salute nobis hic saluatore opus est. Hoc genus creaturarū appellat Pythagoras

M ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ᾽ ἔχοντας. Id est. Homines spontanea electione detrimenta habentes. De quibus ita scripsit in aureis carminibus. τλήμονες οἵτ᾽ ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὐκ᾽ ἐσορῶσιν, οὔτε κλύουσι, λύσιν δὲ κακῶν παῦροι συνίσασιν τοίη μοῖρα βροτῶν βλάπτει φρένας, οἱ δὲ κυλίνδροις ἄλλοτ᾽ ἐπ᾽ ἄλλα φέρονται ἀπείρονα πήματ᾽ ἔχοντες. Id est. Miseri, hi quidem bona prope existentia non aspiciunt neque audiunt, solutionemq; malorum, pauci intellligunt, talis sors mortalium lædit mentes, hi autem rotis ex aliis in alia feruntur infinita damna hn̄tes. Sane noster ipse philosophorum princeps hoc nimirum a Cabalistis Hebræis sumptum ut è Simone accipere possumus, sensit rationalem esse hominem rebus aliis nobiliorem utputa diuiniorem, non tantum una operatione nec uniformi effectu contentum ut cætera quæ sola natura trahuntur semper eodem modo agente, sed uariis dotibus instar pandoræ præditum, quibus sponte utatur in omnem euentum pro libera uoluntate, ob quam libertatem ait. θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν οἷσ ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα. Id est. Diuinum genus est hominibus quibus sacra

promouens natura ostendit singula, quippe illa sacra natura est anima intellectiua, secundum igitur intellectum deo accedit homo ut mero syncerum, atq; secundum sensus inferiores a deo recedit tanquam impurum a puro, quo fit ut ratio quæ nobis, ut inquit ipse, ostendit singula, dum se ad mentis fruitionem conuertit beatos nos faciat. contra uero dum ad sensuum discurrit libidinem, miseros, ut inter uirtutem & uitium medius homo positus uideatur, uelut substitutus apex in litera Pythagoræ discrimine secta bicorni, ad quem Hercules ille Prodicius tenera tum ætate cogitabundus resedit. Quemadmodum uero ut Solon apud Herodotum Crœso affirmauit, ante obitum nemo supremaq; funera debet dici beatus, ita nemo certe miser putandus est dum hanc uitam uiuit. Sed sci licet ultima semp expectanda dies homini est, q si abiecto corpe tūc uitiis permanserit oneratus, incipiat esse uere miser, & eam miseriam ut supiore oratione accepisti Pythagoras in duo genera diuidebat. Nā post mortem miseri, aut bona prope habēt quæ sunt beatitudinis dona, q̄uis ea nec aspiciant nec audiant, quia dei uisione nondum fruantur, hi de saluandorꝝ numero sunt, non extrema miseria grauati, ut tandem aliqn̄ pœnas euadant constitutas, aut deniq; ab eis bona longissime distant, ut mala nunq̄ ullum habitura sint finē, & ii appellant̄ infinita damna habentes. Duo igit̄ inferorum habitacula hic describunt̄, Elysius campus.i. transitorius, illorū qbus bona prope sunt, supera ut conuexa reuisant. Et tartarus ab horribili sono tartar quasi tortor teter terror uocatus, illorū qbus sua damna sunt infinita, qui kylindris radiisq; rotarum districti pēdent, ubi sedet æternūq; sedebit infœlix Theseus, & ei similes. ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσιν ut est a Platone Pythagoram imitāte scriptum.i. Vnde nunq̄ egrediunt̄. Hic mihi accedant obiurgatores q blacterare in eundē Pythagorā non desinūt tantū & tam p̄cipuum uirum, cuius dictamini ceu oraculo deorum creditū est. Quare dictator ueritatis uelut alter Apollo illi seculo noīabatur, q̄d ip̄m uocabulum Pythagoras designat. Rumorem aūt de illo passim diuulgāt, hanc eius fuisse opinionem q aīa humana q̄rūdam post mortem corpa brutorum informet, q̄d uiris rōne utētibus incredibile uideri debet, de tā excellenti philosophię autore & abundantissimo scientiarum fonte unde ad nos emanauit diuinarum & humanarū rerum cognitio. Quin poti⁹ ea suspicio trāsanimationis ex hoībus Pythagoricorum mysteriorū partim ignaris partim ob inuidiā perosis orta est. Nō em̄ caruit æmulorū liuore p̄stantissima eius uiri uirtus, innocētissima uita, egregia doctrina, celebris fama, utq; fit, nihil non pollutum reliquerūt inuidi carptores, Timon, Xenophanes, Cratinus, Aristophon, Hermippus, & alii q̄rum nō exigua multitudo est, q de Pythagora suis in libris mendacia plurima scripserunt, ac ea prodiderunt q̄ nusq̄ ab illo uel dicta uel scripta fuere, aut eiuscemodi

ſi qua dixiſſet,tñ ita in peiorem ea ſenſum peruerterunt ut facile crederẽt talis ac tantus uir inconſyderate docendo aberraſſe,de rerũ principiis,de numeris, de faba nõ guſtãda,de abſtinẽdo ab aĩatorũ eſu, de inferis,deq́ metẽpſychoſi & tranſitu aĩarum,de q̃ nũc tractamus.Qui em̃ exemplaria & ſpecies rerum ita diſtinxit,ut mutuo tranſmutari confundi ue neq̃ant, q̊ nam modo humanã eſſentiam q̃ ſua eſt forma comunicaret bruto? cũ & autore ſe ipſo ne unitas q̄dem ſubſtantiua certi numeri ſecundum naturam eſt unitas alterius numeri.Quare ait αἱ δὲ μονάδες ἐν τῇ δυάδι αὐτῇ, πρὸς τὰς ἐν τριάδι αὐτῇ ἀσύμβλητοι .i. Vnitates in duitate ipſa,ad eas q̃ ſunt in ternitate ipſa,ſunt inconiectiles.Ita in phyſicis conſtat quanq̃ longe ſecus agitur in Mathematicis,de q̄bus nihil in p̃ſentia nobis eſt negocii.Vnum autem cuiuſq́ rei eſt eſſentia participata,q̃ alterius rei eſſentiam non occupabit, ἑκάστη μὲν οὐσία ἑνὸς εἴδους μετέχει.i.quęlibet em̃ ſubſtãtia una ſpecie participat. Ideo in diſparis animantis uitã tranſire nõ põt,uel ulla qualiſcũq́ beſtia, quin potius manet in ſuæ lege naturę ſuum tenẽs munus ὥστε τὸ εἶδος εἴδει οὐ συνέρχεται.i.Itaq́ ſpecies ſpeciei non coincedit.Tametſi nanq́ unũ ſigillũ multis impreſſum plures ceras effigiat,nõ tñ plurium ſigillorum formas diuerſas eadem cera ferre poterit.Haud igitur ſigillum formæ humanę q̃ eſt imago dei,naturam inferiorem ſigillare ꝑmittitur,q̊d ut oĩa ſua Pythagoras ęnigmatice propoſuit, ſic & huius opinionis certam ſententiam nota propria deſignauit,cũ ĩter alia ſymbola iſtud ſibi gratiſſimũ celebraret ἐν δακτυλίῳ θεοῦ εἰκόνα μὴ περιφέρειν.i. In ſigillo,dei imaginem non circũferre, q̊d meo arbitratu recte intelligit̃ ad hũc ferme modum.Imaginẽ dei q̃ eſt anima hoĩs naturas alias circum circa non ſigillare neq́ formare poſſe.Sic em̃ Hermes Triſmegiſtus ægyptiorũ doctor in libro ad Aſclepiũ. Hoĩs inquit una pars ſimplex eſt quã uocamus diuinæ ſimilitudinis formam,& paulo inferius ita,duæ ſunt imagines dei,mundus ſcilicet & homo.Qꝫ inique igit̃ explanauerint eum uel inuidi uel ignari,de tranſitu aĩarum poſt mortem,ſimul etiam de illarum deſcenſu ante hoĩs gñationem, profecto nullus modo extat q non id mecũ ſentiat uel ulla mente p̃ditus.Qñ nanq́ multi aĩam hoĩs de potentia materiæ putabant educi, ſtatuit noſter ipſe magis credendum eſſe,infundi eam corpori ab ipſo deo,& ob id eam aſſeruit ante corpus eſſe,q̊d non tp̃e intelligendum eſt,ſed puritate & naturę dignitate.Hanc itaq́ infuſionem appellauit aĩæ deſcenſum,quem poſtea multis ambagibus uarie ſectatores tractauerunt ſua quiſq́ uia,non ſemꝑ pro autoris uoluntate,q deſcẽſum aĩæ humanæ in corpus non ſecundum ſitum accipi p̃cepit,nec iuxta motum a mundo intellectuali per ſingulas ſphæras ad mundũ elementarem ut Proclus & aſtipulatores alii,ſed pro naturaliũ formarum ſerie in qua corpis humani ultima ꝑfectio eſt aĩa rationalis,q̃ ita totum perficit ut homo aĩal diuinum optimo iure appelletur.

Voluit

Voluit igitur Pythagoras animãtia ſola q̃rum ſacra natura id eſt ratio demonſtrat ſingula, diuinum eſſe genus, ſcilicet a deo propagatum ut aureis edidit carminibus, cuius ſpecies nec mutet̃ nec conuertat̃, ſic generum ſingulorum formas eſſe ꝑmanentes, licet in eadem ſua forma diſſimiles. Poſt hoĩs uero mortem ſi iuſtus deceſſerit aĩam eius tranſcẽdere purum æthera, & æuum degere cum beatis, tanquam deum cum diis. Ita enim ait, ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην, ἢν δ᾽ ἀπομείψας σῶμα, ἐς αἰθέρ᾽ ἐλεύθερον ἔλθῃς, ἔσεαι ἀθάνατος θεὸς ἄμβροτος οὐκ ἔτι θνητός .i. Aurigam iudicium ſtatuens ſupne optimum, cum relinquens corpus in ætherem liberum uenies, eris ĩmortalis deus, incorruptibilis, nec ultra mortalis. Sin aũt iniuſtus & ſceleroſus in peccatis inſanabilibus & mortalibus deceſſerit hõ, tunc aĩam eius oẽm ſuũ reatũ uariis diluere pœnis docuit, eaſq; pœnas pro magnitudĩe ac multitudine criminũ magis atq; minus fore duras & durabiles, qb9 delegata ſint loca hæc naturę inferiora, & corpa tũ imaginaria ſeu figuralia; tũ qñq; uera, non q̃ informet ut eſſentialis portio, ſed q̃ inquilini more, pœnarum ſuſtinendarũ cauſa inhabitet, aut qbus per indiſtantiam localẽ aſſiſtat, uelut motrix intrinſeca mobili, uel circa quæ cruciatibus ſubiecta torqueat̃, ut Tityus circa uultures, & Ixion ad ſerpentum rotas, & Tantal9 in flumine, & Siſyphus apud ſaxũ, & Prometheus cum aqlis. Qñqdẽ dæmon tartareus poteſt corripe ac obſidere corpus, cur nõ aĩa turpis ad inferorum pœnas damnata, uel uerum cuiuſcunq; ſpeciei corpus ingrederetur dei diſpenſatione, uel aerem induta, oſtentaret quamlibet aſpectib9 noſtris formam, ut Dido moritura æneam alloqtur. Sequar atris ignibus ardens. Et Plinius iunior rem ſcribit creditam, de domo quã Athenodor9 Tarſenſis philoſophus coemerat, eam fuiſſe importuno ſtrepitu infamẽ, ꝙ ibi ſimulacrũ horridi ſenis aſpiciebat̃, & q̃tidie noſtra q̃q; ętate ſimilia occurrunt terriculamenta, modo tenuioribus, modo craſſioribus exuuiis Tum uarię illudunt ſpecies atq; ora ferarum, fiet eĩ ſubito ſus horridus atraq; tigris, ſquamoſuſq; draco & fulua ceruice leęna, aut acrem flammę ſonitum dabit, oĩa tranſformat ſeſe in miracula rerum, ignẽq; horribilẽq; feram, fluuiũq; liquentem. Hæc ſane corpa uocamus phantaſtica, hoc eſt, apparitiua, q̃ aſſumere poſſint tam animæ hoĩm ſolutę q̃ dæmones, ut de Lamia nouimus Menippi Licii philoſophi procace proca in pulchrã mulierem apud Corinthum cõuerſa, quã Apollonius Tyanneus publice deprehendit lemurem eſſe, ut deniq; ſenex ille pannoſus & mendicus Ephe ſiis q̃ndam cauſa peſtilitatis, hoc genere metamorphoſeos notatur, quem lapidibus obrutũ aiũt uiſum eſſe canem quaſi Moloſſum. De utriſq; ſcripſit Philoſtratus ſecundus, in libro de uita Apollonii quarto. Eius aũt q̃d Pythagoras dixiſſe fert̃, ſe q̃ndam Euphorbum fuiſſe alia ratio eſt, nõ eĩ talem dicendi morem ipſe primus inſtituit, ſed longe prius in populari cõ

ſuetudine apud uetuſtiſſimos uſurpatum fuit, ꝙ qua eſſet quiſq; uirtute
aut uitio præditus, alteri aſſimilaretᷣ, q eminenter eadem conditione olim
fuiſſet, uirum em̄ quē libuiſſet robore pſtātiſſimū dixerunt eſſe Herculē.
Ita M. Varro. Ruſticellus, inqt Hercules appellatꝰ mulū ſuum tollebat. Et
Numenius Pythagoricus apte ſcribit nihil aliud eſſe Platonē q̄ Moyſen
attica lingua loquentē. Sæpe q̄q; Cicero dictus eſt latinus Demoſthenes
eſſe, oēs a uirtutum & opum paritate ac ſimilitudine morum, non aūt ob
unius ſubſtantiæ comunionē, ita Litanus Plauti ſeruus Argyrippū dixit
eſſe Solonē q pariter leges conſcribat, de illo in Aſinaria ſic ait. Nūc etem̄
eſt negocioſus interdius, uidelicet Solon eſt, leges ut cōſcribat. Iſta Plauti
uerba inolitam priſcorū loquendi conſuetudinē indicāt, ut hunc hoīem,
dixerint illum eſſe quendam, qui fuerit natura, ingenio, moribus, amore,
affectione, & opere ſimilior. Vnde Romani ſolebant huic adagio particu
lam, alter, adiungere, ut tu es alter ego, & ego ſum alter tu, licet ſcientes
& uidentes ꝙ reuera nec ego ſū tu, nec tu es ego. Sed in utriſq; nobis ſen
tiētes eſſe idē ingeniū, par ſtudiū, eandem uolūtatem, eundē conatum, ſpi
ritum, animum οὐ τῆς οὐσίας αὐτῶν μεταβαλλομένης. Nam aīos antiq dixerunt
motus hoīm & uoluntates, quare unius moris curæ ac diligentiæ, cōſimi
lis propoſiti, æqualis motiui ac paris motus & ſenſus eiuſdem hoīes uſita
te appellāt unanimes. Eſt aūt a priſcis philoſophis haud quaq̄ alienum ut
dicatᷣ aīa eſſe motiuū & ſēſitiuū in hoīe τὸ ἔμψυχον τοῦ ἀψύχου inqt Ariſtot.
δυοῖν μάλιστα διαφέρειν δοκεῖ, κινήσει τε καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι. i. Animatum em̄ ab ina
nimato duobus maxime differre uidetur, motu & ſenſu. Quicunq; igitur
erga rem eandem afficiuntᷣ & mouentᷣ, idemq; ſape ac ſentire uidentᷣ, uniꝰ
eſſe ψυχῆς. i. animæ uulgo dicuntᷣ. Vnde illa famoſa μετεμψύχωσις. i. tranſani
matio nihil aliud reuera eſt uiris recte doctis q̄ æqualis cura ſimilis mo-
tus & par ſtudium alicuius hoīs mortui, poſt aliq̊ tpe, in altero uel eodem
reptum hoīe uiuo. Tali æmulatione triti & uſitati ſermonis, Pythagoras
q̊ndam rediens a Perſarum Magis (ita em̄ ſapiētes illi ſuos noīant) forte
inter amicos exhilarādi conuiuii gratia more Magorum uti poterat, & di
cere ſe Euphorbi olim militis Troiani, Calliclis, Hermotimi, Pyrrhi, Py
randri, Calidonæ, Alces, & demum ſuā Pythagoræ aīam in ſe ipſo conti-
nere, ꝙ inclinatam ad quædam p̄clara in ſingulis illorum p̄cipue ſita ge-
reret affectionem, ſtudium & uoluntatē, ad q illi ipſi propenſius in uita eo
rum fuerunt moti. Oīm aūt maxime cū in Euphorbo Troiano claruiſſet
bellica uirtus, ipſe Euphorbi aīam nactus eſſet quaſi iam cor Euphorbi ha
beret. De q̄ nimirum ſe iactare potuit, cum laudarent eum pugiles ſtudii
bellici, cernentes laterum & brachiorum totiuſq; corpis ſui robur & in-
credibilem erga fortiſſimos Athletas amorem penſantes, quem illis tum
& p̄cioſo apparatu & magnifico ſumptu oſtēdebat, ante em̄ caricis ſiccis
& molli

& molli caseo triticoq; nutriebant athletæ,ipse uero noster eos carnibus
tunc primus nutriisse comptus est.Admirantibus igitur illis q̄ in philoso
pho literarum studioso esse posset tantus amor pugnæ, qd mirum si re-
sponderit Euphorbi aīam in se uigere,hoc est,ingenium,studium,motū,
& uolūtatem Euphorbi apud se residere, q tametsi esset pacis p̄ceptor &
quietæ contemplationis autor,tñ in se ipso sentiret belli tanq̄ Troiani de
syderium.Quo audito,mox rumor inter temere credulos ortus erat & fa
ma percrebruit,uel ignorantia mysteriorum Pythagoricorū,uel maligni
tate inuidorum q semper optima queq; puertunt & recitant audita secus
multo q̄ sint dicta,q̄ Euphorbi aīa in bello Troiano perempti trāsmigra
uerit in Pythagorā. Quæ opinio postea fuit adiuta scriptoribus atq; poe
tis.Inde Ouidius in Transfigurationis lib.xv. hæc inter alias nugas a græ
cis Cretizin asuetis more suo mutuatus sic de Pythagora cecinit. Morte
carent animę sempq; priore relicta sede,nouis domibus uiuunt habitātq;
receptæ. Ipse ego (nam memini) Troiani tpe belli Panthoides Euphor-
bus eram,cui pectore q̄ndam hæsit in aduerso grauis hasta minoris Atri
dæ.Cognoui clypeum læuę gestamina nostræ nup Abanteis templo Iu
nonis in Argis.At noli obstupescere p̄stans Marrane,nihil horum in Py
thagoræ libris scriptum inuenies.Nam tria ipse solum edidit uolumina,
primum παιδευτικὸν.secundum πολιτικὸν. tertium φυσικὸν. quem Lysidi qdam
ascribunt,sit igitur tertium nobis aurea carmina.Percurre singula quæq;
& nusq̄ reperies in eo uiro de transanimatione quicq̄,q̊ credas facilius ru
more falso seminatum esse p inuidos quicqd de illa μετεμψυχώσει fingitur,
q̊d diuersitas narratiōis plane indicat,cū alii clypeum hunc esse in tēplum
Iunonis relatum apud Argos.Alii dicatum Palladi Athenis affirment,&
q̄ eius clypei hæc ipsa fuerat inscriptio. πάλλαδι ἀθηνᾶ, μενέλεως ἀπὸ εὐφόρβου.
.i.Palladi Mineruæ Menelaus ab Euphorbo,autor est Tyrius Maximus
disputatione xvi. Quantam nūc eiuscemodi testimonio habere fidē opor
teat Iurisconsulti uiderint. Eqdem adduci non possum ut credam Ouidii
de transitu aīarum fabulam,tam excellentem in omni scientia & grauē ui
rum docuisse,atq; eo minus credendum putauerim quo magis p̄stantes
autores aliter tradidere.Nam q̄ asserunt multi,apud græcos Pythagorā
inuenisse primum aīas esse immortales,manifeste falsum dicunt.Homer9
em̄ græcorum ferè antiqssimus lōge prior hoc dogma prodidit,cui apud
inferos aīæ defunctorum de multis rebus differunt, & uaticinant multa,
ecqd aliud (oro te) uiri eius tā admirabile carmē insinuat διὰ ὅλης τῆς νεκύας
q̄ animas nostras post mortem pmanere. Deinde in sociis Vlyssis palam
ostendit,imprudentes hoīm aīas a corpore separatas,non quidem bestia
rum naturas,sed tm̄ habitus brutorum induere,atq; cū tali horrore pœ-
nas luere,quas Circe iusserit. Quicūq; aūt radicē & florem tenent Moly

eorum animas, autore Mercurio, fore securas, ut est in Odysseæ decimo
libro. Sed ad illã de Euphorbo ironiam reuertamus, de q̃ idonei q̃ties scri
bunt oĩa Pythagoræ diuina dogmata fatentur αἰνίττεσθαι hoc est allegoria
obscuriore tradi. Quod Apollonius Tyanẽsis ille Pythagoreus tractatu
cum Thespesione archiphilosopho gymnosophistarum habito in Philo
strati uolumine sexto confirmat ita loquens. εἰ δ' αἰνιγμάτων ἅπτομαι, σοφία πυ
θαγόρου ξυγχωρεῖ ταῦτα, παρέδωκε γὰρ καὶ τὸ αἰνίττειν. i. Si ænigmata tango, sapiẽ
tia Pythagoræ cõcedit hęc, tradidit eñ & ænigmatizare. Qñ aũt cũ Indo
rũ Brachmanibus in libro eiusdem tertio disputabat, quęrens de aĩa quõ
sentirent. Iarchas, inquit, sicut Pythagoras q̃dem uobis, nos aũt ægyptiis
tradidimus. Suscepit Apollonius. Num igĩt te aliquem Troianorũ fuisse
dices? ut se Pythagoras Euphorbum. Audi iam Marrane q̃ Thespesion
cate responderit prius interrogãs, quemnam ex græcorũ ducto Troiam
exercitu, admiratiõe digniorem existimaret. Cui Apollonius, ꝙ Achilles
primas Homero nactus esset. Tum Iarchas. πρὸς ταῦτ' ἔφη ἀπολλώνιε καὶ τὸν
πρόγονον θεῶρε τὸν ἐμόν, μᾶλλον δὲ, τὸ πρόγονον σῶμα· τουτὶ γὰρ καὶ πυθαγόρας, εὔφορβον
ἡγεῖτο. i. Ad istum, inquit, Apolloni etiam progenitorẽ ęstima meũ, magis
aũt progignens corpus, hoc eñ & Pythagoras Euphorbum putauit. De
inde recitat Gangen Indorum olim regem Gangis fluuii filiũ multis uirtu
tibus Achillem supasse, illumq́ ipsum fuisse illud progignens corpus, q̃d
ipse iam esset. Verba hæc non aĩarum transmigrationem, sed corporum
transmutationẽ indicant, instar cuiuslibet materiæ q̃ sit apta istius uel illi⁹
formam recipe. Perinde atq́ comœdia diceret ego prius tragœdia fui, q̃a
ex eisdem tragœdia nascit̃ & comœdia literis ac elementis, ut Aristoteles
ait in libro de gñatione primo. Aut canis quidam si diceret, ego ante diu
equus fui, propter cuiusdã equi corpus q̃d depastus est canis, q̃ alimento
in substantiam rei alitę conuerso, equus ille plebeio sermone dicatur ipius
canis πρόγονον σῶμα. i. progignens corpus fuisse, uidelicet unde prognatus
sit. Non aũt equi aĩam in canem transiisse, quispiam ex hoc sermone arbi-
trabitur. Qua igitur re Pythagoram docuisse crederem aĩas trãsire in alia
corpa, eo solum, ꝙ se Euphorbum prius fuisse dixerit, cum hic manifeste
constet atq́ cõueniat non q̃dem aĩam, sed ipsum corpus iudicatum fuisse
Euphorbum, & nihilominus hoc ipsius dictum non fuisse planũ, sed merũ
ęnigma, q̃ arcanum q̃ddam illi seculo incognitum uoluerit innuere, scilicet
materiam primam oĩm formarum non solum capacẽ, sed auaram etiã esse
ac semper desyderio motam nulla forma satiari. Quod M. Antonino Im
patori philosophissimo ęque uisũ fuit, cũ in libro ad se ip̃m tertio scripsit.
ὅτι οὐδὲν οὕτως φιλεῖ ἡ τῶν ὅλων φύσις, ὡς τὸ τὰ πάντα μεταβάλλειν καὶ ποιεῖν νέα
ὅμοια· σπέρμα γὰρ τρόπον τινὰ πᾶν τὸ ὂν τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐσομένου. i. ꝙ nihil ita cupit
uniuersi natura ut entia transmutare & facere noua similia. Semen enim

modo quodam omne,ipſum eſt ens ex ſe futuri.Et idem in libro ſeptimo. ἡ τῶν ὅλων φύσις, ἐκ τῆς ὅλης οὐσίας ὡς κηροῦ νῦν μὲν ἱππάριον ἔπλασε, συγχέασα δὲ τοῦτο εἰς δένδρου φύσιν, συνεχρήσατο τῇ ὕλῃ αὐτοῦ. εἶτα εἰς ἀνθρωπάριον εἶτα εἰς ἄλλο τι .i. Vniuerſi natura ex uniuerſa eſſentia tanq̃ ceræ,nunc q̃dem equuleum ſinxit.Confundens aũt id in arboris naturam,ſimul uſa eſt materia eius. Deinde in homunculũ tum in aliud quippiam. Vnde noĩatur ab Orpheo natura iſtis epithetis πολυμήχανος μήτηρ.i.multũ machinatrix mater. Et ἀλλοτριομορφοδίαιτος.i.alienarum figurarũ decretrix.Quicquid fuerit,eq̃dem longe poti9 opinabor Pythagorã ſi Euphorbũ,aut aliũ quẽpiã ſe fuiſſe dixerit, exẽpli cauſa id ænigma introduxiſſe. Sin aũt credat̃ hiſtoriã texuiſſe,profecto non aliam ob rem feciſſe putandus eſt q̃ ut oſtenderet poſſe aĩam ſeparatam a corpore rurſus eandẽ ipſam,autore deo,in idem ipſum corp9 redire q̃d penitus iam reliquit & deſeruit,atq; nõ in aliud ullum,unũ nãq; & idem fuiſſe corpus q̃tumcunq; diuerſis noĩbus appellatum,in q̃ totiẽs reuixerit Pythagoras ab Iarcha Indorũ ſapientiſſimo iam pridem diſcere potuimus,non in magnitudine & quantitate,ſed in ſubſtantia & entitate, ut mare quanq̃ eſt homogenes atq; unum,tñ hoc eſſe dicimus ægeum,illud Ionium,iſtud Myrtoum,aliud Criſæum.Ita & unũ hoĩem ſepius renatum primo noĩarunt æthaliden,deinde Euphorbũ,poſt Hermotimum, tum Pyrrhum,demũ Pythagoram illum noſtrum q tot regenerationes tanq̃ philoſophus maxime ſpeculatiuus & diuinus non attribuit naturę uiribus,ſed ſoli deo, quem,ut refert Heraclides Ponticus in hac Palingeneſia, Mercuriũ nuncupauit, ut oſtenderet neminẽ reuiuiſcere niſi uirtute diuina. Nam ut Iuſtinus recitat ille philoſophus & martyr chriſtianus in parænetico ad græcos, hoc deus cognomẽto a Pythagora eſt honoratus p̃cipue,ut dicatur ψύχωσις τῶν ὅλων.i.Animatio uniuerſorum,eo q̃ animã infundat hoĩbus uniuerſis & infuſam auferat & ablatam reſtituat q̃tiẽs & qñ uoluerit,quale ſepius etiam in aliis hoĩbus uiſum & expientia certa cõpertum eſt,referentibus nobiliſſimis ſcriptoribus. Nam Ariſteas q̃ndam Proconeſſi mortuus fuit in officina cuiuſdam fullonis. Deinde ſeptimo poſt anno,eius urbis ciuibus idem uiuus apparuit,& ip̃e tunc carmina de hyperboreis Arimaſpis compoſuit,cuius in quarto hiſtoriarũ Herodot9 egregie meminit.Cæterũ uixit & in Armenia Er,genere Pamphyl9,q cũ occubuiſſet in p̃lio,ſublatis aliis decimo die cadauerib9 iam corruptis, integer q̃dem incorrupto corpore repertus fuit,domumq; delat9 pro officio ſepulturæ,ubi duodecimo a morte die dum pyrę eſſet impoſitus,reſurrexit,& quæ interim uiderat,retulit.Hæc Plato ſcripſit de Repub.uolumine decimo.Huc etiã illud occurrit,q̃ legimus puellã Romæ mortuã,cum ſepulchro afferret̃ a Tyanenſi Apollonio uitæ reſtitutam,in quarto Philoſtrati libro,& Alceſtis q̃q; narrat̃ ab Hercule reſuſcitata rurſum diu uixiſſe. Tum Marran9 inquit.Q̃z prope accedis ad noſtra Philolae, nam ſi

raph,aer cherub,aqua tharsis,ariel terra,& q̃ in mundo sunt inferiori ea non parum multo meliore nota sunt in superioribus.quapropter hæc inferiora congruenter appellari queãt uerorum exemplaria,& adumbratę supnorum imagines,signa,notæ ac symbola quibus mouemur ad cogitãdum de supcœlestibus & angelicis substantiis uirtutibus & operatiõibus quodam tramite abstractionis uel assimilationis uia uel alia quadam ratione ac modo nobis carne indutis possibili.Vnde statuũt duos quoq; pa M radisos,alterum cœlestem & alterũ terrestrem,in quibus pręmia uirtutũ consequantur utriq; tam homo terrenus q̃ homo cœlestis,ut in huius orbis terra q̃ diu in corpore fuerit hospitatus tanq̃ in aliq̃ corruptibili horto uoluptatis,gloriam & honorẽ gaudium & lętitiam,omneq; desyderium delectationis suæ ob alicuius heroicæ ac p̃eminentis & a filiis huius seculi laudatæ uirtutis causam lucretur,q̃ tñ umbræ sunt & res caducæ fumo similes.In cœlesti uero terra & uerius uiuentium supcœlesti ubi extat amœnitatis æthernæ immarcessibilis paradisus,aĩæ hoĩs in uita mortali olim secundum uirtutem recte operati,nunc exutæ clementissimus ille maximus & optimus deus ostendit omne bonum,q̃d ne uidere quidem antea potuisset tam graui & tam dẽso cadauere obscuri corporis onerata,illud noĩatur & in Cabala & in Thalmud אספקלריא המאירה .i.Speculatio illuminans,hoc est uisificans, quã uos cognitionẽ intuitiuã dei appellatis,ut q̃ contingat animæ separatæ per lumen gloriæ,ac a maturissime pẽsitãtibus sola esse beatifica probet̃.Nã alia fit p spẽs cõnaturales q̃ nõ est beatifica & אספקלריא שאינה המאירה .i.Contemplatio quæ non sit illuminans uocatur.Nunc uero qñ clara dei uisio & perpetua summæ diuinitatis fruitio,pro sup̃ma hoĩs parte,intellectu & uoluntate beatis donantur,iccirco iure optimo ea nisi in sup̃mo mũdo contingunt nemini,Sic aiunt Cabalistæ כי טרם שישיג לראיה הפרד נפשו מעליו: .i.q̃ anteq̃ apprehendit hanc intuitionẽ separatur aĩa eius ab eo.Quare mortali homini siqñ deus uideri dicit̃,id per angelum fieri putatur במראות המלאכים ut scribit Ramban Gerundensis in Exodo.Quamobrem pro duplici hoĩs conditione spirituali & corporali,ac pro duplicis mercedis retributione, duplicem, ut audiuistis, paradisum asserunt ita dicentes כי גן עדן ונהרותיו עם העניינים שתראה במעשה בראשית כלו כנגד צורות השכליות ועליונות הן מכוונים: .i. Q; paradisus & flumĩa cum singulis rebus quas cernis in opere Bresith,oĩa iuxta formas intellectuales & supnas sunt disposita,id ita sentio etiam cum auro de Heuila bdellio ac onychino,cęterisq; infiniti prętii gemmis.Eodem modo & eadem forma duplicẽ gehenam sciliN cet duos tartaros esse deputatos iidem Cabalistę asseuerant,superioris & inferioris

inferioris mundi ad torquẽdum nociua corpora in tpe,ac animas prauaſ
in æthernitate.Nomen eis comune inditum eſt ארקא .i. Arka,hic eſt
tartareæ pœnæ locus,qui p̃ter cætera,ſeptem immaniora duriſſimarum
pœnarum receptacula,criminum reis iuſto dei iudicio deſtinata compre
hendit.Sicut Cabaliſta ille in Horto nucis uolumine ſecundo de ſeptẽ ha
bitaculis inferorum, tractat his uer, bis. שני מיני גיהנם הן
עליון ותחתון׃ אחד לגוף בעולם הזה אחד
לנפש בעולם הבא אחר זה׃ והמקום הכולל
כל אילו הוא הנקרא ארקא כי בו הם גיהנם
ושערי מות וצלמות ובאר שחת וטיט היון
ואבדון ושאול׃ .i.Duę ſpecies Gehenã ſunt,ſupior & ĩferior,unã
ad corpus in mundo iſto, una ad aĩam in mũdo uenturo poſt iſtũ,& locus
comp̃hendens omnia hæc,eſt uocatus Arka,qm̃ in eo ſunt,Gehenam,&
portæ mortis,& umbra mortis,& puteus interitus,& lutum fęcis, & per-
ditio,& fouea,huc uſq; Ioſeph Caſtilienſis.Iam hæc uincula,hic carcer,hę
compedes,hæc ſeruitus,hæc captiuitas peccata noxiorum manent,tã cor
porum in mundo p̃ſenti q̃ animarum in mundo futuro,ut iuſtos ęqua cõ
mitentur uirtutum pręmia,& iniq̃s debita ſequantur uitiorum tormẽta.
Quid nam aliud debetur rectis q̃ uita & honor? quid aliud prauis q̃ mors
& horror? Nec id uſq; adeo temporaliter intelligẽ,dum eſt. Sed ut Ca-
baliſtę uolunt, etiam intellectualiter,ſic.n.ſcribunt צדיקים אפילו
במיתתן קרואים חיים׃ ורשעים אפילו בחייהם
קרואים מתים׃ .i.Iuſti etiam in morte ſua dicunt̃ uiuentes,& mali
gni etiam in uita ſua dicunt̃ mortui.Quo peritis in Cabala non erit obſcu
ra dei ſententia.In die qua comederis ex eo morte morieris,uidelicet non
corporali ſed ſpirituali.Nam uixit Adam poſt eſum uetitum ultra nongẽ
tos annos,in momento tñ ip̃o mox atq; legẽ tranſgreſſus erat morte mo
riebatur.In peccato,inq̃,ſuo,toti humano generi & prolis futuræ propa-
gationi æthernis inferorũ habitaculis deſtinatę ſontico nimis & contagio
ſo.Quouſq; dei placito ueniret Meſſiha ille redemptor,qui hoĩem in pa-
radiſum reduceret non terreſtrem ſed cœleſtem,& uitã liberis redderet,
quam parens amiſerat,æthernã non temporalem,animæ non corporis,
illam ipſam dei familiaritatẽ & iucundiſſimum diuinitatis aſpectum,om̃i
uoluptate pleniſſimum.In hunc oẽs ueri Cabaliſtæ non ſophiſtici totã ſuã
fiduciam figunt atq; locant.In hunc omnia ſanctarum ſcripturarum ſalu-
taria uaticinia retorquent.De terra promiſſionis,de Ieruſalem ciuitate cu
ius participatio eſt in idipſum,de monte dei,& loco ſancto eius,& uia ſan
cta,& ſanctuario,& atriis domini,& templo domini, & domo domini,
& porta domini,& cæteris ſimilibus multis,quæ Rabi Moyſes ægyptius

coram astaret Simon recenseret nobis de libris hebraicis quod deus olim abstulit de spiritu qui erat in Moyse & dedit septuaginta uiris. Post aliqua denuo tempora sublato ex hominibus Elia spiritus eiusdem īclinauit sup Eliseum,& item filium Sunamitidis ipse mortuū reuiuiscere fecit. Addo nunc Samuelē mortuū quem suscitauit quædam mulier in Endor, q post resurrectionē suam cum Saule rege locutus est. Audi uero qd Ezechiel uiderit ille propheta,campum.s.plenum aridis ossibus mortuorū,& accesserunt ossa ad ossa,unumqdqȝ ad iuncturā suam, & ecce sup ea nerui & carnes creuerunt, & extēta est in eis cutis desup,& ingressus est in ea spiritus & reuixerunt,steteruntqȝ sup pedes suos,Hæc in sacris literis continētur hebræorum, multo plura uero in historiis Christianorū descripta legunt. Eqdem pro me tibi hoc affirmare ausim,absqȝ parabola,sine ænigmate,& omni remota ironia,quod uere & plane Iesus Nazarenus fratrem Marthę suscitauit Lazarum noīe quatriduo antę mortuū. Adhuc cuiusdā etiam uiduæ filiū extinctū,uitæ reddidit. Et Iairi synagogæ principis filiā, aliosqȝ in sancta scriptura commemoratos. Hunc ipsum qqȝ Iesum resuscitauit deus,& in eius morte corpa multa eorum q uita defuncti erant surrexerunt,& exeuntes de monumentis uenerunt in sanctam ciuitatem & apparuerunt multis. Paulus deniqȝ Tarsensis Eutychum q casu e uita migrauerat,luci restituit uiuum. Martinus nondū epūs,immo nōdum baptizatus,tres mortuos suscitauit. Possem catalogū proferre hoīm ab interitu ad uitam pristinam reuocatorū,nisi tu nō ignorares christianis nobis esse creditu facile,animos hoīm redire in corpa,q generalem oīm corporum humanorum resurrectionē rursus ad uiuendum futurā plane cōfitemur. De qua pulchre disertissimus Athenagoras athenień. phūs ꝓ christianis librum integrum περὶ ἀναστάσεως certe doctis auribus dignum cōposuit. Et Turcis,Mauris, Agarenis,Mahometh in Alcoran sic loqtur. Illis dicentibus,cum eritis ossa,uel ad nihilū redacti,qualiter efficiemini hoīes noui? Responde. Licet lapidei uel ferrei uel si qd est durius essetis, q uos prima uice creauit,ad uitā denuo uos resuscitādos reuocabit,hucusqȝ in Azoara xxvi. Et rursus in xlv. sic ait. Qui nos primo plasmauit, secundo uiuificabit. Vnde Pythagorā tanto maiore uelim prosequamur ueneratione,q̄to is propius q̄ cæteri græcorum philosophi ferme in oībus aliis,non solū in hac causa,nostrę accessit fidei. Aristoteles em̄ uidemus q̄ nihil eorum credidit q̄ non uel manu tetigit,uel oculis cernere potuit,uel apprehēdere syllogismo. Propterea in fine tractatus de gn̄atione & corruptione,reditum mortui hoīs nullatenus admisit,debili admodū argumēto usus,& Alcmeoni magis q̄ suis p̄ceptoribus assensus,contra tritum suo tp̄e prouerbium κύκλον εἶναι τὰ ἀνθρώπινα. Quem sequuti sunt alii qppe cohors philosophātium,in hoc rep̄hendendi quod se oīa scire,alios omnia ignorare p̄sumentes

P

Pythagoram

amoris & amicitiæ cathenam fabrefecerunt.Erat em̃ Pythagoras concili
andæ amicitię in primis ſtudioſiſſimus,ac ſi quẽ didiciſſet ſymbolis ſuis co
municaſſe,eum continuo ſocium amicumq; conſciſcebat,ſubſcriptore La
ertio.Eoq; factũ eſt ut ardẽtius cuperent oẽs Pythagoricis ſymbolis, hoc
eſt myſteriorum notis uti,tum ꝙ futuri eſſent p̃ceptori gratiores,tum ut
cunctis apparerent nobiles eſſe Pythagorei.Quo motus apud Plutarchũ
in octauo conuiualiũ Philinus,ex oĩbus conuiuis Syllæ Carthaginẽſis ip̃e
ſolus inter epulas ab animatis abſtinuit ut agnoſceretur eſſe Pythagoreꝰ
Quare is a Leucio patria Tyrrheno Moderati Pythagorici diſcipulo re
p̃henſus fuit plus illius dogmatis ſeq ſcriptum q̃ ſententiam,q̊d & in aliis
Pythagoriſtis fuerat rep̃hẽſiõe dignũ,q ĩmodeſte affecti moribus ſepatis
& ſingularibus,uel in ſociorum & amicorum cœnis panẽ non frangebãt
ut cæteri,uel cerebella non edebant,uel ſurgentes ab epulis ſtragula con-
uoluebant, uel nudis pedibus ſacrificabant, uel locuturi,a ſole ſe auerte-
bant,uel relicta populari uia, p diuerticula diſcedebant,uel cum ridentibꝰ
nunq̃ aut parum ridebãt,uel a fabarum eſu prorſus abſtinebant,ſimiliaq;
egregie uſurpabant magis ſupſtitione q̃ recta ratione ducti.Sola imitan-
tes ad corticem ſymbola,negligentes uoluntatẽ,ut talibus notis innoteſce
rent,& uulgo Pythagorici eiuſdẽ ordinis uiderent. Sunt igit̃ eiuſcemodi
ſymbola unius collegii ſigna. Cæterũ addamus etiã ꝙ diuinarũ & huma
narꝫ rerũ ampliſſima ſpacia dimetiẽtibus nobis & innumera tractantibus
memoriæ plurimum conferant ænigmatica ſymbola,hoc eſt notæ q̃ figũ
tur animo,ut quotiens recordari libuerit,cito noſtris obtutibus offerant̃,
ſymbolum ergo de rerum principiis cõmodiſſimũ erit,unum & duo, q̇d
enim citius occurrit res ſingulas intuentibus q̃ unũ & duo,cum cauſas &
originem uniuerſorum ſcrutari uolumꝰ.Nam primo aſpectu cernit̃ ocu S
lis id q̊d eſt idẽ ipſum,& non eſt alterum.Ex q̊ ante oĩa mente concipimus
ꝙ idem & alterum ſunt unũ & duo, Alcmęon aũt Crotoniates qui Pytha
goræ uixit ætate, duo appellauit multa,q̃ dixit eſſe cõtrarietates tanq̃ litẽ
forte Empedoclis,uaga tñ poſuit illa et ſine fine diuerſa ut album & nigrũ
dulce & amarũ bonum & malum,paruum & magnum. Ariſtotele in pri
mo poſt naturalia teſte.Pythagorici aũt diuerſa illa rerum inter ſe ultro ci
troq; contrariarũ,quas Alcmæonii contrarietates appellarunt propter
arithmeticę artis amorem in numerum coartarunt denariũ,celebrẽ illum
& oĩa continentem,ut finitum & infinitum,impar & par,unum & multa;
dextrum & ſiniſtrũ,maſculinũ & fœmininũ,quieſcens & motũ,rectum et
curuũ,lucẽ & tenebras,bonũ & malũ,quadrũ & oblongũ.At hæc ita ſunt
utralibet,ꝙ duo ſunt,iccirco diuerſa ſunt qm̃ duo ſũt.Nam ſi unũ eſſent,
contraria non eſſent.In decẽ uero uniuerſa redegerunt, ꝙ iſte numerus T
oĩum eſt perfectiſſimus,quo cunctæ nationes & oẽs populi p̃ter Thra-

cas cum græci tum barbari ſingulas res numerant non ſiſtentes citra, nec
progrediẽtes ultra, tanq̃ naturalibus calculis decẽ digitorũ. Sane illius pfe
ctionẽ oſtendit iſte ornatiſſimus mundus quẽ cernimus decẽ tm̃ ſphæris
iuxta Pythagoreos moueri, tanto etiã reliq̃s eſt pfectior q̃to plura nume
randi genera continet, par, impar, quadratũ, cubum, longum, planũ, pri-
mum incompoſitũ, & primũ compoſitũ, q̃ nihil abſolutius ꝙ in decẽ pro
portionibus quatuor cubici numeri conſumant̃ q̃bus dicunt Pythagorici
uniuerſa cõſtare. Archytas q̃q; nobilis Pythagoreus ille Tarantinus oẽ
q̃d eſt, denario numero cõplectit̃, quẽ ſtagirita imitatus Ariſtoteles peri-
pateticorũ gymnaſiarcha, decẽ genera entis noĩat decẽ categorias q̃ noĩe
ſibi uolumen inſcribere placuit oſtẽdenti philoſophice, ut Euſtathius uo
luit decem πράγματα .i. entia realia, ut Alexander Aphrodiſieus decẽ φωνὰς
.i. uoces, ut Porphyrius decẽ νοήματα .i. intellectus ſiue cõceptus. Vel ut Iam
blichus forte rectius decẽ uoces ſimplices, non ut uoces, ſed ut ſignificãtes
res ipſas ſimplices medio decẽ cõceptuũ ſimpliciũ. Aſſentiunt̃ huic Alexã
der ægeus, Ammonius Hermiæ, & Simplicius, inſignes ſapientię amato-
res q̃ etiã gnauiter arbitrati ſunt in iſtis decẽ generaliſſimis entibꝰ duo q̃dã
p̃cipua repiri poſſe in q̃ diuidant̃, tãetſi ab una eſſentia ortis, ueluti ſubſtã
tiam & accidẽs, ſiue corporeũ & incorporeũ, ſeu materiale & immateria-
le, aut ſimplex & compoſitũ. Ita nanq; duo amat denarius ut ab uno pro-
greſſus naſcat̃ p duo, & per duo redeat in unũ, Primus em̃ incompoſitus
ternarius eſt ex uno & duobus nõ q̃dẽ cõpoſitus ſed cõſtans, q̃a unũ non
hẽt poſitionẽ ſecũdũ Iãblichũ, nõ facit ergo cõpoſitionẽ, q̃n uerborũ ſeq
uolumꝰ ꝓprietatem. οὔτε γὰρ ἡ μονὰς μένουσα ἔτι μονὰς θέσιν προσλαμβάνει οὔτε ἡ στιγμὴ
μένουσα στιγμὴ τὴν θέσιν ἀποβάλλει. ut inq̃t Simpliciꝰ in cõmẽtariis ſup p̃dicamẽtũ
q̃ti .i. Neq; em̃ unitas manẽs adhuc unitas poſitionẽ aſſumit neq; pũctꝰ, ma
nẽs pũctꝰ poſitionẽ abiicit. Ex q̃ differẽtiã cognoſcere poſſumꝰ q̃ diſtat uni
tas a pũcto. Cũq; nihil ſit añ unũ, recte dicimꝰ unũ eſſe primũ. Binariꝰ aũt
nõ eſt cõpoſitꝰ ex numeris, eo ꝙ ex ſola unitate una & una coordinet̃, &
ideo primꝰ numerꝰ eſt, q̃a prima multitudo eſt, a nulloq; põt numero me
tiri, p̃terq̃ a ſola unitate oĩm numerorũ mẽſura cõi, ſemel em̃ duo, nihil ali
ud q̃ duo eſt, q̃obrẽ ea m̃ltitudo q̃ appellat̃ ternariꝰ, ueriſſime ab arithme
ticis numerꝰ primꝰ ĩcõpoſitꝰ nũcupat̃, binariꝰ em̃ hũc p̃cedẽs nõ eſt ĩcõpo
ſitꝰ numerꝰ, ſed magis ꝓprie nõ cõpoſitꝰ. Cupiẽs itaq; ternariꝰ nõ eſſe oci
oſꝰ, q̃n potiꝰ bonitatẽ ſuã ĩ oẽs creaturas abſq; ĩuidia m̃ltiplicari, de uirtute
ꝓgrediẽdo ad opationẽ, illud fœcũdũ q̃d eſt in eo multũ multitudĩs ꝓdu
ctiuũ tãq̃ numeri de nũo, et illud eẽtiale q̃d eſt ĩ eo unũ oĩs ꝓductiõis fõs
et origo ſimul & oĩs ꝓceſſiõis initiũ, & oĩs ſubſtãtiæ ĩmutabilis pmanẽtia
ppetua mẽte intuet̃ ac reſpicit, & ita ſeſe in ſe ipm̃ retorquet, p modũ uni-
tatis & duitatis ſemetipſũ multiplicãs atq; dicẽs, ſemel bis duo ſũt quatuor

Ecce tetractys illa quaternitudo de qua mihi tecū ante sermo fuit, hęc est oīm q̄ creata sunt Idea, qm̄, ut aiūt arithmetici, quaternario oīs progressio pficit. Vnde orit̄ decas illa quā appellam⁹ decē oīm rerū gn̄a gn̄alissima. Nā unū duo tria quatuor de oīpotēte potētia ad energiæ actum exeūtia producūt decē, q̄rū dimidiū est qnq͡z, pone igitur in mediū qnq͡z tanq̄ aliquem signiferū in medio exercitus & in eius latere dextro numerū proxime supiorem q est sex, & in latere sinistro numerū pxime inferiorē q est quatuor, hæc duo iuncta etiā constituunt decē, pone iterum in latere eius dextro numerum proxime supiorem q est septem, & in latere sinistro numerum proxime inferiorem q est tria, hæc duo iuncta similiter constituūt decem, pone rursus in latere dextro numerum proxime supiorem qui est octo, & in latere sinistro numerum proxime inferiorem qui est duo, hæc duo iuncta constituunt q̄q͡z decem. Pone demum in latere dextro reliqua nouem, & in latere sinistro unum. Iamq͡z reduc illa nouem ad unū & resurgunt decem, q̄ rursus ad uiginti relata incipiunt denuo esse unitas, & deinceps ad oēs numeros Cardinales usq͡z ad cētum, sicut em̄ bis unū faciūt duo, & ter unum tria, & quater unum quatuor & similiter ultra, ita bis decem faciūt uiginti, & ter decem triginta & quater decem quadraginta, & similiter ultra, non aliter de centum, non secus de mille, ac ultra. Hæc qdē ratio erit cur decem per iota quæ uirgula est erecta græce scribimus, aut per solum punctum hebraice notamus, quæ tn̄ signa tam barbaris q͡z latinis alioqui simplicem repræsentant unitatem, quippe à qua numerus denarius oritur, & in quam desinit, cuius Pythagoricū extat symbolum uide licet unum duo, quæ Zaratas Pythagoræ p̄ceptor per noīa propagatiōis pronunciare consueuit unū appellando patrē, & duo matrem, testimonio Plutarchi Cheronensis in Timæi Psychogonia. Nā ut ante accepisti unū & duo cum essentia diuina producunt quaternitudinē illam Tetractyn Ideam oīm rerum denario numero cōsummatarū. Eam Pythagoras affirmat esse πηγὰν ἀενάου φύσεως .i. Fontem perpetuæ naturę, q̄ nihil aliud est q̄ cognitio rerum in mente diuina rationabiliter operātē. Mentem uero ipsam dei Pythagoras numerū allegorice nuncupauit, cum diceret numerum esse uniuersorū principiū. Ita em̄ Plutarchus in libro de placitis philosophorum quarto scribit. τὸν δ᾽ ἀριθμὸν πυθαγόρας ἀντὶ τ͂ νοῦ προσλαμβάνει .i. Numerum aūt Pythagoras pro mente accipit. Signum plane haud iniquum, qa in incorporeis nihil diuinius mente, in sepatis nihil simplicius numero. Nec p̄terea cogitari aliqd potest menti similius, & ab hoc ppetuæ naturæ fonte per riuos & cannales defluit numerus Pythagoricus unum & duo, id q̄d ab æterno in ipso fonte immēsi Oceani, fuit, erit, imo semp est, ubertim scatēs, q͡p hoīes prisco seculo noīarīt Zena ipsum illud unum (ut Aristoteles uoluit hoc Homeri citās, εἷς κοίρανος ἔστω .i. un⁹ princeps sit)

dicentes Zena pro Zeua uidelicet a uiuendo, quem Romani Iouē quasi Zeua nuncuparunt,& Cornutus in libro de græca theologia illum affe- rit totius mundi esse aīam.Duo autē,noīata est Hera,illius Zenos hoc est Iouis & soror & coniunx,de quo sic Homerus in decimoquarto Iliados. Ἥρη δ' εἰσεῖδε χρυσόθρονος ὀφθαλμοῖσιν αὐτοκασίγνητον καὶ δαέρα Ζῆνα δ' ἐπ' ἀκροτάτης κορυφῆς πολυπίδακος ἴδης ἥμενον .i. Hera hoc est Iuno aspiciebat aurithrona oculis eundem fratrē & Leuirum Zena,hoc est Iouē in summo cacumine plurifontanæ Idæ sedentem.Quo facilius sensa possumus sapientissimorꝝ poetarum de origine rerū cognoscere,ꝙ in multifontana Ida ꝗ mons sic a prospectu nominatur, ἀπὸ τοῦ ἰδεῖν a præcognitione ἐκ τοῦ εἰδῶ τὸ γινώσκω Iupiter & Iuno resident,tanꝗ unum & duo in quaterniōis Idea illa riuosa, Vnde fluūt oīm rerum principia quæ philosophi ætate posteriori formā & materiam noīarūt.Idemq; apud nos est forma & materia prima quod apud uetustissimos philosophos unum & duo, apud idoneos illustresq; poetas Iouis & Iuno,ꝗ coeunt in Gargari montis Ida & conueniunt in di- uinę mentis Idea,binis ambo bigis & quatuor ambo equis ducunt,sed de scendendo Iupiter in olympo manet,Iuno ad inferiora tendit Homero te ste sic dicens. εἶμι γὰρ ὀψομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης.νῦν δὲ σεῦ εἵνεκα δεῦρο κατ' οὐλύμπου τόδ' ἱκάνω.i.Vado uisura pabulosæ extrema terræ,nunc autē tui causa huc ꝑ olympi istud uenio,Neuter tn̄ alterum oīno deserit.Hoc igitur modo exit à mente diuina uniuersi exordium.Respiciens em̄ Tetra ctys ad sui essentiam ꝗ̄ est prima unitas,oīm productrix, & simul originē suam a primo producto reminiscēs qm̄ binarius est,sic ait semel unum bis duo,mox constat quaternarius habens in cacumine uerticis sui summam unitatem,fitq; subito pyramis,cuius basis est quaternarius planus apud arithmeticos supficiem significans.Sup quam diuinæ unitatis iam memo ratæ lux radians formam & speciē facit ignis incorporei.Propter Iunonis hoc est materiæ discessum ad inferiora,unde confestim orit̄ natura lumi nis essentialis,non ustiui,sed illuminantis.Et hæc est creatio mundi medii, quem Simon Iudæus appellauit supmum,ꝗa deitatis mūdus compationē non patitur, ideoq; se iudice supersupmus & incompabilis ille noīatur. Recte uero medius hic dicitur olympus,quia totus lucidus & separatarū formarum plenissimus est ἵν' ἀθανάτων ἕδος ἐστί.Iliados octauo.i.ubi immorta lium area supficies siue pauimētū extat,cognoīatur em̄ habitaculum deo rum,seu ut rectius Maro in æneidos decimo Deum domus alta,cuius ꝗ- dem culmen est unitas,parietes trinitas & supficies quaternitas.Idq; clari us cernit̄ cum iam numerus a diuinitate sua emanādo paululū declinaue- rit & diuerterit ad creaturarū figuram,tunc etem̄ ponamus simul & pro Tetracty tetragonū,& in ꝗ̄libet eius angulo punctū instar unitatū,& pro unitate fastigii ꝗ nunc cœpit habere positionem eleuemus ꝗ̄tum fieri pōt

summum

ſummũ apicẽ.Eo pacto, quatuor latera in altũ erecta,quatuor erũt triãgu
li ſup latitudine ſua quadrãgula cõſtructi,& in unũ pũctũ excelſum ducti,
ecce pyramis ipſa,q̃ eſt forma ignis,teſtimonio Timei Locri Pythagorei
in lib.de aĩa mũdi dorice ſic ſcribentis. ἐξ δὲ ἁ πυραμὶς τέσσαρας βάσιας καὶ τὰς
ἴσας γωνίας ἔχοισα συντίθεται, εἶδος πυρὸς εὐκινατότατον καὶ λεπτομερέστατον.i. ex q̃ py
ramis quatuor baſes & æquales angulos habens cõponit̃,forma ignis p̃q̃
mobiliſſima & tenuiſſima. Eſt ea ſane abſq; materia,lux eſſentialis ſepata
proxima deo & uita ſempiterna,ut in duodecimo libro q poſtnaturalia in
ſcriptus eſt,& in ſecundo de cœlo legit̃ ſic.Mentis opificiũ eſt uita,dei aũt
operatio eſt immortalitas,iſtud aũt eſt uita ætherna.Hæc a Pythagoreis
mutuatus eſt Ariſtoteles. Atqui deus ipſe non eſt lux creata, ſed luci-
bilis autor oĩs lucis,quare pyramidem abſolutiſſimã & retractiſſimã a tri
angula baſi in altitudinem ſeſe erigentẽ q̃ ſimiliter igneum uigorẽ ſignifi
cat Deus Opt.Max. in diuina ſecum trinitate incompabilis mundi conti-
net.Vnde & Chaldæi & Hebræi deum eſſe ignem p̃hibent. Quam uero V
pyramidem quaternio producit,ignea lux eſt incorporei & immaterialis
ſeparatarum intelligentiarũ mũdi, extra cœlum uiſibile,q̃ a græcis uocat̃
αἰὼν a nobis ſeculum æthernitas & æther. Vnde & æthra fulgor æther ni
tatis dicitur,ubi non eſt corpus,neq; locus,neq; uacuũ,neq; tempus,neq;
ſenectus,neq; tranſmutatio,ſed ibi ſunt entia inalterabilia & impaſſibilia
optimam habentia uitam qua toto æone id eſt æthernitate ſeu euo fruũt̃.
Hæc ferme ſunt ipſa uerba ſtagiritę Ariſtotelis, q̃ tam ipſe q̃ Platonici &
Socratici ex Pythagora ſuxerunt, q ſic in aureis carminibus ſcripſit.Si re-
licto corpe in ætherem liberum pueneris eris immortalis deus,& his ſci
licet in hac uita ſupatis cognoſces immortaliũ deorum & mortaliũ hoĩm
cohabitationem quam eleganter ipſe appellat σύστασιν a ſimul ſtando.per q̃d
tres nobis proprietates medii oſtendit mundi,quem liberum æthera no
minat,ut q a materiæ potentia ſegregatus & p̃ſeruatus in libertate cale-
ſcat dei ardore,ac inſenſibili motu inferiora calefaciat, dicitur em̃ æther
ἀπὸ τοῦ ἀεὶ θέειν ἤτοι θερμαίνειν hoc eſt a ſemp calefaciendo.Proprietates autem
illius ſunt hæ,conditio,chorus,& ordo.Mundi eius conditio eſt q̃ totus
quicq̃d eſt puriſſima forma eſt,cuius aſſerũt Iouialem eſſe naturam,q̃ im
mortalia & mortalia informet,& fotu ſpecifico cuncta utriuſq; mundi in
ſuo eſſe conſeruet,de q̃ extat illud Maronis.O pater o hoĩum diuũq; ęter
na poteſtas,propterea ob fomentariũ calorem ſpiritalis ſol ueteribus Iu
piter dictus eſt. Vnde ſalii Martis gradiui ſacerdotes eum appellarũt Lu
cecium & Cretenſes Phoſphorũ,ab eoq; denoĩatus eſt olympus q̃ totus
fulgeat,in q̃ Iouis totus p̃ſidet & p̃eſt,immo totum q̃d eſt ipſe eſt. Hinc il
lud q̃q; in ix.æneí. Annuit & totum nutu tremefecit olympũ.Eius inq̃ cõ
ditio eſt receptare formas ſimplices immateriales ſepatas p ſe exiſtẽtes tã

uniuersales q̃ ĩdiuiduas.Continet em̃ oẽs Ideas Ideatas generum & specie rum ceu exempla ipsa contractioribus exemplariis imitanda,q̊rum exem plar signatorium consistit in mente diuina.Sic enim nominari uolum⁹ q̊d est in mundo deitatis exemplar absolutum.In mũdo intelligibili exẽplum abstractum,& in mundo sensibili non exemplum sed exemplariũ illud cõ tractum,quõ sigillum,figura,& cera sigillata.Huc accedit secundo chorus altera proprietas ἀπὸ τῆς χαρᾶς.i.a gaudio beatorum spirituũ infinito & uo luptate immutabili deorũ dictus, q uernæ illius habitaculi & ciues olym pionicæ myrtea corona ouantes ambrosia & nectare diuini conuiuii ꝑpe tuo fruunt̃,ridentes risum inextinguibilem. De q̊ sapientissimus poetarũ Homerus ἄσβεστος δ᾽ ἄρ᾽ ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν.i.Inextinguibilis certe exci tabatur risus beatis diis,q̊d omnino lętitiã illorũ sempiternã ostendit,quã iugi concentu citharis & cæteris musarum instrumẽtis,tripudio,choreis, symposiis,quietis cubilibus, & interdũ dulci somno,p̃clarus ibidem Me lesigenes eleganter in Iliados primo libro expressit.Quid ni Marrane? Quænã põt maior cogitari uoluptas q̃ deũ uolentẽ & post eum rerũ oĩm Ideas atq; formas aspicere purius & transparentius q̃ secundarũ creatu rarum ulla,deinde uisiones q̊q; suas inferioribus pãdere,q̊d omne deorũ est propriũ atq; suum.Ideoq; dei q̃nq; uocantur latine,qui & græce thei ἀπὸ τῆς θέας .i. a speculatione ac uisione,unde θεᾶσθαι significat aspicere uide req;,noĩantur & q̃nq; angeli dũ uisa cæteris enunciant,ut Orpheus Mer curiũ inuocans ait. κλῦθί μου ἑρμεία διὸς ἄγγελε μαιάδος υἱέ. ἑρμηνεῦ πάντων .i.Au di me Mercuri Iouis angele Meadis fili,explanator oĩm.Nã ἀγγέλλειν nun ciare ac explanare dicimus.Crebro aũt alterũ pro altero usurpam⁹ ,nõ cõ syderatis officiis,ita ut promiscue diis et angelis in cõi sermõe utamur.Cũ em̃ Porphyrius in Isagogis scripsisset ꝙ & nos simus rationales & angeli Boethius latine uertens,sumus inquit & nos rationales & dii, hoc modo reperit̃ in libris aliorum q̃plurimis. Quare nemo putet cum deos noĩam⁹ ipsos æquari summo & ineffabili deo q nomen non habet, suꝑmã nanq; maiestatem eo appellamus deum,ꝙ entia cũcta infinite penetrat & singu la percurrit ἀπὸ τοῦ θέειν.i.currere.Vnicuiq; nẽpe rei multo ĩterior est de⁹ & magis intimus q̃ ipsa sibimetipsi,ut qui cum nullibi est ubiq; sit. At nõ sic deos appellamus, q terminatam sibi tñ̃ exequunt̃ prouinciã,& ad destina tum mittunt̃ opus.Dæmones aũt q̃tumcunq; boni,tñ̃ a Pythagora secta toribusq; suis in hunc medii mundi chorum non admittunt̃.Sic enim Plo tinus q,testantibus Porphyrio & Longino,mysteria Pythagoreorũ ꝑfe ctissime sectari uisus est,in libro de amore Deorum,inq̃t,genus esse passi onis expers dicimus & putamus.Dæmonibus aũt passiones adiungimus dicentes etiam sempiternos esse,sequenti post deos gradu.Præstat sane. nullum in mundo intelligibili dæmonẽ appellare,quinetiam si ibi ponat̃

ipse dæ

ipse dæmon, esse deum existimare. Hactenus ita Plotinus certe in omi doctrina sua breuis, at animo attento ponderandus, psertim hoc in loco tam difficili quo poetarum ueterū arcana de diis loquentium poterunt absq; molestia & sine plurimorū exacerbatione legi. Tertia intelligibilis mūdi proprietas ab eodē Pythagora demonstrata est cum ipse dixit. Si recta ratione uixeris, male acta dolendo, & bene acta gaudendo, deosq; oraueris ut opus tuum pficiant, tum exuto corpe profectus in ætherē, eris immortalis deus. Ordo nobis hic consyderandus est, quem in consequenda hoīs beatitudine Pythagoras obseruat. Istud nanq; medii mundi cœlum incorporeum ac iste beatorū inuisibilis olympus nihil impurū admittit, fugienda ergo uitia sunt, & amplexandæ uirtutes. Deinde salus hoīm, misericordia dei est, quare diuinitas colenda, & supi sunt exorādi, ut opus nostrum pficiant, tum demū nihil istuc materię, nihil corporis, nihil pmixti recipit, ante igit moriendū est & sancte corpus exuendū q̄ in deos referaris. Hic est ordo seculi seculorum ut uita functis hoībus puris & electis, deorū indigenarum sup cœlestis q̄q; aula cōcedatur, & comunis sit pariter humanæ naturæ cum sacrosanctis angelicis spiritibus ppetuæ uitę conuersatio in inuisibili & tn̄ oīformi supcœlesti cœlo & orbe reqeto extra sensibilē mundū, ubi uer⁹ est olympus non imaginarius neq; poeticus, non q̄ uoluatur, qui rotetur nunq̄ ue quiescat. Tum Marranus, q̄ proxime, inquit, sectis nostrorū temporum accedit unus maxime oīm Pythagoras. In lege nanq; christianorū similiter legit q hoīes mortui de numero resurgētiū sunt sicut angeli dei in cœlis ubi tabernaculum dei cum hoībus. Nō intrabit aliqd coinquinatum aut abominationem faciēs & mendacium. Erit istic uox citharœdorū citharissantium citharis suis, cantusq; nouus, & mortui q sunt scripti in libro uitæ uident cœlum nouū & terram nouā. Prius em̄ cœlū ac prior terra eis abierunt. Ibi etiam ciuitas beatorū habens claritatem dei, & illius muri ex iaspide constructi, fundamētaq; eius omni lapide pcioso ornata. Et dominus oīpotēs templum istius ciuitatis est, & de sede eius producit fluuius aquæ uiuę ceu splendidus crystallus. Ciuitatis uero eius fundamentum & supficies est tetragonus, uerba em̄ Apocalypsis unde illa sumuntur sunt hæc. καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται .i. & ciuitas tetragonus iacet, q̄d explanauit Hippolyt⁹ papa sic esse διὰ τὸ ἑδραῖον καὶ πάγιον .i. propter solidum & firmum. Id tu mihi reducere uideris ad Pythagoræ tui numerum, & figuram pyramidis, a tetragona basi erectā, quam mathematici solent inter solida reputare, plane quē uirum iure optimo non modo tuum sed ueri⁹ nostrum Pythagorā appellarem, & appellabo qdem nostrū, dū uiuam, q ipse solus ex omni ueterum philosophorū turba magis apte magis concinne proprieq; nostra sapuit, neq; ualde & a Persis q̄q; & a Palestinis ac nr̄a ætate Arabibus in doctrinæ suæ fundamento distat, idē ipse

Italicæ philoſophiæ autor.Sic em̄ in lege Mahometh Azoara prima legi
mus deum paradiſo bonos inducturū,ubi dulciſſimas aquas,pomaq; mul
timoda fructus uarios & decentiſſimas ac mundiſſimas mulieres,om̄eq;
bonū in æthernū poſſidebunt.Et in Azoara quinquageſima prima.Cre
dentes aūt (inquit) & benefaciētes pulcherrima loca paradiſi poſſeſſuri,
omne ſuum uelle ꝑficiēt,hocq; lucrum eſt maximū,huiuſmodi q̄dem pol
licitū illis ſummā lætitiā denūciat.Deinde in doctrina Mahometh ita ſcri
bitur.Si ullum oblectamenti genus iſtic deeſſet,beatitudo minime plena
eſſet.Fruſtra ergo deliciæ adeſſent ſi uoluptas deeſſet.Et paulo ſuperius.
Incolis q̄dem eius (ait) quicq̄d deſyderari poteſt ſtatim aderit,q & ꝑfecti
erunt oēs in ſtatura q̄dem Adæ,in forma uero Ieſu Chriſti,nunq̄ incremē
tum aut detrimentū aliq̄d patientes.Et in Alkoran capite lxiiii.Illic q̄dem
credentes accubabunt tapetis ſericis ſtramentiſq; purpureis,oībuſq; ſibi
dilectis ꝑpetuo potient̄,ducētq; puellas formoſiſſimas, ut ſunt hyacinth9
& margaritæ,ab hoībus atq; diabolis nunq̄ deuirginatas nec menſtrua-
tas.Erunt & illic arbores colore inter uiridem croceūq; nitentes,fonteſq;
fortiter emanantes & palmæ pomaq; punica.Nonne hic ſentis Philolae
ꝙ pars maxima horum ſymbolica eſt & inſtar Pythagoricorū allegorice
narrātur q̄ audiſti ferme oīa,id q̄d palā fatetur Mahometh in libro de do
ctrina cum ait.Seculum aliud poſt mundū iſtum,cuius nulla ſimilitudo ex
poni poteſt,nec em̄ coloni eius mortales,nec dies eius ſub numero. Quo
ſe ipſum declarat, q̄ ſcripſerit de diuinis allegorice ſcripſiſſe, non autē oīa
plane ac aperte, q̄n numerauit dies beatitudinis,dies mille annorū & an
nos.quadraginta millia annorum.Et paradiſum habere docuit pauimētū
aureum ſmaragdis & hyacinthis crebro interpoſitis diſtinctum, om̄i fru
ctifera conſitum arbore,decurrentibus per amœna arua fluentis,q̄rū alia
q̄dem lac,alia mel album,alia uinū puriſſimū fundunt.Hæc in libro de do
ctrina Mahometh,ubi ꝑ ſenſibilem paradiſum deſignat illū quē ratio nō
capit intelllgibilis mūdi hortum.Duos em̄ paradiſos Mahometh in Alko
ran nobis propoſuit cum in Azoara ſexageſima quarta ſic ait. Qui timue
rit coram deo ſtans,duos paradiſos rerum multiplicium omnimodiq; boni
fœcundos,hæreditatem accipiet. Ita duas q̄q; oſtēdit ciuitates Ieruſalem
cum in libro de doctrina quærit Abdias.Quare Ieruſalem dicatur dom9
benedicta.Reſpōdit Mahometh quia in directo cœleſtis Ieruſalem ſita ſit.
Hæc ad noſtri Simonis Cabaliſtica q̄ audiuimus haud parum alludūt de
duobus ſcilicet paradiſis altero cœleſti & altero terreſtri geminos mun-
dos ſignificantibus uiſibilem & inuiſibilem,illum nobis p̄ſentem,hunc no
bis futurum,eum q̄dem de q̄ ſatis multa paucis expoſuiſti,quare oro Phi
lolae ut de noſtro quem incolimus reliqua proſequaris. Faciam ſedulo
Philolaus ait,ſi prius te cōmonuero ne cum rudib9 philoſophaſtris erres

quí ea tm̄ ſapiunt quæ oculis cernūt,ut de Antiſthene ſcripſit Ammoni9 Hermiæ cum dixiſſet,hoīem qdem uideo,humanitatē aūt non uideo. Vnde putabat humanitatem nihil rerum eſſe niſi cogitationis figmentum. ταῦτα ἐκεῖνος ἔλεγε, τῇ αἰσθήσει μόνῃ ζῶν. καὶ μὴ δυνάμενος τῷ λόγῳ εἰς μείζονα εὕρεσιν ἑαυτὸν ἀνεγκεῖν .Id eſt. Hæc ille dixit ſenſualitate ſola uiuens & non potens ratione ad maiorem inuentionē ſe ipſum extollere.Ita Hermiades in Iſagogis. Haud aliter tam ſunt qdam obtuſo ingenio, q̄ acutius cotemplari nequeant,niſi quantū pupilla comprehendat,aut manus palpent,& q̄cunq̧ de uita cœleſti,de diis ſuperis,aīabus in cœlo aut de cœlitibus audiunt,ea mox ad cœlum uiſibile ſtellarūq̧ ſphæras,firmamentū mobile,& q̄s ſenſu pcipimus orbes referunt,ac ſi in tanta turbine motuū,& irrequieto mutationum tumultu,uita beata conſiſtere poſſet,ſequentes uero ſpiritalem ſenſum & ſubtilem mentis illuminationē,ipſi qdem intelligunt maiorem eſſe ueritatē in iis quæ non uident̄ q̄ in iis q̄ uidentur.Ad hoc Pythagoreorum propenſa eſt uoluntas ut credant hunc mundū & q̄cunq̧ in eo locātur adumbratam eſſe imaginē eius q extra cœlum ſit ueri mundi, compꝛhendentis ſolum intelligentias formas & animas a corpibus ſubſtātia uirtute & opatione ſeparatas.Vnde animas hoīm ab om̄i ſorde turpi defecatas abiecta corporali mole firmiter tenent & nullatenus dubitant extra hoc uiſibile cœlū omne ac ultra qualēcunq̧ incōmoditatis aleam in ętherniratis olympo habitare,omni libertate donatas & nulli neceſſitati obſtrictas.Sic em̄ Plotin9 ille inſignis Pythagoriſta in libro de proprio cuiuſq̧ dæmone quarto Animas (inquit) extra ſenſibilē mundū profectas exiſtimandum eſt naturā dæmonicam tranſcendiſſe,omneq̧ gn̄ationis fatum, oēmq̧ huius mundi neceſſitatē q̄diu in mundo intelligibili habitant, huc uſq̧ Plotinus.Quotiens igit̄ de ueris diis,intelligētiis ſeparatis,formis purioribus,ſpiritibus diuinis,ſuperis,angelis & beatorum aīabus mentio fit, ſemp recordare ac animo tecum uerſa mundum illū ſupmum,intelligibilem,immaterialē,ſimplicem, abſtractū, cœlum incorporeum, olympum inuiſibilem,paradiſum mentalem,ſupernaturalem æthera,nec ſenſu nec ratione pceptibilem.Eo nunc dimiſſo ad noſtrū deſcendamus corporeū & ſenſibilem mundum cuius exemplar eſt in mundo incompabili deitatis & exemplū in mundo intelligibili formalitatis,& exemplariū ē αὐθυπόστατον in ſe ipſo.Vtq̧ unū origo eſt mentalis mundi,ſic duo nobis exordiū erit mundi corpalis,q non eſſet corpalis,niſi quatuor iſtis cōſtaret,puncto,linea,ſupficie,craſſitudine, ad exemplū cubicæ figuræ quam conſtituunt unum duo tria quatuor,Vnū em̄ poſitionē fixum creat punctū.Linea de uno puncto ad alterum protracta ē duobus fit.Supficies ex tribus oritur lineis.Craſſitudo quattuor naſcit̄,an̄,retro,ſurſum,deorſum.Ideoq̧ ſicut binarius per ſe multiplicatus numerando bis duo quaternionē producit. Ita binarius ſemetipſum in ſeipſum replicans atq̧ retorquens dicēdo, bis

X

duo bis,primum cubum facit.Ergo poſt qnarium quę tetragonica eſt py
ramis,quippe principium intelligibilis mundi,accedit ſex laterum octona
rii cubus,quem mundo ſenſibili architectum pficimus.Nam inter rerum
principia,non habetur ſeptenarii ulla memoria,qm̃ uirgo eſt nihil pariẽs,
iccirco Pallas noĩatur.Ad cubum ergo primũ diuertimur,ſane fœcundũ
numerũ,multitudinis uarietatiſq́ principem,ut q per duo ſit & per qua-
tuor cõſtitutus.Vnde ſicut Pythagorę pceptor Zaratas duo noĩauit ma
trem,ita nos cubum inde progrediẽtem appellamus materiam, omnium
rerum naturalium fundum,& fundamentum ſedemq́ ſubſtantialiũ for-
marũ.De q̊ Timæus Locrẽſis ille Pythagoreus in lib.de aĩa mũdi ſcribit.
ἐκ δὲ τῶ τετραγώνω γεννᾶσθαι τὸν κύβον ἑδραιότατον καὶ σταδαῖον πάντῃ σῶμα. ἓξ μὲν
πλευρὰς, ὀκτὼ δὲ γωνίας ἔχον .i. Ex tetragono naſci cubum ſolidiſſimum &
ſtabile oĩno corpus. ſex qdem latera,octo aũt angulos habens.Huic fun-
do ſi qua forma demerſa innitaẽ,huic ſolido receptaculo ſi fuerit illapſa &
in hanc ſedem materialem repoſita,nõ uage nec comuniter recipitur, ſed
ſtabiliter & ſingulariter fit indiuidua & incomunicabilis, tanq̃ aſcripticia
glebæ,tempori & loco ſubiecta, & quaſi de libertate in ſeruitutẽ materię
proſcripta.Igitur gemina profluere ab uno fonte rerũ tpalium principia
cernimus pyramidem & cubum.i.formã & materiam q̃ ex eodem tetrago
no dephendunẽ prodiiſſe,cuius Idea, ut ante oſtẽdimus,eſt Tetractys.Py
thagoræ diuinum exemplar.Symbola igiẽ primordialia q̃to potui breui⁹
explanaui, q̃ reuera nihil deſignant aliud q̃ materiã & formã. Cũq́ opor
teat tertium aliqd ponere q̊ uniantur,nec eñ ſponte confluunt nec cõtin
git fortuitus quarumlibet formarũ cõcurſus in materiã,neq́ unius rei ma
teria contingenter formam alterius recipit,non eñ ex corpore humano
mox atq́ deceſſerit anima generatur æs aut ferrũ,nec ex lapide fit lana,cũ
itaq́ oporteat ponere tertium aliq̃d quo unianẽ,erit, ut opinor, neceſſe
pricipium aliud q̃ priuationẽ Ariſtotelicã adducere quo moueaẽ materia
ad formæ deſyderiũ,ita ut ceſſante hac & hac forma, introducaẽ uiciſſim
iſta quædã & iſta.Nam priuatio & potentia nihil ſubſtantiue agunt cum
ſint nullius actiuitatis realis ob idq́ minimę entitatis,q̃to magis certã for
mam alicui materię nequaq̃ iungere aut unire poſſunt.Vndę inuenti ſunt
q dicerent loco priuationis motum eſſe tertiũ principiũ, q cum ſit accidẽs
quõ erit principium ſubſtantiæ? aut qs eius motus erit motor? Quare ſa-
pientius contemplati Athenienſes ambo,Socrates Sophroniſci, & Plato
Ariſtonis,pro motu ſeu priuatione agillimum actiuorũ poſuerunt deũ
dicentes,tria eſſe rerum principia.deũ,Ideam & materiam,q̊d ante Pytha
goras occulte ſymboliſſauit arcanis his notis aſſerendo principia uniuer
ſorum eſſe.Infinitũ,unum & duo.Infinitudinis deum,unitatis formam, al
teritatis materiam deſignans autores.Infinitum in mũdo ſuperſupmo &
incomparabili,unũ ſeu identitatẽ in mũdo intellectuali,duo ſeu alteritatẽ
in mundo

in mundo ſenſibili, eſt em̄ materia q̄dem alterationis mater. Coniūgit aūt deus materiā & formam per legē ipſi naturę impoſitā, Iccirco ante Pythagoræ tp̄a uetuſtiſſimus ille Orpheus in libro hymnorū, poſt Iouem .i. formam, qui ab eo noīatur ἀρχὴ πάντων .i. principiū uniuerſorū. Et poſt Iunonem .i. materiam quam uocat Διὸς σύλλεκτρον · παντογένεθλον .i. Iouis cōthoralē oīparentem, Iunonio enim cognomento materiam alloquitur his uerbis χωρὶς γὰρ σέθεν οὐδὲν ὅλως ζωῆς φύσιν ἔγνω. κοινωνεῖς δὲ ἅπασι κεκραμένη ἠέρι σεμνῶς .i. Abſq; em̄ te nihil oīno uitæ naturā agnouit, comunicas q̄dem uniuerſis ꝑmiſta ſupra q̄ pudice. Itaq; poſt (inq̄) Iouem formā, & Iunonē materiā, addidit idem Orpheus legem id eſt diſtributionē ut eſſet tertium naturæ principiū, cognoīauitq; id φύσεως δὲ βέβαιον .i. naturę confirmatiuū. Nam lex dicitur nomos græce ut noſti a nemo δὲ μερίζω .i. partior & diſtribuo, per inde atq; diſtribuens om̄ibus q̄d ſuū eſt uel q̄d ad ſe ꝑtinet. Hoc eſſe ait οὐράνιον νόμον σφραγῖδα δικαίαν (Sic in hymnis ſuis concinuit) .i. cœleſtē legē ſigillum iuſtū, lex em̄ naturę ſigillat una forma multas materias, ſicut tabellio una effigie annuli multas ceras. Iam uero quęlibet ſigillatę in materiam formæ non ultra uocant̄ Ideę, hoc eſt ſpecies, ſed τὰ εἴδη hoc eſt Ide ſcilicet formæ ὡς τὰ ἐν τοῖς κηροῖς ἐκτυπώματα ἀχώριστα τῆς ὕλης .i. Ceu illæ in ceris expreſſiones inſeparabiles a materia, ut ſcripſit Ammonius. Proinde apta nobis iā extat ſenſibilis huius origo mundi, quē pyramidis & cubi cōiugiū lege naturę celebratū peperit. Earū figurarū tetragonę baſes cōtinuo unitę dodecaedron efficiunt pythagoricū quippe ſymbolū, q̄ deſignat ipſum uniuerſum ex materia & forma compoſitū, illius recte meminit Alcinous de dogmate Platonis ſic dicens. τῷ δὲ δωδεκαέδρῳ εἰς τὸ πᾶν ὁ θεὸς κατεχρήσατο .i. Dodecaedro ad uniuerſum deus utebatur, ſcilicet cum hunc mundū fabricaret, Octangulo nanq; cubo ſi pyramidē ex quatuor triangulis æquicruribus eleuatā ſuppoſueris ędificiū dodecaedri artificioſe conſtruxeris ubi ſuccumbit cubus ſeu talus uti mater, & īcumbit pyramis uti pater. Sic enim Timæus Locrus ille nobilis Pythagoreus in libro de anima mundi. τὸ μὲν εἶδος λόγον ἔχει ἄρρενός τε καὶ πατρός. ἁ δ᾽ ὕλα, θήλεός τε καὶ ματέρος. τρίτα δ᾽ ἦν τὰ τουτέων ἔκγονα .i. Forma q̄dem inquit rationē habet maris & patris. Materia uero fœminę atq; matris, tertia aūt eſſe horū genimina. Ex his igitur oīa huius mundi quæ ſunt non ꝑperam affirmamus certis ſeminibus & ſecreta facultate fieri, ſane mira uarietate apparentia propter uariā formarum ad ſuas materias commenſurationē & infinitorū pene accidentiū q̄ συμπτώματα epicurus uocat admiſtionē, per abundantiā & defectū, litem & amiciciam, motum & quietem, impetum & tranq̄llitatem, rarū & denſum Vnde oriuntur orbes & ſtellæ, quatuor item elementa, ex quibus euaporant calidum & humidum, & frigidum & ſiccum, tum quęlibet etiam ſenſuum obiecta. Inde aliis aliud contingit, & efficit omnes res ut conuertant formas, mutentq; colores, Lucrecii teſtimonio. Sentis ne quantū nos iam

cum plebe philoſophorum ambulamus,& uulgariã terimus uiam quãdo
Y in hæc phyſica lapſi ſumus,quare cum multi multa de natura ſcripſere mi
nus uirium nobis adhibendũ eſt ut quid de rebus naturalibus ſenſerit Py
thagoras oſtendamus,a nobilioribus & diuinioribus ſumentes initiũ.Na
turales ſunt dii,ſupernaturales uero dii deorum,illos mũdus inferior alit,
hos mundus ſuperior fouet,unde & ſuperi dicũtur,de quibus ante haud
parum multa diſſeruimꝰ. Dii deorum ſimpliciſſimi & puriſſimi quia nuſq̃
ſunt ideo ſupercœleſtes ſunt,quia ubiq; ſunt,ideo nobiſcum ſunt,iſtic in-
digenæ,hic aduenæ.Nunq̃ enim in noſtro mũdo ſunt niſi miſſi,quare an
gelorum nomine gaudent cum ad hæc ima deuergunt, qm̃ regis regum
nuncii ſunt, habitu tñ & facie nobis apparent quali uolunt iuxta liberta-
tem arbitrii ſemp beneficiorum erga nos amantiſſimi.Sed inferiores dii
ad ſupercœleſtia nunq̃ migrant,ad nos uero & ad noſtra qñq; legationẽ
aſſumunt,unde & pari modo eſt qñ angeli nominant̃.Deus autem Opt.
Max. tam infima q̃ ſuprema & media ſingula penitiſſime inhabitat, ita ut
nihil ſit entium ſine deo.Præterea dii orbis noſtri præſtantiores ſunt.In-
feriores aũt in corpore humano animæ,quanq̃ illi apud corpora,hę ĩ cor-
Z poribus.In medio aũt horum ſua loca tenent dæmones & heroes.Dæmo
nes prope deos heroes prope animas.Quorum Pythagoras in aureis car
minibus meminit,& ſingulis quibuſq; ſuum tribuit cultum. Nec illis tamẽ
aras ſanguine fœdari nec animalia immolari permiſit,niſi publicę utilita-
tis cauſa,magis aũt thure atq; hymnis quotidiana & priuata ſacrificia fie-
ri uoluit.Vnde illud extat,Thure deum placa,uitulum ſine creſcat aratro.
Cunque homo ſit quędam mundi huius effigies unde Microcoſmus hoc
eſt paruus mundus nuncupatur,in multis paria recepit mundana nomina
μεταφορικῶς & more tranlaticio.Mens enim in homine deus appellatur in
ſtar mentis ſummæ ac primæ,aut per homonymian, aut per participatio
nem.Et anima rationalis quæ per mentem ad uirtutes & optima quæque
uoluntatem inclinat,dicitur dæmon bonus ſiue genius,quæ uero per ſan
taſiam & prauas affectiones uoluntatem ad uitia & peſſima quæque tra-
hit,nominatur dęmon malus.Quamobrem Pythagoras deum orat ut ho
mines a malo liberet, & omnibus oſtendat quo dæmone utantur. Exuto
demum corpore ſi fœdata uitiis manſerit, fiet dæmon malus, & uita eius
δυσδαιμονία Id eſt infœlicitas uocatur.Sin uero abiecerit uitia nihiloque mi
nus impreſſus ei duret ſollicitudinis character, nec penitus omnem erga
humanos & mortales etiam quantumuis uirtutis mores affectionem re
liquerit, aliquanto erit tempóre bonus dæmon, & in huius mundi amœ
nitate fœliciter fortunatéque deget ſingulari ſemper cum lætitia, tan-
quam quæ bene geſſerit adhuc memori ſecum mente uolutans ad ea-
dem recte gerenda nondum extinctam retineat uoluntatem, cuius uita

græcis εὐδαιμονία. id eſt, fœlicitas dicitur. Vnde illud Virgilii Maronis ortum eſt. Quæ gratia curruum armorumq́ʒ fuit uiuis, quæ cura nitentẽis paſcere equos, eadem ſequitur tellure repoſtos. Illam animam priſcos lemurem nuncupaſſe accepi, cuius generis ſi quis ſit qui beneuolentia erga nos ita ducatur, ut noſtri & noſtrorum curam ſortitus, pacato & quieto numine domũ poſſideat, lar dicit̃ familiaris. Sin aũt propter aduerſa uitæ merita nullis bonis ſedibus, interuagatione ceu q̃dam exilio punit̃, terriculamentum bonis hoĩbus inane, at noxium malis, larua noĩatur. Cũ uero incertum eſt qua ſortitione fruatur, lar ne ſit an larua, nomine Manẽ deum nũcupant, cui honoris gratia dei uocabulum addidere, qm̃ eos pronunciant etiam deos qui iuſte ac prudẽter uitæ curriculo gubernato mortem ſanctam obierunt. Cæterum promiſcue deos, angelos & dæmonas etiam eos noĩamus ingenuos ſpiritus, q ſingulis qbuſq́ʒ hoĩbus cuſtodes addicti, minime conſpicui, ſemp̱ adſint non modo actorũ teſtes, uerũetiã cogitatorũ, q nos q̃q́ʒ poſt mortem ſequant̃ uſq́ʒ ad ſummi dæmonis poteſtatem iudicium atq́ʒ tribunal. Omnia hæc ad nos ex Pythagora fluxerunt, q̃ ipſe partim ab ægyptiis, partim ab Hebreis atq́ʒ Chaldeis, & apud Perſarum ſapientiſſimos Magos didicit, poſteriſq́ʒ tradidit, q̃rum meminere p̃ſtantiſſimi autores. Mercurius Termaximus ægyptiorum illuſtris legiſlator & contemplantiſſimus ſcriptor in ſermone perfecto ad Aſclepium. Timeus Locrus in libro de aĩa mundi, Heſiodus in operibus & diebus. Plato per Diotimam in conuiuio. Per Socratem in Phedro, Itidemq́ʒ in Philebo. Per Atheniẽſem hoſpitem in legibus, & Epinomi, aliiſq́ʒ librorum ſuorum locis. Porphyrius de abſtinẽtia animatorum. Iamblichus de myſteriis. Proclus in Alcibiadem. Plotinus in libro de amore & in libro de proprio cuiuſq́ʒ demone. Maximus Tyrius in binis diſputationibus de dæmonio Socratis, multiq́ʒ græcorũ alii, q̃s e latinis Cicero in uoluminibus de natura deorum, de diuinatione, & in ſexto de repub. & ille quoq́ʒ Madaurenſis Apuleius in libro de deo Socratis, & reliqui poſt illos imitati ſunt. Nec deſunt ex peripateticis q de motoribus orbiũ ſyderum atq́ʒ ſtellarum, & præſidibus elementorum tractauere, ſiue corporibus illis aſſiſtant, ſeu illorum cuiq́ʒ pro cuiuſq́ʒ anima inſint, mitto dicere. Iam ſolum quæ reſtant de mundo ſenſibili paucis enumerabimus. Mundũ igit̃ hunc qui eſt æthernitatis imitator dixit Pythagoras, continentiã eſſe oĩm totorum ſecundũ ordinationẽ quæ ſit in eo, qui tametſi eſt corporeus tñ incorporea habuerit prima principia, cui ſtoici non ſunt in hoc aſſenſi, putauerunt eñ ea fuiſſe corporea quia ſpiritualia. Eundẽ ipſe & genitũ & corruptibilẽ aſſeruit ſed prouidentia & indulgentia dei nunq̃ corrumpẽdum. Dixit q̃q́ʒ corpora elementorũ eſſe rotunda, p̄ter ignem q coni figurã preferat, Colorem eſſe corp̄is apparẽtiam. Tempus, circulum, mũdi extimũ,

motum,differentiã quãdam seu alteritatem in materia,generationi & cor ruptioni passibilem materiam subiici.Necessitatem incumbere mũdo,& quædam de necessitate fieri,quædã ex fato,quædã electione,quedã a for tuna,quædam casu,horũ causam esse humanæ rationi occultã,cui astipu latur & Anaxagoras.Mũdum itẽ cœpisse ab igne,arbitrabat̃ ipse noster. Dexterũ eius in oriente,sinistrũ esse in occidente.Tum sequutus Thaleta cœlũ in quinq; zonas diuisit,deinde in æquinoctia & solstitia utraq; bina & arctũ.Haud aliter etiã terrarũ orbẽ.Preterea oĩm primus repit obliq tatẽ zodiaci iuxta solis meatũ. Lunã uideri aiebat solũ terrestre ignitũ,in se habẽs cãpos mõtes & ualles.De aĩa hoc modo pronũciauit q̄ sit nume rus se mouens quã p uires ita distribuit.Vitale circa cor,rationale & men tale circa caput,Totã interire non posse,nã rationalẽ esse sempiterni dei opus,irrationalẽ uero corruptibilẽ.Eidẽ autori referenda uidet̃ diuinatio uerior ad sacrificia.Humanũ semen utilissimi sanguinis spumã esse uoluit materię corporeæ,sed incorporea uirtute p̄ditam.Cęterũ fœminã pariter semen emittere.Deinde non solũ hoĩem sed alia q̃q; animantia rõnem ha bere absq; tñ mente.Q̃ aũt magna pars horũ nõ rationaliter agere uidẽt̃ certe corporũ dyscrasia culpat̃,quia debitis non sint dotata instrumentis, Ideo uerba non hñt siue cicures seu ferę,sed symbola & notas certas pro uerbis tenent,qbus signis inter se cogitatus suos exprimant.Sic igit̃ bestię loquunt̃,nõ dicunt,q̃d græce significantius aiunt λαλοῦσι μὲν, οὐ φράζουσι δὲ oĩm illorũ Plutarchi uolumina de placitis philosophorũ testes cito ualde bonos.De reliqs mũdi huius siue substãtiis seu accidentibus scriptores ex tant pene innumerabiles in oĩ philosophorũ secta,q̃rũ alii gñaliter sunt lo cuti de uniuersi natura, ut Aristoteles,Theophrastus, & tui Arabes.Mau riq; prope oẽs,alii particulariter de singulis qbusq; rebus, ueluti Iulius Pollux,Dioscorides,Plinius,& his similes.Capita cũctarũ tñ disciplinarũ q̃tusq; posteriorũ a Pythagora philosophię thesauro tanq̃ hæres app hendit,& eã hereditatẽ literario studio excoluit,proq; peculiari qsq; boni tate ingenii q̃tũ ualuit maxie adornauit & pro uirili extẽdit. Sed qd cũcta uel scire uel opinari iuuat? si nõ in hac nobis uita oẽm adimant mœrorẽ & cruciatũ in altera post uacuitatẽ malorũ nõ addãt cumulatissimã oĩum bonorũ cõplexionẽ q̃ tã studiose didicimus.Quid iuuat deniq; q̄ bñ sciẽ do malefacimus,& malefaciẽdo nõ oĩno metu uacare ac ita nullo animi trã qllo statu frui possimus.Quid rursum q̄ monitis pbe obediẽtes instar iu mẽtorũ semp iussa exeqmur,alioq oĩbus ĩ rebus stulti,stolidi,fatui,fungi,bar di,blenni,nihil a bruto distantes.Quare opportunũ uidebat̃ Pythagoræ oẽm philosophiã ad beatitudĩs exoptate fastigiũ & expeditã ęterni gaudii securitatẽ destinare,quã ĩ cõtẽplatiõe sũmarũ & diuinarũ rerũ collocauit. Eũ fructũ ceu fœlicis arboris ĩdefessa philosophãdi studia nr̃a pculdubio

ſequuturũ putauit,ſi nos pri⁹ aĩa purgata uehemẽter declinem⁹ a uitiis,& colam⁹ uirtutes diligẽter,q̃ plane nullius mali nobis ĩpis cõſcii læta mente hilariq; ſtudio mathematicis ſpeculationibus incũbamus, q̃ nobis medię obuerſant̃ inter res naturales & diuinas,ſunt eñ a materia partim inſeparatæ ut naturalia,partim ſeparatæ ut diuina,circulus nanq; ſeu harmonia quanq̃ abſq; materia non ſubſiſtit,tñ abſq; materia eſſe intelligit̃, q̃nimo nullius materiæ agitur cura cum quælibet mathematica tractamus.Cum igitur difficile ne dicam impoſſibile fuerat intellectũ noſtrum ſubito a naturalibus ad ſupnaturalia & ab oĩno materialibus ad penitus immaterialia tranſilire,iccirco uoluit Pythagoras diſcipulis ſuis quaſdã res in mediũ ponere quas & ſenſu aliq̃ modo poſſent & intellectu cõphendere,demonſtrationeſq; illarum ob hanc cauſam mathemata ſeu matheſeis hoc eſt diſciplinas noĩauit,quem uero de iis librum cõpoſuerat Eruditionum ſiue Inſtitutionum inſcripſit,quaſi iuuenibus ac pueris aptum,propter q̃s & id nominis elegit παιδευτικὸν.in quo totum quicq̃d dici poterat de numeris,de figuris,& de harmoniis explanauit.Inde tanq; ex uno illuſtri fonte quatuor lympidiſſimi riui emanauere,quas nos quatuor liberales artium facultates appellamus,arithmetica,geometria,muſica,ſane aſtronomiam inter naturalia connumerans pro maxima parte in librũ quem appellauit phyſicũ coegit,q; in motu corporũ conſiſteret. At q̃m de illis apud q̃plurimos noſtra ætate literarũ peritiſſimos, tam lata eſt expeditio,ut q̃libet earum rerum ſingularẽ facultatem faciat,& quęlibet facultas propriã claſſem ducat,unãquãq; ſuis p̃ceptoribus committã,& propter multã modo noctem cœnæq; noſtræ apparatus p̃ſentes,finẽ loquẽdi faciam q tot uerbis hactenus tolerantiſſimas auris tuas immodeſte auſus ſum obtundere. Tum Marranus.Iuro ſuperos,inq̃t,tanta me dicẽdo uoluptate oppleuiſti ut nulla mihi ſit muſa gratior,& nunc cœnę oblitus oẽm pene famem ad doctrinæ tuę cupiditatẽ retuli,quanq̃ uideo caupone circa magnificentiã & ſumptus epularũ eſſe curioſum,tu uelim tñ contẽtius reliquã Pythagoræ philoſophiam explices eam q̃ ad uirtutes,mores & reipub.induſtriam ptineat,idq; utcunq; potes q̃breuiſſime,dum ſtructores cœnaturis nobis triclinium ſternant,& cætera parent.Igitur audi Marrane oẽm (Philola⁹ inquit) hanc partẽ ſub noĩe urbanitatis contineri Pythagoras uoluit,quo circa,unum inter reliqua uolumen compoſuit,q̃d πολιτικὸν noĩauit.i.ciuile ſeu ut fortaſſe haud ſatis proprie uerterunt latini,de repub. perinde atq; non ſolum explanet q̃ multitudinẽ concernant, uerũetiã ſingula cuiuſq; ſua q̃ morum ſunt & uirtutis. Qui eñ ciuitati p̃ficitur niſi dignus ſit etiã qui domum ſuam regat & ſeipſum quoq;,is plane inauſpicato eligitur, μέρος ἐστὶν ἄρα ὡς ἔοικε καὶ ἀρχὴ ἡ περὶ τὰ ἤθη πραγματεία τῆς πολιτικῆς .i.Portio eſt igitur ut uidetur & principium circa mores tractatio,ipſius politicæ, ut

in libro magnorũ ethicorum ait Ariſtoteles.Quæ qdem ciuilitas ex om̃i
uirtutũ numero conſiſtit,cuius ptes ſunt uirtute p̃diti hoĩes in unã conſue
tudinem admiſſi.Nam malorũ conuerſatio non iam ciuitas reputanda eſt
ſed cõuẽticula ubi uitia ſunt ſicut inter bonos uirtus,ut Theognis ille Me
garenſis in libro ad Cyrnum.Diſces recte qdem a rectis,at ſi ſociere pra
uis,tũ perdes teq; animumq; tuũ.Omiſſa itaq; contẽplatiua ſapientia quã
ad naturam retulit Pythagoras & in librum phyſicũ recluſit de principiis
& cauſarum modis ,q̈ ex Monade ĩdefinita dualitas,ex illis numeri,ex nu
meris puncta,ex pũctis lineæ,ex lineis planæ figuræ,ex planiſ ſolidæ figu
ræ,ex qbus ſolida corpa & ſenſibilis ille mundi globus cum ſuis orbibus ,
miſtorumq; elementis,igni,aere,aqua & terra fiant oriãturq; ,ſingula pe
nè (ut ipſe ſolet) p allegoriam obuoluta,tum deniq; relictis pariter ma-
thematicis q̃ per librum Pædeuticũ,hoc eſt,de inſtitutione,ſuis oſtendit,
recenſendum arbitror ſtrictim q̃ de moribus docuit,de qbus in politico
diffuſius ſcripſit,& in carminibus aureis inſtar ſũmæ cõtractius,Quę cũ
ætate noſtra legant̃ publice,nunc ſola proſequar eiuſcemodi ſymbola ſine
ſcriptis tradita ut diſcipuli memoriæ uiribus freti conſueſcerent ad ſigna
prolata bonis moribus uiuere profeſſumq; philoſophię ordinem q̊tidie
inter ſe arcanis teſſeris affirmare.Quorũ ẽ numero haud quaq̃ pauca illu
ſtris ERASMVS patria ROTERODAMVS profeſſiõe The
ologus,eloquẽtiſſimorũ noſtro ſeculo facile princeps & dulcis ſiren cum
ingenti ſua laude quam de politiorũ literarum ſtudioſiſſimis qbuſq; opti
mo iure meretur,in libris ſuis uel poſteritati admirañdis Adagiorũ lucu-
lenter expreſſit.In conſequẽdis ſane uirtutibus Pythagoras haud parum
conſuetudini tribuebat,adeo in teneris cõſueſcere multum eſt. Vnde mo
res dicti ſunt ἤθη quaſi ἔθη hoc eſt conſuetudines, q̊d ſtagirita ille ſæpe in
ethicis approbat,& noſter ipſe,iuſſit optimã uitæ rõnem eligere,illã nãq;
iucundam (inqt) reddet conſuetudo.Vniuerſam itaq; moralem philoſo
phiam ordinabat in tris metas,principio in dei diuinorumq; cultũ.Secũ
C do in ſingulorum q̊rumq; hoĩm ad ſe ipſos reſpectum.Poſtremo erga cę
teros officium,nam q̊d ad diuina p̃ſtantius attinet In primis nihil eſſe gra
tum ſuperis docuit q̊d non ſit ſordibus uacuũ & plane purgatũ, quare id
adagiõis tradidit crebro habẽdũ in ore μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων
.i.non eſſe libandũ diis de uitibus non putatis.De puriſſimo q̊q; adore ſta
tuit ſacrificia fieri.Vnde eſt ſuum illud.Ne ſacrifices abſq; farina.Sacrifi
cium hoc Pythagoricum maxime uetuſtũ eſt q̊d uino & pane fit.Quę aũt
deo dicata ſunt,ultra nõ debeñt ad humanos uſus tranſferri,admonebat
igitur ſæpe dicens,A gallo candido abſtineas.Perſeuerandũ uero eſſe in
humilitate ueris adoratoribus hoc ſymbolo p̃cepit καθῆσθαι προσκυνήσοντας
.i.ſedere adoraturos,nã q̈ in adoratione oporteat circũquaq; proſpicere
de quo

de quo illud ortum est, Adora circuactus, prudentiam circa diuinas pces indicat ne iure in nos ita retorqueri possit, nescitis qd petatis. Cęterũ quo ad nos ipsos recte uiuendi norma consistit in hoīs decoro, q̄d extremorũ est medium, inter abundantiam & defectum, utrolibet em̄ uitiosus est & mācus & cētimanus. Inde symbolũ hoc Staterā ne transilias, pcipit studiis & actis oībus moderamen adhiberi, apertius aūt qd ipse dixit. Salem apponito, id ad affectiōes nr̄as q̄ passiones appellant recte ptinet. Est em̄ sal nota modestię, q̄m in cibatu hoīs admittit nec nimi⁹ nec minimus, utrūq; sane respuitur & q̄d insulsum est, & q̄d salsissimũ. Igitur salem ne trāsgre diaris prouerbium q̄q; fuit, Proinde affectiones in nobis passionesq; uniuersæ quadam mouent apparentia boni aut mali, bonis letamur p̄sentib⁹ tristamur malis, rursum bona concupiscimus futura, mala timemus. Ergo gaudium & mœror elementa sunt passionũ ex qbus oēs animorũ nostrorum motus oriuntur, q̄rum rectitudo uirtus dicitur, obliqtas uitium. Apparent tñ sæpe nobis bona q̄ mala sunt, & econtrario q̄ bona sunt, uident non bona, multum em̄, ut ait Seneca, uerũ & uerisimile inter se differunt, quare cōtingit error facile in imperito uulgo cuius magna copia est. Eum Pythagoras suis discipulis auertere studuit symbolice admonens Per uiā publicā ne ambules. i. ne uulgi sequaris errores. Nam q̄ usurpari etiā hoc uolebat Extra publicam uiā ne uadas, iam insinuauerat loquendũ esse ut mlti, potiusq; q̄d apud oēs cōstat, tu ne impugnes. Vnde istud est, Aduersus solem ne loquaris, ne uidelicet īcidas in pericula, q̄d recte monet illud Acutum gladiũ declines. Id fit si honesta uerecundia utaris in publico, cuius hæc nota est Aduersus solem ne meiito. Nunc igitur sublato circa bonum & malum errore, temperandũ esse statuit uoluptati & mœrori, cupiditati & timori, quare dixit, Risui ęque atq; tristiciæ manus non dedendas Nam gaudiis & uoluptate nos frui secundũ harmoniā iussit, hoc est cum honesta quadā temperantia quam appellauit lyram. Vnde hoc symbolũ ᾠδαῖς χρῆσθαι πρὸς λύραν. i. cantibus utendũ ad lyram, non prorsus inane mysterium fuit, quo semp ante initium soporis utebant, ne pturbatis molestarentur insomniis, q̄ dum irruissent, surgētes iussit lecti stragula excutere ac conuoluere, hoc est insomnia glomerare in unũ & reiicere, ne rememorata grauarent. De mœrore sic loquebatur. Arctum annulũ ne gestato, p q̄d exclusit cunctũ animi dolorē, nisi sup admisso peccato, quapropter in suis ita cecinit carminibus. Mala qdem si feceris dole. In cæteris Pythagoras Cor ne edēdũ mādauit, id sic est, ne te excrucies, quin ubi efferbueris in iram Ollę uestigiũ in cinere confundito, q̄d designat ab ira deferuescendum & p̄teritorum malorꝫ tollendam esse memoriam. De cupiditate hoc modo. Quæ uncis sunt unguibus ne nutrias, idq; cōtra manus rapaces cōstituitur, imo neq; de q̄tidiano uictu sis abunde sollicitus, quare ait. Chœ

nici ne insideas,est aũt chœnix cibus diurnus,quam uocant p̃bendam,alii sportulas appellant.Pariter uero ne ullum auariciæ in animo tuo reconditæ argumentum ostentes,ita commonuit.Quæ deciderint (inquens) ne tollito,per q̃d uetuit etiam suarũ queq; rerum non decere ardentiorem esse amatorem.De formidine ita.Ne reflectas ubi ad terminos perueneris, q̊ symbolo nõ tm̃ trepidare mortẽ prohibet,uerumetiã quicq̃d in fatis est q̃tumcunq; terreat.Hi nanq; sunt termini definiti & determinati q̃s transire non poteris.Frustra igitur times q̃d reflectere aut uitare nequeas, ab eiuscemodi quippe casu nusq̃ resilire,fortitudinis q̄dem laudatæ ac egregię magnanimitatis est.Enumerauimus p̄functorie notas Pythagoricas. Primum q̃ ad diuina p̄tinent,deinde q̃ ad hoĩes singulos quosq;. Nunc alter erga alterum q̄bus moribus utatur,ausculta paucis,cunq; nihil amicicia sit optabilius,incumbit summa post deos cura,uirtute amicos parare ut est in carminibus aureis,tñ non transeunter quoslibet. Iccirco ipse dixit.Ne cuiq; inieceris dextram.Et dum penetralibus tuis dignũ amicũ inueneris,oĩm tuorum participem eum facias,Ob eam rem ipse Pythagoras hoc alios ante omneis usurpauit adagiũ. Amicorum oĩa comunia. Timæo & Cicerone attestantibus.Est em̃ amicus alter ipse,q̃ fit ut amicicia sit ἰσότης .i.æqualitas & eadem aĩa.Minime aũt admittendi sunt in amiciciã hoĩes alioquin interne albi,tñ nigram caudam foris gestantes (exp̄to crede) q̄bus nihil fert terra pestilentius,picæ mendicæ Cyanoleucæ cauda inter scapulas nigricante,om̃ia simulantes & dissimulantes hypocritę.Dixit itaq; Pythagoras μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων.i.Ne gustes ex iis q̄bus est nigra cauda, ii sunt falsi fr̃es q̊s atratos uocãt,ὅτι τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελαίνεται ut scripsit Tryphon grammaticus.i.Falsum em̃ in extremis nigrescit. Reliquos leuioris amiciciæ parũ utiles siue cognatos siue amicos supra modũ nec cõtemnas nec acceptes.Quod instituit allegoria hæc, Vnguium criniumq; præsegmina nec cõmingito nec insistito. Neq; abest quin oẽm ingratum conuictorẽ & singulos nobiscum susurrones hoĩesq; garrulos cate uitare iubeamur,unde illud extat Cohabitantes nobiscũ hirundines ne habeamus,porro amicus consulto recipiendus est,at receptus non facile abiiciendus.Frangere nempe amiciciã inhumanũ est,quare dixit.Panẽ ne frangito.Tu uero ita uelis amicus esse ut amici oĩa perinde cures atq; tua cui non blandis uerbis & sermonũ fuco placeas,sed studio ueri.Sedes em̃ amiciciæ ueritas est,non adulatio,propter q̃d ipse dixit.Oleo sedem ne abstergas. Vtq; conciliandus est bonorũ amor,sic nõ est cõmouẽda malorũ iracũdia,hoc ipsum admonet Ignem gladio ne fodito.Est p̃terea uiri boni officium prodesse oĩbus,nocere nemini. Nam si uel molestiæ autor,uel oneri imponendo socius accesseris,non profuisse quidem,magis aũt grauasse diceris,ut ita uitio locum dedisse uidearis.Tunc autẽ uirtuti potius

tuæ gra

tuæ gratiam mereberis cum onus deponenti ſuccurras ut leuet̃ pondere uelocius, hoc illud eſt q̊d dixit φορτίον συγκαθαίρειν μὴ δὲ συνεπιτιθέναι. i. Onus ſimul deponere, non aũt ſimul imponere, haud ſecus atq; ſi dicat, ad id co adiuuato ut hoĩes moleſtia leuentur, non grauent̃. Indignus uero & puer ſis uir moribus ſicut non eſt interimendus ſubito, ita tibi ueniat minime fouendus. Quare interdixit Cibum in matellam ne immittas. Eam deniq; ferocitatẽ deponamus oportet ut prorſus nemo ſeuiat in queuis innocentem. Precepit em̃ & illud Pythagoras Mitem arborẽ non uiolandã nec lędẽdam. Vnde illud extat in ſymbolis Piſces ne guſtato. Eſt profecto piſcis animal eiuſmodi quod ipſa natura nullo pacto lædit hoĩem. Nunc q̃tum ad rempub. attinet adhuc id reſtat citandũ q̊d ipſe dixit, Coronam ne carpſeris, ſignificans legẽ non uiolandã. Et illud itẽ In uia ne ſeces ligna. Quo monemur publica & quæ ſunt uniuerſitatis non eſſe turbanda. Q꞉ uero ſapientem haud deceat faſtus & maieſtatis inflatio, publici ue honoris tumor, arcanũ hoc ſymbolũ nos exhortat̃ A fabis abſtinendum. Magiſtrat⁹ em̃ fabis eligunt̃ priſcorũ more. Innumerabile aũt deſyderat malũ q̃ſquis anxie occupat⁹ eſt in capeſſenda republica. Quo magis ne populũ dehortando male offenderet, maluit diſcipulos recondito myſterio tanq̃ fidus magiſter ab omni ambitione auertere, ut memoria ſemper tenerent uidelicet ὅτι οὐ δεῖ πολιτεύεσθαι. plura horum non dubiũ eſt quin Hipparchus & lyſis Pythagoræ auditores memoriter tenentes p̃cepta doctoris, q̃ illi cũ cæteris conſcholaſticis ingenio ſuo pro libris ſeruarunt, in auditorio thebarum prodiderunt. Ea tñ & non omnia uidi & ad finem properans non oĩa pſtringere uolui. Hoc unũ uolui neſcius ne eſſes & obliuioni haud cõmitteres oẽm ferme Pythagoricã philoſophiã eſſe notis uerborũ & tegumentis rerum plenam, eũq; tradendi morẽ ut ante dixi ab Hebreis credit̃ & ægyptiis ipſe ad græcos primus tranſtuliſſe. Solebant em̃ ægyptii quibuſdã fictis ĩter ſacerdotes literis ſacra comunicare, ut eſſent plebi ſecreta q̃ & diutius admirationi forent & attentius caperent̃. Vnde illi Coloſſi ſtatuæ, aræ, arcus, & æra publice inciſa literis ægyptiorũ ſacris, prominebant ſpectanda uniuerſis, ſed non niſi myſtis & initiatis hieroglyphis intellecta ut de iis Chæremon & Orus, ęgyptiorũq; multi ſcripſere. Sic Pythagoras meus eſſe nõ putabat uiri ſapientis aſino lyrã exponere aut myſteria q̃ ita reciperet ut ſus tubam, & fides graculus, & ungenta Scarabæus, Quare ſilentiũ indixit diſcipulis, ne uulgo diuinorũ arcana patefacerent, q̃ meditando facilius q̃ loquendo apprehendant̃. Tum Marranus. Ne, inquit, unus tibi poſſideas oro Pythagorã m̃ Philolae, ſed noſtrũ eſſe patiaris, non ſolius tuum. Eqdem ipſe mihi uideor de tuo ſermone haud admodum ſurdus neq; immemor Pythagoriſta euaſiſſe, q ut cuncta myſteria, metaphoras, ænigmata, ſententias, apophthegmata, allegorias, ſymbola,

notas,ſigna,ſacramenta,tanti uiri & oĩm primi philoſophi quæ tu obiter
& pfunctorie catalogi ſpecie recenſuiſti,cõmendarẽ memoriæ,locis Tul
lianis & arte rhetorũ in te audiendo ſum uſus.Quin uis periculũ faciã. Aſ
ſeruiſti em̃ ſi rite recordor Pythagoram tribus uoluminibus oẽs philoſo
phiæ partes complexũ fuiſſe phyſico,pædeutico & politico.i.naturali diſci
plinari & morali,q̃ moriens (ut alias audiui) filiæ teſtamento mandaſſe
fertur,ne uel extra familiã ederet,immo nullaten⁹ publicaret.Ipſe uero di
gnis tm̃ & numero paucis,dum uiueret oĩa q̃ illic continebant̃,maxĩe aũt
mathematica,uiua uoce nullo utens inuolucro plane demonſtrauit.Cęte
ris cætera in parabolis.Ergo aliter loquens,aliter ſentiens (& ſi ſemꝑ idẽ
ſapiens) per quædam ſymbola ceu memoracula doctrinã ſuam ſuis imp̃-
titus eſt,ita ut ad priſcorũ imitationẽ aliud dictũ,aliud referret intellectũ.
Ab eo nanq; ut de primis exordiar pro deo ponit̃ infinitũ & unũ,pro reb⁹
incorporeis numeri,pro corporeis figuræ,pro miſtis harmonia, pro ſor
dibus & peccatis,uites non putatæ,pro eo q̃d eſt in uita puriſſimũ, farina.
Gallus cãdidus nota eſt deo dedicati,Sedere deſignat humilitatẽ,Circũa-
ctio prudentiã,& hęc q̃ ad diuina.Iſtud ad rem priuatã & uirtutes ſpectat
Statera ſymbolũ iuſticiæ,Sal notat moderamen,Via publica errores uul
gi,Sol ponit̃ loco manifeſti & apti,Acut⁹ gladius ſignificat picula, Lotiũ
inuerecũdiã,Cãtus uoluptatem,Lyra harmoniã, Stragula lecti,inſomnia,
Annul⁹ ſtrict⁹ dolorẽ,Eſca cordis cruciatũ, Olla ebullitionẽ iræ,Vngues
recurui rapinã,Chœnix alimentum,Res decidẽtes fortunam,Termini fa
tum,iſta ſunt hoĩs quoad ſe ipſum,illud iam ſeqtur quod uerſat̃ erga alte
rũ,Dextra notat amicitiã,Nigra cauda falſos fratres,Vngues et crĩes ſym
bola ſunt propinq̃rũ Hirundines garrulorũ, & eorũ qui excedũt ingra-
ti,Panis myſteriũ eſt ueræ amicicię, Oleũ adulationis ſignũ,Ignis iracun
diæ,Gladi⁹ exacerbatiõis,On⁹ moleſtiã inſinuat, Matella figurat ĩdignũ,
Arbor mitis hoĩem utilem,Piſcis hoĩem innocẽtem.Hactenus de re pri
uata. Nũc de republica.Corona ſignũ eſt legis & regimĩs,Ligna uiæ res
uniuerſitatis,ambitionẽ Faba demõſtrat, oĩa ſymbolica,oĩa figurata et
allegorica.Qꝫ niſi plura in diſcipulis Pythagoræ putares inueniri poſſe,
profecto hæc oĩa reducerem ad eius uiri mathematicas proportiões,qm̃
unum & duo prima progreſſiõe fiũt tria. Ecce rempublicã,& ter tria ſunt
nouem,ecce rem diuinã,& ter quatuor ſunt duodecim. Ecce rem priuatã
q̃ad alterum,& quater quatuor ſunt ſedecim.Ecce rem priuatam q̃ ad ſe.
Eſt igit̃ reſpublica trigonus,& res priuata tetragonus,& ſicut ſe habet ſe-
decim ad duodecim,ita ſe habet duodecim ad nouẽ,ſingula in proportio
ne hemiolia,hoc eſt ſeſquialtera.Vide q̃ docilis te ꝑceptore ſum,& q̃ egre
gie pythagoriſſo.Tu uero quẽ meipſum facis? Tum Philolaus,Plane Py
thagoreum,inqt,iam em̃ tibi ꝑmitto rumpere ſilentium,ſatis diſciplinarũ

habes, si oĩa formalia intellectualiter intelligas. Ad hæc Marran⁹. Ego certe quid hoc sit ignoro. Dicam, ait ille, Si oĩa quæ tibi apparent, a sensu ad mentem transferas, hoc est, si corporeas passiones omneis reiicias & mentis contemplatione pfruaris. Iam uerbi causa in latissimo campi spacio longe distantem a te hoĩem uidere te uelim, tu uero ignorãs qd rerum sit existimabis uel agri terminũ, uel truncũ esse, habet em̃ figuram rectã, & materiam tua opinione immotã, propius cum aspexeris, cogitabit̃ in arbusculam succreuisse. Reiecta igitur penes te cemetaria mole, uegetare id putas uita plantæ, tum si motu progressiuo iuxta uos ambo accedatis, continuo arboris forma euanescẽte succurrit tibi aĩalis cuiusdã imago nescienti atq́ dubitanti sit ne gryphes an ciconia, uel alia quælibet ingens auis, bipes em̃ est. Iamq́ factus propior cernis q̄ caudam & alas non habet, & ambulat erecto capite, mox relinquis oẽs formas priores, & formam cogitas humanam. Ergo una cum obuiã fueritis, salutem prior dicis, & respondet iste loquens rationaliter, tum neq́ fauni neq́ satyri aut alius tibi phasmatis oritur suspicio. Sed plane hoĩem esse agnoscis uel uicinũ uel amicum, quẽ ubi de parentibus suis & propinquis ut fieri solet interrogas, ipse omni quæstioni tuæ satis faciens recedit. Eoq́ discedente, solus tecum meditaris hũc hoĩem & ex parentibus esse natum, & parentes rursum ex parentibus, & illos ipsos pariter è semine humano, & semen illud ab hoĩe q̃dam esse, tandemq́ cum natura respuat infinitũ, uidebit̃ forte haud admodũ impossibile unum aliquẽ assignare hoĩem q fuerit ortus sine semine humano. Ita in xii. libro post naturalia scripsit Aristoteles, & eum appellat τὸ τέλειον. i. pfectum. Cunq́ accepto feras dari a philosophis hoĩem talem pfectũ, cui⁹ corpus non sit natũ ut cæterorũ hoĩm, tunc discurres p ratione ad hoĩs animam, semp de pfecta ad pfectiorẽ & nobiliorẽ. Eadẽq́ possibilitate arbitraberis concedi q̃q́ aĩam certam, non ita creatã ut cæteras aĩas, sed forte q̃ se ipsam cõcreauerit, et eam esse non solũ pfectã aut aliis pfectiorẽ, uerũ etiã cunctarũ q fuerũt, sunt, erũt aut fore possunt, pfectissimã, hanc in hoĩs mortalis corpe sitã separabis a corpe, ac supra reliquas aĩas separatas (q̃n ipsa est nobilissima) locabis in nobilissimũ nõ locũ sed habitaculũ. Nobilissima uero mansio est proxima deo, q̃d Stagirita late prosequtur in lib. ad Alexãdrũ de mũdo. Illã aũt nos in orizonte mũdi supsupmi q dicit̃ incomparabilis habitare iudicamus, ubi est unio dei & creaturæ. Sicut in orizõte æternitatis ponimus motorẽ primi mobilis ĩmobilẽ, in q̃ mũdus corpore⁹ & incorporeus cõueniũt. Hac iam uia humanã formã, intellectualiter uertisti in formã separatã, & eandẽ mentaliter ad æthernitatis supmã duxisti mansionẽ. Vnde oĩbus angelis & aĩabus gratiosis summa instillat beatitudo, & oẽs aĩæ salutiferæ ad eandẽ aĩam ceu ad regulã quandã regulantur. Quod utiq́ de corpe illo pfectissimo cuius ante meminim⁹ Pythagorice D

nõ negarẽ.Nã ipſe dixit hoiem poſſe fieri deũ imortalẽ, p qd ſentẽtiã ſuã dare oſtẽdit,q una gloria partẽ hoĩs utrãq glorificare poſſit,& totũ hominẽ facere beatũ,qñ maximus ipſe deus aut utrãq inſorbit,ac ſua deitate ĩbibit,aut aĩæ cõmittit ut corpori ſublimato claritudinẽ & glorificationẽ ſuã influat. ὡς ὁμοζύγῳ καὶ ὁμοπορεύτῳ, συναπογραφέντι τε καὶ συναθλήσαντι.i.Tanq̃ cõiugato & uiarũ comiti,ſimulq cẽſito,& q̃d ſimul certauerit.Hoc Pythagorę dogma repullulauit ab Orpheo,q̃d in exitu hymni ad Mercuriũ dep̃hendit.Iã tibi p̃ oculis pendentẽ cernis Homeri cathenã aureã in Iliados octauo ab Ioue cœlitus fragilitati nr̃æ demiſſam in terras, p quã temet ipſum ope diuina in ſublime leues cũ agẽdo tũ contẽplãdo.Neceſſe nãq fuerit prius ſecũdũ mentẽ uiuere,poſt tandẽ mẽte cõtẽplari & contẽplãtẽ ardẽter aſcẽdere,qm̃ uita eſt cõtẽplatiõe prior,quarꝫ cũ utrãq deceat eſſe purã ad cõſequẽdũ id q̃ nihil eſt purius,certe purgãda prius uita eſt, dein de illuminãda cõtẽplatio.Quod igit̃ in ea quã attulim⁹ rerũ a rebus abſtractiõe uidiſti,tu id in te ipſo experire,ut p rõnem ad mentẽ redeas,& exter nis te oĩbus explices,q̃d M.Antoninus Impator impat ἄπλωσον σεαυτόν.i.explicato te ipm̃.Oportet em̃ ex hac uita migrãtẽ in alterã,oĩne indumentũ exuiſſe ac nudũ pficiſci,nõ modo ab oĩ materia & corpeis appẽdiciis,uerꝫ etiã ab uniuerſa pturbationũ affectionũ et paſſionũ mole pfugũ atq libe rũ,q̃d ſcite admodũ Lucianus Samoſatẽſis in dialogo Charonis & Mercu rii oĩm philoſophiſſimo docuit quẽ niſi legiſti lege & imitare.Quid aliud eſt obſecro q̃d Pythagoras in tria diuiſit q̃ nos in diuinæ uirtutis ueſtigia ponãt,niſi purgatio,illuminatio & pfectio.Sic em̃ ait. ταῦτα πόνει, ταῦτ᾽ ἐκμελέτα, τούτων χρὴ ἐρᾶν σε, ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει.i.Hęc labora,hæc meditare,hęc oportet te amare,hęc te diuinæ uirtutis in ueſtigia ponent, q̃d Hierocles de uiribus aĩę nr̃æ rõnalis æque ĩtelligi uoluit amori diuinorũ applicatis,& hęc nos,inqt,deo ſiĩes faciẽt.Verba Pythagorę cõſyderem⁹.Tria nãq poſuit qb⁹ iũctis anagogice poſſum⁹ ad ſummã beatitudinẽ puenire.Laborẽ uirtutis q̃ in actiõe cõſiſtit.Meditationẽ q̃ multis diſciplinarũ ſtudiis nutrit̃,& Amorẽ q nos ut neceſſariũ uinculũ deo connectit, primũ moralis,ſecũdũ naturalis cũ mathematica,tertiũ ſtudioſis theologia ubertim exhibet,nec unũ ſine altero p ſe ſatis eſt,ſed tria hęc cõuenire oportet.Id docte qdẽ ut oĩa Porphyri⁹ maximus Pythagoricorũ explorator in libro primo de abſtinẽtia aĩatorũ,tractat his uerbis q̃ ob grauẽ teſtimonii autoritatẽ afferre libuit. οὐκ ἔστιν inquit ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῖν θεωρία, λόγων ἄθροισις, καὶ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἄν τις οἰηθείη, οὐδὲ συνισταμένη κατὰ πῦρ, οὐδ᾽ ἐν τῷ ποσῷ τῶν λόγων λαμβάνει τὴν ἐπίδοσιν. οὕτω γὰρ οὐδὲν ἐκώλυεν, τοὺς πᾶν μάθημα συνάγοντας, εἶναι εὐδαίμονας.i.Nõ eſt beata nobis contẽplatio,uerborũ accumulatio & diſciplinarũ multitudo,quẽadmodũ aliqs forte putauerit,neq cõſtituta ſecũdũ hoc,neq pro q̃titate rationũ ac ſermonũ accipit incremẽtũ.Sic em̃ nihil prohiberet illos q omnem cõgregarẽt diſciplinam fore beatos.

Et aliquan

Et aliquanto post,ut omittam reliqua breuitatis gratia sic ait. Καὶ ἡμᾶς δεῖ ἐντεῦθεν εἴπερ πρὸς τὰ ὄντως οἰκεῖα μέλλοιμεν ἐπανιέναι, ἃ μὲν ἐκ τῆς θνητῆς προσειλήφαμεν φύσεως, ἀποθέσθαι πάντα, μετὰ τῆς πρὸς αὐτὰ προσπαθείας δι' ἧς ἡ κατάβασις γέγονεν ἀναμνησθῆναι δὲ τῆς μακαρίας καὶ αἰωνίου οὐσίας καὶ πρὸς τὸ ἀσώματον καὶ ἄπαθον σπεύδοντας ἐπανελθεῖν, δύο μελέτας ποιησαμένους, μίαν μὲν. καθ' ἣν πᾶν τὸ ὑλικὸν καὶ θνητὸν ἀποθησόμεθα. ἑτέραν δὲ, ὅπως ἐπανέλθωμεν καὶ ἀναληψόμεθα ἐναντίως ἐπ' αὐτὰ ἀναβαίνοντες ἢ ἐνταῦθα καθήλθομεν .i. Et nos oportet hinc siqdẽ ad uere propria uelimus redire quæ de mortali assumpsimus natura abiicere uniuersa,cũ ipsa erga illa affectione per quã descensus nobis contigit, reminisci autẽ beatę & ætherne essentię,& ad incorporeũ ac impassibile studẽtes ascendere,duas meditationes facientes,unã qdẽ secundũ quã om̃e materiale et mortale deponamus,alterã aũt quatenus reuertamur et redeamus,aliter ad ea ascendẽtes q̃ hic descẽdimus.Et iterũ post sermonẽ haud ualde multum iubet nos illic Porphyrius a sensu & imaginatiõe oĩqȝ irrõnali quæ sequit̃ inde conditione,passionibusqȝ eiusmodi,animũ penitus segregare quatenus ꝑmittit naturę necessitas,rite uero disponere articulatimqȝ cõponere q̃ ad mentẽ ꝑtinent,tranqllitatẽ paceqȝ ex bello q̃d aduersum irrationalitatẽ gessimus parãtes,ut nõ solũ de intellectu & intelligibilibus audiamus,uerũ etiã pro uirili simus fruẽtes eius contẽplatione, tũ in naturã incorporeã trãslati,tũ uiuẽtes cũ ueritate ꝑ mentẽ,nõ ultra falsę cũ corporũ cognatis.Soluere itaqȝ multa nobis indumẽta debemus,tũ uisibile hoc indumentũ carneũ,tũ ea qbus interius sumus induti pelliceis ꝓxima.Huc usqȝ Porphyrius q ea de re lõge plura differẽdo prosequtur,oĩa istuc tendentia ut ꝑ sensibilia ueniamus ad ĩtelligibilis & mẽtalis boni fruitionẽ,honeste uiuẽdo,pure cõtemplãdo,& diuinę amãdo,q̃ oĩa de Pythagora nostro tanq̃ e q̃dã ingẽti cũctarũ disciplinarũ flumine duxit. Ego uero,Marranus aiebat,ab iis q̃ mihi ordine recẽsuisti plane in eã moueor opinionẽ qȝ flumen illud suũ Pythagoras ex infinito Cabalistarũ pelago cuius fœlicẽ nobis Simon nauigationẽ pollicetur in agros grecoꝝ limitauit, unde nostra tãdẽ studia irrigare queamus,Ita pares mihi uident̃ esse inter se Simonis de Cabalistis & tui de Pythagoricis tã sermões q̃ sentẽtiæ. Nã qd aliud intẽdit uel Cabaleus uel Pythagoras,nisi aĩos hoĩm in deos referre, hoc est ad ꝑfectã beatitudinem promouere.Quę aũt alia uia q̃ similis utriusqȝ tradendi modus & ambobus æqua exercitatio per symbola & notas adagia & parœmias,ꝑ numeros & figuras,ꝑ literas syllabas & uerba, Sic hypsilon Pythagorę iuuẽtutis symbolũ extat.Sic prima syllaba Iliados signũ est & nota oĩm librorũ Homeri q̃t sint numero ĩ utroqȝ ope. Sic uerbum cãdidi significat bonũ,atri malũ.Haud aliter & Simõ nr̃ primã Pentateuchi literã,& pẽtagrãmati mediã ad alias res trãstulit,& Raham, autore Dauid Kimhi,allegorice pro Abrahã mutuatꝰ est,& cętera q̃ de sermone ad nos habito satis meminimꝰ.Sed audi q̃to clamore nos caupo ipe ad cœnaculũ uocat,heus ad epulas.Et Philolaꝰ.Eqdẽ,inqt,cupiẽter edã,qn Imus

IOANNIS REVCHLIN PHORCENSIS LL. Doc. De Arte Cabaliſtica, Liber Tertius.

POſt ubi digreſſi lumēq; obſcura uiciſſim Luna p̄mit ſuadētq; cadētia
ſydera ſōnos, ambo ſoluūt̄ ī ſoporē, p̄miſſa adhortatiōe alteriꝰ erga al
terū ne ultra primū mane obdormiſcerēt, expgefaciēdos igit̄ fore curarūt
Et poſtero die dū de more īduūt̄, interea meminerūt eiꝰ diuerſorii Caupo
nis uerba lōga & uaria qbꝰ ad heſternas epulas hoſpitibꝰ recēſuerit fuiſſe
q̄ſdā ſupiori die a romana curia Frācofordiā miſſas ꝓpoſitiōes & cōcluſi
ones, cōtra īhibitionē aplicam ab Aſtaroto q̊dā fictas et cōcinnatas aduer
ſus Io. Reuchlin, propt̄ libros nō cōburēdos iā plus qnquēnio crudeles p
ſecutiōes īnocēter ac ſiḻaīo forti & īfracto paſſum, p̄ foribꝰ ſapiētię ac tē
plorū ueſtibulis Romę affixas, & mox ī lutū ſtercꝰ & cœnū ibi ꝓiectas &
cōculcatas iuſtis ex cauſis, tū qa p̄ter Sūmi Pōtificis uolūtatē & abſq; reue
rēdiſſimoꝝ iudicū noticia corā qbꝰ ea lis poſt Aſtaroti appellationē hacte
nꝰ triēnio ī Curia pēderet tale facinꝰ fuiſſet attētatū, tū ꝙ uniuerſis īnoteſ
ceret eā cōſcriptionē aptiſſimis ſcatere mēdaciis. Principio nāq; polliceri
Aſtarotū ī p̄ſentia Papę cōcluſiōes eas fore diſputādas, & Papā tn̄ nega
uiſſe ac certe ꝓhibuiſſe, qm̄ ī mltis ęſtate ꝓxīa publicis Romę ſeſſiōibꝰ ha
bitis ea cā plene fuiſſet diſputata & diſcuſſa corā doctiſs. mūdi luminibꝰ,
eccleſię catholicę p̄latis, archepiſcopis, epiſcopis, gn̄alibꝰ ordinū, et eoꝝ ꝓ
curatoribꝰ, pœnitētiariis, doctoribꝰ, magno numero theologię iuriſq; pi
tiſſimis uiris, q Capnionē eſſe abſoluēdū decreuiſſent. Deinde ꝙ ignomi
nioſe appellauerit Oculare ſpeculū ſcādala & erroneas cōtinētias, cū tn̄ li
ber iſte ſit p apoſtolicā ſentētiā diffinitiue admiſſꝰ. Tūc etiā ꝙ de eodē libro
ita ſcripſerit, ꝙ ſit a qnq; uniuerſitatibꝰ dudū igni addictꝰ, q̄ certe ſūt me
rę nugę, clara et cādida mēdacia, qa nulla in om̄i terrarū orbe ſit aut fuerit
uniuerſitas q̄ oculare ſpeculū cōdēnauerit, ſed tm̄ ſingularia q̄dā capitoſa
capita, uertiginoſo cerebro heteroclita, & ſupino errore decepta, cōuēti
culariter & cōſpiratiue cōtra iuris & iuſticię formā ī oculare ſpeculū liuo
re tabuerint, & ſua, ut aiūt ſentimēta conflauerint. Poſtremo eos aiūt q lu
to & cœno corrollaria illa īuoluerint & reuoluerint affirmare ſolitos, ī eiſ
dē cōſcriptiōibꝰ nihil cōtineri ab alpha ad O, q̊d nō antea ī defenſiōe pub
lica Io. Reuchlin cōtra calūniatores ſuos Coloniēſes iuſtificatū ſolutū & re
ſolutū fuiſſet, q̊d lectori cuiq; lucidiꝰ ſtellis claruerit. Aſtarotū itaq; ſemp
eādē cātilenā ꝓ turpi ſua lingua canere. Hos cauponi ſermōes fuiſſe cū ho
ſpitibꝰ & cōuiuis ſuis dixerūt Philolaꝰ iunior & Marranꝰ, graue nimiū pu
tātes, ī re tā parua & puerili, tot annīs tā ferociter digladiari, Et ſimul atq;
ueſtiti erant, tū Simonis domū uti conſtituerāt uelociter ſeſe corripuerūt.
Cūq; īter ſe ut ipſorū uſꝰ ferebat amiciſſime cōſalutaſſent, Marranꝰ ſic īci
pit. Q̄ nos delectauerit pridiana diſputatio tua ugnerāde Simō īcredibile
admodū eſt & uix dici pōt ita ſumꝰ te nobis abſente īpatiētes moræ, q p̄ter
ullā erubeſcētiā mox atq; p̄teriit ſabbathū tuū aṅlucani aduenimus. Et ille.

Veneritis prosp̃e,ĩqt,amici optimi,an nõ & uos hodie ferię tenẽt quẽ diẽ
Soli nũcupatis.Tũ Philola9.Pythagorica sum9 turba,inqt,dies omneis fe A
stos agim9,qñ hilari mẽte cõtẽplamur,nec sabbathũ aliud qppiã cẽsemus
q̃ relictis negociis secularib9 dare opam ut adhęreat̃ diuinitati.Sic em̃ no-
bis Pythagoras iussit,autore Laertio, ξυνῆναι δεῖ τοῖς θεοῖς.i.conuersari opor
tet cũ diis.Nisi ꝙ tu numerũ uenerarís septimũ,ocio aptissimũ, q etiã no-
bis pythagoreis nihil rerũ parit,& Minerua noĩat̃.Tũ Simõ,Legi auscul B
tãdũ est q̃ sua cuiq; distribuit & naturę ipsi pro aĩa est,uoluit em̃ ea & uiri
bus corporũ seruire,sine qb9 nec rõ sana esse nec mẽtis lumẽ cõseruari ua
lide possit,quapropter mediationẽ mẽsis lunæ hoc est septimã uitę partẽ C
qescere cõstituit,in qua nihil agere liceat,nisi q̊d obmissum irrepabiliter
noceat.Eę noĩantur si recte memini Romanis ferię statiuę uniuersi populi
cões & faciũdis rebus diuinis cõsecratę,utq; nõ semp philosophari Neo-
ptolem9 pmittet ille apud Enniũ,ita nõ semp,nõ oĩb9,nõ oĩa de deo medi
tari uel ex nr̃is sunt q p̃cipiãt,sed est & qñ & qb9 & q̃tũ,Naziãzeno ad Eu
nomianos autore,quẽ aliqñ gręce legi uirũ & doctissimũ et eloquẽtissimũ
in Achaia cũ degerẽ.Ita nõ uilescet q̊d est optimũ & ĩfinitũ finite pro nr̃a
mẽsura cõcipiet̃.Sex ergo dieb9 opamur,at septimo q̊q; die & corpaliter
ociamur q̃tũ pmittet uiuẽdi necessitas,& mẽtaliter post uolũtatis purgati
onẽ diuinis ĩtẽti sum9,& festiuit̃ cũ oĩ trãqllitate res sacras laudam9, soliq;
tũc deo seruim9.Huc uergit q̊d dicũt Cabalęi nr̃i שבת הוא סוד
אל חי .i. Sabbathũ est mysteriũ dei uiui,ut in Porta Lucis cap.ii.Extat
nãq; symbolũ mundi supioris hoc est Iobelei ęthernitatis,ubi cessat oĩs la
bor, q̃re gemino dicẽdi usu legib9 ĩdicit̃ qnto deuteronomii.Obserua diẽ
sabbathi,q̊d uult ĩtelligi actiõib9 exteriorib9 iuxta mũdũ ĩferiorẽ. Et Exo
di xx.Memora diẽ sabbathi ad sanctificãdũ illũ,uidelicet aĩæ uires cõiũgẽ
do mẽti ad cõtẽplatiõis pfectũ iuxta mũdũ supiorẽ. Agnoscitis iã nec ꝙ
sabbathũ est nota diuini seruitii q̊ sens9 & rõ absoluũt̃ ab occupatiõib9 ma
terialib9 q̃tũ pmittit humana ĩbecillitas,& energia mẽtis alligat̃ occupatio
nib9 formalib9 ad cõsyderãdũ q̃ sursũ sunt.Istud lex uoluit p hęc duo ỽba
ĩnuere שמור זכור .i.obserua,memora,qb9 intelligũt ex magistris
nr̃is qdã p̃ceptũ sabbathi esse affirmatiuũ & negatiuũ dicẽtes, obserua .i.
caue,q̊d semp eis uitare significat,quaten9 nos arceat ab oĩ q̊d sanctitati cõ
trariũ est.Alii obserua explanant custodi,ut nocti custodiã attribuãt,& re
cordationẽ diei,ac illud haud oblique ad Cabalistarũ q̃drat fundamẽtũ,q
hũc mũdũ esse noctẽ & mũdũ uẽturũ.i.supiorẽ ac ĩtellectualẽ esse diẽ pu
tãt,hic seruos degere,isti cuiuere liberos,his dicẽdũ caue custodi obserua,
illis reminiscere recordare memẽto,qm̃ hęc uox זכור .i.reminiscere cõ
tinẽs p̃ceptũ affirmatiuũ pcedit ex amore,uerbũ uero caue p̃ceptũ nega
tiuũ ĩplet̃ ex timore,liberorũ aũt est amor,seruorũ timor,ita oĩm p̃cepto
rũ reputamus alterũ altero nobili9.Ferme in hãc sentẽtiã lõgiore tractatu

Moyses Gerūdēsis ī Exodo scripsit,qb⁹ duo esse sabbatha recipim⁹ ducti
scripturę testimonio Ezechielis xx.Sabbatha mea dedi eis.Nā pluralis lo
cutio duorū numero cōtēta est,qppe non solū ut gñaliter uno uocabulo
singulas feriarū spēs ī lege numeratas de⁹ exprobrare nobis uoluerit,quē
admodū Dauid Kimhi & Thalmudici opinanť,uerū etiā ut peculiari hoc
noīe datū optimū & donū pfectū a deo nobis cōcessum, q̊d Iobeleū supi⁹
D ap pellam⁹,memori semp mente cōplectamur. De q̄ Porta lucis sic זך
היא שביעית עליונה שנקראת יובל: i.hęc est heb
domada supna q̄ uocať Iobele⁹. Vñ oīs remissio ꝓpiciatio & īfusio grę de
scēdit quā satis nemo eloq ualeat,cū nec ocul⁹ qdē uidit unq̄ o de⁹ p̄ter te.
Est em̄ שבת שבתון sabbathū qetis & sabbathū sabbathorū q̊ aīę
humanę oēs purę reiecta labe tādē redibūt libere ad hæreditatē patrū &
mittēť ī possessionē uere nostrā atq; ꝓpriā quā acqsiuim⁹ & retinem⁹ p
aīam Messihę de tribu Iuda septimi ab Abrahā pr̄iarchę ꝓcuratorio noīe
in orizōte mūdi supsup̄mi iuxta scripturā.Et supra Iubileū mittet radices
suas.Ieremię xvii.Quę īterp̄tať Cabalista ille p̄stātissim⁹ Sopher Ama in
libro הרזים .i.recōditorū,psalmi undeuigesimi super uersu Dies diei.
כל איש אל משפחתו ואל נחלת אבותיו
ישוב כלומר שיתעלו בבתות אל מקום
אצילותו שהוא פלג אלהים מלא מים: .i. Vult dice
re unusq̄sq; ad familiā suā & ad hæreditatē patrū suorū reuerteť,quasi di
ceret,ꝙ ascēdēt p angelos ad locū destinatiōis suę q̊d est flumē dei repletū
aqs.Hęc Rabi Ama,& sunt aquæ q̄ supra cœlos sūt in mūdo intelligibili
שהוציא מרוח הקדוש ubi obseruātes sabhathū fruūť & ci
bāť hęreditate Iacob pr̄is eorū,ut dixit Isaias.Sane illud ip̄m qdē est sabba
thū Cabalistarū oī tpe sanctificādū, ī q̊ nō carnis sed aīę seqmur uolūtatē
& meditamur diuina,nihil cōtra deū intēdētes,q̊d pro lege oīb⁹ gētib⁹ ex
tat,qm̄ ex ipsa natura pullulauit. Vos em̄ qb⁹ lex Moysi lata nō est,Iudęo
rū cerimonię haud astringūt ut numero seruiatis,q̊d & Iarchas quōdā re
cte Apollonio negauit.Nec a uobis numerū extorq̄bo,sed qetū & trāql
lū aīum posco,soli deo diuinisq; deditū,q̄ maxīe in anagogica speculatiōe
cōsistit,uti est ista īter nos disputatio a uobis tātope desyderata. Tū Mar
ran⁹.Oīno pficiēdū est,inqt,nā cœpisti Cabalā uenuste admodū tractare
q iā nobis plusq̄ clare ostēderis nō tm̄ posse nos hodie uerū etiā debere
de altissimis rebus dissertare.Id tu nōne mecū postulas Philolae⁹ Acille.
E Certe qdē.Emuero nūc ei⁹ disciplinę ītrauim⁹ nauim,& mox ī ipsa prora
sentimus,Cabalā aliud nihil esse nisi (ut Pythagorice loquar) symbolicā
theologiā, ī qua nō m̄o lr̄æ ac noīa sūt rerū signa,uerū res etiā rerū. Quo
aīaduertim⁹ Pythagorę philosophiā fere oēm esse a Cabalęis ortā,q pari
modo symbolicum tradendi morem ad græcos transtulit,qn egoipse q̄q;

cum sodali hoc meo te uehementer oro ut dicēdo ac potius docēdo pgas. Tum Simon. Non mihi tm̄ iactantiæ usurpauerim, ut docere uos audeā, nec bene tutum fuerit in re tam perplexa, nondū extraneis cognita, p̄sertim romane doctis, p̄ter admodum pauca quæ annis supioribus Ioannes Picus Mirandulæ Comes, & Paulus Ricius q̄ndam noster ediderunt, etiā usq; ad hodiernum latinis non satis intellecta. Vereor em̄ si docerem tam peregrina dogmata, ne mihi haud secus atq; multis ante bonis contigit uiris, inuidorum turba ignominiose obstrepat, qui omne q̄d nesciunt iprobant, & facile malignandi studio uerba in alienum sensum detorquent cōtra loquentis uoluntatē, q̄s Cicero calumniatores uocat, ego si dici grāmatice liceat calumnienses appellauero, qm̄ uos ipsi æque meos Theologistas Phariseenses noīare cōsueuistis. Sed palam testor utrūq; uestrum me nihil docere uelle, dicere aūt magis & recensere, si qd apud Cabalistas legerim q̄d uobis haud displicere putem. Exequar igitur primum, q̄d illi ultimum intēdunt, nam omne studiū suum & uniuersam opam uni huic proposito impendere curāt, ut in hac uita fœlicitatē & futuri ęui ꝓ captu qq; suo ꝑpetuam beatitudinē consequant̄. Quod maxime oīum hoc medio fieri posse confidunt, Si tandem aliqn̄ id q̄d sibi sentiūt pro utriusq; mundi statu esse optimū sedulo & gnauiter app̄hendant, cuius possessio adeptis iucunda & pfecta sit quies, nimirum cum etiam quęq; alioquin aīalia q̄tumuis bruta fœlicitatē suam gestire tum uisa sint cum q̄ optima sibi existimant iis fruant̄, & ad ea ptingant quæ cupiditati suæ afferunt satietatē. Cernitis bouē depascere floridum aliq̄d & uiride pratum, non qdem totū sed deliberata electione nunc hanc inqrere herbam nunc illam. Subitoq; aliam qdem facile relinquere, aliā aūt prorsus obmittere, donec ad consentaneum & uescum sibi alimentū pueniat q̄ cōsistat & requiescat. Hoc modo Cabalistę post campos scientiarū latissimos, & prata cōtemplationum oī amœnitate ornata multas & uarias qualitercunq; olētes herbas degustant, ut demum toto gramine pstrato illud diuinū Moly reperiant, cui⁹ quanq̄ radix nigrescit, tn̄ flos Homeri opinione albus enitet lacti similis, q̄ inuento cunctas repulisse miserias uident̄, appetitus sui finē in hoc mūdo consecuti fœlicem. Virtus uero Moly est, opa difficilia radix, flos animorꝝ trāquillitas, hoc omne nisi p̄sentis seculi uera fœlicitas esse aliud nihil ne credi qdem possit. Futuri aūt beatitudo est app̄hensio summi boni, supra q̄d nullum bonū, & a q̄ est oīs bonitas, q̄d a nulla mera creatura comp̄hēditur. Sed tum app̄hendi asserit̄ cum pro cuiusq; captu proxime accedit̄, ut si qs fimbriā uestimenti app̄hendat, hoīem indutū app̄hendisse dicat̄. Ad illud bonum q̄d deus noiatur non plane a nobis poterit ob nostrę cōditionis fragilitatem nisi gradibus atq; scalis ascendi, q̄ qdem ut uos loqui cōsueuistis instar Homericæ catenæ, ut uero Iudæi nos secūdū diuina eloquia dicim⁹ certe ad speciē scalæ Iacob patris nostri de supcœlestibus por G H

riguntur in terram,tanq̃ restis quædam aut funis aurea cœlitus ad nos di recta,ueluti linea uisualis uarias penetrans naturas. Aspicitis nanq; solem cuius radius ad uisum nostrum proficiscit̃ ꝑ orbem Veneris,ꝑ orbẽ Mercurii,per orbem Lunæ,per orbem ignis,per orbem aeris,& tangit corpꝰ opacum speculi concaui,reflectitq; inde ad stupam aut lanam aridã quam splendore suo incendit uehementer usq; in cineres,eiusdem uero flammæ species ad oculos peruenit nostros,& a sensatione interiori suscipitur, suscepta iudicatur ab æstimatione,tandem discurrit̃ a ratione redeundo uiã qua p̃sens operatio oĩs est progressa,tum hæc prudenter nobis ostendit q̃ nam modo formæ interiores deferant̃ per spiritus animales ad imaginationem & æstimationis iudicium, q̊ etiam modo externæ ab intraneis recipiantur,q̊ item a flamma species in perspicuo usq; ad pupillã intendãtur, qua uia ex incẽdio speculi cõcaui orta sit flãma,& q̃modo radius incẽdere potuerit,q̊ deniq; modo ꝑ multa media sibi non connaturalia continuet̃ splendor,qua rursus sit proportiõe compandus aer ad ignẽ, ignis ad sphęrã lunæ,& reliqui orbes ad reliq̃s. Singula hæc ratio nostra disputat per iter compositionis & resolutionis ultro citro susq; deq; gradiẽs,& modo hæc modo illa cogitans,neq; cessat ratiocinari usq; dum ꝑ phantasma effigiem,intentiones splendorẽ lumen lucem luminare scilicet ad ipsum de q̃ loq̄mur solem reuerterit. In primis imaginem lucidã agnoscit, deinde iudicat ipsam esse propriã illius flammę stupeę quã pridẽ oculi uiderant, tum ꝙ intentio eius a re uisa ꝑ diaphanon ad oculũ foris producta etiã intra fuerit recepta. ꝙ item stupa sit terrestris, ꝙ splendor sit aereus,ꝙ flãma ignea,ꝙ candor accidens diaphano inhærens,ꝙ transeat ꝑ lucidum atq; ꝑspicuum,siue aer illud sit seu ignis aut cœleste aliq̃d,secundũ formę substãtialis energiam & opationem peculiarẽ,deinde meditata sua nobiliori cuiq; semꝑ accommodãs,relicta materia secũ de forma disputare incipit, non iam artificiali ut cuius scrutiniũ huc non attineat q̃ rectius figura nominetur q̃ forma,sed naturali tm̃ aut supiore. Pergit itaq; ratio & formarum aliquas reperit esse particulares nunc & hic,reliquas uero uniuersales semꝑ & ubiq;,tum ex particularibus quasdam corpibus inexistentes q̄bus dent ut sint,alias aũt formas coassistẽtes q̄bus p̃stent ut sic sint, alias oĩno separatas a corporeis essentia uirtute ac opatiõe, q̃ tñ iccirco nomẽ nũq; formæ amittunt, atq; uel dii ,uel angeli,uel intelligentiæ, uel animi beati,uel mentes,aut alio q̊libet uocantur noĩe. Quæcũq; aũt sunt uniuersales eæ non ultra formæ sed Ideæ siue species dicuntur a multis q perq̃ proprie loqui didicerunt. Sic ratio sane tantisper ascendet dum poterit,cũ aũt ita fuerit discurrendo extenuata ut formas q̃ corpibus nec insunt nec assunt tãq̃ naturæ nõ subiectas cõꝑhẽdere neq̄at,mox subsidiariũ accersit intellectũ q plane ut hãc materiã abstrahit ab hac forma ceu asini cuiusdã

in agro

in agro ſepulti,quam natura induit graminis forma ex cadauere illo flore
ſcente,ita rurſus formam q̊q; ſimpliciter a materia conatur abſtrahere,id
uero experitur arduū eſſe ac laboris plenū,facile em̄ eſt abſtrahere mate
riam a forma,ſed formā abſtrahere a materia difficile,quapropter intelle
ctus ille purgatiorem ſe eleuat,ut menti occaſionē in ſe influendi præbeat
cuius claritate fretus formas agnoſcit nonnullas eſſe penitus a corporeis
eſſentia uirtute ac op̄atione abſolutas,& ob id neq; loco neq; tp̄e conclu
ſas,quo uere oporteat eas arbitrari ſupra cœlos eſſe, ubi ceſſat motus &
tempus.Hinc uolūtatem noſtrā inſtruit ut eſſe quędā credat extra cœlos
entia optimā uitam ducentia qua toto æuo fruantur,ibiq; illum ſecūdum
inchoare mundū,luminibus uiuis & mētibus puriſſimis offertiſſimū,quē
poſſit intrare animus humanus fortiter contēplando, certe multo potius
q̄ oculus corporeus tranſcēdere orbem ſolis acute uidendo. Vtq; ſolem
non aſpicimus niſi ſol nos reſpiciat,ita mundum ſupiorem uidere neqm⁹
niſi & ille nos uideat,eſt em̄ totus oculus ipſe q̊q; ſole clarior, Solem aūt
cōp̄hendimus per lumen ſolare,ita diuina cōp̄hendimus per lumē di
uinum,& q̄ uiſu corporeo poſſumus non ſolum orbē ſolis,uerum etiā ſu-
periores ſtellas & ſummū cœli capere,cur non poſſet mens noſtra q̄ uirtu
tem corporeā modo q̊dam infinite p̄cellit altius ſuſpicere ac mundi arche
typi cōtenta uidere,cum tanta propinquitate concauū & conuexū ſupmi
cœli uniantur,a q̊ conuexo æthernitatis orizon nihil diſtare uideat̄. Intue
mur itaq; (mihi credite)alterius mundi diuina mutuo,& illa nos uiciſſim
intuentur,ueluti duo directe oppoſiti oculi p̄ unicā lineam uiſualem reci-
proce circūacti. Tum Philolaus.Oīa,inquit,quæ doces Simon Pythago
rica ſunt & Italicæ philoſophiæ propria quā inter nos heri diſcuſſimus pa
rumper ego & Marranus mecū.Ad hęc ille. Vos eq̄dem q̄d appellare du
xeritis pythagoricū ignoro,at hoc ſcio hæc eſſe Cabaliſtica q̄ hacten⁹ pro
poſui,a priſcis Cabalæis tradita,& oīa lege diuina Hebræorū complexa.
Hinc naſcitur illa enumeratio quinquaginta portarum intelligentię circa I
quas tantop̄e Cabaliſtarū ſtudia deſudāt,diuinitus a Moyſe dei ſeruo re
ceptarum,quarū cognitionē ipſe q̊q; poſteris nobis tradidit uniuerſitatis
conditionē explicantium וכבר אמרו רבותינו חמשים
שערי בינה נבראו בעולם וכלן נמסרו למשה
חוץ מאחד שנא ותחסרהו מעט מאלהים:
.i. Iamq; dixerunt Magiſtri noſtri quinquaginta portæ intelligentiæ pro
ductæ ſunt in mundo,& oēs illæ traditę ſunt Moyſi p̄terq̄ una,quia dictū
eſt,minuiſti eū paulominus a diis.Sup̄ iſto Cabaliſtarū ſermōe dixit Ram
ban in Geneſeos exordio,q̄ eiuſcemodi omne Moyſi traditū per portas
intelligentiæ,contentum eſt in lege diuina Iudęorum,uel ſenſu literali uel

allegorico,per dictiones,uel arithmeticas ſupputationes,uel geometricas literarum figuras ſiue deſcriptas ſeu tranſmutatas,uel harmonię conſonā tias ex formis characterū,coniunctionibus,ſeparationibus, tortuoſitate, directione,defectu,ſupabundantia,minoritate,maioritate, coronatione, clauſura,apertura & ordine reſultātes.Et per illam quoq; legem a diuino ſpi ritu adeptus eſt Salomon rex ſapiētiſſimus omne qd nouerat de q ſcriptū eſt in libro Regum q deus ei dederit ſapientiā & prudentiā multam nimis quaſi arenam in litore maris & creuerat ſapiētia Salomonis ſup ſapientiā oīm orientaliū & ægyptiorū,& erat ſapientior cunctis hoībus, & diſputa uit ſup lignis a cedro q̄ eſt in libano uſq; ad hyſſopum q̄ egreditur de pa riete,& diſſeruit de iumētis & uolucribus,& reptilibus,& piſcibus. ultra hæc confirmat noſtrā ſentētiam Gerūden ſis & concludit ita וכל זה ידע בתורה והכל מצא בה בפירושיה בדקדוקיה באותיותיה ובקוציה : i.Oīa hęc cognouit per legem & oīa inuenit in ea per expoſitiones ſuas,per grammaticas ſub tilitates & per literas eius,& p calamiſtrationes illius.Contigit aūt ei hoc, poſtq̄ ad plenū fuiſſet duodeqnquaginta portarū intelligentiæ rationē conſecutus,q̄ aperiunt oīm creaturarum cognitionē.Sunt em̄ cunctæ res uniuerſaliter in quinas conditiones diſtributæ.Nam aut elemēta ſunt,aut elementata,aut animę,aut cœleſtia corpa,aut ſupcœleſtia incorporea.Ho rum fortaſſe qdlibet decem recipit conſyderationes quarū capitula ſunt q̄ ſequunt̄.Genera generaliſſima,genera ſpecialia, ſpecies generales, ſpe cies ſpecialiſſimæ,res indiuiduæ, q̄ ulterius cōſtant materia & forma,uel qbuſdam utriq; proportionalibus,contrahunturq; ſingulariter differen tiis,proprietatibus & accidentiis.Decem hi tam eſſentiarū q̄ intelligentia rum modi per quinq; multiplicati qnquaginta ianuas aperiunt per quas intramus in creaturarum penetralia illa eminentibus notis in opibus ſex dierum deſignata,& a Cabaliſtis ſtudioſe dephenſa receptaq;.Iam iſto ar tificio ænigmaticus ſcrupus a Comite Mirandulano inter noningētas cō cluſiōes ſuas propoſitus,facile in enodem ſcirpū explanabitur. Aiebat em̄ ſic.Qui ſciuerit qd ſit denarius in arithmetica formali,& cognouerit natu ram primi numeri ſphærici ſciet ſecretū quinquaginta portarū intelligen tiæ,& magni Iobelei,& milleſimę gn̄ationis,& regnū oīm ſeculorum,hęc Mirandulanus.Ducatur itaq; uelim ſphæra plana ſiue circulus decē figu rarum numeraliū ſuper cētrum qd ſit quinq;,eſt em̄ mediū denarii & in eius circūferentia particulariter,denarię ſupputationis numeri ſinguli de ſcribantur,trāſeatq; diameter a minimo ad maximū,hoc eſt ab uno ad no uem,cuius diuiſio duos ſemicirculos efficiet,a parte ſiqdem dextra ſphæ ræ,poſt unum & ante nouē ſuperiꝰ commemorata ponātur duo tria qua tuor quinq;, a parte aūt ſiniſtra poſt unum & antē nouem reponant̄ qnq; ſex ſeptem

ſex ſeptem octo,& trahantur lineæ per centrum a duobus ad octo,a trib⁹ ad ſeptem,a quatuor ad ſex,a quinq; ad quinq;.Tum ſi maximo cuiq; tm̃ ſubtraxeris q̃tum abundat ſupra quinq;,q̊d eſt ſphærę denarię centrum, atq; idem ſuo minimo addideris qui a quinq; defecit, ſemꝑ ex utriſq; op poſitis numeris quinq; & quinq; adæquata ſurgent,quare cõparatis inui cem linearũ punctis quælibet lineæ deſcriptio numeralis,quinq; & qnq; obtinet. Quinarius igitur numerus in circulo denariæ reuolutionis dicit̃ ſphæricus,quia,ut uidiſtis,oẽs numeri ſphærę ad quinq; redigũtur,id aũt fit per quinq; lineas in ſphæra ductas quarũ ſingulæ decem continẽt.Eo itaq; ſphęrico numero per decem multiplicato naſcẽt̃ quinquaginta ſiue portæ intelligentię ſeu anni Iobelei,cuius proportio dupla q̃ eſt arithme tica formalitas,in ſe multiplicata,milleſimã g̃nationem procreabit, q̊d ſi ꝑpetuo ſic facies,apparebit infinitudo, q̃ eſt regnum oĩm ſeculorũ a Ca baliſtis Enſoph noĩatũ,& eſt deitas ipſa ſine indumento. Reliqua em̃ de us produxit amictus lumine ſicut ueſtimento ut eſſet lumen de lumine,ac inde cum ueſtimenti ſui lumine creauit mundũ intelligibilẽ ſpirituũ ſepa ratorum & inuiſibiliũ,q̊d Cabaliſtæ uocant cœlum ut ex me ſæpius acce- piſtis.Ad hunc modũ intelligo uerba ſapientiſſimi & maximi Rabi Eliæ zer,q cũ iſtam propoſuiſſet quæſtionẽ,unde creatũ ſit cœlũ reſpõdit, מאור לבושו לקח.i.de lumine ueſtimẽti ſui ſumpſit. Recitant̃ hæc a Moyſe Maimoni oſtenſore ꝑplexorum in xxvi·cap.libri ſecũdi,et a Rabi Ioſeph iuniore Caſtilienſi,ciue Salemitano in Horti nucis uolumine ſecũdo,Vſq; huc aſtẽdit Moyſes dei ſeru⁹,ut cognoſceret lumẽ ueſtimẽti eius,& ſabbathũ ſabbatorũ,& Iobeleum ſupius,& milleſimã g̃nationẽ, q̊d totum nil aliud eſt q̃ mundus ſupior Idearum,angelorũ,fœlicium ani morum.Igitur cum indumentũ dei tranſcendere ac faciẽ eius uidere neq- uerit,recte dicetur ex quinquaginta portis intelligentię una caruiſſe,quã aliq̃ noſtrum fuiſſe opinantur חיית.i.uiuificationẽ,tñ iis haud aſſen tior,magis uero eſſe puto dei eſſentiã quam ſymbolũ indicat tetragrãma- ton,& eſt mundus incompabilis nulla comp̃henſibilis proportione.Dixit nanq; Moyſi deus.Faciem meam uidere non poteris.Seu uerius ſic. Et fa- cies meę non uidebuntur,ſed uocabo nomẽ tetragrãma tõ corã te xxxiii. Exodi, q̊d explanãt Ca baliſtę שאקרא לפניך השם הגדול שלא תוכל לראותו׃.i. Vocabo coram te nomẽ illud magnum quod non poteris uidere, ita em̃ Ramban Nehmani ſcri- bit. Quo plane apparet deum iuxta ipſum eſſe ſuum tetragrammaton, a Moyſe non fuiſſe uiſum.Hoc ſane portarũ eſt oĩm principiũ ſupra omnẽ creaturam ante creationis exordium,de q̃ legitur Creauit deus cœlum & terram.Et chaldaica Onkeli tranſlatio ſonat ita.Creauit tetragrammatus cœlum & terrã.Deus ergo tetragrãmatus creauit oĩa,quem uos Tetra- ctyn nominare audiui.Dixit autem Rabi Elięzer ut in capitulis eius extat,

עד שלא נברא העולם היה הקבה ושמו בלבד
.i. Vſcꝫ quo non fuit creatus mundus, fuit deus & nomẽ eius ſolummodo.
Alii quoqꝫ Cabaliſtę aſſerũt teſtimonio Moyſi ęgyptii ca pite xxix libri ſe
K cũdi ꝑplexorũ ſic תחלה שלא היה שום דבר נמצא
כלל אלא השם וחכמתו: .i. Ab initio cum nõ eſſet ulla res
erat penitus niſi nomen dei & ſapientia eius. Ergo anteqꝫ eſſet creaturarũ
quicq̃ iuxta Cabalæ doctrinam, nihil erat niſi deus, & nomen eius tetra-
grammaton, & ſapientia eius. Sola certe tria hæc receptio noſtra continet
quæ prima creationis porta magiſtro noſtro Moyſi nequaq̃ fuit aperta.
Quare dicitur legẽ diuinã ꝑueſtigaſſe tm̃modo per nouem & quadragin
ta portas. Ioſue aũt denuo una minus ſcilicet per octo & quadraginta. Sic
em̃ in libro explanationũ alphabeti a Rabi Akiba recepimus ואחר
מיתתו של משה נתעלם מיהושע שער אחד
ונשתארו מח שערים ושלמה נתקשה על
אותו שער להחזירו ולא היה יכול: .i. Et poſt mor
tem Moyſi abſcondita fuit de Ioſue porta una & relictæ fuerunt quadra-
ginta octo portæ, & Salomon laborauit ſuꝑ illa porta ad reducendũ eam
ſed non erat potens. Hoc ita receperunt Cabaliſtæ qm̃ de Moyſe ſcriptũ
eſt xxxiiii. Deuteronomii. Non ſurrexit propheta ultra in Iſrael ſicut Moy
ſes. Non igitur Ioſue ualuit tm̃ aſcendere quantũ Moyſes aſcẽderat, iccir
co haud ab re affirmatur uno fuiſſe gradu inferior. De Salomone aũt Ec
cleſiaſtis xii. legitur ꝙ quæſiuerit ut inueniret res beneplaciti, ſed addunt
Cabaliſtę deũ ei ꝑcepiſſe ſic. Scribas recte uerba ueritatis, ea eſſe dicimus
tradita & recepta ꝑ uiam Cabalæ, quatenus aliud cõſcribere non auderet
niſi quod recepiſſet, idqꝫ fuit duobus gradibus inferius q̃ Moyſi receptio.
Poſt deum porta ſecunda eſt mundus archetypus, & dicitur Cœlũ a deo
tetragrãmato in ſapientia creatũ iuxta Thargũ Hieroſolymitanũ quod loco
בראשית .i. in principio poſuit בחכמתא .i. in ſapiẽtia, quippe
confirmans q̃ diximus, ꝙ in ſapientia creauit deus Tetragrammatus cœ-
lum, cõclaue angelorũ, de quo plane nihil a Moyſe fuit expoſitum, ne rudi et
agreſti populo uel non intellecta uileſcerent, uel idololatriæ ꝓberẽt occa
ſionem. At uiſibilis iſte mũdus terra intelligitur, quẽ inter portas tertiam
eſſe affirmamus. Per inane aũt ſymbolice notari materiã putabimus, por
tam intelligentiæ quartã. Per uacuũ hoc eſt priuationẽ, quintã. Eſt & ſexta
horum appetitus naturalis abyſſus. Deinceps pro quibuſuis ſex dierũ oꝑibus
reliquæ portæ ſequuntur. Iam em̃ quatuor elementorũ ſignacula portas
quatuor indicant, purum nanqꝫ elementũ ignis ſecundũ Moyſen ęgyptiũ
libri Perplexorũ ſecundi capite xxvi. tenebræ nuncupatũ, ſpiritus aer, aqua
humor elementaris, lux forma ſubſtantialis, dies, accidentia q̃ maxime no-
bis conferunt ad cognoſcendũ ꝙ quid eſt. Nox ſunt proprietates occultæ,

Vesper corruptionis uia, Mane gñationis, Dies unus, qui certa ratiōe nō dies primus noīatur, sed dies unus, significat compositū in lucem editum. Die secundo, aquæ supra firmamentū sunt species rerū uniuersales. Firmamentū orizon æthernitatis & tpis. Aquę sub firmamento influētię cœlestium corporū naturales. Die tertio seqtur aliud cœlum uisibile ac materiale, porta scilicet undeuigesima. inde terra quā terimus, deinde maria q̄ nauigam⁹, sic herbæ, semina, ligna, fructus. Quarto aūt luminaria, signa tempora, dies, anni, splendor, sol, luna, qbus planetis cæteri cōicatione caloris & frigoris, siccitatis & humoris cōphendunt. Calet & siccat Saturnus Mars ac Iupiter cū suo Sole, humectat & infrigidat Mercuri⁹ ac Venus cum sua Luna etiā si septē hæ sphæræ distinguant specifice. Designāt pterea portam reliquæ stellæ nonā & trigesimā, tum die quinti prodeūt animæ uiuentes q̄ est uita mortaliū, & in aquis reptilia & cete & pisces, & generatim uolatilia, & particulariter aues. Sexto aīal progressiuū in terra, & reptile terrestre, & iumēta, & bestiæ. Tandē porta qnquagesima q̄ est homo. Hi sunt quadraginta nouem creaturarum cognoscēdarum modi שערי בינה & supma porta unus creator omniū a nullo hoīe nisi a Messiha plane cognitus, qm̄ ipse est lux dei & lux gētiū, ideoq; & cognoscit deū & deus cognoscit p eū. Regius em̄ propheta Dauid ad deum sic exclamat. Mitte lucē tuā, q̊d interptat Rabi Salomon Gallus המשיח שנדמה לאור שנ׳ ערכתי נר למשיחי .i. Messihā q comparatur luci, qa scriptum est. Paraui lucernā christo meo. Et Isaias ait Dedi te in fœdus populi in lucem gentiū. Et rursus. Ambulabunt gētes in lumine tuo. Scripsit aūt Aristoteles id q̊d esse uerū arbitror uisionē fieri non posse, nisi cū lumine, ut legit in lib. de aīa οὐχ᾽ ὁρατὸν ἄνευ φωτὸς .i. nil uisibile sine luce. Quapropter ambulātibus nobis ad rerū oīm inspectionē conducit admodum itineri adhibere lumē, ut uiam qua possimus absq; pedum læsione proficisci matura cum prouidentia eligamus. Ad q̊d receperunt Cabalistæ tramites q̊sdam luminosos & illustria experimenta q̄ nominarunt לב נתיבות החכמה .i. triginta duas semitas sapiētiæ quarum meminit Abraham in libro de creatione quem sic incipit, בשלשים ושתים נתיבות פלאות חכמה חקק יה יהוה צבאות שמו׃ .i. Triginta & duabus semitis mirabilibus sapientiæ excussit seu exculpsit deus Tetragrammatō Zabaoth nomen suum. Sup q̊ scripsit Rabi Iacob Çohen, q̄ dicit mirabilibus eo significat has semitas esse arcanas reconditas & occultas, hanc suā interptationem confirmando p Thargum. Et cōmentator Rab Ishac in eundē librū יצירה testatur, q̄ prisci sapiētes uiri cordati mites & recti p fundamēta legis in Cabala plurimū exercitati docuerunt nos q̄ maiores nostri & patres ambulauerunt p uias multas ut tandem starent in semitis istis quę

dicuntur admiranda ſapientiæ, tradita ꝑ Zadkiel Abrahę patri noſtro in traditione fœderis, hęc ille. Recenſebo itaq; uobis auditores optimi ſi modo dignũ aliqd exiſtimatione ueſtra iudicabitis. Et Philolaus. Perge obſecro, & Marranus ĩmo cõfeſtim exorſa ꝓtexe obteſtor ambo inquiũt. Tũ ille triginta duæ ait ſemitę a ſummo culmine ad imą baſis tẽdũt, hoc modo notandę quarũ prima eſt שכל מופלא .i. intelligentia miraculoſa, ſic a qbuſdam dicta, ſed rectius multo noĩabitur Intelligentia occulta. Nam Rabi Salomõ Gallus in libro Deuteronomii cap.xxx. probat hoc uerbum מופלא ſignificare מכוסה in uerſu, qm̃ mandatũ hoc q̊d ego p̃cipio tibi hodie non ſupra te eſt, ubi docet legendum eſſe non occultatum a te eſt, idq; per chaldaicas tranſlationes illic citatas. Eſt aũt lumen dans intelligere p̃cedentia ſine principio, noĩaturq; gloria prima, qm̃ nulla creaturarum mera eſſentię ac ueritati eius ualet appropinquare. Secũda שכל מקודש .i. Intelligentia ſanctificans, eſt fundamentũ ſapiẽtiæ ætherne, q̃ uocat̃ fides, & nominat̃ parens fidei, eo ꝙ de ei⁹ uirtute fides infunditur. Tertia שכל שלם .i. Intelligentia abſoluta, eſt intẽtio principiorum q̃ nõ radicauit ad reducẽdum ſibi aliqua in penetralia maieſtatis ſuę quę infundant̃ ab anteriore. Quarta שכל טהור .i. Intelligentia munda purificat numeratiões Cabaliſticas & figurationẽ earũ emẽdat, diſponitq; terminos & extremitates ſuas ut ſint abſq; detruncatione aut diſperſione. Quinta שכל מזהיר .i. Intelligentia fulgida dicitur a Cabaliſtis gloria ſecunda. Sexta שכל מתנוצץ .i. Intelligentia reſplendens, ſedet ſuper throno ſplẽdoris, & illuſtrat fulgorem luminariũ, & infundit influxum ſuum p̃fecto ſupficierũ & eminentiarũ. Septima שכל מנהיג .i. Intelligẽtia inductiua, eſt ĩpe throno⁹ gloriæ, perficitq; ueritatem comunicationum ſpiritualium. Octaua שכל נשרש .i. Intelligentia radicata, q̃ conueniens unio dicitur, & eſt proprium ipſius prudentiæ q̃ infunditur a ſapiẽtia ſuperiore. Nona שכל נצחי .i. Intelligentia triũphalis uel æther na, uocat̃ paradiſus uoluptatis paratus ſanctis. Decima שכל חהרגש .i. Intelligẽtia diſpoſitiua, aptat ſanctis in fide apparatum ut induãt̃ ſpiritu ſancto, & eſt illud q̊d uocatur Thiphereth ĩ ſtatu ſupnorum, Vndecima שכל בהיר .i. Intelligentia claritatis, eſt ſpecies ipſa magnificẽtię dicta חזיון qm̃ ex ea orit̃ uiſio uatibus uiſionẽ uidentibus. Duodecima שכל קבוע .i. Intelligẽtia notata, inſignis raptus, a qua defluunt uirtutes ſpirituales inſtar infuſiõis unius ab altera ſecundum primi influẽtis energiã. Tredecima שכל נסתר .i. Intelligentia recondita, illuſtrat ſolum potentias taliũ intellectuũ q per cogitationem fidei creditæ uidẽt. Quartadecima שכל מאיר .i. Intelligentia illuminans, quę eſt ipſe Haſmal angelus Ezechielis, quaſi ſpecies electri, inſtitutor arcanorũ, aĩalium ſanctuarii, &

intentionum

intentionum eorum. Quintadecima שכל מצוחצח id eſt Intel-
ligentia ſubtiliata, diſponit ordinē quo conceditur acceſſus per gradus
aſcenſionis. Sextadecima שכל נאמן id eſt Intelligentia fidelis, qua
augent̃ uirtutes gratificatæ iuxta uitas eorum in quibus habitant. Septi
madecima שכל נסיון id eſt Intelligentia probatoria, eſt tētatio &
probatio antecedens in qua conſiſtit donū dei benedicti erga omes ſan
ctos eius. Octauadecima שכל קיים id eſt Intelligentia confirmans
eſt uirtus reſtaurans in numeratiōibus Cabaliſticis, ſi quid illis deſit, ue-
ſtiendo eas de ſpiritu ſanctitatis ſuæ. Nonadecima שכל הרצון id
eſt Intelligentia uoluntatis prouidet omnibus creatis, & per eam cogno
ſcūt Cabaliſtę ueritatē ſapiētiæ ſupioris. Vigeſima שכל מעמיד
id eſt Intelligentia conſtituens, facit ſtare ipſam creationē in caligine mun
da. Et magiſtri Cabalæ dicūt ꝙ ſit caligo, iuxta illud caligo in circuitu eiꝰ
Vigeſima prima שכל מחודש id eſt Intelligentia innouans, per
quā reparantur et innouantur omnia creata in hoc mundo. Vigeſima ſe
cunda שכל בית השפע id eſt Intelligētia domus largitatis, de
medio infuſionis illius trahuntur arcanum & abſconditum, quæ habitāt
in umbra eius & adhærēt eductionis ſtudio atq; diligentię promouen
tis ad alta. Vigeſima tertia שכל הפעולות id eſt Intelligētia acti-
uitatum, eſt collectio & uniuerſitas operationum ſpiritualiū, ſic dicta pro
pter influxum qui congregat̃ in ea de fonte pelagi ſuperioris & glorię
excelſę. Vigeſima quarta שכל נבדל id eſt Intelligentia medians,
qua colligitur influentia gratiarum & ipſa infundit̃ largitatē in oīa ſtagna
ſeu piſcinas benedictionum a ſe appropriatarum. Vigeſima quinta
שכל כללי id eſt Intelligentia collectiua, qua colligunt aſtrologi iu
dicio ſtellarum fatales euētus & notitiam eorum perficiūt ſphæris & or
bibus ſuis. Vigeſima ſexta שכל נעבד id eſt Intelligentia adminicu
laris, concurrit in ſubſidium ad omes operationes planetarum & alios in
fluxus cœleſtes. Vigeſima ſeptima שכל תמידי .i. Intelligētia ꝑpe-
tua, q̄tidie cōtinuat̃ ꝑ meatū ſolis & lunæ ſecundum conditiones eorū.
Vigeſima octaua שכל מוגשם id eſt intelligentia corporalis in-
format omne corpus q̄d corporatur ſub orbibus, itēq; magnitudinem
illorum. Vigeſima nona שכל החפץ המבוקש id eſt Intel
ligentia complacentiæ quæſiti, recipit diuinam infuſionē ut participet
de irrigatione eius ſuper omnia creata. Trigeſima שכל מורגש
id eſt intelligentia concitatiua ſenſuum, qua fiūt entia ſub orbe ſupremo
& omnia genera miſtorum. Trigeſima prima שכל דמיוני id eſt
Intelligentia imaginaria qua uariantur & alterantur omnes figurę ac ima
gines creatæ iuxta ſuperficies rerū & naturas earum. Trigeſima ſecūda
שכל מוטבע id eſt Intelligentia naturalis, qua conſummatur na

tura rerum materialium sub sphæra lunæ ad perfectionem suam. Cõplexus sum breui catalogo uiri externorum dogmatum cupidissimi quæ nostri maiores & de quinquaginta prudentiæ portis, & de duabus atq; triginta itineribus sapientiæ multis in libris difficiliore studio tractant, & est res profecto meliore digna magistro ac multi sudoris sane q̃ maximã uim habeat ad cohortandum nos ut ferme semper cum angelis uersemur in cõtemplatiõe summarum & diuinarum rerum, quibus si familiares esse cœperimus, nihil nobis erit aut dictu aut factu difficile. Familiaritatem eam literæ conciliant, quæ illorum munus sunt. Eas si adhibuerimus decem numerationibus Cabalisticis, statim consurgit duorum & triginta numerus Quod scriptũ in libro Ietzira legitur עשר ספירות בלימה ועשרים ושתים אותיות .i. Decem numeratiões Belima, & uiginti duæ literæ. Quapropter non pauci scriptores & decem istis proprietatibus silentio dignis, & uiginti duabus literis hanc semitarum cõflãt summam pro meo quidem more in eum ordinem digestarum, quem tamen alii haud pariter obseruãt. At uero illud literarum collegium si quin-
N quaginta portis diligẽter applicuerimus, inde septuagiuta duorum angelorum fœlicem seriem comperiemus quibus Semhamaphores id est nomen expositorium illud magnum summi dei constare perhibetur. Nã ad quinquaginta uiginti duo addita lxxii. procreabunt. Hi sunt angeli fortes uniuersæ terræ, per quos putatur Moyses ille miraculorum operator manu sua mare usq; ad siccum diuisisse, quoniam ipsi sunt angeli diuisionis. Et diuisit de⁹ terram iuxta numerum angelorum eius. Sic enim in libro Portarũ iusticiæ quẽ Rabi Ioseph Ben Carnitol celebris in Cabala magister cõscripsit inter alia legimus ונשארו כל אומות מסורות ביד ע שרים. Id est. Et relictæ sunt omnes gẽtes traditæ in potestatem septuaginta præfectorum, hoc est principum angelorum, quibus Racanat peritissimus Cabalista Genesis xlviii. septuaginta palmas applicat illas circa duodecim fontes quos nostis. Quinetiam certum est, duas ibidẽ fuisse columnas nubis & ignis, quibus duo præpositi erant angeli. Quare non inaniter existimabimus in eiuscemodi sectione maris & liberatione filiorum Israel accessisse Moysi septuaginta orbis terrarum angelos & duos illos columnares in ministerium salutis quæ nobis plane contingit ex nomine Tatragrammato ineffabili, per septuaginta duo nomina quæ de sacra scriptura colligũt explanato Exodi quartodecimo a uersu. Tollẽsq; se angel⁹ usq; in finẽ, ubi legit̃ diuisaq; est aqua. Sũt nimirũ ea nobis sacrata signacula hodierna ętate memori mẽte reposita, qb⁹ symbolis angeli uocati ferũt opẽ hoĩb⁹, ad laudẽ & gloriã, ineffabilis dei, de quo scripsit Rabi Salomon in expositione Thalmud testimonio Gerũdẽsis in Geneseos exordio. Symbolorũ itaq; characteres hi sunt, quos digito uobis pingo.

והו ילי סיט עלם מהש ללה אכא כהת הזי
אלד לאו ההע יזל מבה הרי הקם לאו כלי
לוו פהל נלך ייי מלה חהו נתה האא ירת
שאה ריי אום לכב ושר יחו להח כוק מנד
אני חעם רהע ייז ההה מיך וול ילה סאל ערי
עשל מיה והו דני החש עמם ננא נית מבה
פוי נמם ייל הרח מצר ומב יהה ענו מחי
דמב מנק איע חבו ראה יבם היי מום: Oĩa hæc nomina manãt de proprietate clementiæ, ut aſſerunt Cabaliſtæ, illa uero una extat ex decẽ nnmerationibus, quarũ uobis arborẽ demõſtrabo ſi ad nuerint ſuperi & uos ſi me audire parati eritis. Quin paratiſſimi, ambo in quiunt, qui ob id tanta itinerũ pericula obiuimus, tot & tantis ſumptibus erogatis. Sed perge aiunt ut de iſtis angelis aliqd diſcamus, q̃rum nomina Marrano mihi nunq̃ audita fuere, credo & tibi q̃q; Philolao pariter. Certe, ait ille, ut ne uiſi ſunt unq̃ iſti mihi angeli qdẽ, ita ne ipſorũ cognita mihi ſunt noĩa, ſed amabimus te uir optime, indeſinenter p̃ge. Tum Simon, Fuiſſe angelos, inquit, multos qui ad tantũ & tam admirandũ Moyſi op⁹ cõ currerẽt cum aquas maris ita diuideret ut Iſraelitæ ſiccis pedibus trãſirẽt, id ex ipſa poſſum⁹ ſacra ſcriptura dep̃hẽdere, ne quis me ueteratorẽ putet. Verba nãq; diuina ĩ eo loci hęc ſũt ויסע מלאך האלהים .i. & migrauit angelus angelorũ. Non ut uos pronunciatis latine, Tollẽſq; ſe angelus domini. Non em̃ Adonai poſitum eſt hic q̃d interp̃tamur dñm Sed Elohim q̃d uos pariter angeli tranlatũ q̃tidie legitis, Minuiſti eũ paulo minus ab angelis. Et In conſpectu angelorũ pſallã tibi. At nequaq̃ etiã hic ſcribitur ut alias crebro angelus Elohim. Sed memorabiliter ſic angelus ha elohim intercedente articulo demonſtrante, perinde atq; dicere ſacra hiſtoria uellet. Per hunc nubis angelum caſtra p̃cedẽtem, cognoſcite hic plurimos q̃q; alios adeſſe angelos orbis terrarũ principes. Aſtipulať nobis Thalmud in Mechilta, ubi Rabi Nathan a Magiſtro noſtro Simeone Ben Iochai cognato meo huius quæſtionis petit ſolutionem. Quæſo inquit, quare ubiq; ſcribitur angelus Adonai, hic aũt angelus ha elohim cui reſpondet אין אלהים בכל מקום אלא דיין .i. Non deus in omni loco ſcilicet ſignificať niſi p̃ſes ſiue p̃fectus. Igiť angelus ille ſimul cũ ſeptuaginta p̃ſidibus prouinciarꝝ intelligiť affuiſſe, ob idq; ita dictus Mallach ha elohim. angelus illorũ p̃ſidum ſeu p̃fectorũ, & alter item angelus ignis eorundẽ p̃ſidũ ſocius, ut iure optimo ſeptuaginta duo numerentur, q̃rũ ſigna uidiſtis iam pridẽ a me deſcripta, q̃ ſi uultis uel potius qa uultis (noui em̃ uos uelle) docebo qua nam uia ẽ ſacris literis educanť. Iã

hos ipſos aſſumite treis uerſus ויסע ויבא ויט ac in modũ erectę
columnæ ſingulos more Cabaliſtico a dextra ad ſiniſtrã ita conſcribite ut
uniuſcuiuſq; uerſus literæ a ſummo ad imũ continuo altera ſequat̃ alterã
tunc primi uerſus characterem primũ ponite qui vau nomĩatur. Deinde
ſecundi uerſus characterem ultimũ uſu retrogrado accipite q̧ eſt he, tum
poſtremo recurrite ad tertii uerſus initium, q̃d rurſus inuenietis vau eſſe.
Cunq; treis characteras ordine iſto coniunxeritis, naſcetur primi angeli
memoriale vau.he.vau. Et ſecũdi Iod lamed iod. Et tertii Samech iod teth
Sic q̃q; de reliquis ſemper ternis atq; ternis, p̃ſenti aũt modo tribus colu
mnis rite ut fieri debet erectis, q̃dlibet ſignaculũ Tetragrãmati expoſitori
um conflabitur. Eia uidete conſyderate contẽplamini bene, num hoc ip̃m
ſumma lętitia eſt, omne huius ſeculi gaudium excellens, recordari ſanctos
nutus dei & diuinos uultus q̃s hebręi Mallachim, gręci angelus, latini de
os noĩant, tractare aĩo & manibus tam puras, tã pias, tam cõſecratas res cõ
uerſari ſtudioſe cũ illis candidiſſimis ſpeciebus quarũ ſplendor non niſi p̧
ſpicacib⁹ generoſaꝝ mẽtiũ oculis illuceſcit. Intereſſe cõuiuiis atq; colloq̧is
ſpirituũ beatorũ q̧ nos ſupra q̃ oĩm mortaliũ mos eſt fraterne diligũt nec
diligũt modo ſed amãt. Geſtire mihi parietes uident̃ & hoĩbus nobis gra
tulari ꝙ dei bonitate factũ ſit ut p̧ q̃dam humanæ imbecillitatis ſigilla &
artificioſa charagmata in hilares cœtus admittamur angelorũ, pro uirium
noſtrarum capacitate, cum quibus tranquillo corde gaudeamus & læte-
mur, quos colamus & ueneremur, quib⁹ honorẽ tali & tã ſublimi naturę
debitũ impẽdamus, a q̧b⁹ uiciſſim & amemur & inſtituamur & cuſtodia
mur. Tum Marran⁹, characteres quidẽ uideo inq̧t ſed noĩm ſonos nõ au
dio, qua igitur pronunciatione inuocentur angeli neſcio. Ad hæc Simon.
ut oculis uidentur, ſic auribus audiuntur, & ut nos uident, ita uocantes au
diunt. Id qui modo fieri poſſit duobus uerbis dicam. In ſpiritu & ueritate,
ut quales habent linguas noſtræ mentes, tales habeant aures angeli. Et ſi-
cut ſpiritus diuini linguis angelorum loquuntur, ita ſpiritus humani auri-
bus mẽtium auſcultẽt. Non igitur ea neceſſitate ſibi noĩa imponunt, ꝙ ue
lint palam nominari & clamari, ſed ſignacula memoratiua tradũt ꝙ cupi-
ant a nobis recordari, ne omnem putetis uim diuinam in uoce latere. Sym
bola igitur hæc frequentem angelorum memoriã poſcunt, q̃rũ ſedula re
miniſcentia nos in amorẽ dei mutuo traducit, & uiciſſim amor in rememo
rationẽ. Quẽ em̃ fortiter amam⁹, eius frequẽter meminim⁹, ut eſt in ꝓuer
bio. Meminerũt oĩa amãtes. Iccirco nomẽ tetragrãmatõ nobis de⁹ cõdona
uit, nõ ut illo ſe uocem⁹ q̃d eſt ineffabile, recteq; a uobis Anekphoniton
appellatur id eſt non uocabile. Quid enim reſpondit creator quærenti
Moyſi quod eſt nomen tuum, certe hoc aiebat i.h.v.h. hoc eſt nomen me
um in æthernum, & hoc memoriale meũ in generatione & generationẽ.

Eſt igitur Tetragrammaton, æthernitati nomen, generationi aũt memo-
riale tm̄, quia nequit ulla uoce humana componi nomen q̃d diuinitatis na
turã ęquare poſſit. Ab opibus angelos cognoſcimus, quare pro eiſdẽ uir
tutum opibus noĩa pariter pronunciamus, ut a medicina Raphael, a uirili
tate Gabriel, a ſtupore ac admiratione Michael, q̃d ĩterp̃tamur quis tam
fortis, propria uero noĩa qm̄ eſſentiam ignoramus, noſtræ mortalitatis in
firmitas inuenire non ualet, nec inuenta imponere, niſi q̃tum nobis diuina
eſt reuelatione cõceſſum. Ex numeris itaq; ac figuris diuinitus traditis cõ
templantiſſimi quiq; ſecundũ uoluntates angelorũ noĩa ſibi formare in-
ſtituunt̃ ſicut pueri ex literis uoces cõponere docent̃, uel hebraicis uel grę
cis uel romanis, uel arabicis, uel ægyptiis, non q̃ uox enuncianda egeat li
teris eiuſcemodi, ſed propter noſtræ imbecillitatis memoriã, ut ſint noĩa
quaſi notamina quæ ſenſus noſtros incitent uel figura uel uoce, rurſumq;
ſenſus moueat phantaſiam, phantaſia memoriam, memoria rationem,
ratio intellectum, intellectus mentem, mens angelum. Scripſit huius ge-
neris aliq̃d per q̃ elegãter ex ueſtris q̃dam inſigni noĩe philoſophus Tyri9
Maximus in libro τῶν ἐν ῥώμῃ διαλέξεων τῆς πρώτης ἐπιδημίας diſputatiõe octa
ua. Vnde id uobis coniectura innoteſcit, ſatis eſſe, ſi tres uerſus, per me an
te reſolutos in angelorum ſeptuaginta duorũ reuerentiã & uenerationẽ
legeritis ea ſerie qua ſpiritus ſanctus dictauit, prorſuſq; p̃ eorum dilectio
nem in noĩs dei ſummi ardentiſſimũ amorẽ & extaticã adorationem incu
bueritis, penſiculatim cõmemorando q̃ ſicut ex numero tetragrammati
arithmetica propoſitione progreditur numerus ſeptuaginta duorũ, ita ſe
ptuaginta duo angeli ex ſignaculo creatoris q̃dã effluxu diuino producũt̃.
Cum em̄ quælibet litera hebraica numerum peculiarẽ deſignet, oriunt̃ ex
iod. he. uau. he. duo & ſeptuagĩta, hoc modo. Iod notat decem, he quinq;,
uau ſex, he iterum quinq;. Totum hoc ex arte arithmetica ſic colligat̃ Iod
decem, Iod he quindecim, Iod he uau unũ & uiginti. Iod he uau he uiginti
ſex. Compr̃hendite nunc ſingula, Decem, quindecim, uiginti unũ & uigin
ti ſex, & oriunt̃ ſeptuaginta duo. Hæc reputantes uobiſcũ aperte intellige
tis ad inuocandos ſpiritus uoce ſpirituali opus eſſe, non aũt clamore, ceu
ſacerdotũ Baal qb9 ab Helia propheta dicit̃ tertio Reg. xviii. Clamate uo
ce maiore forſitan deus in diuerſorio eſt aut in itinere aut certe dormit ut
excitet̃. At ſi qua orõne in ſupplicatiõibus utimur non ideo fit ut deũ uel
angelos ſyllabis aut dictionibus tanq̃ erga mortales uſi cõmoueamus, ſed
ut uires noſtras in ardorem illorũ incitemus & fiduciã in eos quaſi ancorã
figamus, ueluti appellendo nauim in portũ ſolent nautæ reſti eiecta uel
fune prolato terrã attrahere, quanq; immobilẽ, q̃ conatu ad terrã ſe ipſos
trahunt. Pari ratione per ſenſibilia nos ſigna q̃cunq; inſtituto compoſita
uidemur inuiſibilẽ diuinitatẽ attrahere, cum tñ reuera nos ipſos mobiles
ad immobilẽ diuinitatẽ attrahamus. Hoc arcano fundamento ſacramenta

uniuersa & cerimoniarum ritus ꝑstant. Hinc signis, characteribus, et uoce utimur, hinc hymnis & canticis, hinc tympano & coro, hinc chordis, cymbalis & organo, aliisq; id genus musicis, non ut deũ quasi fœminã emolliamus, nec ut nostris blandimentis & adulationibus angeli capiant̃. Sed ut deum ac diuina exaltando, nostrę conditionis exiguitatẽ agnoscamus, subiectionẽ & obedientiã humillime profiteamur, & oẽm uoluptatẽ humanã in res diuinas cõferamus. Ad summũ aũt, hoc pacto amorem intẽsum & ardentem erga diuinitatẽ concipiamus, qui unus p̃ter cætera id efficit magis, ut oĩm gratiarũ capaces simus, propterea palmas tendimus, brachia expandimus, genua flectimus, stantes oramus, iussi quoq; uacã triennem capram trimam, turturẽ, columbã, per medium diuidimus, arietẽ in uepribus hærentẽ cornibus gladio occidentes, igne cremamus, Thau sup postes ædium sanguine notamus, Serpẽtẽ æneum aspicimus, Cherubim & alias imagines figuramus. Verba cõposita loqmur atq; uouemus, Sanctuarium struimus, Pontificẽ tam uario & admirando indutũ ornatu attoniti respicimus. Vniuersa hęc & similia propter nos ipsos fiunt, ut nos moueant, nos incitent, nos auertant, nos conuertant, a uisibilibus scilicet ad inuisibilia, fidem augeant, spem cõfirment, & uerã inter nos charitatẽ deo gratissimam diligenti Anacephalęosi in diuinorũ amorẽ transferant. Dogmata hæc oĩa Cabalistarũ sunt, q̃ ut liber tertius ꝑplexorum Moysi ægyptii attestat̃ sic dicũt שכונת העבודות ההם זכרון השם תמיד ויראתו ואהבתו ושמירת המצות כולן ושיאמין בשם ית׳ מה שהוא הכרחי לכל׃ i. ꝙ intentio cerimoniarũ eiusmodi est, memoria dei frequens & timor eius, & amor eius, & obseruantia mandatorũ oĩm, & ꝙ credatur in deum altissimũ, id q̊d necessariũ est unicuiq;. Nimirũ graui nos mole corpis oppressi ualde q̃dem egemus ad somnolẽti animi excitationẽ cõmouentib⁹ rebus, ut generosus equus itinere iam longo fatigatus cum classicũ ꝑsonuit in robur erigitur, stare loco nescit, micat auribus, & elephantus segnicie torpescens, igne ostenso resurgit in audaciã, ita rebus secularibus eneruata uirtus nostra, externis & corpalibus incitabulis siue uocũ seu figurarum indiget, ut animi nostri uigor spirituali operi robustius instet, & contẽplatio nostra tanto acrius in sublime prouehat̃, q̃to magis attoniti antea obstupuerimus. In hanc utilitatẽ clementes angeli sæpe figuras characteras formas & uoces inuenerunt, proposueruntq; nobis mortalibus & ignotas & stupendas, nullius rei iuxta consuetũ linguæ usum significatiuas, sed per rationis nostræ summã admirationẽ in assiduã intelligibiliũ ꝑuestigationem, deinde in illorũ ipsorũ uenerationẽ & amorẽ inductiuas, non eñ secũdũ institutũ aut placitũ hoĩs significãt sed ad placitũ dei. Vnde ad uos illud a nobis transtulit doctissimus uestra ætate atq; secta Mirandulanus

Cõmes q̃d in nongentis conclusionibus ait, Non significatiuæ uoces plus possunt in magia q̃ significatiuæ, quęlibet em̃ uox uirtutẽ habet in magia in q̃tum dei uoce formatᷓ, quia illud in q̃ primũ magicã exercet natura, uox est dei, hec Picus. Tum Philolaus. Soporatos & stertentes, inq̃t, nos hoĩes maiori mouerẽt excitatiõe huiuscemodi noĩa, si plures sensus & non unũ solũ mouerent ut nõn modo nostris obtutibus per figuras & characteres apparerẽt, uerum etiã articulata uoce aures simul nostras pulsarent. Quare plurimum opto si fieri possit ista non solũ picta uidere, sed dicta q̃q; audire. Tum Simon. Valde segnes, inquit, putandi sunt mea sentẽtia, ac si cũ tua uenia dici liceat ualde q̃dem hebetes q̃ extraneo motu egent, quanq̃ ita sumus nati ut semp aliud magis aliũ afficiat, & non idem oĩes pariter. Ad hæc assentior tibi Simon doctissime uera dicẽti Marranus ait, hoc em̃ & nostri affirmant, angelos hoĩbus apparere aliter atq; aliter pro conditione ac natura uidentis. De q̃ Chrysostomus sup Matthæũ late ut oĩa tandem his uerbis de Ioseph scribit, κατ᾽ ὄναρ φαίνεται ὁ ἄγγελος. καὶ διὰ τί μὴ φανερῶς καθὼς τοῖς ποιμέσι καὶ τῷ Ζαχαρίᾳ καὶ τῇ παρθένῳ. σφόδρα πιστὸς ἦν ὁ ἀνήρ. καὶ οὐκ ἐδεῖτο τῆς ὄψεως ταύτης. i. Per somnium apparet angelus & quare nõ manifeste? quemadmodũ pastoribus & Zachariæ & uirgini. Vehementer credulus erat ille uir, & non egebat uisione ista. Cui Simon rursus. Et id tu recte q̃dem, ac haud aliter Cabalistæ sentiunt dicentes, φ uirtus uisiua in Abrahã fortior erat q̃ in Lot, iccirco Abrahæ apparuerunt uiri, & Lot angeli. Sed de his alio forte loco. Nunc q̃d ad nostram attinet causam, magna ut pnostis est hoĩm diuersitas. Quidã satis grati & ea sorte cõtẽti sunt angelos in forma humana uidisse, alii in forma ignis, alii in forma uenti ac aeris, alii in forma fluuii & aquæ, alii in forma uolucrũ, alii in forma gemmarum aut mineræ, aut p̃ciosorum lapidũ, alii in energia prophetię, alii ĩ spiritu q̃dam habitante intra se, alii in literarũ & characterũ figura, alii in sonitu uocis, & sic de pluribus uisionũ speciebus, in sacra scriptura dephẽsis, uobis aũt dum hi characteres septuaginta noĩm nequaq̃ satisfacere uidebuntur, demonstrabo recta uia, non tm̃ in characteribus cõmemoratis uerum etiã post ea cõmemorandis, q̃nam modo ex effigie literarũ dictio fiat q̃ possit articulate pronunciari. Eius artis deũ ipsum habemus autorẽ Legimus nanq; in xxiii. Exodi. Ecce ego mitto angelũ meum ante te ad custodiendum te in uia, & ad ducendũ te in locũ quẽ destinaui, Sis cautus a conspectu eius, & audi uocẽ eius ne exacerbaueris eũ, q̃a non ignoscet sceleribus uestris, q̃m nomen meum est in illo. Per q̃d cognoscimus nomen angeli optimo ritu comp̃hendere nomẽ dei q̃nq; debere. Ideoq; Cabalei cum angeli cuiusuis nomen significatiue pronunciare nequerint, subsidio alicuius noĩs dei q̃d illi adiungũt, totũ simul proferre consueuerunt. Sicut em̃ tris hos characteres מיך aut גבר uel רפא ad significãdũ angeli nomẽ improprie uidẽt usurpari, nisi addatur nomẽ dei El, ut Michael

Gabriel Raphael.Ita ipſi q̄q; in aliis angelicis noı̄bus ſacram ſcripturā conātes imitari dicunt Raziel.Iophiel.Zadkiel.Peliel.Malthiel.Vriel,& ſimili more cætera. Quin uero ut Romani deum ſuū capitolinum noı̄ant Optimū Maximū,propter beneficia optimum,propter uim maximū. Ciceronis teſtimonio in orōne ad pontifices pro domo ſua.Sic Iudæorū natio deum ſuū propter beneficia uocat Iah, & propter uim ac uirtutem appellat El.Ita em̄ Cabaliſtæ ſup̱ Dauid regis ſermone cū ait Si iniq̄tates obſeruaueris, Iah,domine q̄s ſuſtinebit dicunt יה שהוא עולם הרחמים אדני שהוא עולם הדין: i. Iah,ꝙ ſit ſeculū clementiæ,Adonai ꝙ ſit ſeculum ſeueritatis,ut in Portæ lucis cap.viii.De El aūt ita legitis Numeri xvi.Fortiſſime El deus ſpirituum oı̄s carnis,num uno peccante contra oēs ira tua deſæuiet? Optimus igit̃ nobis deus eſt,q̄a clemētiſſimus,& maximus q̄a fortiſſimus,q̄d duo hæc noı̄a diuina rep̄ſentant Iah & El, q̄rum alterum ſi q̊tocuiq; ſeptuaginta duorū noı̄m coniunxeritis,nimirū inſigne uocabulū oxytonon efficietis.Hoc certe modo ſemper pronunciando,ut dictiones fiant triſſyllabicæ ac aſpirationes p̱ ſingularem hanc notā ſcriptæ .ḥ. flatu forti tanq̄ duplici ſpiritu latinæ literæ.h. ex imo pectore prodeant,& ubiq; Iah unice p̱ i conſonantē pronunciet̃. Similiter & El.nam utraq; harū dictio etiam in cōpoſitione noı̄m monoſyllabice profert̃,& in eandem accētus cadit.Sunt itaq; lxxii.noı̄a ſacra,q̊d unum Semhamaphores.i.ſanctiſſimi Tetragrāmati nomē expoſitoriū dr̃ p̱ inuocatiōes angelorū ab hoı̄bus deo deditis,deuotiſq; cū timore ac tremore ſic enuncianda. Vehuiah.Ieliel. Sitael. Elemiah.Mahaſiah. Ielahel. Achaiah.Cahethel.Haziel.Aladiah. Lauiah.Hahaiah.Iezalel.Mebahel. Hariel.Hakamiah. Louiah.Caliel. Leuuiah. Pahaliah. Nelchael. Ieiaiel. Melahel. ḥaiuiah. Nithhaiah.Haaiah. Ierathel. Sẹehiah. Reiaiel. Omael. Lecabel. Vaſariah. Ieḥuiah.Lehaḥiah.Chauakiah.Manadel.Aniel.ḥaamiah.Rehael.Ieiazel.Hahahel.Michael. Veualiah.Ielahiah. Sealiah. Ariel. Aſaliah.Mihael. Vehuel. Daniel. Haḥaſiah. Imamiah. Nanael. Nithael. Mebahiah.Poiel.Nemamiah.Ieialel.Haraḥel.Mizrael.Vmabel.Iahhael. Anauel.Meḥiel.Damabiah.Mauakel. Eiael. ḥabuiah. Roehel. Iabamiah. Haiaiel.Mumiah. Præſto iam ſunt ad manū uiri optimi cum q̄bus nō modo ab imi pectoris penetralibus clādeſtina colloquia muſſare,uerumetiā expreſſas quoq; uoces miſcere & quemlibet ſymbolico ſuo nomı̄e inuocare queatis,quāquā ſingularū regionum præſides tn̄ nihil non comunicatum habentes. Tāetſi enim in mundo ſupercœleſti habitāt,at iſta nihilominus inferiora curāt.Si enim hoc influentiis naturalibus contingit ut in cœlis commorentur,& ſimul terrena gubernent, multomagis uirtutibus nobilioribus,tenuioribus & ſimplicioribus mūdi ſuperioris, eiuſcemodi magiſtratus pariter ſunt conceſſi,ut penetrent noſtra,& à noſtris uiciſſim penetrētur, Ad id utar Plotini ueſtri aſſertione ı̄ libro de Intellectu & Ideis

& ente q̃ ait. Mũdus iste sensibilis uno tm̃ loco determinat̃. Mũdus aũt intelligibilis est ubiq̃, ꝑinde ac si dicat ꝙ ille hũc nostrũ & ambiat & ordĩet & cõseruet & penetret. Aĩaduertite aũt qd admiratiõe dignũ cabalistarũ sapientes huc afferãt ingentes ita אין לך כל עשב ועשב מלמטה שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל .i. Non est tibi ulla herba aut planta inferius, cui non sit stella in firmamento q̃ percutiat eam & dicat ei. Cresce. In eã iuerunt ipsi sentẽtiã sacris literis muniti ut legit̃ in Iob cap. xxxviii. Num nosti leges cœlorũ si posueris ꝑfectũ seu ꝑsidẽ uel executorẽ eius in terra. Nõ itaq̃ uos retrahãt orbis terrarũ tantę sollicitudines ac rerũ inferiorũ curę qb⁹ supranoĩati angeli dispẽsatiõe creatoris sunt destinati, q̃min⁹ illos etiã in nouem choros supcœlestium hierarchiarũ referatis. Cum eñ angelus sit alteritas, sicut deus identitas, prima uero alteritas sit binarius, recte opinabimur ꝙ ex binarii multiplicatione numerus angelorũ oriatur. Multiplicatio autẽ binarii cubica sic fit, bis bini bis, & erunt octo primus cubus, Octonos uero q̃sq̃ angelos in nouem choros si distribueritis, erunt septuaginta duo, tot eñ sũt nouies octo. Redite nunc si uultis per choros ad cubum, ꝑ cubum ad Tetractyn uestrã, quã nos tetragrammatõ, Romani quaternitudinẽ appellant ab ea ad binariũ, angelicã naturã significantem, & ĩde ad unitatẽ Deũ Opt. Max. & experiemini certe si nostrũ studiũ ad angelos applicuerimus, ꝙ etiam ꝑ angelos deo iungamur Tetragrammato ineffabili Iod. he. vau. he. in q̃ primum resplendet angelorũ istorũ nobilissima natura. Nam si ex quatuor illis literis יהוה quater Iod posueritis sicq̃ descendendo ter he. bis vau. semel he. mox uobis surget septuaginta duorũ sũma, expositoria ñois dei inenarrabilis & incomꝑhẽsibilis ad q̃d oĩa sacra noĩa referũt̃, q̃rũ ingens copia est, singula tñ appellatiua sunt, hoc solum dei propriũ est & appropriatũ quare מיהוה cognoĩatur. Hæc aũt septuaginta duo dicunt̃ unũ nomen symbolicũ, eo ꝙ intentio illorũ sit unum Deum Opt. Max. significare licet ꝑ multas & uarias rõnes angelorum, quomodo notam⁹ principẽ ꝑ aulicos & imꝑatorẽ ꝑ exercitum. Et ea sane uenerant̃ atq̃ colunt Magistri Cabalæ plurimũ qbus deuoti hoĩes miranda oꝑantur & mirabiliora q̃ eloqui mihi phas sit, ego tñ uirum doctissimũ in hac causa testem citabo Racanat in cõmentariis Exodi xiiii. q̃ hos characteras & has literas affirmat esse אותיות פורחות למעלה בעיקר המחכבה והם ממונים לעשות כל דבר בהם ופעולותיהם ידועים למקובלים: .i. Characteres uolantes suꝑne in fundamento sapientiæ spiritualis & sũt administratorii spiritus seu ꝑfecti ad faciendũ oẽm rem ꝑ eos, & oꝑatiões eorum sunt notæ Cabalistis, hucusq̃ Rabi Mnahem Racanat, Et secundũ

Rabi Akiba procedũt de throno gloriæ dei, Sed ne quis uana supstitiõe ductus putet ab angelis omnia humanę mortalitati cœlitus conferri ac nõ poti⁹ per angelos ab ipsa dei maiestate oĩa fieri etiam in angelis, ut in Daniele Nabuchadnezer chaldaice testat̃ וכמצביה עבד בחיל שמיא ודארי ארעא .i. Et secũdũ uoluntatẽ suam facit in exercitu cœli & habitatoribus terræ. Ideo receperũt Cabalæi de libro psalmorum pias orõnes ad deum septuaginta duobus uersibus habendas, q̃rum unusquisq; nomen Tetragrammaton cũ noĩe angeli ex lxxii. cõtinet, uno haud ab re excepto q principium Geneseos indicat, eleuant aũt q̃tum fieri potest aĩos suos istis uersibus ad deum, fortiter ascendendo de angelo ad angelum. Et semp inter laudes dei tot & tantas ab altera ad alterã in sublime tẽdendo. Ad illud eos iuuãt angeli, ut relicta seculari sollicitudine pro captu suo uehant̃ in deũ, ceu leuissima pluma tenuissimi spiritus adiumẽto ad sublimia cœlestiaq; sustollit̃. Videte & audite orõnem uersuum cũ tetragrammato & angelis, utrũq; em̃ uobis tã digito q̃ uoce monstrabo sic.

S

ואתה יהוה מגן בעדי כבודי ומרים ראשי
ואתה יהוה אל תרחק אילותי לעזרתי חושה
אומר ליהוה מחסי ומצודתי אלהי אבטח בו
שובה יהוה חלצה נפשי הושיעני למען חסדך
דרשתי את יהוה וענני מכל מגורותי הצילני
זמרו ליהוה יושב ציון הגידו בעמים עלילותיו
רחום וחנון יהוה ארך אפים ורב חסד
באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני יהוה עושנו
זכור רחמיך יהוה וחסדיך כי מעולם המה
יהי חסדך יהוה עלינו כאשר יחלנו לך
חי יהוה צורי וירום אלהי ישעי
למה יהוה תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה
הריעו ליהוה כל הארץ פצחו ורננו וזמרו
ויהי יהוה משגב לדך משגב לעתות בצרה
ויהי יהוה לי למשגב ואלהי לצור מחסי
יהוה אלהי ישועתי ביום צעקתי בלילה נגדך
יהוה אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ
שפטני בצדקתך יהוה אלהי ואל ישמחו לי
קוה קויתי יהוה ויט אלי וישמע שועתי
ובשם יהוה אקרא אנא יהוה מלטה נפשי

ואני עליך בטחתי יהוה אמרתי אלהי אתה
יהוה שמרך יהוה צלך על יד ימינך
יהוה ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם
רוצה יהוה את יראיו ואת המיחלים לחסדו
אודה יהוה בכל לבי אספרה כל נפלאותיך
קראתי בכל לב ענני יהוה חקיך אצרה
חלצני יהוה מאדם רע מאיש חמסים תנצרני
אלהים אל תרחק ממני אלהי לעזרתי חושה
הנה אלהים עוזר לי יהוה בסמכי נפשי
כי אתה תקותי יהוה אדני מבטחי מנעורי
אבא בגבורות יהוה אלהים אזכיר צדקתך לבדך
כי ישר דבר יהוה וכל מעשהו באמונה
יהוה יודע מחשבות אדם כי המה הבל
יחל ישראל אל יהוה מעתה ועד עולם
אהבתי כי ישמע יהוה את קולי תחנוני
יהוה אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך
יהוה אלהים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה
כי אתה יהוה מחסי עליון שמת מעונך
שמע יהוה וחנני יהוה היה עוזר לי
למה יהוה תזנח נפשי תסתיר פניך ממני
יהוה הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה
יהוה ישמרך מכל רע וישמר את נפשך
ואני אליך יהוה שועתי ובבקר תפלתי תקדמך
נדבות פי רצה נא יהוה משפטיך למדני
אם אמרתי מטה רגלי חסדך יהוה יסעדני
טוב יהוה לכל ורחמיו על כל מעשיו
מה גדלו מעשיך יהוה מאד עמקו מחשבותיך
הודיע יהוה ישועתו · לעיני הגוים גלה צדקתו
גדול יהוה ומהלל מאד ולגדלתו אין חקר
חנון ורחום יהוה ארך אפים · וגדול חסד
יהי כבוד יהוה לעולם ישמח יהוה במעשיו

אודה יהוה בצדקו ואזמרה שם יהוה עליון
ידעתי יהוה כי צדק משפטיך ואמונה עניתני
יהוה בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה
ועתה יהוה לעולם תשב כסאך לדור ודור
סומך יהוה לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים
יראי יהוה בטחו ביהוה עזרם ומגנם הוא
ונפשי נבהלה מאד ואתה יהוה עד מתי
ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם יהוה
צדיק יהוה בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו
יהי שם יהוה מבורך מעתה ועד עולם
ראה כי פקודיך אהבתי יהוה כחסדך חייני
עבדו את יהוה בשמחה באו לפניו ברננה
הנה עין יהוה אל יראיו למיחלים לחסדו
שובה יהוה עד מתי והנחם על עבדיך
אל תעזבני יהוה אלהי אל תרחק ממני
והתענג על יהוה ויתן לך משאלות לבך
הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו
יהוה מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי
בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ
אודה יהוה מאד בפי ובתוך רבים אהללנו
שובי נפשי למנוחייכי כי יהוה גמל עלייכי

Oſtendi iam uobis optimi uiri qualibet in linea nomen eſſe Tetragrãmaton,& tris literas angeli uel recto uel tranſuerſo ut fieri ſolet poſitas ordine de tribus uerſibus Exodi xiiii. ויסע ויבא ויט q̃s tamen Romani hactenus non ſunt integre interpretati. Pſalmodian autem latini ſic legũt ut ante forſitan uel ĩ Capnione de Verbo Mirifico uidere potuiſtis.
Et tu domine ſuſceptor meus es gloria mea & exaltans caput meum
Et tu dñe ne elõgaueris auxiliũ tuum a me ad defenſionem meã cõſpice
Dicam dño ſuſceptor meus es tu,& refugiũ meũ deꝰ meus ſperabo in eũ
Conuertere dñe & eripe aĩam meã ſaluũ me fac ꝑpter miſericordiã tuã
Exqſiui dñm & exaudiuit me, & ex oĩbus tribulatiõibus meis eripuit me
Pſallite domino qui habitat in ſion adnunciate inter gentes ſtudia eius
Miſerator & miſericors dominus longanimis & multum miſericors
Venite adoremus & procidamus & benedicamus ante dñm qui fecit nos

Reminiſcere miſerationũ tuarũ dñe, et miſericordiarũ tuarꝝ q̃ a ſeculo ſũt
Fiat miſericordia tua domine ſup nos, quemadmodum ſperauimus in te.
Viuit dominus & benedictus deus meus, & exaltetur deus ſalutis meæ
Vt quid dñe, receſſiſti longe deſpicis in opportunitatibus in tribulatione.
Iubilate domino omnis terra, cantate & exultate & pſallite.
Et factus eſt dñs refugiũ paupi, adiutor in opportunitatibꝰ ĩ tribulatione.
Et factus eſt mihi dñs in refugium & deus meus in adiutorium ſpei meæ.
Domine deus ſalutis meæ, in die clamaui & nocte coram te.
Dñe dominus noſter q̃ admirabile eſt nomen tuum in uniuerſa terra.
Iudica me ſecundũ iuſticiã tuã dñe deus meus & non ſupergaudeãt mihi.
Expectans expectaui dominum & intendit mihi.
Et nomen domini inuocabo, o domine libera animam meam.
Ego autem in te ſperaui, dixi deus meus es tu.
Dñs cuſtodit te, dominus protectio tua, ſuper manum dexteram tuam
Dñs cuſtodiet introitum tuum & exitũ tuum ex nunc & uſq; in ſeculum.
Bñplacitũ eſt dño ſup timentes eũ, & in eis q ſperãt ſup miſericordia eius.
Confitebor tibi domine in toto corde meo, narrabo oĩa mirabilia tua.
Clamaui in toto corde, exaudi me domine, iuſtificationes tuas requiram.
Eripe me domine ab homine malo, a uiro iniquo eripe me.
Deus ne elongeris a me, deus meus in auxilium meum reſpice.
Ecce deus adiuuat me, & dominus ſuſceptor eſt animæ meæ.
Quoniam tu es patientia mea domine, dñe ſpes mea a iuuentute mea.
Introibo in potentias domini, deus memorabor iuſticiæ tuæ ſolius.
Quia rectum eſt uerbum domini, & omnia opera eius in fide.
Dominus ſcit cogitationes hominum quoniam uanæ ſunt.
Speret Iſrael in domino ex hoc nunc & uſq; in ſeculum.
Dilexi quoniam exaudiet dominus uocem orationis meæ.
Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis tuæ.
Dñe deus uirtutum conuerte nos, & oſtende faciem tuam & ſalui erimꝰ.
Quoniam tu es domine ſpes mea, altiſſimum poſuiſti refugium tuum.
Audiuit dominus & miſertus eſt mei, dominus factus eſt adiutor meus.
Vt quid domine repellis animam meam auertis faciem tuam a me.
Domine libera animam meam a labiis iniquis & a lingua doloſa.
Dominus cuſtodiet te ab omni malo & cuſtodiet animam tuam.
Et ego ad te domine clamaui & mane oratio mea præueniet te.
Voluntaria oris mei beneplacita fac domine & iudicia tua doce me.
Si dicebam motus eſt pes meus, miſericordia tua domine adiuuabit me.
Suauis dominus uniuerſis & miſerationes eius ſuper omnia opera eius.
Q̃ magnificata ſunt opa tua dñe nimis profundę ſunt cogitationes tuæ.
Notum fecit dñs ſalutare tuũ, in conſpectu gentium reuelauit iuſticiã ſuã.

Magnus dominus & laudabilis nimis & magnitudinis eius non est finis.
Miserator & misericors dominus patiens & multum misericors.
Sit gloria domini in seculum, lætabitur dominus in operibus suis.
Confitebor domino secundum iusticiam eius, & psallam noĩ dñi altissimi.
Cognoui dñe quia æquitas iudicia tua, & in ueritate tua humiliasti me.
Dñs in cœlo parauit sedem suam, & regnum suum omnibus dominabit.
Tu aũt dñe in ęternũ pmanes, & memoriale tuũ in gñationẽ & gñationẽ.
Alleuat dominus omnes qui corruunt, & erigit omnes elisos.
Qui timent dñm sperauerunt in dño, adiutor eorũ & protector eorũ est
Et anima mea turbata est ualde, sed tu domine usque quo.
Ab ortu solis usq; ad occasum, laudabile nomen domini.
Iustus dominus in omnibus uiis suis, & sanctus in omnibus operibus suis
Sit nomen domini benedictum, ex hoc nunc & usq; in seculum.
Vide qm̃ mandata tua dilexi dñe, secundũ misericordiã tuã uiuifica me.
Seruite domino in læticia, introite in conspectu eius in exultatione.
Ecce oculi dñi sup metuentes eum, & in eis q sperãt sup misericordia eius
Conuertere domine usq; quo, & deprecabilis esto super seruos tuos.
Ne derelinquas me domine deus meus, ne discesseris a me.
Delectare in domino & dabit tibi petitiones cordis tui.
Confitemini dño quoniam bonus, qm̃ in æthernum misericordia eius.
dñs ps hęreditatis meę et calicis mei, tu es q restitues hęreditatẽ meã mihi
In principio creauit deus cœlum & terram.
Confitebor dño nimis in ore meo, & in medio multorum laudabo eum.
Conuertere anima mea in requiem tuam, qm̃ dominus benefecit tibi.

¶ Tum Marranus. Adeo ne inquit te una in re tantopere laborantẽ patimur expaciari, q ad artẽ ipsam si qua est Cabalæ toto desyderio prope
T ramus. Et Philolaus. Non est arbitror una res de qua Simon disseruit, sed terq; quaterq; plures ac multo plurimę. Sabbathũ em̃ sabbathorũ q̃d est requies æutherna & finis Cabalæ, post aũt qbus gradibus ad eã ascẽdam⁹ tã portarũ prudẽtię q̃ sapiẽtię semitarũ, & de nõis Tetragrãmati expositoribus angelis & Semhamaphores clara nos uoce instituit. Ad hęc Simon. Reliqua si bñ recordamini, eqdẽ nõnihil de illa digna religiõe decẽ numerationũ Cabalisticarũ p̃misi & fortasse promisi dicturũ me, faciãq; p catalogum si me attẽte audiatis. Tũ audim⁹ cupide ambo dixere, quapropter
V pge incũctanter. Mox Simon ait. Decẽ numerationes a Cabalæis עשר ספירות appellatas multi ex nobis multipharia tractãt, qdã ĩ arboris modũ, alii ad formã hoĩs, ut sæpe mẽtio fiat de radice, trũco, ramis & corticib⁹. Sępe uero etiã de capite, humeris, crurib⁹, pedib⁹, latere dextro & sinistro. Eæ sũt decẽ diuina noĩa q̃ nos mortales de deo cõcipim⁹, uel essentialia, uel psonalia, uel notionalia, uel cõia, & noĩantur sic כתר .i. corona,

חכמה .i. ſapiētia בינה .i.prudētia ſiue ītelligētia חסד .i.clemētia ſeu bonitas גבורה .i.grauitas uł ſeueritas תפארת .i.ornat⁹ נצח א
.i.triūph⁹ הוד .i.cōfeſſio laudis יסוד .i.fūdamētū מלכות .i.regnū Supra coronā uero ponit̃ אין סוף .i.infinitudo,& eſt abyſſ⁹. Eloquar an ſileā, Res eſt nimirū profundę ſpeculatiōis & q̊ddā pelagus īmēſum, in q̊d oīs nr̃a cōtēplatio demergit̃ & demerſa q̊dā hiatu abſorbet̃. An nō me mineritis q̃tū nouicii iā ferme oīm nationū theodidaſcali dies atq; noctes deſudant fere ſolum in conceptibus attributalibus, quas eorū alii ꝑfectio nes in diuinis nominant, alii attributa tum negatiua tum affirmatiua tum abſoluta, tum relatiua ſeu connotatiua, q̃ facile nunc ut arbitror de libro Cabaliſtico compendii Portæ lucis, quē Paulus Ricius uir egregie doct⁹ quondā ex noſtris unus, nunc chriſtianus ex Rabi q̊dam Caſtilienſi colle git, & de Iſagogis quas ſcripſit in Cabalā diſcere poteſtis. Ea pariter de re magn⁹ ille Magiſter Cabalę Rabi Ioſeph filius Carnitolis librū שערי צדק .i.Portarū iuſticiæ conſcripſit, & ſcripſere cōmentatores circa ar borem decē numerationū multi multa, q cauſam hanc inuolutā euoluūt, & totā fere ſacrā ſcripturā ueterē in has decē numerationes, & per eas in decem ipſa dei noīa, & ꝑ ea in unū Tetragrammati nomen, redigunt atq; reducunt, affirmantes ꝙ Enſoph ſit Alpha & O, qui dixit, Ego primus & ego nouiſſim⁹. Et ꝙ כתר .i.Corona regni oīm ſeculorū ſit fons ſine fun do & אב הרחמים .i.miſericordiarū pater, cuius myſterium illud eſt ꝙ Ehieh ſigillat per Emeth, hoc eſt eſſentiā ꝑ ueritatem. Sicut nobilis ille dictator ait Eliezer Haklir אמת חותמו .i.Emeth eſt ſigillum eius. Probat hoc ratio arithmetica quam imitantes ſi multiplicauerimus Ehieh ꝑ Ehieh ſurgent quadringenta qua draginta & unū, q̃ ſimul ſunt אמת hoc eſt uerū ſeu ueritas, ſicut אדני שלום .i.Dñi pax. Plu ra huc reducunt, ut Aleph magnū, timorē dñi, lucem inacceſſibilem, dies æthernitatis, ut eſt illud, Egreſſus eius ab anterioribus a diebus ſeculi. Sic ſcribit īſignis Cabaliſta Tedacus Leui in lib. de decē numerationibus. Ad ſecundā aūt numerationē q̃ eſt ſapiētia referūt hęc, ex attributis aut ꝓprie tatib⁹, priogenitura. Ies, i, ens. Lex primitiua. Iod litera prima tetragrāmati, terra uiuentiū, triginta duæ ſemitæ, ſeptuaginta legis ſpecies, bellum, iudi cium, Amen, liber, ſanctū, uoluntas, principium, & alia id genus. Et forte mirū eſt ꝙ ſecunda numeratio dicatur principiū, legit̃ nanq; in Racanat excellē ti Cabalę Magiſtro circa Geneſeos initium hoc modo ואולי תשאל שהחכמה היא ספירה השנייה למה קראת ראשית: .i.Et forte quæres, cū ſapientia ſit numeratio ſecū da, quare dicat̃ principiū. Scriptū eſt em̃ ī libro Bahir אין ראשית אלא חכמה .i.Nihil eſt principiū niſi ſapiētia. Cui eqdem recte mihi uidear reſpondere, ꝙ infinitudo ipſa trium ſummarū Cabaliſticę ar

borisnumerationũ quas uos treis in diuinis ꝑſonas appellare cõſueuiſtis abſolutiſſima eſſentia quum ſit in abyſſo tenebrarũ retracta,& immanẽs ocioſaq; uel ut aiunt ad nihil reſpiciẽs,iccirco dicitur אין .i.nihil ſiue nõ ens ac non finis,hoc eſt אין סוף quia nos tam tenui erga res diuinas ingenii pauptate mulctati de iis q̃ nõ apparent haud ſecus atq; de iis quæ non ſunt iudicamus.At ubi ſe ita oſtenderit ut ſit aliqd & reuera ſubſiſtat tum Aleph tenebroſum in Aleph lucidũ cõuertitur,ſcriptũ eſt em̃,Sicut tenebræ eius ita et lux eius,& appellatur tunc qdem Aleph magnũ,qñ exire cupit,& apparere oĩm rerũ cauſa per Beth proxime ſequẽtẽ literam De qua ſic ſcribit Mnahem Racanat על כן תמצא האות הזאת פועלת הדברים כלם .i.Sic repies literã hanc ſcilicet Beth facientẽ res oẽs,quapropter Aleph eandẽ uti propinqſſimã & & fœcũdiorẽ literã ſibi recipit,noĩaturq; אב pater oĩs gñationis & productiõis.Deinde aſſumptum Beth,rurſus ablegat in uniuerſitatẽ entium, ex infinito אין finem ſuum conſequi deſyderãs,quare finalẽ literã Nun coniungendo Beth generat בן .i.filium quæ prima eſt productio in deitate,ac principiũ alteritatis,unde cognoĩatur ראשית .i.Principiũ, tã & ſi eſt ſecũda emanatio ex infinitudine,hoc eſt ſecũda Cabaliſtica numeratio,ꝑ quã oĩa facta ſunt.Scriptũ eſt em̃.Oĩa in ſapiẽtia feciſti,hoc modo primus efflux⁹ fit ſecunda numeratio,qa terminus gñationis eſt filius. Reſtat tertio mediũ inter Aleph & Nun q̃d eſt Iod,nota ſancti noĩs יה cui⁹ ambos characteras ſi alternis uicib⁹ noĩ בן intertexueritis erit בינה intelligentia prudentia ſeu prouidentia,ſcilicet emanatio in diuinis tertia, cui attribuit̃ Adonai,ſpiritus,aĩa,uotũ,myſteriũ fidei,mater filiorũ,rex ſedens in throno miſerationũ.Iobeleus magnus,Sabbathum magnũ,fundamẽtũ ſpirituũ, lumẽ mirificũ,dies ſuꝑma,qnquaginta portę, dies propiciatiõis,uox ĩterior,fluui⁹ egrediẽs de paradiſo. Lr̃a ſecũda Tetragrãmati, pœnitẽtia,aquæ profundæ,ſoror mea,filia patris mei,& alia.Hucuſq; notauimus tres numerationes q̃ dicũtur a Cabaliſtis teſte Rabi Ishac in cõmentariis libri Ietzira ספירות העליונות כסא אחד .i. Tres numerationes ſummę atq; ſuꝑmæ ſedes una,in qua ſedet Sanctus Sanctus Sanctus dñs deus Sabaoth. Bonitati ſiue clementiæ q̃ eſt quarta numeratio,cũ diuino noĩe El appropriãtur etiã hęc,gr̃a,miſericordia,brachiũ dexterũ,ĩnocẽs,dies terti⁹,ignis cãdid⁹,facies leonis,pes prim⁹, Abrahã ſenex.Oriẽs,aquæ ſuꝑiores,argẽtũ dei,Michael,ſacerdos,angel⁹ in ſpecie electri Haſmal,ueſtes albę,auſter,& alia.In qnta numeratione ſeueritatis diuinũ nomẽ eſt Elohim & applicãt̃ ei timor, ꝓprietas rigoris ſeu grauitatis,p̃cepta legis negatiua,brachiũ ſiniſtrũ,ignis egrediẽs ab aqs,ut ĩ libro de creatiõe.Itẽ dies quart⁹,occidẽs,gabriel.Ishac ſenex.nox.fortitudo. altare aureũ,pes ſecundus,ſanctificatio.caligo.Metattrõ,aqlo ſpẽs fuſca:

Sextæ applicat̃ Eloha,ſpeculatio illuminans,lignũ uitæ,uoluptas,linea me dia,lex ſcripta,ſacerdos magnꝰ,ortus ſolis,ſpecies purpurea.Et ſcribit Te dacus Leui ꝗ de hoc loco explanant̃ ſeptuaginta nationes in terra ,& ſi gillum eius eſt Emeth Adonai,& uocatur pax,& forma eius figurat̃ in lu na,& myſteriũ eius eſt tertia litera Tetragrammati, & myſteriũ hoc Pa ter noſter qui eſt in cœlis,homo ſupernꝰ ſeu Adam cœleſtis,iudicium,ſen tentia.Michael.Iſrael ſenex.Deus Iacob.Ad ſeptimã referunt̃,Adonai Sa baoth,crus,pes,colũna dextera,rota magna,uiſio prophetiæ,Moyſes &c. Octauæ conueniunt Elohe Sabaoth.Myſteriũ columnæ ac pedis ſiniſtri & Booz,& inde trahitur ſerpens antiquus,diſciplina dñi,ramus,Aharõ Cherub,filii regis,molæ molentes & alia.Nonę appropriat̃ Sadai,funda mẽtum mũdi,ſion,fons piſcinarũ,iuſtus,deus uiuus.Sabbathũ integrum. Medium inter cuſtodi & memento.Dies quinquageſima de Leuiathan, Aries.Ioſeph iuſtus.Salomon.iuſticia.robur.lignum ſcientię boni & mali, Fœdus dñi,arcus teſtimonii,gloria dñi,fundamentum prophetię Dauid. Redemptio.Seculum aĩarum.Reducunt̃ & ad decimam numerationem. Adonai,regnum,uita,cherub ſecundus.Speculatio non illuminãs.Poſte riora.Finis.Eccleſia Iſraelis,Sponſa in canticis canticorũ.Regina cœli.Vir go Iſrael.Myſterium legis ab ore datæ.Aquila.,Litera quarta Tetragrã mati.Regnũ domus Dauid.Templũ regis,dei ianua,arca fœderis,& duę tabulæ in ea.Dominus uniuerſæ terræ.Audiſtis breue rationariũ decem proprietatũ ſiue notionũ aut attributorũ in diuinis,q̃ dicũt̃ a Cabali ſtis בלימה quod intelligunt alii בלי .i. abſq; uel p̃ter,& מה .i.q̃d ut ſi diceret̃ decẽ p̃ter q̃d,ſcilicet excepta dei q̃dditate. Vnde inter p̃tari ſolẽt Belimah hoc eſſe p̃ter id q̃d eſt ineffabile, alii ab ipſo בלום פיך ולשונך מלדבר .i. coartando ſeu cõſtringendo linguã tuam ne loquaris,tanq̃ uerba ſacra q̃ non ſint uulgo prodenda. Dicẽdum nunc eſſet de angelicis principibus & dæmoniacis p̃fectis q̃s ad latera cle mentiæ & ſeueritatis ponunt Cabaliſtæ,rem profecto indigentẽ multilo quio,ſi non meridiem tranſgreſſi ueheremur in ueſperũ.Quis em̃ paruo in tp̃e tam magna exponere? Quis triginta quinq; principes puritatis,ac ſeptuaginta principes Iſmaelis in latere numerationis quartæ tam cito ab ſoluere? Quis item in numeratione quinta grauitatis atq; timoris pariter triginta quinq; principes reatus,& ſeptuaginta prĩcipes Eſau tam obiter & tam p̃functorie poſſet ſatis explanare? quæ propria q̃dem uolumina poſcunt,& certe admodum lata,quare his in p̃ſentia intermiſſis procedamus ad artem.Beatitudo inq̃ cõtemplantiſſimorũ hoĩm pro electiore mo do a meditatione legis hoc eſt uiginti quatuor librorũ q̃s Eſſrim Varba noĩamus diurna & nocturna pendere ſacris ex literis dep̃henditur.Scri ptũ eſt em̃,beatus uir inter cætera q in lege eius meditabit̃ die ac nocte,nõ X

qui legat,non q̃ ſcribat,nõ qui loquatur.Sed qui meditetur,ne forte ſcri
ptio legis aut lectio q̃ñq; terminata & deſinens,etiam beatitudinem ceſſa
re ac deſinere compellat.Sed is tandẽ q̃ cogitationes in corde ſuo illuc co
git,ut dimiſſis carnalibus,ſpiritualia legis meditetur,is inq̃ is beat⁹ eſt, cũ
corde mundo deum uidebit.Non eñ tanta erat meo arbitratu diligẽtia
opus ad ſacræ ſcripturæ hiſtorias q̃ tã patẽt hebræis,q̃ Tit⁹ Liui⁹ latinis.
Itẽ ad mãdata & p̃cepta q̃ numerũ habent,tũ ad religiones & cerimonias
q̃ rudi ac indocto etiã uulgo uel ſępe nõ ſine uitio ac peccato pagũt,unde
nõ mereãt tantã beatitudinẽ q̃ corporeis ſenſibus cõſtãt,ut ad illa reqrãt
tã aſſidua,tã cõtinua, & tã diligẽs meditatio diei atq; noctis.Sed longe ma
ior beatitudo in theoriæ gradib⁹ ſublimioribus inueniri poſſe demõſtrãt
q̃ ad legis Cabaliſticam intelligentiam uſq; adeo tendat ut ſpiritali medi-
tatiõe mẽtes nr̃as imbuat,& quaſi in ſimilitudinẽ ſui formet.Hanc eſſe cõ
Y iicim⁹ legis meditationem q̃ Moyſi poſt datam in igne legẽ & fractis iam
reparatiſq; lapideis tabulis tãdem ab ore dei tradita eſt. Primo nanq;,ut
aſſerunt Cabalæi,deus legem ſuã in globum igneum conſcripſit p̃ ignem
fuſcum ſuper ignem candidum,ait enim Ramban Gerundenſis שבא
לנו בקבלה שהיתה כתובה באש שחורה
על גבי אש לבנה: .i.Q͛ apparet nobis p̃ Cabalã,q̃ fuerit ſcri
ptura in igne fuſco ſup̃ dorſum ignis candidi.Vnde illud extat deuterono
mii xxxiii.De dextera eius ignea lex eis.Erantq; tũ literæ ut aiunt confuſę
ac inglomeratæ,quas ſtudioſiſſimi quiq; ſpeculatiue ĩtuẽtes ac diligẽter
conſyderantes ſpiritu ſancto ducti facile poſſent hinc & inde ſuſq; deq; ul
tro citro prorſus rurſus eligere legere colligere ac in uerba quælibet for
mare ſententiã in bonis bonam in malis malã ſignificantia.Deo aũt Moy
ſes edoctus in ordinẽ cunctas redigebat populo edendas,ut q̃ legis eſſent
uniuerſi ſcirent & obſeruarent,& inde lex in libros diſtincta & in arcã re
poſita eſt,ſicut ipſe recepit a dño. Artem tñ ordinandi & uariandi literas
& ſacram ſcripturã ad mentis eleuationẽ dulciſſime interp̃tandi a diuina
tunc maieſtate receptam,ut rem diuiniſſimã a rudibus ĩp̃ceptibilẽ,uulgo
non patefecit.Sed electis tm̃ Ioſue & ſeptuaginta ore ad os tradidit,a q-
bus poſtea ſemp̃ electiores quiq; receperunt,& ea receptio ,ut ante audi
uiſtis,noĩata eſt Cabala.Nonnihil aſtipulanẽ etiã ſapientiſſimi chriſtiano
rum doctores q̊rum plurimos ego quanq̃ Iudæus tñ libenter in aliena ca
ſtra tanq̃ explorator irrepens legi.De noſtro enim Moyſe Gregori⁹ Na
zianzenus ille græcus cognomento magnus theologus in libro de ſtatu
epiſcoporũ ſic ait. δέχεται νόμον, τοῖς μὲν πολλοῖς, τὸν τοῦ γράμματος· τοῖς δὲ ὑπὲρ
τοὺς πολλοὺς, τὸν τοῦ πνεύματος.i.Accipit legem,ipſis q̃dem multis eam q̃ eſt
literæ,ipſis aũt ſup̃ multos,eam q̃ eſt ſpiritus.Et in libro primo theologię
βούλεται οὕτω πλαξὶ στερραῖς καὶ λιθίναις ἐγγράφεσθαι, καὶ ταύτας ἀμφοτέροθεν διάτε δ' φαι

νόμενον τοῦ νόμου καὶ τὸ κρυπτόμενον. τὸ μὲν τοῖς πολλοῖς καὶ κάτω μένουσι, τὸ δὲ τοῖς ὀλί
γοις καὶ ἄνω φθάνουσι .i. Vult ita tabulis ſolidis & lapideis cõſcribi & iis altrin
ſecus propter manifeſtum legis & occultũ, illud qdem multis & inferius
manentibus, hoc aũt paucis & ſurſum puenientibus. Quibus è uerbis ap/
paret qbuſdam ualde doctis etiam ueſtris hoĩbus ꝙ Moyſes legis textũ
plebi tradiderit, at myſteria parabolas & ſymbola ipſi ſibi ac pſtantioribꝰ
reſeruarit. Eam Cabalæ artem in tris uias diuiſam fuiſſe accepimus, Salo/ Z
monis teſtimonio q xxii. prouerbiorũ ait. Certe ſcripſi tibi tripliciter con/
ſulto & è ſententia ut notificarẽ tibi rectitudinem eloqorum ueritatis. Sic
em̃ gens nr̃a loqui cõſueuit cũ habẽda eſt Cabalę mentio ut appellẽt eã
אמרי אמת .i. eloqa ỽitatis ſcripta ſcilicet על דרך האמת
.i. Secundũ uiam ueritatis q̊d eſt Cabalæ. Hic mos fuit ægyptio & Gerun/
dẽſi cæteriſq; creber. Alii uero quinq; Cabalæ partes exhibuerũt ut Rab
Hamai ĩ libro Speculatiõis quas ita nominat תיקון וצירוף
ומאמר ומכלל וחשבון .i. Rectitudo & cõbinatio & oratio
& ſententia & ſupputatio. Veſter Mirandulanus in nongentis concluſio
nibus ſcripſit his uerbis. Quicqd dicant cæteri Cabaliſtæ, ego prima diui
ſione ſcientiam Cabalæ in ſcientiã Sephiroth & Semoth.i. numerorum &
noĩm tanq̃ in practicam & ſpeculatiuã diſtinguerẽ. Sed Rabi Ioſeph Bar
Abraham Salemitanus & Cabaliſtarũ multo maxima pars ſequunt̃ Salo
monem regẽ, in eo ꝙ tripliciter illam poſſe artem non tm̃ ſpeculari, uerũ
etiam practicari plane credunt, iuxta triplicẽ rerum oĩm conditionem, nu
merum figurã & pondus, quippe illa quinq; in hæc tria reducentes. Cum A
em̃ totũ negociũ ſit allegoricũ, & aliud pro alio p aliud intelligat̃, ut ipſa
ſentẽtia ſit alia pro alia. Dicamus palã, ꝙ aut dictio pro dictiõe ponit̃ aut
lr̃a p dictiõe, aut lr̃a pro lr̃a. Principio nẽpe dictio ſumit̃ pro dictiõe, uel p
trãſpoſitionẽ q̃ metatheſis nũcupat̃, uel p numerũ æqualem dictiõibus in
cluſum. Litera ponitur pro dictione uel in capite uel in fine uel ubilibet p
ſuppoſitam notam. Litera ponitur pro litera p alphabeticariã reuolutio/
nem, plane totum, ut oĩs tandem proportio compleat̃ arithmetica geome
trica & muſica. Verbi cauſa, illud pſalmi xxi. Dñe in uirtute tua lętabit̃ rex,
intelligimus Cabaliſtice de Meſſiha dicentes. Dñe tetragrammate in uir
tute tua Meſſiha rex, ſubaudiatis uenit uel opatur. Eſt em̃ Meſſiha uirtus
dei & opatur in uirtute tegrãmati ad id me ducit hęc dictio ישמח cuiꝰ
ſi literę tranſponant̃ erit משיח .i. Meſſiha. Alio item in loco dominus
dixit ad Moyſen, qm̃ pcedet te angelus meus. Exodi. xxiii. Ecquis eſt ille an
gelus iuxta Cabaliſtas? dicũt alii ꝙ Michael, tranſponendo em̃ literas
מלאכי fit Michael, alii accipiẽtes illum ſecundũ artis Cabaliſticę mo
dum, affirmant ꝙ ſit Metattron, eo ꝙ deus aiebat qm̃ eſt nomen meum
in illo. In Metattron aũt eſt nomen Sadai p numerũ æqualẽ utriſq; dictio

nibus incluſum,q̊d mirifice amplectitur Gerundenſis in loco ante citato. Cernitis iam duas Cabalę ſymbolicas uias? Quin uultis q̊q; tertio literam uidere pro dictiõe reponi? Legite Iſaiam capite lxv. Bene dicetur in deo Amen. Ecq̃s eſt iſte deus? Cabaliſtæ reſpõdebũt ꝙ eſt אדני מלך נאמן .i. Dominus rex fidelis, tris eñ has dictiones per capita, tres lr̃æ אמן notabũt, ut ſcripſit Racanat Exodi xv. Quarta ſpecies & tertia Cabalæ pars eſt commutatio literaria, ut dictio certis literis ſcripta ſymbolice deſignet aliam dictionẽ ꝑ alias literas compoſitã, & fit per alphabeticariam reuolutionẽ iuxta librum creationis Abrahæ uariationibus uiginti duabus, ſecũdũ ꝙ ibi tot alphabeta leguntᷣ. Exemplũ ꝓbet nobis Mazpaz nomen dei q̊d literis his quatuor conſcribitᷣ מצפץ de q̊ Mirandulanus ueſter ſic ait. Nomen dei quatuor literarũ q̊d eſt ex mem. zade. pe & zade regno Dauidis debet appropriari, cunq; illud in ſacræ ſcripturę textu plane non legatur, cuius nam rogo eſſe ſymbolũ ꝓhibebitur? Reſpondẽt Cabaliſtæ, ꝙ ſit ſymbolũ atq; ſignaculum Tetragrammati ineffabilis & procedit ex alphabeto ultimo q̊d eſt uigeſimum ſecundũ libri q noĩatᷣ Sepher Ietzira, diciturq; Ath bas, illic eñ commutantᷣ iod pro mem, & he pro tzade, & uau pro pe, ut ſit Mazpaz Adonai Iod he uau he. Dixi mõ ad artem ꝑtinentia q̃ fit uel tranſuerſis uel tranſpoſitis uel commutatis dictionibus, ſyllabis aut literis, ſecundũ quatuor rõnes q̃bus ſcripturarũ ſenſa ingenioſe ac artificioſe allegorizãtur. Nam de iis quæ ſine arte conſtãt & ſola traditione fiunt Atechna, ſatis ſupq; uos feci certiores, quanq̃ ante ipſi ambo q̃ ueſtra profeſſio eſt haud parum multã de illis cognitionem proprio ſtudio adepti eſtis q̊ ſcilicet modo ſimplicia de compoſitis & ſuperiora de inferioribus abſtrahãtur, ac fere oĩa in mũdũ intelligibilẽ aut ſup ſuꝑmum & incompabilem referãtur. Poſſunt & pietatis argumenta non nulla ſæpe nobis legendo ſanctas literas in mentẽ uenire q̃ ad diuinorum admirationẽ primũ, ac etiã tũ in amorẽ eorũ nos alliciãt, nec tñ certa quauis arte tradi queant, ut ꝙ Gabriel fortiore ſit uirtute q̃ Michael, q̃m de eo legitur in Daniele duplex uirtus uolando uolans. De Michael aũt ſolũ ꝙ uenit in adiutoriũ, quare inter intelligentias Gabriel philoſophice uirtus reputatur intellectus agentis, & Michael uirtus intellectus paſſibilis. Ita ſcribit Rabi Leui Ben Gerſom q a latinis noĩatur Magiſter Leo de Banolis. Plurimũ cõferre mihi uidetur, Philolaus inquit, ad artem Cabaliſticam optime Simon id q̊d tu Atechnon appellas, niſi eñ habeantᷣ in manibus reuelata maiorũ q̃ recte q̃dem ſub artem cadere non putas, eſſet oĩs q̃tumcunq; temeraria oĩbus conceſſa exponendi licẽtia & uertendi ſacrã ſcripturã q̃rſum q̃ſq; uellet, quẽadmodũ accepimus uulgarios q̊ſdam ſophiſtas agere ut hac ętate uideantur ſuis ſyllogiſmis illa ſanctiſſima diuini ſpiritus oracula prope in publicũ contemptũ adduxiſſe. Nunc aũt q̃ñ ad

reuelata

reuelata sunt (ut arbitror) applicanda uniuersa, ducitur quędã linea, quã ultra citraq; nequit cõsistere rectum, ut q̃ artis sint, opa pessimorũ hoĩm non uergant ad inertiã. Tum Simon. Aperte uera p̃dicas inquit, fere nãq; C
est aliud nihil q̊d plus erranter ad sensa cuiusq; retorqueatur q̃ oracula, tametsi non id semp̃ malicia fit, sed plus sæpe ignorantia, quis em̃ dedita opera piaculum ĩ sacra cõmitteret? Ita Saul q̊ndam uerbi ambiguitate deceptus errauit ab oraculo, cum promisisset deus Exodi xvii. אמחה את זכר עמלק .i. Delebo memoriã Amalek, credens si mares abstulisset satisfieri p̃cepto, q̃m זכר masculũ significaret. Deus aũt magis deleri memoriã Amalek per hoc uocabulum זכר uoluit q̊d memoriam q̊q; designat. Nondum em̃ erat scripturæ distinctio p̱ puncta & accentus q̃ ab annis Ezrę primũ cœpit. Ergo זכר sine punctis & memoriã & masculum enuncians Sauli occasionẽ dedit ruinæ. Ad hęc Marranus. Contigit & Italis & græcis simile de uerbo φως q̊d & hoĩem significat & lumen. Vnde q̊ndam saturnaliorũ cultores amphibologia decepti hoĩem aliquẽ q̊tannis Saturno immolarunt, cum æque sacrificiũ illud iuxta oraculũ accensis luminibus fieri potuisset ut placaret̃ Saturnus. Sic em̃ gens illa tam stulta postremum Hercule magistro resipuit. Et miserandũ est etiã ætate nostra q̃tum stolidi hoĩes & sup̱bi quidam sophistæ imperitia linguarum errent, q̊d esset tñ ferendum, nisi se non errasse contenderent, & mõstrantibus uiam nõ etiam usq; ad internecionẽ inuiderent. Sed o noster dux artem Cabalisticã cuiꝰ exordiũ inchoasti prosequere plenius. Tum Simon, D
Artem hanc rebus cõstare tribus inquit, peritiorũ ut diximus opinio est. Primũ numerorũ supputatiọne q̃ גימטריא .i. Geometria noĩatur, quasi terrestriũ characterũ inuicem numeralis dimensio, q̃ tñ pendeat ab arithmetica illa ob abstractam sui simplicitatẽ nullis sensibus tractabili, & ideo ne nouiciorũ q̊dem artificio rudi subiecta. Potius igit̃ nuncupata est prima pars Geometria q̃ arithmetica q̃uis utrunq; reuera unũ & idem in hac arte ualeat. Deinde transmutant̃ q̃nq; syllabæ ut sit & transmutata dictio aut conuertitur uerbũ simpliciter. Secundo q̃ litera ponitur pro dictione & appellatur Notariacũ ab apicibus notariorũ, q̃m ibi quęlibet litera in culmine notatur, ut sit alicuius integri uocabuli signum. Tertio cõsistit hæc ars in literarũ mutuatione, cum altera pro altera ingeniose locatur, & appellatur commutatio, q̊ factũ est ut Rabi Ioseph Minor Salemitanus libros de hac arte a se conscriptos Hortũ noĩauerit, id est גנת propter ternas huius dictionis literas, quarũ singulæ singulas portiones artis Cabalisticę designãt. Nã gimel significat גימטריא Nun נוטריקון Thau תמורה Vt sint partes totiꝰ artificii hæ גמטריא .i. Arithmetica נוטריקון .i. Notariacũ quasi notatoriũ, & תמורה .i. Cõmutatio elementorũ. Huic titulo allegat autor uersum Salomonis capite

ſexto Canticorum.Deſcendi in hortũ nucis.Pro prima itaq; parte exordi ar ab eo q̊d eſt principium.Et ſcribitur in Zacharia q̃ dñs Tetragramma tus erit אחד .i.unus,& nomen eius אחד .i.unum,forte multo uerius dominus deus erit Aleph.i.principiũ,ut uos gręce dicitis Alpha & O,&
D חד .i.unum,ut q ſit principiũ unius.Ipſe nanq; ſupra oẽm unitatẽ & oĩs unitatis ſempiterna origo eſt.Et forte non dicitur unum ſicut non dicitur ens,qm̃ eſt ſupra omne ens a q̃ emanat quicqd eſt. Vnde a contẽplantiſſi mis nominatur אין id eſt non ens,ut legitur Exodi xvii. היש יהוה בקרבנו אם אין .i.Num eſt ens Adonai inter nos an non ens? Legit̃ aũt in libro de Via fidei & expiationis,q̃ ſit utrũq; היש ואין .i.Ens & non ens,qm̃ ea q̃ ſunt,et ea q̃ non ſunt,ex ip̃o ſunt,& poſt ipſum ſũt.Ita q̊q; nõ unum eſt, qm̃ oĩs unitatis cauſa eſt,& unitas poſt ipſum eſt, & nihil eorum eſt tam quæ poſt ipſum ſunt q̃; q̃ nõ ſunt,ut in libro Spe culatiõis, Rabi Hamai qui poſt multa ſic ait שכלם נאצלים מאחדותו והוא אינו דומה לאחד .i.Q; oĩa ea de riuantur ab unitate ſua & ipſe nõ eſt ſimilis ipſi uni.Neq; id ſolũ noſtri fa tentur uerũ etiã aſſeuerant Marrane ueſtri pariter q̊s eſſe ſapientiſſimos probatis.Dionyſius em̃ Areopagita in libro de Myſtica theologia eidem ſententiæ de deo ſubſcripſit his uerbis οὔτε ἀριθμός ἐστιν οὔτε τάξις, οὔτε ἕν, οὔτε ἑνότης.i.Deus neq; numerus eſt,neq; ordo,neq; unũ,neq; unitas. Quid tandẽ eſt? Reſpondit Hieroni Simonides,q̃to magis cogito tanto minus intelligo.Et mihi accidit ſimile,cum exactis oĩbus creatis aſcendero ſupra omne ens,nõ inuenio aliud q̃ infinitũ pelagus nihilitudinis, & fontẽ om̃is entitatis ex abyſſo tenebrarũ manantẽ perenniter. O altitudo, O profun
E ditas, O noſtra infirmitas.At ſatis uideri debet id nos de illo noſſe q̊d ip̃e nobis de ſe reuelauit,quia ſit principiũ hoc eſt Aleph,& Tetragrãmaton q̊d p aleph ſignificatur,notatq; eſſentiã diuinã,nihil utiq; aliud q̃ הויה
F uidelicet.eſt.q̊d certe propemodũ erit idem cum eſſentia הויה Nã pro pter æqualem ualorẽ ſcriptura utrunq; coniunxit tã q̃ eius q eſt primus & ultim⁹,Exodi ix. הנה יד יהוה הויה .i.Ecce manus Tetragrã mati hoiah,quaſi eſt,ſcilicet finis opum & miraculorũ dei,ut patet in decẽ plagis ægypti.Nam alibi ea dictio ſic non inuenitur.Indicat aũt Salomõis Trecẽſis teſtimonio inſtantẽ eſſentiã. Q; uero Tetragrãmaton a Iod cœ pit,plane noſtri cauſa factũ eſt,ut agnoſcamus ipſum eſſe punctũ infinitũ & oĩs numeri hoc eſt rei cuiuſcunq; complementũ.Iod em̃ decẽ ſignificat Et in reſolutiõe noĩs tetragrãmati eſt litera decĩa ſic יהוה יהו יה י Vbi poſt Tetragrãmaton repitur יהו q̊d eſt ſymbolũ ipſius Ehieh,hoc eſt entis p æqualitatem numeri. Et nihilo q̊q; minus ſignificat eſſentiam creatoris,ut Exodi iii.Ehieh miſit me ad uos, non illa q̃ immanet ſed quæ fluit extra.Eſt em̃ ſigillũ dei יהו q̊ Ehieh ſigillauit mũdũ,& dr̃ אמת .i.

uerum

uerum,quippe q̊d in ſe ipſum arithmetice multiplicãdo naſcit̃. Tum ſeqt̃ יה nomen eſſentiæ meriti ac retributionis,ut in pſalmis. Si iniquitates obſeruaueris Iah. Tria igit̃ noĩa eſſentialia in Tetragrammato cernitis. Ineffabile notat eſſentiã primã. Ehieh eſſentiam in rebus,& Iah eſſentiam in meritis,& p̃dicant̃ in eo q̊d quid eſt, Idq̧ appellatur מה .i.quid. Nam Tetragrammaton יוד הא ואו הא per æqualitatẽ numeri ſignificat מה utrunq̧ em̃ continet xlv. Cunq̧ dixiſſet Moyſes. Quid nomen eius, qd dicã? reſpõdebat̃ ei. Ehieh. Deinde cõſydera diligẽter ſpũs ſancti uerba q̃ haud fruſtra ponunt̃ in eodẽ Exodi iii. לי מה שמו מה .i. Mihi qd nomẽ eius qd? Et uidete lr̃as terminales eorũ, habebitiſq̧ quatriliterum ineffabile יהוה cuius principiũ eſt Ehieh. Mediũ Iah, Finis infinitudo. Partes em̃ eius ſunt י יה יהו quas diuidemus in tria interualla. Primum eſt יה Secundũ ויה Tertiũ יהי Oĩa ad eſſe ac eſſentiam deſeruientia. De Iah legitur Exodi xv. Fortitudo mea & laus Iah. De ויהי eodem in loco. Et factus eſt mihi in ſalutẽ. De יהי Geneſis primo Fiat lux. Hęc ambo uerba nouiſſima plurimũ ad mundi opificiũ & rerum exiſtentiã contulerunt, ut יהי אור ויהי אור Fiat lux,& facta eſt lux. Et erat ueſper,& erat mane. Fiat firmamentũ,& ſit diſtinctio, & factũ eſt ita. Congregent̃ aquæ,& factum eſt ita. Germinet terra,& factum eſt ita. Producat terra,& factum eſt ita. Fiant luminaria,& factũ eſt ita. Semp̱ addito eo,& factum eſt ueſper & factũ eſt mane. His omnibus (ut reuera ſint) dep̃hendimus ineſſe ſeminaliter & occulte nomen ineffabile. Solũ uero Elohim .i. deus, in illis ſex diebus exp̃ſſum cernimus. Sed cum iã mundus appareret eſſe p̱fectus, p̱oſtq̧ uaria & admiranda diuiniſſimarũ uirtutum op̱a conſummata, tandẽ pro merito triũphus eſſet celebrandus,& feſtus dies indicendus, ecce cum Elohim Tetragrãmatus rex regũ & dñs dominantiũ inceſſit,& dictum eſt tum primũ. Iſtę ſunt gñationes cœli & terræ qñ creatæ ſunt in die q̊ fecit Tetragrãmatus Elohim cœlũ & terrã, Hic Tetragrãmaton publice auribus oĩm creaturarũ primo intonuit, q̊ intelligimus clementiam dei cũ iuſticia, nam in q̊cunq̧ loco ſacræ ſcripturę Tetragrammaton ſibi iungit Elohim, ibi proprietatẽ animaduertimus clementiæ ſimul & iuſticiæ. Componit̃ qñq̧ cum אדני ut in oratione Habakuk. Tetragrãmatus Adonai fortitudo mea,& nos ſic legendo, uirtutem Tetragrammati deſcẽdere intelligimus ad ipſum Adonai prolatũ Sin ordine conuerſo rep̱itur Adonai Tetragrammatus, ut Geneſeos xv. Adonai Tetragrãmate qd dabis mihi? tum mente cõcipimus q̧ numerationes hoc eſt diuinę proprietates ab inferiore ad ſup̱ius aſcendentes, ſup̃mam lucem app̃hendant. Fit & qñq̧ ut rep̱iatur iunctum nomen El. Pſalmo Cxviii. El tetragrãmatus & illuxit nobis,& ſignificat clementiã. Haud abſimiliter cum additur Elohim,& dicitur ſic. El Elohim Tetragrãmatus

locutus est & uocauit terrā.Psalmo quinquagesimo.tum denotat nomen
ineffabile gratia & seueritate uestitū. Aliqñ legitur idq; tm̄ in prophetis
& Hagiographis.Tetragrammatus Sabaoth psalmo xlvi. Tetragrāmat⁹
Sabaoth nobiscū, susceptor noster deus Iacob.Insinuatq; hoc modo pro
prietatem iudicii. Atq; ideo prophetæ isto more increpādo ad seueritatē
utuntur.De huiuscemodi explanationibus ꝑquirere latius poteritis in li/
bro Portæ lucis,& multo latissime in libro Portarū iustitiæ Rabi Ioseph
Carnitolis.Adhuc & de tredecim eiusdem tetragrāmati proprietatib⁹ q̄s
legislator Moyses inuocauit Exodi xxxiiii.in hanc sententiā. Tetragram/
mate dñe deus misericors & gratiose,longanimis,multæ clementię,& ue
rus,custodiens misericordiā in millia,tollens iniqtatem,ꝑtransiens scelus,
atq; peccatum,& innocens non innocentabit,uisitans iniqtatem patrum
sup filios & sup filiorum filios in tertiā & quartā progeniē. Vos hic appel
lo uos optimi uiri,hoc em̄ dicere libet certe sine falso,qm̄ multis & studiis
& uerbis esset opus ei q cūcta nois tetragrammati mysteria publicare uel
let,cuius ne finis qdē ullus reperitur unq̄,sicut nec substātiæ dei.Obmisso
itaq; noie proprio essentiæ diuinę,ostendam deriuata numero pauca.Sic
em̄ fieri cōsueuit ut pro grā maticorū decre to appellatiua de propriis
formemus.Sūt aūt hæc אל אלהים אלוה q̊rum unumq̊dq; ori
ginem suam ex ineffabili tetragrāmato sortitum est q̊d literas cōtinet qua
tuor,ecce quatuor,& designat xxvi.ecce uiginti & sex, q̄ oīa sunt unū dei
symbolum,ecce unū.Iunge singula uidelicet quatuor,uiginti sex, & unū,
& fit אל cui si addideritis terminationē tetragrāmati וה nascet̃ Eloha.
Nunc de Elohim sic dicit̃ ꝙ eius Mem nō est rei significatio, sed gramma
tica inflexio,q̊d inde apparet.Nam si ꝑ affixum aut regimen consequētię
legendū illud fuerit,haud dubium quin Mem litera carebit,ergo si princi
pio tetragrammati Iah ordine conuerso El addideritis,mox fit Elohi,& as
sumendo declinationē grammaticā q est Mem in fine pronunciabit̃ Elo/
him,q̊d & sæpe per literas ineffabilis scribit̃,& Elohim nihilominus pun/
ctatur.Est aūt in Cabala frequēs ordinis conuersi usus, & magna eius uir
tus uirtutisq; laus,cum q̊quomodo syllabæ transponant̃ ꝙ absq; diminu
tione tñ eædem manent literę,licet sæpe non eædem significationes,cuius
rei Abraham in libro Ietzira meminit cum ait זכר ונקבה זכר
באמש ונקבה באשם .i. Marem & fœminā, marē in Emes,
& fœminā in Esem, ubi trās positio literarū,rei q̊q; mutationem indicat.
Verbi causa לא & אל .i.deus,& nō,Quod cū aliás frequēti sit ī
more,tñ hoc est uehementer admirabile in hoc nomīe ineffabili,ꝙ eius li
teræ q̄tumcunq; hac illacq; ꝑuertant̃,semꝑ unam & eandē rem significāt.
uidelicet esse ac essentiam dei q dixit.Ego tetragrammatus & non mutor.
Quod isto uobis usu erit manifestius.Resoluat̃ tetragrāmaton nomen in

duodecim uariationes (nec em̃ poterimus ultra proficiſci) tunc quicqd inuentum fuerit nulli alii niſi eſſentiæ deſeruiet, cuius ſymbola ſunt hæc.

יהוה יההו יוהה הוהי הויה ההיו והיה ויהה
וההי היהו היוה ההוי: Duodecim igiť iſta noĩa, unũ nomẽ apud Cabaliſtas cenſentur, tanq̃ unius rei ſignificatiuũ, quanq̃ ſunt duodecim expoſitoria, q̊rum ſingulis applicant de ſacra ſcriptura unã clauſulam q̃ illud apte ꝑ notariacũ referat, non expoſitionis ſed memoraculi tm̃ loco ne ſubeat eius obliuio, ut ſi dicerem. Attẽde et audi Iſrael hodie, q̊d legitur Deuteron. xxvii. hebraice ſic הסכת ושמע ישראל היום horũ quatuor uerborũ capita notabitis & facient הויה q̊d nomen eſt eſſentiæ atq; reſolutio Tetragrãmati, pariter de cæteris fiant cætera. Sed maneamus tantiſper in prima Cabalæ ſpecie, dum adhuc quædã cognitu neceſſaria uiderimus. Iã em̃ q̊d dixi, de ſecunda parte ſumendũ fuit, aggrediamur aũt hanc artẽ ſi uultis mẽbratim cæſimq;, modo ne diu in unoqq; immoremur ut diurna opa cũ die tranſeat. Quin id q̊d prius tetigi nũc itẽrum breuiuſcule citabo ut firmius hæreat, ꝙ deus ante creationẽ ineffabilis, in creatione noĩatus eſt Elohim, & poſt creationẽ habitans in mundo tanq̃ in templo ſuo dicitur אדני Adonai. Vnde illud legiť Pſalmo xi. Tetragrammatus in templo ſancto ſuo tetragrãmatus in cœlis thron⁹ ei⁹ ut qui dñatur in opib⁹ ſuis. Nam ipſe eſt ut ſcriptura dicit Deuteronomii x. Dii deorũ & dñi dñorum El magnus, quare templum Cabaliſtice nota eſt Adonai & cõuerſa uice ꝑ æqualitatẽ numeri. Perinde atq; in Adonai אדני tanq̃ in ſuo היכל .i. tẽplo adorandus ſit ineffabilis tetragrãmatus, & deus in deo amandus, juxta triplicẽ mundũ. Ieremiæ vii. Templum dñi, templũ dñi, templũ dñi. Reſtat aliud nomen appellatiuũ שדי .i. Sadai. Exodi vi. Ego tetragrãmatus, & apparui Abrahã Iſhac & Iacob ꝑ El Sadai, & nomen meũ tetragrãmaton non feci ſciri eis, ubi ſolũ hoc appellatur nomẽ ſuũ q̊d eſt ineffabile, qa hoc tm̃ eſt ſummo deo propriũ quatenus ipſe eſt nihil eorũ q̃ ſunt, ſed ſupra oĩa eſt, non habens reſpectũ extra ſe. Cætera ſunt etiã aliarũ proprietatũ & relationũ appellatiua, ut Sadai, q̊d latini uerterũt dicentes oĩpotens, ſed aptius hebraice ſignificatur Sibi ſufficiens, ſe contentus, & nullius indigens, q̊d græci rectius αὐτάρκης interpretantur. Nam ש id eſt ꝙ, & די ſufficit uel ſatis eſt, grãmatice dicimus Cæterũ ſi audieritis ſolitarie in ſacris uocari שם .i. nomen, confeſtim Tetragrammati uobis in mentẽ ueniat, q̊d κατ᾽ ἐξοχὴν & hyperbolice nomẽ dicitur ſuper omne nomen q̃tumuis in ſermone quotidiano rei oĩs ſit q̃ habeat exiſtentiam. Sadai aũt qm̃ non eſt ei opus alterius adiutorio, ideo patribus in El Sadai hoc eſt in forti qui ſe ipſo contentus ſit Tetragrammat⁹ apparuit ut qui per ſe ſufficiat miracula & prodigia facere, non aũt fecit illos ſcire ꝙ nomen Tetragrammaton ſit illud nomen in quo poſſit homo

tanquam cooperator & delegatus a deo efficere miracula, de hoc apertiꝰ
in Capnione de Verbo Mirifico. Eſt præterea ipſius Sadai miniſtratoriꝰ
ſpiritus Metattron per æqualitatem numeri ſic nominatus, qui dux & mõ
ſtrator uiarum eſſe perhibetur, quod poſtea ſi me commonueritis tracta-
bimus apertius, Accedit aliud nomen Sabaoth quod hebraice ſic legitur
צבאות & ita dicuntur exercitus, quorum primus eſt intelligẽtiarum
omnino ſeparatarum & angelorum. Secundus motorum orbium & aſſi-
ſtentium uirtutum. Tertius animarum corpora informantium, & non in-
uenitur niſi poſt nomen dei. Vnde tripliciter quoq; legitur Sanctus San
ctus Sanctus Tetragrammatus Sabaoth. Iſaiæ ſexto ac aliis in locis ſimili-
ter. Omnis igitur primæ partis Cabalæ ſtatus qua procedat inſtitutiõe au
diuiſtis. Nam cum totus in ſacrorum uerborum commutatione conſiſtat
& quælibet uerba bifariam alterentur, neceſſario fatebimur ei parti duas
ſubeſſe ſpecies, alteram quæ ſit ſyllabarum aut dictionum tranſpoſitio, al
teram numerorũ æqualitas. Vt ſi uerbi cauſa legero Iſaiæ quadrage-
ſimo מי אלה ברא Id eſt. Quis hęc creauit? & Cabaliſtice trãſ
ponam duo hęc, cõuertã q; i אלהים tũ actu redibit exordium Ge-
neſeos ברא אלהים pro מי אלה ברא ut ſtet ſententia, qs
hæc creauit? Deus creauit. Et Ezechiel ſedit ad fluuium Chobar. i. ad influ
entiã cherub, tranſponatᷣ em̃ כובר & fit כרוב Et Nohe inuenit gra
tiam. Geñ. vi. conuertendo em̃ נח fit חן Similia cũcta eueniunt p meta
theſim propter literarũ primariã confuſionẽ q̃ in igneo globo apparuerat
ut licuerit quaſi de chao literas educere atq; eas hinc & inde legere, pror
ſus rurſus, ita primæ partis ſpecies prima conſummatur. Nunc ipſe mecũ
cõſtitui acceſſu mẽbri alterius de parte prima nõnihil exẽpli gratia mõſtra
re, ut pnoſcatis rem liquidius & firmius q̃q; memoria teneatis. Legitur de
Iſhac & Rebecca xxv. Geneſcos ותהר רבקה אשתו .i. & cõce
pit Rebecca uxor ſua. Ex quo diuinare cõmodũ nobis concediᷣt qdnã Re-
becca cõceperit? Quin certe ut uerba indicãt cõcepit Rebecca אשתו
Vos aũt conſyderate uiri doctiſſimi ecqd ſit אשתו In hac primæ par-
tis ſecunda ſpecie per גימטריא .i. numerorũ cõmenſurationem, re
perietis iuxta ęqualitatem numeri ſignificare אש וקש id eſt Ignem
& ſtipulam, utrunq; enim in ſe continet ſeptingenta & ſeptem, concepit
ergo Rebecca ignem & ſtipulam quod ſacra comprobant eloquia teſte
Abdia qui ait. Et erit domus Iacob ignis & domus Eſau ſtipula. Similiter
quando audimus legem fuiſſe latam in ſapientia חכמה Videamus
quæ ſit illa ſapientia quæ ad legem ferendam congruat. Et certe ſunt
edicta & interdicta, iuſſiones & prohibitiones. Symbolum autem eſt
חכמה Id eſt. Sapientia omnium mandatorum dei, cum enim qua-
tuor illius uocabuli elementa de propriis ſcripturis pronunciaueritis,

תית בת מס חי coflabitur ex eis numerus fefcentorũ & tredecim mandatorũ dei q̃ doctores uoftri תרי״ג appellant. Ad fummum in hoc genere fpeculationis primo legis characteres elementa & literas in cõfu fo fuiffe repofitas, & hac atq; illac legibiles, memoratu dignũ erit. Secũdo nullis accentibus aut punctis diftinctas. Tertio fingulas alphabeti literas primordiales certũ fignificare numerũ, etiã quoq; terminales, quas longe poft ille prudens Ezra fimul cũ pũctis adinuenit. Nam primitiuę funt duę ac uiginti quibus folis ab initio fcriptura oĩs depicta extitit, quas ufq; ad hęc tpa Cabaliftę locant & diflocant pro cuiufuis iucũdę contẽplationis amœnitate. Vltimo eft nobis intentanda uniuerfalis hæc meta q̃ tametfi Cabaliftæ fit officiũ, aliud legere ac aliud intelligere, tñ inuiolabiliter iftũ quifq; obferuet canonẽ, in bonis bona, in malis mala, ne albo nigrũ applicet aut diem nocti. Tum Marranus. Id genus artis, inquit, haud fecus cogitauero q̃ fi quis Dorotheũ aliquẽ appellauerit pro Theodoro, aut pro Nicodemo Demonicũ, fiue pro Demophilo Philodemum. Sicut græci dicere folent σωματόφιλον καὶ φιλοσώματον. Ad hæc Simon ait. Certe id q̊d dicis nonnihil quadrat, fed exẽpla enumerãdo admodũ breui fatigaberis propter aliarũ linguarũ inopiã q̃ ad hebræam tanq̃ oĩm linguarũ fontẽ compatę paupes funt & egeftatis fuæ impatientes ut q̃ & reliquarũ nationũ afcifcant idiomata. Nec eñ plenũ numerũ accipiunt, nec cõpofitionẽ utilẽ admittunt. Quapropter ars ifta in alterius gẽtis fermonẽ traduci minime poteft. Q; nifi uos pariter hebraice peritos noffem, fruftra hæc de Cabala q̃tũlibet paucula uobifcũ egiffem, aut iam acturus effem. Sed propere accedamus ad fecundã huius inftitutionis partẽ q̃ נוטריקון dicitur. i. notaria cum q̊d eft conuentũ q̊ddã clam receptũ inter Cabaliftas ut literæ fingulariæ fine coagmentis fyllabarũ certa uerba defignent, quẽ admodũ notariis & actuariis eft in more, & quondã belli ducũ furtiua fcripta literis unicis incondite repofitis arcana mentis protulerũt. Eft adeo Probi grãmatici cõmentarius, ut fcribit Aul. Gellius, fatis curiofe factus de occulta literarum fignificatione, haud aliter forte in huius artificii profecutione fit q̃ fi q pacifcantur inter fe Iod literã, propter indiuifibilis puncti figurã ineffabile tetragrãmatõ q̊d uulgo dñm interp̃tamur notare. Sicut & illud ipfum propter tres עליונות. i. fummitates ĩ decẽ numerationibus q̃ funt una & eadẽ עטרה. i. unũ diadema tribus punctis fignare folẽt. Aiunt eñ Cabaliftæ כי לסוד זה כותבין השם ג׳ יודין בזה ∵ . i. Q; ad myfteriũ hoc fcribunt nomen tribus Iod, uti hoc ∵ Vbi unicum quatriliterũ tribus unicis lr̃is cõfcribit, q̊d ufu q̊tidiano approbat. Fuit & quondã in diebus Antiochi Eupatoris Iudas Mattathię filius. Bellator nobilis & dux belli pro legib⁹, tẽplo, ciuitate, patria & ciuibus Iudæorũ acer

rimus,contra q̄s cū iam Antiochus & illius oīs exercitus irruerēt,dedit Iudas angelo monitus cōmilitonibus suis ceu belli tesserā hoc nobile signū מכבי ut se quatuor his literis fortiter in pugna exhortarēt, promittēs ꝙ futurū esset signū uictorię dei,q̄d Iudęorū milites aīo lęto ī uim magnę cōsolatiōis acceperūt,& sub eo signaculo ualide pugnātes interfecerūt in castris Antiochi uirorū quatuordecim millia & ingentē numerū elephantorū cū iis q̄ suppositi fuerāt.Quo factū est ut prīceps belli Iudas sic antea dictus,deinceps ab oībus Machabai cognoīaret,eo ꝙ hi quatuor characteres syllabice ita sonarēt.Cūq; tāta eius signi uirtute tot se crederēt ꝑlio rū uictores fuisse,admirati sunt tribuni militū & sapiētes in Israel rogātes Iudā q̄nā modo tot triūphi sub hoc eis dato signo cōtigissent: & respōdit Iudas Machabę9 in isto signo ꝑsentiā esse dei oīpotētis ineffabilis. Ostēditq; illa ỽba Moysi Exod.xv.dicētis מי כמוך באלים יהוה .i.Quis sicut tu in fortib9 tetragrāmate.Hi nāq; quatuor characteres hæc uerba designāt tanq̄ eorū initia,ubi Iod significare nomē tetragrāmaton plane deꝑhēdit,ac esse reuera מכבי diuini noīs lxxii.literarū ꝑ æqualitatē numeri memorabile symbolū.Eo cōmoti q̄ erāt de Iudę exercitu iterū pugnātes prostrauerūt nō min9 triginta q̄nq; millia ut scripta indicāt, ꝑsentia dei mirifice delectati & patria uoce oīpotentē dn̄m tetragrāmatō bn̄dicētes.Hinc ergo ītelligitis uerbū q̄ddā totū,ꝑ unā posse literā significari uel si ea demū stet singulariter,uel uerbū q̄dlibet aliud collectiue ꝑficiat.Sicut tota dictio fert integrā pariter orōnem notare,ut Danielis v. מנא תקל פרסין .i.Numerauit,pōderatū est, diuisum est. Quæ q̄dē hoc illi Nabuchadnezer repsentarūt.Numerauit deus regnū tuū & cōsummauit illud.Pōderatū est ī statera & inuentū est deficiēs.Diuisū est regnū tuū & datū est Medis & Persis. Aut igit̄ una dictio ꝑ lr̄as dispersa plures efficit,aut multę dictiōes ꝑ certas eaꝝ lr̄as retractę unā colligūt,hīc ex multis unū & ex uno multa.Quod ne utiq̄ mirū esse ostēdit duorū monosyllaborū frequēs usus ut aiūt Maronē scripsisse ī carminib9. Est & nō cūcti monosyllaba nota frequētāt,iis dēptis nihil est hoīm q̄d sermo uolutet,ergo tota ferme oīm hoīm colloq̄a,est & nō,significāt.Q̄obrē in hac arte q̄s dubitare uelit unā litera dictionē ītegrā,& una dictiōe orōnem extēsam,atq; uersa uice siliter unā orōne dictionē aliquā electā & intētatā notari posse.Vnde oritur occulta quædā & admirabilis epistolarū technologia,quam sæpe imitatus ego, in grauibus periculis & summo rerum discrimine lingua germanica,per epistolam scripsi quæ a latino uiro in Thuscia uel Ethruria cognosci desyderabā, & cōuerso more scripsi latine q̄d alemanū hoīem latinitatis imperitū scire uolui.Accipiatis hoc uelim q̄cq̄d tn̄ illud est grato aīo & sensibus imis res est nō parua diligēter reponatis.

Vſu aũt nobis ueniunt ſi rite operemur huiuſce generis literæ quatrifariã
aut em̃ ſumũtur ab initio uerbi ad aliquid aliud ſignificandũ,ut in exorſu H
Geneſeos יום הששי ויכלו השמים .i.Dies ſextus & pfecti
ſunt cœli, eccꝫ Tetragrammaton,aut a fine cuiuſcunq;, ut pſalmo primo
לא כן הרשעים q̃ tranſpoſitæ faciunt אמן .i.Amen.Hoc nãq;
intelligi uoluit.Non ſic impii,qm̃ non dicent amen,icciro in Gehennam
mittentur,aut ſunt q̃ ſe offerant ſingillatim quælibet p integrã dictionem
uná cõphenſæ,ut pſalmo tertio Multi inſurgũt aduerſum me.Qui ſunt
iſti multi? Reſpondent Cabaliſtæ רבים ſũt Romani. Babylonii.Iones.
Medi,aut poſtremũ non relatiue ad aliorũ uerborũ conſtitutionẽ deſtinã
tur,ſed earũ quælibet ſecundũ ſuæ proprietatis ſignificationẽ ſumitur,
ut qñ duorũ ſeculorum mentio fit,futurũ ſeculũ Iod litera ſignificat,& lr̃a
he ſeculum pſens,uidelicet iſtum mundum Geneſis ii. Iſtæ ſunt gñationes
cœli & terrę בה בראם .i.in he creauit ea.Nimirũ extrema ſcilicet hęc
de literis conſyderatio ad ſubſtantiã characteris attinet q̃ad ſe,at nequaq̃
ad accidẽtalẽ relationem uti ſupiores tres,q̃tum ad aliud.Sic em̃ iam hac
deſtinatione ſignificant uel iuxta grammaticã inſtitutionẽ res ipſas,poſiti
one prima oblatas,uel numeros arithmetica diſciplina ordinatos,uel non
nullas rationes uerbis magiſtrorũ noſtrorũ applicatas, uel deniq; omnẽ
creaturã a prima cauſa profectã,& rurſus in primã cauſam reducibilẽ.De I
primitiua poſitione literarũ ita monſtrant,ꝙ Aleph ſit uia ſeu inſtitutio,
Vnde dicit Iob xxxiii.Docebo.i.inſtituã te ſapientiã.Beth domus. Pſalmo
xxiii.Habitabo in domo dñi.Gimel retributio.Pſalmo cxvi·Quia dñs retri
buit tibi.Daleth oſtium,fores uel ianua.Geñ. xix.Et prope erant ut frãge
rent oſtium.He ecce.Geñ.xlvii.Ecce uobis ſemina. Vau uncinus retortus.
Exodi xxvi.Quarũ erunt capita aurea.Sdain arma.iii.Regũ xxii. Et arma
lauerunt iuxta uerbum dñi.Heth terror.Iob vii. Terrebis me p ſomnia.
Teth declinatio,per metatheſim thet.Prouerb.iiii.Ne declines ad dexterã
& ad ſiniſtram.Iod confeſſio laudis,Geneſis xlix.Laudabunt te fratres tui.
Caph uola,Eccleſiaſtis iiii.Melius uola plena requie.Lamed doctrĩa. Pſal
mo cxliii.Doce me facere uoluntatẽ tuã. Mem aquæ,Iſaiæ lv. Oẽs ſitiẽtes
uenite ad aquas.Nun filiatio,Iſaiæ xiiii.Filiũ & nepotẽ.Samech appoſitio,
Deuteronomii xxxiiii.Quia impoſuit,hoc eſt appoſuit,Moyſes manꝰ ſuas
ſup eum.Ain oculus,Exodi xxi.Oculũ pro oculo.Pe os,Exodi iiii.Quis po
ſuit os homini,Tzade latera,Exodi,xxv.Sex calami egrediẽtur de lateribꝰ
eius.Kuph reuolutio uel circuitus,Exodi xxxiiii.Redeũte anni tpe.i. circui
tu anni.Res egeſtas,Prouerb.x.Pauor pauperũ egeſtas eorũ,alii tñ hære
ditatem ĩterpretãtur.Sin dens.Iob quarto.Et dentes catulorũ cõtriti ſunt.
Thau ſignũ,Ezechielis nono.Signa Thau ſup frõtes uirorum. Iſta eſt lite

rarum grammatica expoſitio,quomodo ſolēt rebus q̄buſlibet noīa impo-
nere uel primitiua uel deriuata.Nihil ut arbitror ab altiore ſpeculatiōe ali
enum ſi quis figuratæ locutionis ſtudioſus extiterit. Tum Philolaus.Nos
inquit oportet (ut coniicio) ſenes elementarios fore,q̄bus denuo ferula
ſit opus.Nam interim multo ſtudio ad alphabetū redacti ſumus. Et Mar
ranus.Certe repueraſcimus,hæc eſt Philolae palingeneſia tua illa Pytha-
gorica.Quibus Simon.Nolite,inquit,reſpuere,magna profecto res eſt et
digna philoſophis,ſi Platoni ueſtro creditis,minimeq̄ ridicula,ut in Cra
tylo Socrati uiſum erat,cognoſcere literas,non em̄ habemus quicq̄ inq̄t
illo melius,q̄ de ueritate primorum noīm iudicemus. ἐπειδὴ συλλαβαῖς τε καὶ
γράμμασιν ἡ μίμησις τυγχάνει οὖσα τῆς οὐσίας, ὀρθότατόν ἐστι διελέσθαι τὰ στοιχεῖα πρῶτον.i.
q̄nquidem ſyllabis & literis imitatio fit eſſentiæ rectiſſimū eſt diſcernere
elementa primū.Vnde puto dicta ſunt elementa quaſi hylementa hoc eſt
materialia ex q̄bus minimis maxima fiunt,ut eſt illud Heſiodi. Si paruum
paruo ſupaddas & ſimul omne cōponas. magnus fors tandē fiet aceruus.
Prouehere Simō, Philolaus ait,oīa em̄ uere dicis,nos hoc ſermōe cū tua
uenia iocati ſimus.Tum ille.Ad diſciplinæ arithmeticæ numeros trāſibo
K q̄ literis hebraicis deſignant.Nec em̄ eſt ulla in orbis terrarū ſpacio alia
lingua cuius literæ q̄ſlibet numeros tam p̄fecte oſtendant.Conati ſunt tn̄
nouicii græcorū Iudæos imitari ut & ſimiliter alphabeto ſuo numeros ex
ponerēt.Sed erat neceſſe duas ſibi figuras intercalare,tam ſexti q̄ nonage
ſimi,q̄ quidem figuræ literaliter ex ordine alphabeti non ſunt. Schemata
em̄ duo hæc.ς.ϟ. figmenta ſunt hoīm nouorum imitādi ſtudio ductorū
cui rei teſtes Homericos libros citamus.Sane Romani paucos numeros
literis explicant,de qua re Priſcianū Cæſarieſem legiſtis olim ad Symma
chū de numeris,ponderibus & menſuris ſcribentē.Faciamus itaq̄ nume
rorum quatuor gradus,q̄rum primus eſt digitorū, ſecundus denariorū,
tertius cētenariorū,quartus millenariorū.Primus gradus alphabeti figu-
ris notatur ab Aleph ad Teth.Suntq̄ ſignacula nouem,ſingillatim nume
ros nouem referentia,ut אב גד הו זחט .i.unum.duo.tria.quatu
or.quinq̄.ſex.ſeptem.octo.nouem.Secūdus denariorū ordo, nouē q̄q̄
continet alphabeti figuras יכ למ נס עפצ .i.Decē.uiginti.trigin
ta.quadraginta.quinquaginta.ſexaginta.ſeptuaginta,octoginta.nonagin
ta. Tertius gradus centenariorum habet ſimiliter nouem characteres.
קרשתךםןףץ .i.Centum ducenta,trecenta.quadringenta.quin
genta.ſexingenta.Septingenta.octingenta.noningenta. Quartus gradus
eſt millenariorum,in quo reuertendū eſt ad priorum numerorū figuras,
quanq̄ eſſe debent ſtatura grandiores ita ut dicatur magnū Aleph,quaſi
aleph latum & pronunciatur p̄ patha ſecundū a Italicū.Sic beth magnum
q̄d duo millia ſignificat.Inde uſq̄ ad nouem millia, demum Iod magnum
decē millia,quo in ordine q̄dam pro ſtatura ſolent figuras apicibus notare

Deinceps

Deinceps non figuris utuntur,ſed uerbis רבו רבותים .i.mille mil
lia,bis mille millia,& reliqua.Viam iſtã alphabeti numerorũ, maximope
ſunt amplexi Cabaliſtæ,q dicunt annorũ duo millia,initiũ p̃ceſſiſſe,anteq̃
hic mũdus fieret.Eo q̃ ante ראשית .i.initiũ ſcriptura ponit Beth ma L
gnum dicens בראשית Ita ſapientes noſtri exponunt eum locũ Pro
uerbiorum viii.Dñs poſſedit me initio uiarum ſuarũ anteq̃ quicq̃ faceret
extunc.Quicquid uero millia tranſgreditur,infiniti loco habet.Nam finis
numerorũ in ſacris millia ſunt,ut cum uellet Dauid infinitatem p̃cii oſten
dere pſalmo Cxix.dixit Bonum mihi lex oris tui ſup millia auri & argenti
hoc eſt ſine numero.Tertiam nunc ſpeciẽ ſubſtantiæ literarũ breuiſſime M
recenſeamus,quæ ad aliquas magiſtrorũ noſtrorũ intentiones referũt,ut
aleph beth illis ſignificat prudẽtiã,et gimel daleth remuneratione paupũ,
et mem.i.Meamar uidelicet ſermonẽ aptum & ſermonẽ occultũ,& ſic de
aliis,q̃ paulo inferius recitabimus Thalmudicis tñ uſu frequẽtiora.Quar
ta earum literarũ ſpecies conſiſtit in rebus conditis atq; creatis oĩbus,ma
xime qdem utilis Cabalæ ſtudioſis,q̃ facilius creaturas reuocare in creato
rem poſſint,id quippe q̃d illius diſciplinę maximũ eſt & ſingulare ſtudiũ.
Literas igitur in ſuum quaſq; ordinẽ locabo ut elementa ſingula ſingulari
ter cognoſcatis,atq; ſic incipiam. Ab aleph uſq; ad Iod ordines ſiue cho
ri angelorũ ſignificant q̃s intelligentias ſeparatas & formas liberales ĩcor
poreas & inſenſibiles philoſophi appellant,progreſſas & deriuatas a uir
tute dei q formam non habet neq; imaginẽ neq; ſimilitudinẽ.Dixit enim
Iſaiæ xl.Cui aſſimilauiſtis me & adæquabor,Et paulo ante.Cui ergo ſimi
lem feciſtis deum? aut quã imaginẽ diſponetis ei? Ceterũ mãſio iſta no
minatur עולם המלאכים .i.ſeculum angelorũ ſiue mũdus an
gelicus.Deinde a litera Caph ad literã zade cœlorũ ordines deſignantur
q dei creatoris uirtute donati ab angelorũ influxu diſpenſant, & uocatur
עולם הגלגלים .i.ſeculum orbiũ ſeu ſphærarũ.Porro a zade ad
thau interueniunt quatuor elemẽta cum ſuis formis & ſimul oĩa miſta tã
uiuentia q̃ non uiuentia q̃ a dei uirtute pendẽt qbus influit eſſe & uiuere,
ut eſt in Iſaia.Creans cœlos & extendens eos,firmans terrã & q̃ germinãt
ex ea,dans flatum populo q eſt ſup eam,& ſpiritũ calcantibus eam ſeu am
bulantibus in ea.Dirigunt aũt ab influentiis angelorũ & ſphærarũ atq;
totum id uocatur עולם היסודות .i.ſeculũ elemẽtorũ,& in eo eſt
homo q appellatur עולם הקטן .i.ſeculum paruũ,q̃d græci dicunt
μικρόκοσμος hoc eſt minor mundus,ſeu rectius paruus mundus.Nam in ho
mine ipſo relucent oĩm creaturarũ proprietates ſummarũ & infimarum,
Hæc forte utilius memoria repetemus ſi q̃rum nam literæ ſingulæ p̃hibe
antur eſſe ſymbola demonſtrabimus,rem ſane iucundã,& antiq̃ſſimis au
toribus celebratã,ne ſint futuri aliq̃n qui hãc artem ut tenuem ac ieiunã

cauillentur.Eit igitur Aleph nota ſummarũ & altiſſimarũ rerũ, q̃ primo
efluxu diuinæ bonitatis ſubſiſtunt,utputa angeli qui dicuntur חיות
הקדש haioth.i.animalia ſanctuarii,uel potius uitę abſq; medio ſubter
deum.Hi angeli uirtute dei,proxime inferiores purgant illuminant & pfi
ciunt,q̃ comuni uocabulo,illorũ dicit̃ influentia.Beth ſecunda litera ſecun
dum ſignificat ab ipſo deo gradum angelorum,qui dicuntur אופנים
Ophanim.i.formę ſeu rotæ,ac ſecundo loco deriuant̃ a dei uirtute p intel
ligentiam priorem,& ipſi a deo quoq; inferioribus influunt.Dixere ſimul
etiam ſapientes q Beth ſit nota ſapiẽtiæ. Gimel repſentat ex eſſentiis ſu-
perioribus angelos q dicuntur אראלים Aralim.i.angeli magni for
tes & robuſti,q deſcendunt ordine tertio a diuinæ maieſtatis bonitate,il-
luminanturq; uirtute dei p intelligentiam ſecundã,& ipſi pariter inferio-
ribus influunt.Daleth ſymbolum eſt emanationis quartæ apud ſuperos
eorum q dicuntur חשמלים Haſmallim,& in uirtute dei p medium
intelligentiæ tertiæ influuntur,& illa uirtute inferioribus influunt.He lr̃a
deſignat entia ſupiora,quintæ ab ipſo deo emanatiõis q̃ ſunt שרפים
.i.Seraphim,& influuntur de uirtute dei p medium intelligentię quartæ,
ac eadem uirtute inferiorib⁹ influ ũt.Vau notat eſſentiã ſupnorum ema
nationis ſextæ,q dicuntur מלאכים Mallachim.i.angeli,& influuntur
de uirtute dei p medium intelligentiæ quintæ,ac eadẽ uirtute inferiorib⁹
influũt. Zain ſignacu lũ eſt ſpirituũ beatorũ ſupiorum emanatiõis ſepti
mæ q noĩantur אלהים Elohim.i.dii,& influunt̃ de dei uirtute p ſexti
ordinis angelos,ac eadẽ uirtute inferioribus influunt.Heth ſi gnũ eſt ſu
perorum emanationis octauę,& ſunt angeli q uocãtur בני אלהים
Bne Elohim.i.filii deorũ,de uirtute El p angelos ſeptimi ordinis infulſi,ac
eadem dei uirtute inferioribus influentes.Teth nota eſt angelorũ emana
tionis nonæ,q uocantur כרובים Cherubim,& influũt̃ de uirtute dei
p mediũ intelligentiæ octaui ordinis,& eadẽ uirtute inferioribus influũt.
Iod litera decima ſignificat eſſentiã intelligentiarũ emanatiõis decimę,ap
pellantur aũt אישים Iſſim nobiles & patricii,ſuntq; oĩbus hierarchiis
inferiores,& dei uirtute illuſtrãtur p nonum chorũ,eadẽq; uirtute influũt
filiis hoĩm cognitionẽ & ſcientiã rerũ mirificãq; induſtriã. Vnde dicũtur
q tali ſunt p̃diti facultate filii איש .i.hoĩes nobilis intelligentiæ, de qb⁹
Pſalmo xlix.Quiq; terrigenæ & filii hoĩm,q̊d proprie ſic legitur,tam filii
plebei q̃ filii patricii,quaſi diceretur,tam agreſtes q̃ nobiles. Eam denoĩa
tionem ab hoc intelligentiarũ ordinę ſumimus nos ipſi.Eſt em̃ in nobis in
tellectus agens ſumma pars aĩæ,quã Ariſtoteles νοῦν hoc eſt mentẽ appel-
lat,q̃ nobis ſola deforis aduenit. Inde proce dũt uiſiões ,pphetice ac oĩa
magna & ſancta,uocatur autẽ שכל הפועל q̊ finit̃ mundus ange
licus.Seqtur Caph,ea litera deſignat primũ mobile ab ipſo El Sadai tanq̃

a causa prima imediate licet per rationalis uitæ spiritũ comunicatiue motum q est angelus Metattron,& dicitur intellectus agens mundi sensibilis p penetratione formarũ inferioribus oĩbus uiã pbens,quare influit uirtute diuina in omne qd est mobile.Chaph finalis significat girum stellarũ fixarũ,q sphera octaua noĩatur quantũ ad nos,sed qad supiora est orbis secundus in duodecim zodiaci signa diuisus,q nos מזלות appellamus, influiturq; de uirtute dei p mediũ intelligentiæ ipsius caph,similiterq; inferioribus influit.Lamed est signũ primę sphæræ planetarũ & dicuntur לכת quasi ambulones qs latini errones appellant instar grecorũ q ob id eos asserunt esse πλανῆτας.Diciturq; orbis septimus Saturno attribut⁹ quẽ שבתאי nũcupamus,influit & influitur.Mem aptum notat sphæram Iouis q a nobis צדק noĩatur,& a uirtute dei p mediũ intelligentiæ supioris influitur,eadẽq; uirtute inferiorib⁹ influit.Mem clausum est symbolũ sphærę Martis quẽ appellamus מאדים orbis quinti,& uirtute dei creatoris influitur p angelũ proxime supiorẽ,& eadẽ uirtute inferioribus influit.Nun significat luminare maius,qd uocatur שמש .i.Sol ,& eius sphæra dicitur orbis חמה influiturq; a deo p mediũ intelligẽtiæ sextæ,qua & influit in inferiora.Nun finale sphærã indicat Veneris,q a nobis uocat̃ נוגה Noga,& dei uirtute constat,influitq; mediãte intelligentia septima.Samech est symbolũ cancellarii q dicit̃ כוכב Cochab & latine Mercurius,influitur aũt uirtute dei a supioribus, eadẽq; uirtute inferiorib⁹ influit.Ain est nota sphærę Lunę q a nobis dicit̃ ירח Iareah & apparet quasi oculus sinister mundi.Estq; inter astrifera ultim⁹ orbiũ & propter albedinem qñq; noĩatur לבנה Cũcta hæc facultati astrologicę cõmittim⁹.Pe significat aĩam intellectualẽ,singularẽ & uniuersalẽ, & dirigitur ab intelligentiis sepatis qbus infunditur a deo tã in sphæris q in stellis & in oĩbus aĩatis supioribus & inferioribus sphærarũ & elementorum.Phe finale denotat spiritus aĩales q dirigunt̃ ab intelligentiis supioribus de uirtute atq; mandato dei.Zade symbolizat materiã tam cœlorũ q est intelligibilis q elementorũ q est sensibilis oĩumq; mistorũ. Dirigunt̃ aũt uirtute diuina p intelligentias sepatas,& p formas proprias.Zade finale monstrat elementorũ formas q sunt ignis aer aqua terra. Et regũtur diuina uirtute p angelos q dicunt̃ אישים Issim,& uirtute cœlorũ, & uirtute materiæ primæ q est fons & origo cunctorũ elemẽtorũ.Kuph est symbolũ inaĩatorum & mineraliũ & eorũ q dicuntur elementata & mista Dirigunt̃ aũt uirtute diuina p sphæras cœlestes & intelligẽtias sepatas q uocant̃ אישים issim.Et influunt inferioribus in regione quatuor elementorũ.Res significat oĩa uegetãtia fructus & fruges ac terræ nascentia influũturq; uirtute dei a corpibus cœlestibus & intelligentiis sepatis nomine אישים itẽq; complexionibus elementorũ.Sin designat oĩa sensitiua tam reptilia terrę ac progressiua q aquarum pisces & aeris uolucres

ſimul & q̄cunq; irrationalia uitalem motū habentia q̄ uirtute dei regunt̄ a corpibus cœleſtibus & intelligentiis quas uocam⁹ אישים & cōplexionibus elemētorū. Thau eſt ſymbolū hoīs & naturę humanę q̄ eſt ꝑfectio & finis oīm creaturarū, dirigiturq; a deo cōplexionibus ac qualitatibus elementorū iuxta influentias cœlorū & ꝑ officia peculiaria intelligentiaꝝ ſeparatarū אישים Iſſim, qui ſunt angelicę cōditionis, & ſicut ſunt finis ac conſummatio in mundo angelorū. ita eſt homo finis & ꝑfectio creaturarū in mundo elemētorū qn potius in mūdo uniuerſorū, cōſtitutus eſt em̄ ex duobus mundis, ſicut ſcriptū eſt. Formauit dn̄s deus hoīem de limo terræ, & ſpirauit in faciē eius ſpiraculū uitę. Tractant̄ hæc uberius a noſtris maioribus q̄rū poſteris nobis clare apparet erga ſacras literas ardētiſſim⁹ amor q de oībus etiā minutiſſimis rōnem reddere ſtuduerūt. Verbi cauſa De aleph ſcriptū eſt in lib. הבהיר .i. de Cādore, ubi ſedit Rabi Amorai & diſputauit, quare aleph ponatur in capite alphabeti: & reſpōdet, qa fuit ante oīa qnetiā ante legē, q̄d de Rabi Raḫumai eius libri autore cōmemorat Mnaḫem Racanat in diſtinctiōe geneſeos prima. Iterū aūt q̄obrem proxime ſequatur Beth, certe qa fuit legis initiū. Et quare Gimel nō ſit noīatū gidel, cū ī ſacris lr̄is ꝑpo nat̄ גדל & ſeq̄tur גמל Geñ. xxi. ubi ſcribitur ויגדל הילד ויגמל Talia & his paria ſcrutari certe nō ſunt dedignati ſapiētes uiri. Quanq̄ ſunt etiā aliq̊ numero q breuitatis cauſa, reddere aliq̊rū rōnes ꝑtergreſſi, tm̄ ſcripſere q̄ ſimpliciter ad rē attinēt, qm̄ ſemꝑ ad ſublimiora oī diligētia & ſtudio conati ſunt properare, ut rabi Iacob Cohen ī lib. cui titul⁹ eſt פירוש השם הקדוש .i. expoſitio noīs ſancti. Nā de alphabeto ſtrictim ſic dicit, Aleph אויר Beth חיים Gimel שלום Daleth חכמה He ראיה Vau שמיעה Zain ריחה Heth שיחה Teth לעיטה Iod משכב Caph עושר Lamed מלאכה Mem מים Nun הלוך ſamech רוח Ain שחוק Pe זרע zade הרהור Kuph שינה Res חן Sin אש Thau ממשלה ac ſi ea enumeraſſet iis uerbis, Aura, uita, pax, ſapientia, uiſus, auditus, odoratus, locutio, infuſio, cubatio, opes, negocium, aquæ, meatus, ſpiritus, riſus, ſemen, ſuſpicio, ſopor, gratia, ignis, poteſtas. Hæc & eiuſcemodi reliqua quæ audiſtis ex patrū monumētis q̄to potui breuiſſime decerpſi, ut uobis uel aliquā deguſtationē literarię profeſſionis exhiberē. Scripſit em̄ de iis nō negligēter inſignis autor Rabi Akiba, quē imitati ſunt cōplures ex noſtris hoīes literatiſſimi q̊s multo dignamur honore. Dixerunt em̄ ꝙ in expoſitione alphabeti latent multi ſenſus. Et Rabi Abrahā Aben Eſra de hoc in libro q ꝑſcribit̄ סוד התורה .i. de Myſterio legis ita inq̄t והאמת כי טוב הוא למשכיל שילמד מזאת החכמה .i. Et uerum eſt ꝙ bonū ſit hoc, ut intelligatur, qa diſcitur ex eis ſapientia, Non ut oī tn̄ uitæ noſtræ tpe in literatoria laboremus arte (ait ipſe) ut dies ac noctes

in uoluminibus Rabi Iuda torqueamur, q primus fert̃ hebreis grãmaticus
esse, uel in illis uiginti libris q̃s de institutione literaria Marinus cõposuit,
uel q̊s Samuel Nagid eadẽ de re duos & uiginti edidit. Hucusq; Abrahã
Aben ezra, nec frustra sensit ita hõ prudentissimus & literarũ peritissim9
ad maiora em̃ & altiora nati sumus. Dixi modo q̃ ad substantiã literæ pti-
nent cõsyderationes quatuor, nũc mea opinione terminandũ est id q̊d de
accidẽtali relatione literarũ agere dudũ cœpimus, & נוטריקון .i. no
tariacon appellat̃, qua in parte id cõsyderamus q̃ litera quã dictionẽ signi O
ficet. Habet aũt tres q̊q; species. Cũ em̃ signaculũ aliq̊d ab initio dictionis
accipit̃, & ut fieri solet apicibus in sublimi notatur, iã ראש התיבה
.i. caput dictionis noĩatur atq; de more ita scribit̃ ר״ת Qñ itẽ sumit̃ a ter
mino & fine uerbi alicuius propositi tũc סוף התיבה .i. finis dictio
nis cognoĩatur q̊d cõsueuerũt figurare hoc modo ס״ת Sin aũt a singulis
uerbi cuiuslibet literis notæ singulæ deducũtur, id tũc generali uocabulo
notariacon appellam9. Ad hæc Philolaus ait. O noster Simon q̃ sunt hæc P
externis hoĩbus arcana & recõdita. Tũ ille. Multo forte occultiora inquit
ostendã uobis in hac tertia cabalę parte q̃ תמורה noĩatur, ubi mutua
fit literæ pro lr̃a positio, & totiens fit q̊tiens alphabeta ꝑmutãtur. Permutã
tur aũt iuxta numerũ literarũ bis & uigesies, qa uiginti duas legim9 Iudęo
rũ literas, sempq; binis qbusq; literis cõiugatis licebit alterã sumere ꝓ al-
tera, et ea cõbinatio dicitur צירוף ut si ex istis sex literis alphabeti latini
a b c d e f cõtinuo binas & binas cõiugauero quatern9 sub iugo primo sint
a b, sub secũdo c d, sub tertio e f, uelimq; ꝑ epistolã, hui9 artis peritũ aliquẽ
hortari ut supplicaturus princĩpi, cadat ante pedes ei9. Sic scribo. dbcf. q̊d
ille intelliget Cade, ita & de aliis. Totũ hoc opificiũ euenit ex alphabetica
ria reuolutione ut succedat mutuo litera pro litera proprio sibi iugo cõbi
nata, scilicet uicissim a pro b, & b pro a, similiter c pro d, & d pro c, itemq;
e pro f, & f pro e. Quod facilius in hebraicis nullo qdẽ obstante procedit,
qa uoces quas latini uocales noĩant nõ sunt in ordinẽ alphabeti Iudæorũ
repositę. Prisca igit̃ ętate motus inde pater noster Abrahã dixit, ut in libri
Ietzira cap. ii. legit̃. Aleph cum omnibus & oĩa cum aleph, haud secus atq;
Beth cum omnibus & omnia cum Beth, & ita de singulis. Quare ut exem
plo id fiat manifestius uiginti duo alphabeta producam in mediũ quæ in
eodẽ creationis uolumine Abraham scite admodũ & utiliter ordinauit.

אל בת גש דר הק וצ זפ חע טס ינ כמ
אב גת דש הר וק זצ חפ טע יס כנ למ
אג דת הש ור זק חצ טפ יע כס לנ במ
אד בג הת וש זר חק טצ יפ כע לס מנ
אה בד ות זש חר טק יצ כפ לע מס גנ

או בה גד זת חש טר יק כצ לפ מע נס
אז בו גה חת טש יר כק לצ מפ נע דס
אח בז גו דה טת יש כר לק מצ נפ סע
אט בח גז דו ית כש לר מק נצ ספ הע
אי בט גח דז הו כת לש מר נק סצ עפ
אכ בי גט דח הז לת מש נר סק עצ ופ
אל בכ גי דט הח וז מת נש סר עק פצ
אמ בל גכ די הט וח נת סש ער פק זצ
אנ במ גל דכ הי וט זח סת עש פר צק
אס בנ גמ דל הכ וי זט עת פש צר חק
אע בס גנ דמ הל וכ זי חט פת צש קר
אפ בע גס דנ המ ול זכ חי טת קש צר
אצ בפ גע דס הנ ומ זל חכ טי קת רש
אק בצ גפ דע הס ונ זמ חל טך רת יש
אר בק גצ דפ הע וס זנ חמ טל יכ שת
אש בר גק דצ הפ וע זס חנ טמ יל כת
את בש גר דק הצ ופ זע חס טנ ימ כל

Elementorum hæc uiginti duorũ cõmiſtio nequaq̃ erit ruſtice ac indocte intelligenda, oĩa em̃ ſpiritus ſunt. Sic in libro Iętzira ſcribitur & ſculpſit cũ illo ſpiritu deus uiginti duas literas, tres matres, ſeptẽ duplices, & xii. ſimplices, & quęlibet illarũ eſt ſpiritus, ad cõtẽplandũ itaq; ſpiritualiter ingẽti cũ gaudio, nobis tradita hæc ſunt, nõ ad obloquendũ, nõ ad irridendũ. Sed pia fide myſteria ſcripturarũ amplexãdũ. Credẽtes em̃ literis, facilius altiora ſpeculamur, et abſcõdita cõfidimus in literis reꝑire poſſe, quaſi dei ſermonẽ in medio caliginis q dixit ad Moyſen. Ecce ego uenio ad te in dẽſa nube ut audiat populus cũ loquar tecũ, qn etiã בך .i. uiginti duab⁹ credent in ꝑpetuũ. Oportet nãq; Cabaliſtã nõ aniliter ſed fortiter credere et q̃ ſunt patrũ mãdata literis, ſingulari amore ac animo iucundo lętoq; recipere cũ gaudio & fiducia, ut Pſal. lxx. Exultẽt & lętent̃ בך .i. uiginti duab⁹ q quærũt te. Nã duas & uiginti lr̃as ſcitote fundamẽta eſſe mũdi & legis ut copioſe in libro tractat̃ Horti nucis ſecũdo, quẽ uel legiſtis uel legetis.

Q

Tũ Philolaus. Certe ait tales libros nec legi nec uidi unq̃ q etiã nõ parua uſq; huc oꝑa ubi nã laterẽt ſcrutatus ſum. Et Marranus. Neſcio inqt q̊ pacto illiuſmodi librorũ tãta Iudæis parſimonia ſit, ut ne amico qdẽ eos liberaliter edãt, aut q̊cũq; tñ ære uendãt. Tũc Simõ. Statutũ nobis eſt ĩquit arcana legis nõ dari ꝑegrinis ſed ליועץ חכם .i. Cõſiliario ſapienti.

Non domeſtico etiã conſiliario tm̃,nec ſapienti modo,ſed ſimul cõſiliario ſapienti,q nõ ſit extraneus,& non ſit indoctus.Nec id ægre feratis uos obſecro.Sepe nãq; iminentis periculi cauſa in tã diuturna diſperſione cõſtitutis nobis cõuentus patrũ ſollicitus prouide ſtatuit ברח שהוא ברח ממה שנפל בו באחרונה.i.Ea lege ut ipſe fugeret ab eo,in q̊d cecidit poſterius.Moyſe noſtro ægyptio autore,q cauſas enumerat & recitat eue͂ta ĩ capite lxxi.libri primi ꝑplexorũ.Sed ſpero uos hæc & alia noſtrę gẽtis boni cõſulere,quare iſta diſputatiõe dimiſſa partẽ artis Cabaliſticæ tertiã proſequar.Accepiſtis de cõbinationibus literarũ ducentis & quadraginta duabus ꝑmutationes cõiugationum ducẽtas triginta unã,ꝑter alphabetũ uulgo cõſuetũ cuius tñ binas quaſq; ſuo ordine lr̃as pariter etiã cõnectere ad mutuas uiciſſitudines ſolẽt.Rẽ uulgo exilem ac forte prima ſpecie impitis cõtẽptã,ſed q̃ tñ ueniat plurimũ exaltãda hoĩbus.Vt legit̃ pſalmo xii.ברם זלות לבני ארם.i.Exaltando deſpectiones filiis hoĩm.Ad q̊d ibi citat Rabi Salomõ id q̊d dicit̃ a Pſalmiſta Lapidẽ quẽ reprobauerũt ædificantes,factus eſt in caput anguli.Vos eqdẽ oro haud negligẽter cõſyderate q̊d nõ fruſtra ſcriptũ eſt ברם nã de גמטריא Cabaliſtice ſignificat ducẽta & quadraginta duo,tot em̃ ſunt cũctę ſupi⁹ deſcriptę cõbinatiões,& ex illis unã & triginta ducẽtaſq; uariatiões decẽti honore ueneremini.Oĩa em̃ ex illis oriunt̃ q̃ ſunt & q̃ dicunt̃,de iis nãq; ianuis quas appellãt,pater nr̃ Abrahã ut eſt in libro Ietzira dixit ונמצא כל הדבור וכל היצור יצא מהן.i.Et exiſtit om̃e dictũ & om̃e creatũ progrediẽs ex illis,q̃ qdẽ nobis illorũ adminiculo facile poſſumus in noſtrã ordinare ſalutẽ,qm̃ reducẽdi ſumus ꝑ oĩm rerũ creatarũ cõſyderationẽ in unius creatoris pro humana uirili cognitionẽ q̃ eſt ſalus nr̃a & uita ętherna,hoc fit à deo ꝑ nomẽ ſuũ rurſus in deũ.Ipſe eſt ipſemet nomẽ ſuũ quatriliterũ in ſecula ſeculoꝝ ſemꝑ bñdictũ,q̊d oſtẽderat Pſaltes cũ aiebat.Et cognoſcẽt ꝙ tu es nomen tuũ tetragrãmatõ ſolũ tibi ſupmũ ſuꝑ oẽm terrã.Iccirco ſolũ hoc nomẽ dicit̃ Sẽhamaphores.i.nomẽ expoſitoriũ eſſentiæ dei. Cui⁹ expimẽtũ ſumit̃ de prima huius artificii parte.Aliud eſt dei nomẽ in iſti⁹ locũ ſuccedẽs q̊d xii.lr̃is ſcribit̃,eiuſq; ratio de ſecũda parte recipiet̃.Aliud ꝑterea nomẽ eſt q̊d in hac Cabalę tertia parte cõmodiſſime tractat̃.Nomẽ xlii. characterũ. Nõ ꝙ uni⁹ noĩs una ꝓlatio q̃draginta duabus literis cõſtet.Notũ em̃ eſt apud quẽlibet ĩtelligẽtẽ,ut docet Moyſes Maimoni,ꝙ unũ nomẽ ĩueniri nequeat uſq̃ tot literis ſcriptũ.Sed plura ſunt noĩa ĩter ſe & in ſe ipſa cõplexa,ex multis literis aggregata,q̃ ducãt Cabaliſtã ꝑ quaſdã rõnes occultas ad ueritatẽ cognitionis dei Tetragrammati יוד הא ואו הא q̊d ſimiliter arithmetice xlii.ſignificat,Huiuſmodi xlii.characteres ꝑ talia noĩa ſic coniuncti dicũtur unũ nomẽ eo ꝙ finaliter ſolũ unã rẽ ſignificãt queadmodũ

econtrario alia noīa cōposita & collectiua ſæpe cōpluria ſunt unice ſignifi
cantia. Potuit igitur in pſentiarū contingere ꝙ ratio illa qua intellect⁹ no
ſter duceret in deū nequerit niſi multis & literis & uerbis explicari. Nec
id mirū, qm̄ ꝑ multos & diuerſos riuulos ſolēt īgenioſi opifices ſcaturigi-
nem inueſtigare. Ita de fontis ſui abyſſo emanare fecit deus cunctas res
& ad infinitam uoraginem refluere להוציא דבר במאמר
ומאמר בדבר עד להעמיד כל הדברים
במעין השלהבת והשלהבת במאמר במעין
אין חקר ואין מספר לאורה המתעלמת
בתוספת החשך המסותרת בכלל ארבעים
ושתים אותיות׃ Hæc ſunt uerba cōtēplātiſſimi doctoris Hamai
in libro העיון .i. Speculationis, ad q̄ utiliter allegat ipē ספר מעין
החכמה .i. librū Fontis ſapientię, quanq̄ uir tā integer teſtimonio nō
eguiſſet. Iam tētabo ſi ea latine interp̄tari ualeam, ita ſaltē ne quid ſentētia
detrimenti patiatur. Vt produceret inquit rem in uerbo & uerbū in re, q̊
uſq; reſtitueret omnes res in fontem reſplēdentię, & reſplendentiā in uer
bum, tanq̄ fontē cuius nec terminus ſit, nec numerus, ad lucē inacceſſibilē
agmento tenebrarū reconditā in uniuerſo quadraginta duarū literarum,
hucuſq; Hamai. Appellant aūt hoc tam uenerandū & colendum nomen
duabus & quadraginta literis deſignatū p̄ſtantiſſimi ſapientū, q̊rū memo
ria in benedictione eſt קדוש ומקודש .i. ſanctū & ſanctificatum.
Ideoq; ꝑ alphabeticę reuolutiōis cōmiſtionē rudib⁹ & indignis occultatū
atq; tm̄ ſanctis cōtēplatiuā uitā agētib⁹ ex alphabeticaria cōbinatiōe ꝑ Ie
remiā eſt reuelatū, q ſępe legere ſolebat in lib. Ietzira, ut repitur ſcriptum
בספר בטחון .i. in libro de Spe, cuius autor eſt Rabi Iuda q cōpo
ſuit illū. Cūq; Ieremias librū Ietzira multū & ſępe nocturna uerſaret ma
nu atq; diurna, ueniſſe ad eū בת קול .i. filia uocis dicit̄ q̄ iuberet illum
tribus annis uolumini eidē inſudare. Poſt itaq; annorū triū finē qn̄ iam ei
placuit characterum coniugatio & tractatus, ut operaretur in eis, mox
ſibi atq; ſodalibus creatur homo nouus & in ipſius fronte ſcriptum erat
יהוה אלהים אמת. Id eſt. Tetragrammatus deus uerus, tum
ſentiens ille homo nuper creatus ſcripturam in fronte, haud ultra remo-
ratus eſt quin ſubito citata manu primam dimoueret ac adimeret lite-
ram in אמת que eſt Aleph. Ita manebat reliquum his uerbis יהוה
אלהים מת id eſt. Tetragrammatus deus mortuus. Ob quam
rem Ieremias indignatione perculſus ſcidit ueſtimenta ſua & dixit ei. Qua
re tu deponis Aleph ab Emeth, qui reſpondit, quoniam defecerunt ubiq;
a fidelitate creatoris qui uos creauit ad imaginem & ſimilitudinem ſuam.
Dixit Ieremias. Quomodo igitur apprehendamus eum. Reſpondit ille.

כתבו האלפאביתות למפרע באותו העפר הנזרק כבונות לבבכם: i.Scribite alphabeta ad ſpacium in hunc puluerem diſperſum, iuxta intelligentias cordiũ ueſtrorũ. Et fecerũt ita. Eſt factus eſt ille homo in horũ conſpectu puluis & cinis atq; ſic diſpa-ruit. Quare Ieremias ſe tunc ab ipſo deo uirtutes & poteſtates alphabetorum & elementariarum commutationum recepiſſe aſſerebat, nam diſpo-ſitionem coniugationis de libro creationis ante nouerat. Inde ad poſteros alphabeticaria hec Cabala id eſt receptio tranſmigrauit per quam arcana diuinorum maxima pandũtur. Cum enim p̃ oẽs literarum combinatiões nomen illud magnum & pro uiribus maximis extollendum ab ultimo ad primum circũduxerimus, tum ſe nobis diuina eius noticia liberaliter oſtẽ-det ac uoluntati noſtræ ſuas facultates offeret, clemẽterq; ſubiiciet, ſi nos inuenerit dignos atq; animi puritate, fidei ſynceritate, ſpei firmitudine amoris ardore p̃ditos & munitos. Noluerunt eñ patres noſtri (ut Rabi V
Tarphon, Rabi Moyſes ægyptius, & Rabi Hamai, cæteriq; ſcripſerunt ſecundum p̃cepta Magiſtrorũ noſtrorũ illud nomẽ cuiq; mortali oſtẽdere niſi admodũ digno. Sic eñ dixerunt q̃ non tradatur niſi humili, & ei qui ſtat in dimidio dierũ ſuorũ, non iracundo, nec ebrioſo, nec prauis morib9 fœdato, Sed uiro pacifico & q̃ ſuauiter loquatur cum creaturis, & q̃ cuſtodiat illud cum mundicia, talis eñ dilectus eſt ſurſum & circa nos deſyderatus deorſum, & timor eius cadit ſup creaturas. Vt uero nomen illud uobis X
pateſaciã more Cabaliſtarũ, primo partiar xlii. literas in ſeptẽ uerba, deinde q̃dlibet uerbum in duas dictiunculas, quarũ ſingulæ contineant iuxta idioma linguæ hebraicę ternas literas. Facta igit̃ multiplicatione arithmetica dicendo ſexies ſeptẽ, erunt quadraginta duo ſcilicet literarũ eius noĩs collectio uniuerſa quã inſpectioni oculorũ ueſtrorũ hoc charagmate ſubiicio ſic שגת במא שגתהכצ מיתאצב ימיפתא צתגהפץ תגהצמא צאצפמש Equidem hoc in uerſu dũ q̊taſquaſq; literas comp̃hendero, confeſtim mihi altera pars dictionis unius è ſeptẽ quæuis diſyllaba naſcitur. Vna eñ quæq; huius tam p̃cioſi noĩs dictio ſex conſtare characteribus dignoſcitur, tñ hebraicis tm̃, nõ aũt alterius lingue. Nam latine plurib9 erit opus, ut Sagathbama, Sagaththechaz, Miathazab, Iemibatha, Zethaghaphaz, Thegazama, Zaazpapas, q̃ in antiquorum uoluminibus inueniũtur uſq; hodiernũ in diem Romano ſermoni pegrina & incognita, ſed non iccirco deſpicienda q̃ dura ſunt & barbara. Nemo eñ tam lippis oculis in aſpectu ſacrorũ utatur ut recõ Y
dita cõtemnat, nemo auribus in audiẽdo diuina tãtas delitias indulgeat ut ſolũ ea ueneret, ea laudet, ea ſequat̃ q̃ ſenſibus ſint iucũda, oculis amœna, tactu mollia, & uoculatione blãda. Sed ſpiritalia capeſſat magis q̃ corporalia & conſtantia magis q̃ leuia, ueraq; magis q̃ fucata. Enuero ſepe aſpa

&horrida p̄cedunt dei p̄sentiam.Recordamini q̄ contigerunt Eliæ pro/
phetæ cum in monte dei Horeb intra cauernas & in specu lateret, nonne
dictũ erat ei sic.Ecce Tetragrãmatus incedit & flatus grandis atq; fortis
subuertens montes & discindens ac cõterens petras ante Tetragrãmatõ,
non in flatu Tetragrãmatus,sed post flatũ cõmotio,& non in cõmotione
Tetragrammatus,sed post commotionẽ ignis,Non in igne Tetragrãma
tus sed post ignẽ uox submissa tenuis,& in illa uoce locuta est ad eum glo
ria Tetragrãmati q̄ noĩatur כבוד Ita uos post desertũ horridũ & sen/
ticosum,post montẽ & petras,post flatũ & terrę motũ,post ignẽ,post uo
cem in ipso cauernarũ & specuũ uestibulo dimissa occupationũ seculariũ
multitudine audietis gloriã dei ad uos loquentẽ Quid uobis hic? Pergi/
te ultra,ut extat enarratũ iii.Regũ xix.Igitur non hic standũ est,sed reuer
tẽdum nobis cum Elia propheta in uiam nostrã per desertum,hoc est per
has hispidas barbaricarũ connexionũ reuolutiones & perplexas uepres
in uiam sacræ atq; canonicæ scripturę,uiam uere nostrã q̄ est ueritas eloq
Z orum dei ut ungamus regẽ in Syria qui ab unctione dicitur Messiha.Tan
tisper nanq; p̄ coniugationes duorũ & uiginti alphabetorũ ambulabim⁹
dum ad sup̄mum atq; primum alphabetũ uigilanti sollicitudine ac inde/
fessa diligentia uentum fuerit.Oportet eñ nos artificiose per singulas cõ
binationes tam diu discurrere quousq; uox dei pateat,& apertus se nobis
offerat sacratissimarũ scripturarũ textus.Illa nẽpe uox dei,omnibus alpha
betis a primo ad ultimũ uidelicet uigesimũ secundum,uirtutem suã & ua/
lorem largiter impluit,ut combinationes aliquanto maiorem efficaciam
quæ reputantur non significatiuę q̄ nomina primario significatu præ/
stent,ueluti radius solis fortius quidem urit q̄ sol ipse unde manauit. Hinc
illud extat Mirandulani Comitis in Conclusionibus,ubi sic ait. Quælibet
uox uirtutem habet in Magia inquantum dei uoce formatur. Præsentis
ergo nominis quadraginta duarum literarum uirtus operatio uigor effi/
cacia complementum & perfectio a dei uoce pendet,quam intendimus p̄
omnes omnium alphabetorum connexiones & retia uenari,donec septẽ
nomina quadraginta duabus literis comprehensa usquam in scriptura sa
cra comperire queamus. Verbi causa.Si quærãtur ex primo & uigesimo
alphabeto similiter septem uerba quæ possint uel ullius diuinæ scripturę
uersus esse symbola,reponantur mihi salua ut sunt memorata superius.
Itidem ex ipso & uigesimo,adhuc autem & decimo nono & eodem modo
deinceps oĩa p̄currẽdo,usq; ad primũ q̄d a suo exordio ceu reliqua nomẽ
accepit ut diceret אל בת .i.Albath,cui⁹ ex cõbinatione hoc mutuemur
exẽplũ תרל גנב תרל לאק גבל בקג כנב צלב
קלר ורצק לרו קנג קבק צצת quod simul etiam est no/
men diuinum quadraginta duarum literarum ex primo alphabeto libri

Ietzira permutato receptum. Sola nanq̧ permutata & trāſpoſita pater nō
ſter Abraham in eo creationis libro poſuit, cū nō dubitaret alioqn uulga A
rii alphabeti rectū ordinē cūctis eſſe notū. Solēt aūt & hunc pari modo cō
binare dicētes אבגד ut Rab Hamai docuit ī libro illo de Speculatiōe
nomēq̧ deſcribit quadraginta duarū literarū etiā ex eadē ſua cōbinatione
ꝑductū ſic אקבתטש אקבבבו טנבשות נטנהבש
ובקמחו בקפוטש ושוהחא q̊d ſimiliter ut cętera deū be
nedictū iuxta ſuā proprietatē ſymbolice ſignificat. Sicut em̄ quatriliterum
īeffabile notat deū ut eſt ſuꝑ om̄e eſſe, & Ehieh repſentat deū ut eſt in oī B
eſſe, & Adonai deū ut eſt oīm dn̄ator, & Sadai ut nullius eget, ita pari mo
do xlii. literarum ſiue recipiatur ex trāſpoſitis ſeu rectis combinationibus
quodlibet deſignat deum quatenus eſt creator cœli & terræ, uiſibilium
oīm et īuiſibiliū. Quobrē iſta uiginti tria noīa diuina q̄rū q̊duis quadragin
ta duabus figuris pingit̄, ſingula ſecūdū uiginti triū alphabetorū ordines
ducunt̄ è duobus ſacrę ſcripturę primis uerſibus, In principio creauit de⁹
cœlū & terrā, terra aūt erat inanis & uacua. Incipiēdo a prima lr̄a Beth, &
in ultima Beth litera terminādo, q̄ cū ſic hebraice legunt̄ ut ſunt a ſpiritu
ſancto dictatę, quadraginta duas figuras abſoluūt, ſemꝑ ponētib⁹ nobis li
terā pro lr̄a ſub uno & eodē cōbinatiōis iugo. Inueniunt̄ & alii Cabaliſtæ
ſublimius ſpeculātes, q trāſcēdūt creationē & creaturas, & in ſola deitatis
emanatiōe ꝑſiſtunt, quam ſancte per nomen ſanctum xii. characterum &
per nomen xlii. literarum digniſſimis & deo deuotis hoībus ſub fido ſilen
tio largiunt̄ receptum & ſcriptū בספר אגרת הסודות .i. in
libro epiſtolę ſecretorū, ubi ad quæſtionē Antonini Romani de ſacroſan
ctis noībus rn̄dit Rab Hakados ꝙ ex tetragrāmato fluit nomē xii. literaꝝ
אב בן ורוח הקדש .i. pater filius & ſpūs ſanct⁹. Ex q̊ deriuat̄
nomē quadragita duarū literarū q̊d ita ꝓnūciat̄ אב אלהים בן
אלהים רוח הקדש אלהים שלשה באחד
אחד בשלשה: .i. Pater deus, filius deus, ſpirit⁹ ſanctus deus, tres
in uno & unus in tribus. O q̄ta eſt hęc altitudo, q̄ta profunditas, q̄ ſola fide
apphendit̄. Tū Philolaus. Quātę uero Simon inqt tibi agēdę ſunt gratię
q oīa nobis tā dilucide atq̧ clare oſtendis, ſi modo quicq̄ in hac arte clarū
eſſe pōt, ac nō potius maxīa pars horū inuolucris recluſa, & fugere ad ſali
ces uiſa. Et Marranus. Tace obſecro Philolae inqt, Sine hūc progredi, an
nō uides? ueſper ingruit, & hic quaſi diurnū pactus eſt. Porro tu ꝑpetuo
loquere Simō qcq̧d rerū erit. Tū ille. Cōpleui artē totā & edocui, niſi ſūt
q̄ particulatim reſtare putetis de qbuſdā noībus dei, & angelorū & uirtu
tū, & cōſecratis ſigillis, quorum ui ac poteſtate facturos ſe multi multa pro
miſerunt q̄ uulgo admiranda uideant̄. Et Marranus. Obliuio forte te cœ

pit,inquit,ꝙ de nomine dnodecim literarum q̄q; dicturus eras,quamuis
C secundæ partis materiam esse affirmares quæ iam præteriit.Tum Simō.
Parum est quod de illo exponam nisi ꝙ postquam crebro & frequēti pra
uorum hominum usu passim uilescebat nomen Tetragrāmaton antea cū
tanta cura & sollicitudine,cum tanta reuerentia & tam prudenti modera
mine idoneis & electis tm̄ sacerdotibus septimo quoq; anno traditum ut
discerent per illud populo benedicere in sanctuario,tunc ad maiestatē hu
ius nominis conseruandam prohibitum fuit sacerdotibus eo imprecari,so
lisq; summis pontificibus q̄tannis permissa erat eius pronunciatio in die-
bus ieiuniorum & propiciationis.Quare illius loco cæteris substituerunt
nomen duodecim literarum, ꝙ esset aliquanto sacratius q̄ nomen Ado-
nai,& tamen ineffabili Tetragrammato longe minus diuinum quo sacer
dotes in benedictionibus uterentur. Consueit autem quatuor his literis
הקבה cum apicibus in capite cuiuslibet notariace signatis conscribi
& ita pronunciari הקדוש ברוך הוא .i. Sanctus bn̄dictus ipse
Per quod benedictionem a deo Numeri sexto mandatam posterius su
per populum pro Tetragrammato ita proferebant.Benedicat te sanctus
benedictus ipse ,& custodiat te,Ostendat sanctus benedictus ipse faciem
suam tibi & misereatur tui.Leuet sanctus benedictus ipse faciem suam ad
te,& ponat tibi pacem. Quo in loco Salomon Trecensis commētator sa
cræ scripturæ ordinarius sic scribit לכך הכהנים פורסים
כפיהם לומ׳ הקבה עומד אחרינו שנ׳ הנה
זה עומד אחר כתלינו משגיח מן החלונות
מבין אצבעות של כהנים׃ .i. Itaq; sacerdotes distendunt
manus suas dicendo,sanctus benedictus ipse stat post nos,sicut scriptū est.
En ipse stat post parietem nostrum,animaduertens de fenestris inter di-
gitos sacerdotum.Sic in uetusti codicis membrana scriptum teneo quam-
uis impressa quędam uolumina chartacea uerbis istis careant.Firmissime
uero credunt nostri & nullatenus dubitant hac forma expressam benedi-
ctionem tantæ prosperitatis esse causam quantæ fuisset si nomen Tetra-
grammaton quod nunc Adonai pronūciant in istis imprecationibus per
maneret.Mutatio enim hæc facta est ad honorem Tetragrammati,ne to
tiens iteratum, neglectui tandem subiaceret,quod Deus Optimus Maxi
mus omnium maxime auertat. Habetis omnem hortum Cabalisticum id
est גנת tribus areolis distinctū quæ sunt Geometria,Notariacō,thmu
ra,& radicibus,herbis,floribꝰ infinitis excrescētē cū oī ornatu suo ad unū
hortulanū respicientē,q rigat,plātat,& icrēmētū dat deꝰ Opt.Max.incōpre
hensibilis,ineffabilis,innoīabilis,cui est q̊q; nomē incōphēsibile,ieffabile
innominabile tetragrāmaton,ex q̊ fluit & deriuat oē q̊d est ī sacris sacrū.

Reliq̃ꝗ eñi si quæ ĩueniũt rerũ diuinarũ symbola, notę, sacraméta, signa ꝑfecto ex hoc ipso ducũt originẽ. Verbi causa ברוך significat יהוה D
אחד deus unus, per primã huius artis partẽ גימטריא operando arithmetice ut supra explanatũ est, illud idẽ tñ nomẽ ברוך symbolice repꝑsentat ĩtegrũ ipm nomẽ tetragrãmatõ ꝑ secũdã Cabalę partẽ, ut scribit Ioseph Bar Abrahã ciuis ꝑfecturę Salemitanę in secũdo uolumĩe Horti nucis his uerbis י תמורתו כ ובן ה תמורתו ו ובן ו תמורתו ז .i. Iod cõmutatio ei⁹ caph, & sic he cõmutatio eius vau, & sic vau cõmutatio eius Sdain, q̃ aĩaduertimus deũ in essentia sua unũ esse unissimũ q̃ nihil est ũnius, quanq̃ multa secũdũ alias relatiões dicũt de ipo E
ꝓpter q̃ uocatus est Elohim Kadosim .i. Dii sancti. Iosue ultio, & Elohim Haiim .i. dii uiui Deuteronomii v. Et Mallachię primo de se ipso loq̃t sic. ואם אדונים אני איה מוראי .i. Et si dñi ego, ubi est timor meus, q̃ in loco se deus pluratiue appellat dños. Iuxta immanentiam ergo unus est, iuxta egressiones aũt plures, q̃ dixit. Faciamus hoiem ad imaginẽ & similitudinẽ nostrã. Nõ ꝙ linguę sanctę mos fuerit ut in summa cõstitutí maiestate de se ipsis pluratiue loquerent̃, ut Rab Saadia scribit in libro. אמונות .i. credulitatũ. Hoc eñi tenue argumentũ est, qm̃ subito post ipse singulariter loq̃tur ita. Faciã ei adiutoriũ simile sibi. Hãc unitatẽ & hãc pluralitatẽ in diuinis nõ inuiti admittũt Cabalistę diuersis rõnibus, unde asserũt tres primas numeratiões cabalisticas כתר חכמה בינה unã esse summi regis coronã, ut scribit Rab Asse in lib. יחיד singulari unionũ seu collectorũ. Cernitis hoc exẽplo ꝙ oĩbus Cabalę ꝑtibus ultro citro promiscue utimur uidelicet uniuersa literarũ syllabarũ & dictionum metathesi, deinde numerali supputatiõe, notatiõe capitali, & cõmutatione literali cũ singulis speciebus quas priori sermone patefeci. Sic eñi trãsponim⁹ nomẽ tetragrãmatõ ut sit Va & Ia, oriat̃ꝗ הויה .i. essentia q̃ oĩm rerũ prima est, a qua sunt oĩa entia uera & bona. Vnde Ehieh Adonai significat arithmetice tãtundẽ q̃d Elohim cui⁹ summa lxxxvi. Sicut & מה nota est ipsius Elohim si sic extẽdat̃ מם הא hoc est פו .i. lxxxvi. Et בו nomẽ tetragrãmatõ, q̃a sit xxvi. q̃d si extẽdat̃ בית וו facit cxii. & designat F
tetragrãmatõ Elohim, hoc est dñs deus. De q̃ primũ scribit̃. Istę sũt gñationes cœli & terrę q̃ñ creata sunt in die q̃ fecit tetragrãmatus Elohim terrã & cœlũ. Est aũt noĩs tetragrãmati principiũ Iah. Et ipsius Elohim medium Iah, & finis Ehieh Iah. Quod totũ est ꝑfectio ipsius הויה .i. essentię, q̃d significat הוא .i. ipm, et יה esse diuinũ. Vnde q̃tidiano tritũ est usu ut ipm esse dicat̃ aliq̃d diuinũ necessariũ & incorruptibile. Oĩe q̃ppe q̃d est q̃ñ est huius gratia necesse est esse, nec tũc cõtingit nõ esse. Virtus itaꝗ illius essentię ducebat̃ in oꝑatiõnẽ ꝑ uerbũ dei q̃ dixit יהי .i. sit, q̃ dicto creatæ G
sunt in una summa Ideę uniuersę ac uirtutes intellectuales absolutissime ꝑ

hoc q̊d ipſe mãdauit ſic.Fiat lux,& mox facta eſt lux.Quã uniuerſitatẽ ſecu
ta eſt angelorũ ad miniſteria deputatorũ natura qñ dixit ויהי כן .i.&
factũ eſt ita,q̊d principẽ & ſacerdotẽ magnũ deſignat q noĩatur Michael,
lucidũ argumẽtũ angelicę cõditionis,q̊d ex unitate & numero centenario
cõſtituit.Vnde putant primo die Ideas ęxtra cauſam primã eſſe ꝓductas
& formas abſolutiſſimas q̊ ad eſſe & opari. Die aũt ſecũdo hinc angelos
eſſe creatos.Nõ em̃ in primo die aiebat ויהי כן .i.factũ eſt ita,ſed ĩ die
ſecũdo,cũ firmamẽtũ fieret cœli iuxta Rabi Eliezer de luce ueſtimẽti eius
creati.Decẽ em̃ ueſtibus ĩdutus erat deus qñ mũdũ creauit ut dicũt caba
liſtę,ac de ultimi ueſtimẽti ſui luce ſumpſit & creauit cœlos,nõ q̃dẽ ſenſibi
les,ſed illos inuiſibiles & ĩtellectuales חיות רוחניות .i.entitates
H ſpirituales,de q̃bus Pſaltes ait Cœli enarrãt gloriam dei,ubi nõ ſcribitur
שמים .i.Cœli q ſunt orbiculares,q̊d memorabiliter notauit Rabi Ama
in lib.Recõditorũ,pſalmi xix.Sed השמים q̃bus addit articulus ha,ut ĩ
ſummario argumẽto Geneſeos legit.In principio creauit deus Haſamaim
.i.cœlos illos eximios,illos famigeratos,illos admirabiles, nunq̃ uiſos nec
mortalibus oculis uidẽdos.Alii nãq; cœli q nõ ſcribunt ꝑ ha articulũ ſunt
q̃dẽ firmamẽtũ,ſed tñ uocant noĩe cœli,quare ſcriptũ eſt,& uocauit deus
firmamẽtũ cœlos,& dr̃ ipſius cœli firmamẽtũ inuiſibilis,inq̃,q̊d appellat
Cœli cœlorũ,unde ſeq̃tur ita.Fiãt luminaria in firmamento cœli.Nimirũ
illa extẽſio in modũ pellis tanq̃ literis inſcripta luminaribus & ſtellis pro-
pter localẽ expaſſionẽ dicitur Rakia q̊d nos a firmitudine firmamentũ ap
pellamus.Nã cœlũ inuiſibile nõ egebat luminaribus,qm̃ ꝑ ſe ſpiritualiter
eſt illuſtre ac mẽtaliter a prima cauſa illuminatur.Ideo noĩantur ĩtelligen
tię ſepatę,de q̃bus ait autor cauſarũ.Oĩs intelligẽtia plena eſt formis,q̃ dũ
intelligit dicitur audire & loq,quare Moyſes ait.Audite cœli q̃ loquar.Et
Dauid Cœli enarrãt gloriam dei.Et deus apud Oſeã.Exaudiã cœlos &
iſti exaudiẽt terrã.Vñ lumẽ ꝓpheticũ deſcẽdit q̊d dr̃ אספקלריא
המאירה .i.uiſio illuminãs,q̃ fuit Moyſi,nã aliorũ ꝓphetarum uiſio
erat אספקלריא שאינה מאירה .i.nõ illuminãs, & ea dr̃
terra,nõnihil mẽtionis in primo ſermõe de iis habitũ eſt.Eq̃dẽ mihi recte
uideor credere ob id ſapientes nr̃os dixiſſe,Aſpectus Moyſi ſicut aſpect⁹
ſolis,& aſpectus Ioſue ſicut aſpect⁹ lunę.In creatiõe igit ſenſibiliũ utit de⁹
hoc ſymbolo ĩtelligibiliũ ויהי כן ut deſignetur miniſteriũ angelorũ re
bus naturalibus cõcreatũ ſub noĩe comuni Michael tanq̃ ſpeciei angelicę
appellatiuo,q̃ ꝑ eã orõnem ויהי כן in ſequẽtibus quoq; dierũ opib⁹ re-
I citatã iuxta primã Cabaliſticę artis partẽ æqualitate numeri ſymbolice ſi-
gnificatur,ꝑ q̊d inſtituimur q; oẽs angeli ſunt eiuſdẽ ſpeciei,ſingula porro
corpa ſiue cœleſtia ſeu terrena ꝓprios habẽt rectores uirtutũ ac ꝑfectos
opationũ,tã ea q̃ ſũt rationalia,ut cœli,ſtellę,hoĩes,q̃ q irrõnalia ut beſtiæ
ac elemẽta.Philoſophis nẽpe tũ primũ peripateticis id probatur q̊d cœlũ

quodlibet ſphæricũ, ꝑter formã ſuã eſſentialẽ habeat aſſiſtentẽ ĩtelligẽtiã orbis ſui motricẽ, q̃ uocatur angel⁹, eo ꝙ ad hoc officiũ miſſa, intelligẽs & uolẽs cõplet iuſſa creatoris, tanq̃ inter deũ & naturã uirtus media à qua fiunt opationes in rebus quas natura earũ uel nõ faceret, uel nõ ſic faceret, quas alii prouenire dicũt à proprietate occulta & alii q̃a tale. Mot⁹ eñ cœlorũ & ſtellarũ quãq̃ naturaliter eſt circularis, tñ ab oriẽte moueri ad occidentẽ uel ecõuerſo nõ naturę eſt ſed uolũtatis, At habet liberã uoluntatẽ angelus, natura uero ad certũ ſolũmodo inſtinctũ coartatur, unde ſemper agit eodẽ modo, Angeli aũt nõ mouẽt orbes ſemp eodẽ modo. Quo fit ut nõ ſemp eodẽ modo fiãt mutatiões horũ inferiorũ. Maximã nãq; uim ac poteſtatẽ angelica exercet conditio in res corporeas, quapropter intellectus agẽs a q̃ influ ũt formę noĩat angel⁹ teſte Rabi Moyſe Maimoni & appellat̃ שר של עולם .i. ꝑfectus uniuerſitati, ut dixerũt ſapiẽtes nr̃i, uocatq; Metattron, a q̃ q̃dẽ gubernãtur oẽs uirtutes ſingulares humanę aĩales & naturales q̃ pariter angeli dicũtur, eorũ eſt multitudo q̃ ad nos ĩfinita, ſed q̃ ad creatorẽ certa terminata & finita. Cuius rei Breſith Raba meminit ubi legit̃ ꝙ creator q̃tidie creat cœtũ angelorũ, q̃s alii uocãt formas, ꝙ ſint ſubſtãtię formales q̃bus tota ſphęra generabiliũ & corruptibiliũ abſq; numero plena eſt. Haud ſecus atq; ueſter q̃q; recepit Heſiodus, in opibus eñ & dieb⁹ ſic ait. τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ ἀθάνατων Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα. ἠέρα ἑσσάμενοι πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν .i. Ter eñ decẽ mille ſunt ſup terra multos paſcẽte ĩmortales Iouis, cuſtodes mortaliũ hoĩm, q̃ utiq; obſeruãt & iuſticias & miſerãda facta, aerẽ ĩduti ubiq; eũtes ſup terrã, Quorũ inſtar in hoĩe duas uolũtatis potẽtias noĩant duos angelos יצר טוב ויצר רע .i. autorẽ boni & autorẽ mali, ut in מדרש תנחומא legit̃ quẽ citat rabi Aſſe in ſua collectura. Eiuſcemodi autem Heſiodios cuſtodes corpi coaſſiſtẽtes latini ſpiritus nũcupãt, eorũ q̃ſq̃s ſollicitudini negociorũ inferiorũ deſtinatus fuerit Mamona ſeu Mamon dicit̃, quẽ græce dęmona ſeu dæmon uocãt, nõ utiq; in malã partẽ. Sane aliud q̃dẽ eſt dęmõ aliud dęmoniũ, q̃d a nobis putat̃ diuinitatis extenuatiuũ eſſe, quapropter diminutiue a diuinis excluditur, q̃q̃ plane fateor Homero & uetuſtiſſimis ſcriptorib⁹ aliũ eius uocabuli uſum fuiſſe, q̃rũ multi de Socratis dæmonio laudãda & uenerãda ꝑdicarũt, q̃d Apuleius de deo Socratis ĩterꝑtatus eſt. Q; aũt latini uocarũt ſpũs inſtar uẽtorꝫ, a nobis originẽ ſumpſit q̃ eoſdẽ רוחות appellamus. De q̃b⁹ Rabi Tedacus Leui in lib. de decẽ numeratiõib⁹ poſt explanatos q̃tuor uẽtos aq̃lonarẽ, meridionalẽ, orientalẽ & occidentalẽ, tandẽ ſic ſcribit ואלו ארבע רוחות ברא ארבע מלאכים דממונין עליהון ביומה ובלילה .i. Et illis quatuor uẽtis creauit quatuor angelos q̃ ꝑfecti ſũt ſup eos ĩ die & ĩ nocte. Deinde ſeq̃tur eodẽ autore ꝙ Michael q̃ eſt de parte clemẽtię ac miſe

rationū cōſtituitur Mamona.i.p̄fectus ſup uentū orietalē uſq; ad dimidiū diei,& uſq; ad noctē.Regitq; uentū occidētalē Raphael q ſimiliter eſt de parte clemētię.Tū Gabriel in uirtute iudicii et ſeuerītatis p̄fectus eſt cū uēto boreali ſup dimidiū noctis & duas menſuras mūdi.Noriel uero p̄ſidet auſtro.Hucuſq; Tedacus Leui.Cęterę plures illi ſub ſe ſpecies habēt quas liber סודות.i.arcanorū continet,& in Porta lucis ita legitur כי מן
הארץ ועד הרקיע אין שם מקום פנוי אלא
הכל מלא המונים מהם, טהורים מהם בעלי
חסד ורחמים ויש למטה במה בריאות
טמאות מזיקות ומקטרגות וכלם עומדים
ופורחים באויר ואין מן הארץ ועד הרקיע
מקום פנוי אלא הכל המונים מהם לשלום
מהם למלחמה מהם לטובה מהם לרעת
מהם לחיים מהם למות: וכל זה במדור
התחתון שאנו בו: i.Q; a terra uſq; ad firmamētū nō ibi loc⁹ uacuus,ſed oīe plenū formis.ex illis purę.ex illis capaces gratię ac miſerationū,& ſunt īferi⁹ multę effigies fœdę,noxię,tētatrices,& oēs cōmorātes & uolātes in aere.Et nō a terra uſq; ad firmamētū locus uacuus,qn totum ſint ſpēs,ex iis ad pacē,ex iis ad bellū,ex iis ad bonū,ex iis ad malū,ex iis ad uitā,ex iis ad mortē.Et oē id in habitatiōe inferiori in qua nos ſumus,hæc Ioſeph Caſtiliēſis.Sed ābſit a ſancto propoſito noſtro ut multa de ſqualē
K tibus & turpiſſimis dęmonibus illis humani gn̄is hoſtibus q̄ dicūtur cōtrarię fortitudines diſputare pgamus,uel q ſupiorē regionē puagari putant,ignei,uel q propinquo nobis aere oberrāt,uel q terreni terreſtria territāt,uel q lacus & fluuios habitant,ac ſępe ipſum mare quatiūt,uel q ſub terra illos qnq; īuadūt,q puteos effodiūt & metalla,itē hiatus terræ prouocāt,flammiuomos uētos agitāt,& fundamēta cōcutiūt,extremū,q oīa lucis ac ſplēdoris fugiūt inpſcrutabiles & penitus tenebricoſi,q nō modo gen⁹ hu
L manū uerū etiā bruta uexāt,ſermones ſuos abſq; ſonitu īgerētes.Aduerſ⁹ q̊rū machinatiōes ſunt ex noſtris q multa ſe arbitrātur exptos,ac nō dubitāt & bonos ſpiritus mulcēdo attrahere,& malignos oppoſitis paſſiōibus ppulſare,ſacris & diuinis rite noībus ac characterib⁹ ſuffulti.Iubēt hoīem futuris piculis exponēdū recipe mēbranā tenuiſſimam q̄ dicitur uirginea tanq̄ ſyncera mūda & īmaculata,ut p̄ſagiat actoris puritatē,tū deinde hos characteras inſcribere ſic צמרכה at extra in hiſpidiore folii parte ſigna q̊q; hęc בורון qua ligatura firmiſſime ſperantē in deū uniuerſitatis creatorē p̄cipiūt nullas formidare puerſorū hoīm machinatiōes. Id ita pādunt myſteriū,ſunt eīm ſymbola primorū qnq; uerſuū Geneſeos,tā capita

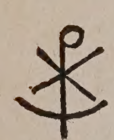
q̄ termini iuxta ſecūdā cabaliſticę artis partē. Scripſit q̄ndā de phyſicis ligaturis Coſta Ben Luca, res nō phyſicas tn̄ expientia ut opinant̄ ꝓbatas, qui ait, Auricularis digitus abortiui ſi mulieris collo ſuſpēdat̄, nō cōcipiet dū collo hærebit, at nūc uerba qb⁹ creator oīpotens fecit cœlū & terrā alligata, nū putauerit inq̄unt aliqs nihil poſſe? Sane multū ꝓfecto credūt meę ſectæ hoīes magno magiſtro Rabi Aſſe, q ſcripſit in ספר היחיד ꝙ uolēs petere ac ipetrare optata cōuertat ſe ad clemētiā & miſeratiōes dei utēdo iis characterib⁹ אנקתם פסתם פספסים דיונסים q̄ inueniunt̄ eſſe digna ſacrę ſcripturę memoracula, cuiuſmodi habent̄ & alia cōpluria qbus ferme oēs Cabaliſtarū libri ſunt referti. Studēt q̊q; alii e diuinis literis ſigilla illuſtria fabricare, q̄ cōtra hoīm aduerſas ualetudīes & reliquas moleſtias ualeāt diuturno uſu probata, Veluti eſt illud uerbi cauſa, q̊d Rab Hama in lib. Speculatiōis ex quatuor nō magicis ſed ſolēnibus & cōibus ſacris noībus compoſuit q̄n potius cōpoſitū a patribus recepit יהוה אדני ייאי אהיה Eſt aūt ייאי cabaliſtice idē q̊d El. Accipiūt igit̄ eius ſcientię artifices primū characterē primi noīs, & primū ſecūdi, & primū tertii, & primū quarti, fitq; ſigillū primū יאיא Deinde opant̄ pari modo circa ſecūdas quatuor noīum ſacratiſſimorū lr̄as & orit̄ הדיה Tertium ſigillum ita cōficiunt, tertias quaſq; lr̄as coniūgunt & naſcit̄ ונאי Poſtremū eodē more copulāt ultīa & exurgit quartū ſigillū q̊d eſt היהה Horū quatuor ſigillorū intētio eſt יהוה אלהינו יהוה אחד .i. Dn̄s deus noſter dn̄s un⁹, & hęc inq̄unt eſto quatuor ſimul iūctorū ſigillorū ſupſcriptio. Demū in membranę tergo depingunt אראריתא q̊d iterp̄tāt̄ ſic אחד ראש אחדותו ראש ייחודו תמורתו אחד: id eſt. Vnum, principium unitatis ſuę, principium ſingularitatis ſuæ, uiciſſitudo ſua, unum. Et intelligitur uiciſſitudo hæc literaria ſecundum tertiam Cabalę partem. Stant itaq; cum ſigillis & inſcriptiōibus corā altiſſimo mēte deo deuota, & q̄libeat bn̄dictionē de illis decē octo bn̄dictiōibus, aut in aliis iuſtis p̄cibus cōtentā poſtulauerint, infallibiliter ſe īpetrare ſperāt, oēmq; uel cœlit⁹ imminētē ſæpe ſortē frāgere, uel Adraſtiā .i. diuinarū legū ineuitabilē poteſtatē orōnib⁹ ſacrorū uerborū mitigare poſſe cōfidūt. Nā haud modo characteribus & figuris, uerū etiā uerbis & carminibus bene initiatū Cabaliſtā putāt quęuis tū ꝗ ſint admirāda efficere, q̊d & ueſtri qdā poſſe fieri cōfitent̄. Plotinus eñ de dubiis aīę libri ſecūdi cap. xxxv. enumerat quatuor qb⁹ mirabilis inſit uirt⁹ ſcilicet, qualitates ſpecierū occultas, & figuras, & cōcētus, & uota. Porphyrius etiā & Iāblichus aiūt p deū ꝓprie, pq; bonos angelos aduerſus infimos ſpiritus īperiū nos habere, nec īuenit̄ ullū in orbis terrarū ambitu genus hoīm q̊d in hāc ſentētiā facilius eat q̄ ut fama eſt diuiniores chriſtiani, q noībus & figuris demonia eiiciūt, & manus ſupra ęgros īponūt, & bene habēt, & mortifera ſanāt, & miracula conſimilia opant̄. Sed (ut aſſerētib⁹

illis uera loquar) oĩa ea fidei potius tribuũt, quãq̃ & orõnibus nõnullã esse insitã potestatẽ opinant̃. Dicũt em̃ atq; credũt q̃ orõ fidei saluabit infirmũ, neq; aliter idonei Cabalistę sentiũt, q pariter affirmãt opatiões miraculosas ex solo deo, & ab hoĩs fide pẽdere. Mẽdaces igit̃ & stultos esse illos pnũciãt q soli figurę, soli scripturę, solis lineamentis, solis uocibus aere

M fracto natis, tãtã miraculorũ uim & potestatẽ cõcedãt, ut testat̃ Rabi Moyses ægyptius in libri pplexorũ primi capite lxxii. Ad hæc nõ solũ, inqt Philolaus, Hebręorũ Cabalistę sed etiã Grecorũ pstãtissimi multũ signaculis & sigillis fidei tribuerũt. Antiochus em̃ cognomẽto Soter cũ esset in expeditiõe cõtra Galatas uiros fortes & militũ innumerabili cõcursu munitos, pliũ difficilimũ cõmissurus, qñ iã ut de eo Lucianus scribit πάνυ πονηρὰς ἔχοντα τὰς ἐλπίδας. noctu uidit p somniũ assistere sibi Alexãdrũ, iubereq;, ut militib⁹ suis ante pugnã pro bellica tessera signaculũ q̊ddã sanitatis ediceret, p q̊d sibi cõtingere uictoriã pollicebat̃. Id erat eiusmodi q̊ in uestibus insignirent, ut idẽ Samosatẽsis de cõpellationis errore notauit τριπλοῦν τρίγωνον διάλλήλων τὸ πεντάγραμμον. i. Triplex triãgulus inter se qnquilinearis. Antiochus aũt signo eo leuato mirabilẽ aduersum Galatas nactus est uictoriam

Egoipse pfecto illud pẽtagoni symbolũ sępe in Antiochi argẽtea moneta pcussum uidi, q̊d resolutũ in lineas ostẽdit uocabulũ ὑγίεια. i. sanitas. An nõ in rẽ erit, Marranus inqt, id q̊d Magno Cõstãtino q̊ndã dei signũ (ut tũc appellabãt crucẽ) in ipsa meridiei hora corã oĩ exercitu supne apparuit latinis lr̃is inscriptũ sic. In hoc uince. Et uicit qdẽ Cõstãtinus eodẽ signaculo, atq; tũc plausu populi Romanorũ Impator lectus ac salutatus, oĩumq; impatorũ inuictissimus fuit cognoĩatus. Quãtũ igit̃ ualuerũt sigilla & signacula testes erũt summi uiri, Iudęis Machabeus, Grecis Antioch⁹, Romanis

N Cõstãtinus. Nec te fallit, Simõ q̊d de Christianis paulo ante loquutus es, Nã ea gente nihil sub hoc seculo est in opificio signorũ, characterũ & uocũ admirabilius, q figura crucis & noĩe Iesu sistũt maria, uẽtos mitigãt, fulmina repellũt. Est pterea charactere illo & effigie crucis nihil etiã fortius, & in piculis nihil magis salutiferũ, quanq̃ non aliã (ut libere fatear) ob rẽ nisi q̃ ueri Saluatoris symbolũ extãt, sicut uobis dei symbolũ est nomẽ illud Tetragrãmaton. Quodq; Cabalistę possunt in noĩe ineffabili cũ nup a te mõstratis sigillis & charagmatis, id multo ualidiore modo possunt fideles Christiani p nomẽ I E S V effabile cũ pprio signaculo crucis, cũ se arbitrẽt nomẽ tetragrãmatõ lõge recti⁹ pnũciare in noĩe יהשוה ueri Messihę, ad hoc citãt id q̊d in Midras Thillim uestri scripserũt אמר ר׳ יהושע בן לוי בשם ר׳ פנחס בן יאיר מפני מה מתפללין ישראל בעולם הזה ואינן נענין על ידי שאינן יודעין בשם המפורש׃ .i. Dixit Rabi Iosue fili⁹ Leui allegãdo magistrũ Pinhes filiũ Iair. Propter

qd orãt Iſrael in mundo iſto & nõ exaudiunt. Propterea ꝙ nõ nouerunt
Sẽhamaphores,i.nomẽ tetragrãmatõ,hęc ibi. Tũ Simõ. Fortaſſe tu,ſed qd
uerbis? certe hãc figurã crucis ſapiẽtiores Cabaliſtę ad lignũ ænei ſerpẽtis
in deſerto erectum referre uolunt,licet ualde ſilenter, & occulte, idq́ per
גימטריא .i. ꝑ ęqualitatẽ numeri. Horũ nãq́ צלם .i. crucis & עץ
.i. ligni, characteres,utrinq́ cẽtũ & qnquaginta ſymboliſſant,quare facilis
de altero ad alterũ fit trãſitus de cruce ad lignũ,& de ligno ad crucẽ. Sed
digito cõpeſco labellũ. Tꝑis anguſtia coartat optimi amici ut minus q̃ uo-
lui dixerim,& me fruſtror tñ ægre meo gaudio illo excreſcẽti de ornamẽ
to & dignitate orõnis ueſtrę cũ in tã dẽſa nocte qñ cubãdũ eſt defecero,q
nõ tanq̃ ſophiſtę uulgari nugatorio & exili ſermõe,neq́ gladiatorio cer-
tamine uerborũ aut cõtẽtione opinionũ hactenus mecũ diſputatis,ſed ac-
curata & acuta dicendi rõne,ſentẽtiis rei de q̃ agit aptis & accõmodatis, ut
optarẽ maiora nobis dierũ ſpacia cõcedi. Nemo.n. de arte cabaliſtica puo
momẽto ſatis dicere põt,tãtę ſunt res,tã altę,tã inumeræ,tã diſcriminoſæ,
ut oporteat ſũmis ĩgenii uirib⁹ niti quẽlibet ei⁹ cauſæ auidũ & ſtudioſum.
Et circũſpicere nõ modo qua ĩduſtria ſit addiſcẽda ſed etiã q̃ ſit pꝛiculo mo
derãda & exercẽda. Nã cũ ea ſciẽtia ſit & rerũ ſpiritualiũ & ſpiritualis,nec
poſſit hõ facile de ſpiritibus afferre iudiciũ is etiã cui eſt ĩter angelos & dę
mones iudicãdi cõceſſa poteſtas qualibet diſcreta pẽſiculatiõe uel uſq́ ad
ęquatã regulã, ꝑfecto nõ ſine multa utiq́ formidine ac niſi purgatis ante
morib⁹ iſti facultati & iſti exercitio recte incũbit ne Balaã ꝓphetę ſortẽ pa
tiamur,ne uiuẽtiũ matrẽ imitemur,ne ſub figura lucis tenebras ſequamur
Metuite uobis ab iſtis fulmine deiectis ſpiritib⁹ & ſęuiſſimis hoſtib⁹ nr̃is,
atq́ credite mihi,ferũt ĩter nos mortales ut angeli ſic diaboli uexilla quiq́
ſua. In exercitu dei q̃tuor ãnſignani מיכאל גבריאל אוריאל
רפאל .i. Michael. Gabriel. Vriel. Raphael,ĩſtar elemẽtorũ quatuor,ſe
cũdum quatuor ſitus,aut iuxta quatuor numerationes ſpirituales,ut quõ
dam filii Iſrael quatuor uexillis proficiſcebantur Numeri ſecũdo. Ad ori
entẽ Iudas,ad meridiẽ Ruben,ad occidẽtẽ Ephraim,& Dan ad aqlonẽ. In
exercitu pariter Satanæ latiſſima gerunt ſigniferi ultores uela סמאל
עזאזל עזאל מחזאל .i. Samael. Azazel. Azael. Mahazael,de
qb⁹ Mnahem Racanat Leuitici xvi. & ĩ lib. primo Pẽtateuchi ſermonẽ tra
ctat,q̃ in loco & Thargũ Ionathã ipſe ſup Geneſim allegat. Deinde adhuc
magnę crebreſcũt turmę demoniorũ & legiões tartari ꝓfugę ac fugitiuæ
oẽs portionẽ ſuã habẽtes in capro emiſſario,q̃ ꝓpter eorũ fœditatẽ & hor
rorẽ hic recẽſere omittã,quãq̃ multa pars ĩ ſacra ſcriptura cõprẽhẽdunt
Sed cũ ꝓuerbio cabaliſtarũ dicẽdi finẽ nũc facio המשכיל יבין .i.
prudẽs intelliget,ſi etiã hoc addidero ꝙ ſicut Michael הוא הכהן
הגדול .i. Ille ſacerdos magn⁹ ſacrificãs in mũdo ſupiori,aĩas hoĩm im-

maculatas deo bn̄dicto p̄sentat, imūdas aūt & uitiis oneratas ad diabolum mittit, ita pōtifex ī mūdo īferiori ut scriptū est in leuitico iubet̃ aīalia mūda & īsontia offerre deo, crimībus aūt & noxarū mole onerata, tradere Satanę, q̊d & Cabalistę sedulo approbāt dicētes כי כל הענינים התחתונים הם מגדרים לעליונים וכפי העשות למטה כך נעשה למעלה .i. Q; oēs res inferiores sunt rep̄sentatiuę supiorū, & uti fit inferius sic agit̃ supius. Portēdūt hæc aliqd & uirtutibus debitū & uitiis, ut cauēdū cuiq; sit q̊ uiuat & q̊ moriat̃ modo. Tota nanq; philosophia nostra hæc est, ut bn̄ uiuēdo, bn̄ moriamur, ne forte sua portio futuri sim⁹ tartaro & ultricibus furiis om̄i frustrata spe, atq; tū eueniat malo male. Nūc q̊d ualde discruciat puto discedēdū nobis esse qn̄ a mane ad noctē supra q̄ decuit multiloqu⁹ uobiscū fabulor. Nā ut de me humaniter cōiecturā facio, ita nō indigne de uobis iu dico ꝙ dormitū sopor abire sollicitat. Tū illi. Diuellimur adeo moleste inqunt abs te Simō, optātes ꝑpetuo te audire, q̄obrē de multiloqo ne uerbū qdē. At ꝙ ita iubes morē tibi gerimus & abimus, redituri ad te in crastinū, nisi tibi incōmodū est. Ad hæc Simō ait. Nequeo cælare amicos uos qd mecū cōstituerim. Cras ad lōginqua migrabo uocatus nuptiarū causa qm̄ patruus uxorē Ratisponte duxit, q̄ res bn̄ uortat. Tū Philolaus, Vrgerē inqt totis uiribus ut maneres nisi non æquū esset, qn haud modo nobis (fateor) nati sumus, partē nostri, amicis suo iure locamus. Igit̃ gratias tibi agētes fausta p̄camur itineri tuo tuisq;. Hic Marranus unà mœrore tact⁹ Vade inquit sinistris auibus prospere fœliciterq; amicissime Simon atq; uirorū optime. Interea finem nundinarum Frācofordiensium expectare cogimur, ut cum mercatoribus nostratibus ab hoc emporio in patriam quisq; suam tutius remeare queamus. Tum Simon de more gentilicio inquit, Pax uobis. Ad quod ambo isti. Vale aiunt, I decus, I nostrum.

Habes sanctissime LEO DECIME a Capnione humili seruo tuo, breui compendio recitatas in symbolica Pythagoræ philosophia, & Cabalæ sapientia ueterum opiniones atq; sententias, exigui licet numeri, tamen quæ studiosis multo amplius cogitādi ac inuestigandi ansam p̄beant. De quibus ego mediocris ingenii & minutæ prudentiæ homo nihil iudicare ausim, nec sane iudicauero. Sed totum hunc librum tuæ subiicio autoritati, cuius in arbitrium collata est totius mundi censura, ut quæ displiceant reiicias, & tum lætabor cætera placuisse, Conatum hunc certe meum quem & nostri & Reipublicæ causa suscepisse me potes existimare, uideri tibi nō plane improbum confido, tum ꝙ aliena meo labore nostris pateant, tū ꝙ hoc Semestri legēdis illis id quinquenne bellū quod aduersum me hostes mei te sciente gerūt, si omnino nequibat uitari at leuare studuerim, tū deniq; ut & meorū esset apud te aliquid quo sit beneuolētior memoria nostri tua, quoties paternū erga me animū tuū frangere ac auertere inimici moliunt̃. Non em̄ intermittūt (scio) quotidie susurris attentare pias aures tuas, modo per proxenetas cōducticios, modo per epistolas, ut quas ad te proxime xiiii. Kal. Octobres ex Agrippina Colonia datas nuper legi, quarū simul cū falsa delatione titul⁹ etiā mentit̃ autorē. Non em̄ tā colēda Colonia tā eius uenerāda Vniuersitas, sed particularitas & q̄dā inimicorū singularia colluuio minimaq; pars ciuitatis & ea insanior, hoc facinus fecit ut tuæ sanctitati affirmarent quæ uera non sunt, idq; contra Inhibitiones

apoſtolicas,& contra mandatā Cæſaris pacē. Vides etiā quanta in eiſdē literis audacia
tanq̄ Solonianas tibi leges pſcribere,fontēq; iuris docere pſumāt qua oporteat uia in
iudicio ad nutū & uoluntatē eorū procedere,ut facilius me ſordibus uincāt,quaſi non
iā certa toti ferme orbi habeat innocētia mea. Vn̄ adduci non poſſum ut ſuſpicer iſtis
te fidē habere q deſpecta Inhibitiōe apoſtolica,& cōtemptis cēſuris tuis q̄ minime ob
ſeruato iuris tramite libellū meū lite pēdēte cōbuſſerūt. Credes uero poti⁹ grauiorib⁹
uiris Alemaniæ ſupioris oīni exceptione maiorib⁹,ꝙ nullū ſcādalū poſui,nullā ruinæ
occaſionē paraui corā ulla plebe Germanorū qui mihi eiuſdē linguæ ſocietate iuncti
ſunt,in qua lingua iſtis Belgis ignota Conſiliū meū illud Camerariū cum plana eius
declaratione uno contextu certe ut decebat edidi,ac ſecure quidē credere potes, eoq;
firmius quo de mea innocētia,pietate,fide,integritateq; a pluribus illuſtriſſimis latiſſi
marū terrarū noſtræ natiōis regnatoribus. Magiſtratibus,populiſq; Germanorum, &
ſanctiſſimis Dioceſium noſtrarū Epiſcopis oppidis & ciuitatibus ferme triennio ante
per literas obſignatas,& fide dignas factus es certior. Extant penes te ab inuictiſſimo
Romanorū electo Imp. Maximiliano Maximoleoni tibi, & a reuerēdiſſimo Cardina
li dn̄o meo Gurcenſi pro mea innocentia terq; quaterq; oblata teſtimonia. Dederunt
& poſt Epiſcopos illuſtriſſimi prouinciarū præſides atq; duces nobiliſſimo ſanguine
prognati. Electores Imperii Fridericus Saxoniæ,& Ludouic⁹ Bauariæ Interrex,& dux
Virtembergenſis ,& Marchio Badenſis princeps,& ſtrenuiſſim⁹ Magiſter ordinis Teu
tonicorū. Et e regiōe horū Reuerēdi ac deo amabiles Germaniæ pōtifices. Epiſcopus
Vormacienſis,Epiſcopus Argētinēſis. Epiſcopus Conſtantienſis q me ouem ſuā paſtor
agnoſcit.et Epiſcopus Spirenſis ille a tua ſanctitate huic liti datus iudex,qui autoritate
tua functus,de cōſilio peritorū pro mea & ſcriptorū meorū innocētia diffinitiuā tulit
ſententiā. Cum illis dederūt pariter quinquagita tria Sueuiæ oppida,oēs officioſiſſimi
fortiſſimi,& integerrimi uiri,cōmendaticias epiſtolas & literas recte fidei,probitatiſq;
meæ indemnitatiſq; teſtes. Addūt illorū teſtificationi robur & pond⁹ inſigni doctrina
& grauitate prælati eccleſiæ, quos Reuerēdiſſimis cauſæ noſtræ iudicib⁹ Grimano &
Anconitano Cardinalib⁹,orthodoxę fidei columnis tāq̄ periſtylia iunxiſti ſenatorios
aſſeſſores,mūdi lumina. Archiepiſcopi,Epiſcopi,Ordinū generales,& eorū Procurato
res. Sapiētiæ Romanæ magiſtrat⁹. Pœnitētiarii,& alii theologiæ atq; iuris lectiſſimi
Doctores,ꝓ ſuis ſingulorū dignitatib⁹ in hiſtoria de tpibus meis nominādi, q tot ſeſſi
onibus publicis in tuæ Maieſtatis domeſtico ſacrario quā Capellam Pontificiā uocāt
habitis ſēp agēte rem meā ut oīa ſolet fideliter oratore iuriſpitiſſimo Ioanne Van
derbico tā equeſtris ordinis nobili uiro q̄ in cauſarū patrociniis diſputatore acerrimo
& eodē Procuratore meo,tandē in ultima ſeſſione cauſa plene cognita per ſentētias
ſcriptis editas decreuerūt me ab hac pſequutiōe iniurioſā liberādū eſſe ac abſoluēdū,
Nec ulli dubiū qn diffinitiua q̄q; paris oraculi ſentētia reuerēdiſs. Iudicū ut debuerat
ſecuta fuiſſet,niſi tūc mādatū de ſupſedēdo abſte ut dicebāt accuſatores impetraſſent.
Eorū oīm quos iā citauimus undequaq; teſtimonia & uota ſi recordaberis,& acta iudi
ciorū ſi corā te legi curabis, plane inuenies me ab omni delatorū inſimulatione pror
ſus alienū. Aſſilit huic meæ puritati tota ferme urbs Romana, & cūctarū nationū oēs
doctiſſimi,quorū ego decretales quotidie lr̄as accipio, etiā a finibus orbis ,cōfirmātes
me nullis hoīb⁹ ſcādalo fuiſſe unq̄ ſcriptis meis,qn me potius ædificare in dies, planta
req; uariis linguis eccleſiā ſpiritui ſancto,q per diuerſitatē linguarū cunctarū gentes in
unitate fidei cōgregauit, Animaduertūt nimirū ꝙ ego prim⁹ oīm græca in Germaniā
reduxi,& prim⁹ oīm eccleſiæ uniuerſali artē & ſtudia ſermōis Hebraici cōdonaui atq;
tradidi,q̄re ſpero me nō fruſtra ſperare poſteritatē eccleſiaſticā meritis meis futurā nō
ingratā, teq; pſentē Beatiſs. LEO Pont. Maxime rerū magis q̄ uerborū æſtimatorē
ꝓ tot & tā duris laborib⁹ meis in orthodoxā fidē bn̄ficii loco collatis,pacē mihi & ani
mi trāquillitatē iuſte redditurū. Sin me uero cupias in hac uita malorū pſecutiōi ppe
tuo ſubiacere,uehemēter gaudebo uideri dign⁹ q tātas ꝓ Chriſto nr̄o iniurias patiar.

Hagenau apud Thomam Anshelmum Menſe Martio. M. D. XVII.

ag/-